

הו!

כתב עת לספרות

גיליון 24 • חורף 2022 • כסלו תשפ"ג

הו! – כתב עת לספרות | גיליון 24 • דצמבר 2022
HO! — Literary Magazine | Editor: Dory Manor

מיסודם של אחוזת בית ספרים ודורי מנור

עורכי הגיליון: דורי מנור, סיון בסקין
מען המערכת: oh.literature1@gmail.com
"הו!" בפייסבוק: <https://www.facebook.com/ho.literary.mag>
"הו!" באינסטגרם: <https://instagram.com/ho.literature>

עיצוב העטיפה: מיכל קול, סטודיו ICONICA
סידור, עימוד והדפסה: א. אורן הפקות דפוס בע"מ
הגהה: יואל טייב ונגה לביא

© 2022 כל הזכויות שמורות למערכת הו!
2022 © All rights reserved to Ho!, Literary Magazine

כתב העת רואה אור באמצעות עמותת הו! – עמותה לספרות עברית

נדפס בישראל תשפ"ג • Printed in Israel 2022

יצירות יש לשלוח בקובץ מצורף בדואר אלקטרוני, מודפסות ברווח כפול,
בציון שם המחבר, כתובתו ומספר הטלפון שלו. שירים יש לשלוח בניקוד חלקי.

גיליון זה רואה אור בתמיכת
משרד התרבות והספורט

הוצאתו לאור של גיליון זה הסתייעה בתמיכת
מועצת הפיס לתרבות ולאמנות

גיליון זה רואה אור בתמיכת
עיריית תל אביב

גיליון זה רואה אור בתמיכת
קרן רבינוביץ לאמנויות תל אביב

תוכן העניינים

7	על "הו'ו" 24	100	רומן. אני מתגעגע לאנטישמים של סבתא שלי
9	פרוזה		
11	גולי דולב־השילוני מבסטון		שיר כאב עדיף כנאפה סונטה לרה"מ (חלילה מישו ספציפי) קאק (בהזמנה מטל סיינפלד) אגדת עם
15	מאיה ערד תמורה נאותה	104	אורין רוזנר התשובה לנאצים
23	תומר גרדי ואין לדברים סוף		שיר לאימהות שלנו חריזה התשובה לנאצים הנמלים
31	רות קרא־איונוב קניאל רוח פרצים	108	עידו רצון על הולדת הבן
39	משה סקאל משה הניאנדרתל		הבשורה ארבע־קילו־מאה על הולדת הבן טיסה 213 תמונה
48	בני מר הוטל בריטניה	113	אוהד אוחיון שנאת אם ואב בין הטפל לעיקר
52	נורית גרץ פליטי ההווה		
56	סבינה מסג מוות בכינרת	115	עופרה עופר אורן ואת הקונפידנט שלי הקצו לה חדר אוי לא צלה של הצלמת
65	שירה		
67	צור גואטה עֶרְבִי גֶבֶר	118	שמעון בוזגלו לא ספרתי את מספר הפעמים ששכבתי אִתְךָ, אימא
	התבוללות כאשר הצפינה אמי את האופק תולעת K-Hole		The Mother-Fucker The Grandmother-Fucker The Brother-Fucker
77	ליאת מורבצ'יק על קרקעית התודעה כמו להישאר עיניך המבט	121	אורית נוימאיר פוטשניק כולם מתחשבים עם אימא
81	יואל טייב בשוך הגוף לא תישאר אהבה		כולם מתחשבים עם אימא הזעם הלוואי שתמותי
	סָבָא שירים לעמרי	125	בן סויסה בקבר סבא יפת אני נשבע
87	נדב ליניאל מַעְלִינוּ: עֵיט		[בְּקֶבֶר סָבָא יָפֵת] מתוך "הביקור" [בְּחִלּוּמֵי הָעֶרְ נִדְדַמְתִּי עַל אוֹתָהּ סָפָה] [בְּקָרוֹב, אֲבִיגַיִל]
92	שרון רמר ביאל הם קוראים לי עובדת זרה	128	שגיא אלנקווה לצד האבל החום ענן מים
	שפת אם ראש השנה גבר זה גבר, נכון? באוזן השנייה שדיים פריד אל אטרש נעילה שיווי משקל חסרת סבלנות לקראת פרידה	131	נמרוד ברקו בְּנֵי וְהַעֲטָלְפִים
			אנחנו תינוקות שנשתכחו בתוך רכב

165	אדוה מגל כהן הציפור שיכולתי להיות במצפור גמלא	אנחנו חסויים הלילה, אהובת־לבי [פֶּל הַלַּיְלָה הַיְינוּ רוֹכְבִים]	
167	סיון בסקין משקל האש בסינמטק ירושלים בריחות	134	רונית שטראוס כשאבי לימד אותי מהו שקר
174	מיכאל קגזנוב בדולח של זכויות גברים ברוסיה האוויר הלוטף אותנו שחר	138	השקרן, או דִּי־אָן־אֵי של הזדהות עם הקורבן החמדנית
178	אורי פריץ יְדִקְרוּךְ וְתִמְתֵּק דְקִירְתֵּם, נו באמת	142	קרן קולטון זה משהו בדם צו הרחקה שקרנית טובה גזם
180	אור גרוס גופי מחורר ויפה כל כך [אֲחֵרֵי שְׁבוּעוֹת שֶׁל חֶסֶר־רְצוֹן לְגַעַת בְּעֵצְמִי]	144	אבישי חורי כל מה שאיחרנו להציל שאלות לילד [הבקר הבהיר הָזֶה, הַמְגֵלְתִי]
181	דקלה סיון חיון ירח שלא ידעתי שחור על גבי לבן בבואך לכתוב שיר שְׁרוּכִים	145	עמרי שרת אובדן הוא תעלת לידה [בְּבִקְרָא בְּאֵ הַבְּכָה הַלְבָן]
183	מיכאל קליין שפיקה אחת ניו יורק	147	דוד ניאו בוחבוס כשאני מנשק את כל הרוח
185	עמנואל יצחק לוי והם שרים עֲמֻנּוֹאֵל עֲמֻנּוֹאֵל	149	בכל אובדן גירוש טליה פרידמן אֶת כָּל הַבוּשָׁה שֶׁלְךָ שִׁירָאוּ מפלצת בוגדת
187	בדותן, אלבאמה סקרמנטו יונתן תדמור נווה בבל	153	עדי גרליץ חיית רוק [צְבוּעַ בְּלֶקֶת צֶהָב וְשֹׁפֵם לְבוּשׁ]
189	נווה בבל קפקא על חוף הבונים נגה לביא קראי לי פלשתינה	155	אילי אבידן אגנף המִשְׁחָר לשיר אחרת לא נעים עוד ז' שקספירי
190	קראי לי פלשתינה רטט ברבורים דעאל רודריגז גארסיה הייתי מכה שכתובה בתורה	159	אורית צמח רק איפה לשים את הילד את לא צריכה לגעת כובע נזיר מוות זמני
192	גיל ההתבגרות אמת יצחק כהן שְׁנֵאת עוֹלָם הַזֶּה שֶׁבְּלֶבֶךָ (מתוך המחזור "יומנים שלי")	161	לאה קליבנוף רון הַבְּגָאוֹ מְלֵא אֵימָה חצי הדרך אל אלוהים
	[יומנים שלי, אין לנו על מי להשען] [בְּשִׁעָה שֶׁאֲתָה מְקַפֵּל מִפְרָשִׁים] [יְקִיר לְבִי, מִי יִכְבֶּה גִיהֶנֶם שֶׁבְּלֶבֶךָ] [בְּשִׁבִיל זוּג מְכַנְסִים שֶׁלֶם וְחִלְצָה]	163	רותם אלמגור לתפוס בְּזֶרַע שֶׁ – תִּרְאִי! – מִנְץ
194	נְוִית בְּרָאֵל מְגוֹאֵל בְּמִילִים אין בכך כלום נגמר הזמן ורוב הזמן	166	[כִּי טָרֵם הַבְּכִין נִבְרָא הַבְּכִי] בקתת המטרונום
		161	שי דותן מתי הפסקנו לחמוד גופים ניגפים מנוחה שיר יין
		163	חמוטל בר יוסף שלושה שירי אהבה של אישה זקנה
		194	רציתי [הָרִי אֲנִי מְלֹאָה אוֹתְךָ] [בְּתוֹךְ בְּתֵי עֵינַי אֲתָה קָיָם]

229	רועי שניידר חולת אהבה אני וכך מתנהל יומי	196	גילי דנון מילה היא עור מת הבלתי־נמנע
	[זוכרת שהקאתי במקום הכי] [סאנה כפפפים, כי בא הקיץ] [רפדוני באשפרים עלפוני בספירים]	197	אהרון לוי השמות הם דם הדברים אוזן לאוזן מה עוד אידיאת מות אל תוך הפישוק
232	דמיאן חזן להבחין בין הגרר והקרע נינה ביריד הצוצלות נינה כותבת אלגיה למוות [עיניה הדקורות צבועות סלידה. סליחה]	201	ליאור וינשטיין אטימולוגיה של לבד
234	נעמי חשמונאי נסדקתי אז ביופי חשמל נופל כמו ילדים	202	מעין אמיתי מן העבר הלהו רשות מקומית
236	אמירה הס שפיותי בנתה קן לשיגעונה [לפחות לא זינת אותי] [הדממה נועלת כל אפשרות דבור]	203	עומר ולדמן בלי שום היסטוריית חיפושים זה השיר הזך הצרי והציפורן
238	חניתה כהן קמחי חלב פרה, צוחות חתול וזבוב לא ללטף [ראשית עצמאותי תלויה על חבל]	206	שני פוקר בלב המקום הרמאי, העני להכניס את השם לשיר אתה שואל המשרד מלשון מכון השו"דים
240	ניצן יוגב מתמסרת לאזמל דבר המנחה הבריאה למחלימות החולות הכירורג הוורוד	210	שוהם סכנה מנלה ואחרי זה שקר [לא יכלתי לקנות לה את השוקובו]
242	יערה שחורי להסתיר את מה שאינו סוכר דונלד טראמפ חי ואבא שלך מת חופשה	211	אהוד אלכסנדר אבנר הלהבה הציונית גנבה: המטען גנבה: הלהבה תיעוב
246	מרב קינן שדי עד עולם לא יימלאו מותה של השמש כשירו בבני הפעוט	214	אסף דבורי ברוך אתה ה', שעשית פנו גלות [ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם]
247	טלי אשר למחוק להם את החיוך מיון ילדים יהיה טוב רק שאלה	215	נעם פרתום בברלין הבירה בדק בית פנימי (רווחים והפסדים) בשיא ההתבהרות
249	סבינה מסג קינה לתמר אחרי שעלית בסערה	218	לארי וייסמן מלאכים? תביאו תחת בסדום
252	משתתפי הו! 24	220	רון קורדונסקי צוואר אוהז ידיים חנק חלק יום הולדת מתוך "יד הטובע"
		223	איתן דקל מפני הצורך בבעיטה עת קרקעית הקיץ
		224	תומר לב סכום כל תנודות הדם בסוף גם זה הפך למין
		226	יחזקאל רחמים אל לוע המקרה רחש מערות אבא־ילד

”אני צריכה להרגיש התנגדות מצד השפה. אם אני יכולה לקחת את השפה בקלות, בשביל מה אני צריכה אותה? היא לא רק שפה בתוך שפה, היא שפה במצב של מאבק. תמיד במאבק כנגד השפה המשותפת לכולם.

כל ענייניו של המשורר מרוכז ביחסיו עם השפה, שבה הוא נאבק. זו הדרמה הפנימית, האנושית שלו. בזה הוא אחר. הפסיכולוגיה שלו אחרת. [...] סופר הוא אדם שעוזב את השפה שניתנה לו ובונה לו שפה משלו, ולזה קוראים סגנון. אם מישהו לא מסוגל לבנות סגנון משלו ומשתמש בשפה שניתנה לו, אז ככה הוא גם סופר.”

מאיה קגנסקיה, מתוך ראיון להלית ישורון, "חדרים" 9, 1990

על "הו!" 24

הגיליון הראשון של "הו!" ראה אור ב־2005, כשנה לפני ייסוד פייסבוק וכעשור לפני שהרשת החברתית החלה להשפיע באופן עמוק על הספרות הישראלית.

להשפעה של פייסבוק ודומותיה על עולם השירה בישראל יש יתרונות מובהקים: אלו הן פלטפורמות נוחות לפרסום שירים, להפצת ספרי שירה ולקידום אירועי שירה. כיום מצב השירה העברית טוב בהרבה משהיה לפני שניים ושלושה עשורים, לא מעט בזכות הרשת. ספרי שירה אולי אינם רבי־מכר, אך שירים המתפרסמים בפייסבוק ובפלטפורמות דיגיטליות אחרות מגיעים לפעמים לקהל רחב מאוד. הפרוזה העברית, דווקא היא, נדמית היום כמי שזקוקה לזריקת עידוד.

אך להשפעה הפייסבוקית יש גם חסרונות מובנים: ברשת החברתית אין לקטורה ואין עריכה. הכול יכול להתפרסם, וה"שופטים" היחידים הם המלייקקים והמשתפים. מיידיות התגובה אינה מאפשרת קריאה מעמיקה, והשירים הזוכים לפופולריות הם בדרך כלל השירים הנגישים ביותר בקריאה ראשונה וזריזה.

כתב עת לספרות ורשת חברתית הם שני עולמות מקבילים. מבחינות מסוימות הם משלימים זה את זה, אך מבחינות אחרות הם בגדר הפכים. תפקידו של "הו!" הוא להפעיל בדיוק את אמות המידה החסרות ברשת: שיפוט מעמיק של היצירות הנשלחות אלינו, לקטורה יסודית ומחמירה, עריכה קשובה של השירים ופרסומם בתוך הקשר ספרותי ותרבותי, כחלק ממכלול משמעותי ובעל ערך.

לקראת כרך זה – ה־24 במספר – פרסמנו קול קורא ובו ביקשנו מהכותבות/ים לשלוח שירה "לא נחמדה". עוד פירטנו: "שירים מחרפי נפש, שירים שלא הייתם מעזים להראות להורים". רבים מהשולחות/ים פירשו את בקשתנו כהזמנה לשירה נועזת העוסקת בענייני מין, אך כוונתנו לא הייתה דווקא לסקס, אלא בכלל ליצירות אמיצות, מורכבות ולא תְּנִפוֹת – ואחת היא באיזה נושא הן עוסקות. רוב היצירות המתפרסמות בגיליון שלפניכם נענו לאתגר זה. אלה הן יצירות שאינן מציעות ריגוש מהיר, ואינן מבקשות לגרוף לייקים רבים ברשתות (ועוד פחות מכך להיקרא בטקסים בבתי הספר) – אך יש להן סיכוי להתנחל בלבבות, וחשוב מזה: לקנות שביתה בתודעה התרבותית לאורך זמן.

בכרך הנוכחי מתפרסמים שירים של יוצרות/ים צעירים ומבוגרים, ותיקים וחדשים, משוררות/ים שזהו להם פרסום ראשון ב"הו!" לצד כאלה שמפרסמים בו זה שנים. לכל אחת ואחד מהם סגנון וקול משלו, אך המשותף לכולם הוא האומץ להתרחק מהמוסכמות, לפוצץ את מורסות המובן מאליו, ולעשות בשפה שימוש שאינו שגור או אוטומטי. אנחנו גאים להיות להם לבית.

*

את הגיליון פותח הפעם מדור הפרוזה. מראשית דרכו היה "הו!" כתובת גם לכותבי סיפורת, ואנחנו שמחים לשוב למסורת הזאת אחרי הפסקה של כמה גיליונות, שבהם התמקדנו בעיקר בשירה ובמסות. בין כותבי הפרוזה הפעם – מאיה ערד, משה סקאל ובני מר, המלווים את "הו!" מ-2005, לצד נורית גרץ וסבינה מסג, שאף הן מרבות לפרסם מעל דפי "הו!", ושלושה כותבים שזהו להם פרסום ראשון בכתב העת – תומר גרדי (המפרסם לראשונה בישראל קטע מהרומן שזיכה אותו בפרס הראשון בפסטיבל לייפציג היוקרתי בגרמניה), רות קרא-איונוב קניאל וגולי דולב השילוני, שסיפורו "מבסוטון" עומד בראש מדור הפרוזה ופותח את הגיליון כולו.

*

הפקת הגיליון הנוכחי התעכבה זמן רב מהרגיל. את היצירות המופיעות בכרך זה בחרנו עוד לפני הבחירות של נובמבר 2022 ומשום כך עדיין אין בו התייחסויות ישירות לממשלה שהוקמה בעקבותיהן. הגיליונות הבאים יוסיפו לתת ביטוי לעמדתנו המתנגדת לבדלנות וללאומנות שהשתלטו על מדינת ישראל, ויתנו קול למאבק התרבותי והאינטלקטואלי נגד השלטון הנוכחי.

*

תודה מקרב לב לאנשי עמותת "הו!", ובראש וראשונה ליו"רית סיון בסקין, ולמנכ"ל העמותה, אבי דאול, המשקיעים את מיטב מרצם בפעילויות כתב העת. תודה רבה למיכאל קגזנוב, דורית שילה, משה סקאל, גיל פייר, מתן מרידור, אמיר בקר, לילך נתנאל, רועי חן, יואל טייב, עומר אבן-פז, שי צור, אורית נוימאיר-פוטשניק, דותן ברום ונדיה אייזנר, וכן לתותי ורוני פורת ולרו"ח שלמה יניב, המסייעים לנו רבות בפעילות העמותה. תודה מיוחדת לרכזת עמותת "הו!", נגה לביא.

אנחנו מודים לאנשי הוצאת הקיבוץ המאוחד על שיתוף הפעולה הפורה וארוך השנים. תודה רבה לאלי אורן ולאנשי בית הדפוס שלו, וכן למיכל קול מסטודיו ICONICA, המעצבת את עטיפות כתב העת. הגיליון מוקדש בתודה ליוסי אטון, שסייע לנו רבות בשנה מלאת אתגרים.

את "הו!" אפשר להשיג בחנויות הספרים או במכירה ישירה באתר של הוצאת "הקיבוץ המאוחד". אתם/ן מוזמנות/ים גם לעקוב אחרי עמודי הפייסבוק והאינסטגרם שלנו. את קובצי ה-PDF של כל היצירות שפורסמו ב-22 הכרכים הראשונים של "הו!" אפשר למצוא ברשת באתר "לקסיקון הספרות העברית החדשה".

כתבי יד אפשר לשלוח במייל לכתובת

oh.literature1@gmail.com

פרוזה

מבסוטון

עוד יום קיצי, מסריח כמו פגרי החתולים ברחוב. ובכל זאת, מיוחד – זה היה היום הזה בשנה בו הבת-שירות נדרשת לעבור לומדה על הטרדות מיניות. וזו נהייתה כמעט מסורת אצלנו בארגון, שבכל פעם שבת-השירות המתחלפת תדיר צריכה לענות על לומדה שכזו היא מקהילה סביבה מבקשי מקלט, מספרת להם על משחק מטומטם שהממשלה הכריחה אותה לשחק, מציעה להם לעזור לה, ועל הדרך עושה להם שיעורי צ'יק במיניות ובהסכמה. פתחתי את הדלת, בירכתי אותם לשלום, הכנתי קפה והתיישבתי מול השולחן. אני לא בא בשמונה למשרד, יש לי הסדר מבולבל כזה שאני יכול לענות בבוקר על מיילים מהבית, ובכל לילה אני עונה על מיילים בשתיים בלילה במקום להירדם, ומתזמן לשמונה שלוש וארבע ולתשע עשרים וחמש, כדי שכולם יחשבו שאני מקיץ כל בוקר לעמל יומי ולא ידעו על הסייטים ועל העייפות ועל השיכר. אבל הבת-שירות צריכה למלא דו"ח שעות לשירות הלאומי שהציב אותה אצלנו, אז בוקר-בוקר היא נאלצת להקדים. כשנכנסתי, הלומדה כבר הייתה בעיצומה. היילמיקאל, ניצול עינויים פוסט-טראומתי ששורץ אצלנו שם כמעט כל יום, התווכח בלהט עם אריתראי אחר על אנימציה של גבר שנגע לגבר אחר בתחת במקום העבודה, והסביר לו שזו לא הטרדה אלא מעשה מגונה. התלבטתי אם להצטרף אליהם או לפתוח את הلفטופ, כשבועז תורות פתח בהשתנקות את הדלת. אדום, בוכה, משתעל. ובעיקר מצחין מהרגיל.

בפעם הקודמת הם חתכו לו את הפנים. ובגדול אני בעד בועז, ולראיה – לא סתם הוא רץ היישר אלינו אחרי שריססו אותו. אבל, בגדול, בועז "דוררש כאפה", כמו שאומרים הילדים במדך'חוב, ברי"ש חבשית מתגלגלת. מה שלא עשו לו – זה כי הוא הִתְחַצְפֵן. ולראיה, אף אחד אחר במתחם מעולם לא חטף ככה. כנראה בגלל זה אני אוהב אותו, דווקא בגלל הטמטום שלו, שהרי זה לא אומץ אלא תמימות טובה, שהרי זו לא גבורה אלא ספק-אספרגר, שהרי אפילו סנצ'ו פנצ'ו אין לו. בפעם הקודמת זה היה התור למבסוטון. כשעוברים פה הסיורים של בוקי נאה הוא אוהב לדבר על מלחמות בין עבריינים, זה מוזכר, המאפיה מיפו נגד החמולה מרמלה, אבל זה סתם צהוב. בעיקרו של דבר מי ששולט במתחם זה המבסוטון, הסם הכי דפוק והכי זול והכי ממכר, שעושה את כוור-לם מבסוטים. יש שיעידו שהוא אפילו לא כזה ממכר, הרי כל התסבוכת אתו בכלל התחילה סביב עניין החימום, כי המבסוטון משמש כתחליף להוראין שהתייקר. אבל את המבסוטון לא צריך להמס לפני שמזריקים, והחבר'ה אצלנו ברחוב לא פראיירים, אם הם כבר מוציאים מצית כדי להמס את האבקה, הם כבר יחטאו את המזרק שלהם. אבל את המבסוטון לא צריך להתיר, והחברוילים כבר לא שולפים מצתים, וכששמענו לראשונה על המבסוטון, זה היה בכלל סביב מגפת הצהבת שהוא חולל, שהתפשטה בנווה-שאנן כמו שרפה בשדה

קוצים והבעירה את כל ההומלסים שהמשיכו להזריק יחד מאותו חוד המחט, הפעם מבלי לפסטר בין לבין.

מלאני מבועתת מטיילים אבל הֶדְרָאָגוּ בכלל לא מפריעים אותה. לגמרררי, היא אומרת, יש כל מיני מובנים שונים של ביטחון. וזה שפה בישרוראל, אמרה ברררי"ש מתגלגלת של מתנדבת ניו־יוררקית שבאה לתגלית ונתקעה בפלורנטין עם החייל שתקע אותה, זה שפה בישרוראל מפחדים ממלחמה, זה אומר שאין לנו ביטחון של פיגועים, אבל בהררבה מובנים אחרררים יש ביטחון. ולמשל בניו־יוררק אין טילים, אבל בחצי מהעיר אי אפשר ללכת בלילה כי מישוהו יִשְׁדוּדוּתָהּ. ולפנות בכלל מסוכן בפארררקים ובררכבת בלילה. ופה בתל אביב יש רק חצי שכונה שבה מסוכן לפעמים, ובמקום להגיד תודה על זה אנחנו לגמרררי מתבכינים. ורק צריך להיות ערניות. אלוהוליסטים לפעמים מרביצים, שוברים בקוקים. אבל המבסוטים, הם באמת אנשים קלים. אפשר לזהות אותם מקיילור־מטרררים דרך העויתות שלהם, עויתות זו כבר מילה שלי, לא שלה. חלק מההשפעה היא שהם מפרכסים כשהם בתוך זה, מדדים, מתגרדים באוויר, מחייכים בחצי פנים, כאילו הם מיטלטלים על ספו של השבץ הכי נעים בעולם. בתיכון חלמתי על התיירות האלה מתגלית, חלמתי שאני הולך לחוף הים ומשחיל אותן, אחת־שתיים־שלוש על החוף, אבל כשאני עוצם עיניים וחולם על מלאני בלי בגדים, אני מדמיין אותה ככה, שלדית כמו הבנות ברחוב, נגררת אחרי המזרק שבידה, בהבעה של פציאליס, עם פצעי הזרקה במפשעה ובמרפקים.

יש שם בקתה כזו, ליד מרכז המחול, בדרך בגין, ליד תחנת האוטובוס של מלאני. מג"בניקים חמושים ברובים ארוכים מאבטחים אותה כל בוקר כשמגיעה המשאית המשוריינת. היא פורקת פנימה, על הדרך הראשית, 450 מנות חתומות. כל מי שרשום ברווחה של תל אביב כ"נגמל מאופיאטים" יכול לקבל שם נקודה יומית של מתאדון, אם כי בגלל ענייני מעמד, הרישום פתוח רק ללבנים. המתאדון אמור לחסום את הרצפטורים במוח שמוזהים את החומר הפעיל, משהו כזה. אני לא מבין מה פשר, אבל הבת־שירות אומרת שלפי איזה סרט סקוטי, המתאדון מבטל את היכולת להתמסטל מהרואין. זה נשמע מאוד מרשים, ואני מניח שחלק מהמכורים באמת משתמשים בו בשביל זה. וכל בוקר בין תשע לאחת, 450 נגמלות ונגמלים עומדים ומחכים. תור ארוך, שקט, ממלכתני, שמסתיים ממש מימין לדלת שלנו.

ובמקום שבו תם התור, כלומר ממש לימינו, מתחיל גם תור נוסף, פחות מסובסד אבל לא פחות מהוקצע. בתור הזה, אם מתאזרים בסבלנות, אפשר להמיר את המתאדון בנתח טרי של מבסוטון, חינם אין כסף, ללא עמלה וריבית. הבדואים שמציעים את הדיל השווה־לכל־נפש הזה משתמשים במנות המדודות – עם תווית איכות ממשלתית! – כדי לרקוח את המבסוטון, שמורכב מדילול של כל מיני חומרים. זה קצת ביצה ותרנגולת בשבילי, אני לא מבין איך אם המתאדון חוסם את ההרואין הוא מרכיב את הסם שמחליף את ההרואין, אבל מילא, יש דברים נסתרים שלא נבין. לפי אגדה מקומית, המשטרה לא יכולה לעשות שום דבר נגד השורה הזאת, כי היא לא יכולה לאכוף שוק קחתן: אם אין כסף, אי אפשר להוכיח סחר בסמים. ואכן, הבארטר הזה מתקיים כבר חודשים ארוכים באין מפריע, מאות עומדים בתור מדי בוקר, שקית תמורת שקית. בלי מזומן ובלי ביט.

בועז תורות, בכל זאת נמאס לו. חדל מסדר מקלחת-תגלחת, לכלך לעצמו את הבגדים, ויצק לו בבית-המלאכה שלידנו גבישון של קמח תופח וג'ונסונס-ג'ונס-בייבי-טלק. על ראש הכובע מצחייה – שתל מצלמה נסתרת, בכיס – דחף עט-מיקרופון, ויצא את בית המלאכה היישר אל התור השני, כדי לנסות ולהפיל את הבדואים. אוי כמה שהוא מטומטם, אוי איך שהם פנצ'רו אותו. הרי כולם מכירים אותו, כל הסדרנים של התורים, גם הרוסים של המשרד רווחה, גם הסודנים של הבדואים. הם אפילו מעשנים אתו סיגריות לפעמים, כל בוקר הם אומרים לו שלום כשהוא נכנס לבית-מלאכה. ולחשוב שבמרץ הוא פשוט נעמד בתור, פשוט ככה.

הם חשבו שזה מצחיק, הסדרנים, אז הם העמידו פנים שהם לא מזהים אותו. כשהוא הגיע עם הטלק שלו לחלפנים שבקצה, והם פוררו אותו עם האצבע, הם דפקו לו מכות כאלה, שגם הכובע וגם העט הלכו קאפוט. אם הוא היה צופה בתור פעם אחת כמו שצריך, הוא היה רואה שכל המתאדונים כולם חתומים באותה השקית של משרד הרווחה, ואילו האבקה שלו נעטפה בשקית סנדוויץ' של סנו. החלפנים צעקו שהוא ניסה להפיל אותם, התפוצצו מזעם, בעטו לבטן והוציאו סכין. אבל בכל זאת, בועז הוא חבר, ובוקר בוקר הוא מעשן עם הסדרנים סיגריה. אז רגע לפני שהחלפנים חרטו בו חיוך קוסה-מחשי נוסח גלאזגו בשני הצדדים, הסדרנים הצוהלים, שהשתגעו מרוב צחוק, צעקו שהמשטרה מגיעה כדי להרגיע את הרוחות, ובעז ברח אלינו עם חתך מדמם בלחי ימין. חבשנו אותו, נתנו לו קצת עראק, וביקשנו בשבילו מהמג"בניקים כדורים נגד איידס והפטיטיס, שאמורים למנוע הדבקה כמה שעות אחרי החשיפה, על כל צרה שלא תבוא.

בסופו של דבר, האשמאי יצא מחוזק מהפרשה ואף זכה בכינוי, תורות, במלעיל כמובן. נערות ההפקר של המתחם חיבקהו בבקרים וקראו לו הגיבור שלהן מבעד לערפלי תודעתן המסוככת. כל הסדרנים שינו מסלול והקפידו שאף תור לא יעבור לידו יותר. והוא חש עצמו מלך העולם והחיים. הבולגרי הממזר, שאמר שקניית בית מלאכה בנווה-שאנן לפני שלושים שנה זו הטעות הכי גדולה שהוא עשה בחיים, שהתגאה שהוא איש חוק, התחיל להתהלך אצלנו כמו מלך הגנבים. למשל ב"ז בתמוז, כשהייתה אצלנו במשרד משלחת של חולצות כחולות, בנות שלושים שחיות בקומונה היפית, נשים זהב פרוויים, דבש ניגר, מדריכות שיושבות עם חבורה של אריתראיות במשרד ומלמדות אותן בכל יום ד' עברית, ברגישות ומקצועיות שאין בלתן. אז בועז תורות, שפתאום הרשה לעצמו להתפרץ אלינו באמצע יום, עבר ליד איזו מסעדה של חרדים, זה היה לפני חג מזור שיש רק לחרדים, נאמר עשרה בטבת, אז המזנון בבני-ברק עמד לזרוק מיני מזונות. הוא העמיס את הכול על המשאית שלו ופשוט התפרץ אלינו ככה, עם מגשי אלומיניום, לסעודת י"ז בתמוז עם כל הבנות. הן עפו עליו, זה באמת היה טעים, וכולן למדו מילים כמו פולקס וכוסמת.

אז אתמול בועז תורות הדביל הלך במדרחוב לקנות סיגריות. הוא ראה מישהי במלבושי השומר הצעיר, את מעיין, שמתנדבת אצלנו לפעמים, מסיירת עם חבורה של תיכוניסטים ומסבירה להם בלהט על מעמד מבקשי המקלט בישראל. אין ויזה, יש הפרה של אמנות האו"ם, וכו' וכו' נתחייך בועז תורות. כשמגלים שמעיין עושה כאלה דברים, הלב מתרחב. באמת עבודת קודש, והוא אומר שנים למשפחה שלו שמה שצריך לעשות זה להכניס את כולם לעבודה, לניקיונות, לחקלאות, במקום למרר להם את החיים. אבל מה

– מעייני לא חייכה בחזרה. חייך שוב, והיא התעלמה. לא מכבד ולא מכובד. עמד שם עשר דקות, הקשיב, התעניין, למד על אמנת האו"ם לפליטים וחיכה שיסתיים הסיור. כשהקבוצה התפזרה, בועז תורות ניגש להגיד לה שלום ולדרוש שמעתה והלאה תיתן כבוד, שלא תתעלם ממנו, חצופה. "זנאי", היא צרחה על הבעז המתקרב, "עוף מכאן, ואל תסתכל על אף אישה ככה בחיים", "אני אתלוש לך את הזין", "אל תחייך אליי כאילו אני אחת הזונות שלך", ותוך כדי, היא ריססה לו בפלפל את הפנים. איזו מהתלה. הסדרנים טיפלו בו, נתנו לו מים. מעיין בטח תתנצל ברביעי הבא על הטעות בזיהוי. אבל אלינו הוא בא כדי לבקש מגבונים לחים, כי כשהפנים שלו בערו, ברח לו קקי בתחתונים.

תמורה נאותה*

1

ציור צבעוני כיסה כמעט את כל הקיר הצמוד לגרם המדרגות בכניסה לבית. עליזה עמדה במרחק מה ופענחה את הטקסט בפינה השמאלית העליונה, אומדת את הדמויות הצבעוניות המצוירות, סכמטיות במקצת, מכוסות בנטיפי צבע.

"זו עבודה של גרבוז", הסבירה עדנה בלומין, שהופיעה שם, נושאת מגש ועליו כד זכוכית דק ושתי כוסות גבוהות. היא השתתה לרגע, אולי לאפשר לעליזה לומר משהו, ומשלא נאמר דבר המשיכה: "רצינו משהו עם נוכחות בכניסה".

עליזה לא הגיבה. דווקא משום שידעה שעדנה מצפה ממנה לאות התפעלות על טעמה האמנותי, ומתוך כך גם על אמצעיה, השתלטה עליה סרבנות גאוותנית והיא הנהנה ושתקה.

עדנה נעמדה לצדה, בוחנת את הציור כביכול במבט טרי, מבטה של האורחת. "אני מאוד אוהבת את גרבוז", הסבירה לעליזה. "בכלל, אני מאוד מתחברת לכל הקונספט של דלות החומר".

עליזה הביטה בבעלת הבית, מבקשת לוודא אם הדברים נאמרו באירוניה. לא היה שום דבר דל חומרית בבית הזה. כבר כשהגיעה לכאן הבינה למה התעקשה עדנה שייפגשו דווקא אצלה. היא רצתה שתראה את הבית שלה. להציג לה את עושרה ומכאן גם להפגין את כוחה. הבוקר כעסה על עצמה שלא התעקשה שייפגשו בבית קפה בעיר, אבל כשהזינה את הכתובת בטלפון, לפני שיצאה מהבית, הבינה שבלבלה את רחוב אהבת ציון עם רחוב חובבי ציון, שהשמות "תל אביב" ו"רמת גן" מטעים, ולמעשה עדנה קרובה אליה מאוד, מרחק עשר דקות רכיבה באופניים. אין שום סיבה שלא ייפגשו בביתה במקום שתטריח את עצמה למרכז תל אביב. ובכל זאת לא האמינה, כשהגיעה לכתובת שנתנה לה עדנה, שישנם בתים פרטיים כאלה בתוך העיר עצמה.

עדנה קיבלה אותה בשמחה ושאלה אם מצאה בקלות. עליזה אישרה, והתעלמה ממה שמאחורי השאלה, תשוקתה של עדנה לראות אותה מתרשמת עד יראה מהבית הזה. "מה תשתי?" שאלה אותה עדנה, ועליזה, צמאה מהרכיבה, ביקשה מים קרים.

כעשוי, כשחזרה עדנה עם המשקאות, הניחה שתכוון אותה לשבת בסלון, אבל עדנה כבר פנתה אל המדרגות: "בואי נעלה לחדר העבודה שלי".

עליזה צייתה ועלתה אחריה. המדרגות היו מעט צרות מדי, היא הרגישה שאין לה די מקום להציב את כף רגלה ונאחזה במעקה העץ הבהיר, המשוח בלכה בגון מט. עדנה נעה

* פתיחה של נובלה בכתובים.

בזריזות לפנייה, נושאת את המגש. היא מכירה היטב את המדרגות האלה, ידעה עליזה, ובכל זאת, בת כמה היא – כמעט שבעים?

"בבקשה", עדנה החוותה על דלת פתוחה כדי מחציתה, ועליזה נכנסה לחדר מרווח, שחלון גדול קרוע בו ומתחתיו עמד שולחן כתיבה כבד, עם שתי מגירות בכל צד, מעוטרות בידיות פליז בגוון שבין כסף לזהב. אגרטל זכוכית מגולף ניצב על שולחן קפה נמוך במרכז החדר, ובתוכו זר פרוזיות בצבעי סגול ולבן. עדנה החוותה על הספה הכחולה, שמעליה נתלה ציור אקוורל באבסטרקטי בגוני סגול בהיר וירקרק, והתיישבה מולה על הכיסא הסמוך לשולחן הכתיבה.

"כאן את כותבת?" שאלה עליזה, ועדנה אישרה. "דיס איז וור דה מג'יק הפנס. יש לי חדר משלי", צחקקה אליה. "זה מה שווירג'יניה אמרה שצריך, לא?" התחננה, כאילו נקבה בשם חברה משותפת שלהן.

"היא אמרה שחוצן מחדר משלך צריך גם כסף", הזכירה עליזה, ועדנה השמיעה צחקוק מעושה, כאילו נאמר דבר-מה שלא נוהגים לומר בקול.

למה, בעצם, היא חשה טינה כלפי עדנה, הספיקה עליזה לשאול את עצמה כשמוגה עדנה את המים לכוסות הזכוכית הדקות. בגלל שהספר שלה גרוע? היא תרגמה כבר ספרים גרועים כאלה. אפילו גרועים ממנו. בגלל שהיא מתעקשת להפגין מולה את הכסף שלה? שטויות. היא צריכה לשמוח שיש לה לקוחות בעלי אמצעים. לא, זה רק החדר הזה, עם הספה והשולחן עצום הממדים והחלון שעץ סיגלון בפריחה נשקף ממנו, שבגללו היא נוטרת לה. איך זה שהיא צריכה לעבוד בפינה מאולתרת בסלון, ולעדנה בלומין יש חדר עבודה בקומה השנייה של בית פרטי בתוך העיר?

עליזה לגמה מהמים. עקבות טעם משונה, שהתקשתה לפענח, עמדו בהם. "לוונדר", חייכה עדנה בסיפוק כשהבחינה בהבעת פניה. "נכון זה נהדר? למדתי את זה מחברה שחיה בקליפורניה."

עליזה הנהנה והניחה את הכוס על תחתית עץ מגולפת שעמדה על שולחן הקפה. לא היה אפשר עוד לדחות את העילה שלשמה נפגשו עכשיו. "אז בואי תגידי לי על מה רצית לדבר אתי."

עדנה כמו חיכתה לרגע הזה. היא לקחה ערמת דפים מודפסים והרכיבה משקפי קריאה. "היו פשוט כמה דברים שלא נראו לי בתרגום, ורציתי לעבור עליהם יחד אתך." עליזה הנהנה באי-נחת. זו לא עבודת תרגום שהיא גאה בה, אם כי להגנתה עומדת העובדה שהטקסט העברי ששימש לה בסיס היה בעייתי מלכתחילה.

"אז ככה", עדנה עברה על פני הדפים. "פה, למשל, תרגמת 'אל תסתכל בקנקן' ל-'don't judge a book by its cover'."

עליזה הנהנה. "כן?"

"אני לא אוהבת את זה."

"אבל זה בדיוק התרגום של אל תסתכל בקנקן לאנגלית."

על פניה של עדנה עברה עווית של אי רצון. "זה לא בדיוק מעביר את זה."

עליזה שיכלה את רגלה השמאלית על ברכה הימנית. "באיזה מובן זה לא מעביר את זה?"

"במובן שלהסתכל בקנקן זה לא כמו לשפוט ספר על פי הכריכה," הסבירה עדנה.
עליזה הביטה בקרני שמש שנשברו על כד הזכוכית והתפצלו למניפת צבעים בתוך
המים שבו. האם החמיצה משהו?

"תרגום של ניבים זה הרבה פעמים בעיה," ניסתה להראות כאילו היא מבינה לנפשה
של עדנה, "ולעתים קרובות אין משהו ממש דומה, אבל כאן יש משהו שהוא בדיוק עם
אותה משמעות, אז אני לא מבינה מה מפריע לך..."
"תראי," קוצר רוח כבוש נשמע בקולה של עדנה, "בתור התחלה, הביטוי לשפוט ספר
לפי הכריכה הוא מאוד שחוק."

"גם אל תסתכל בקנקן זה לא הניב הכי מקורי במילון," החזירה עליזה.
"כן," הסכימה עדנה, "אבל כשאת מתרגמת אותו לאנגלית נולדת משמעות חדשה
לגמרי. אני יוצרת משהו מקורי. תחשבי איך זה נשמע באנגלית, דונט לוק אין דה ג'אג –
"pitcher".

"סליחה?"

"קנקן זה pitcher".

"אני למדתי שקנקן זה ג'אג," התעקשה עדנה. "בכל אופן, דונט לוק אין זה פיצ'ר זו
מטפורה חדשה לגמרי וזה נפלא."

"אבל זה לא נשמע טוב באנגלית," הסבירה עליזה.

"אני אוהבת את זה!" התריסה עדנה.

הפגישה, שעליזה הסכימה לה מלכתחילה כדי לחסוך מעצמה אי נעימות, הפכה עכשיו
לעיימות מהסוג שממנו ביקשה להימנע. "תראי," ניסתה, "אם היית כותבת לשים לב, זה
לא היה נראה לך מוזר שאני מתרגמת את זה ל־pay attention. הרי אם הייתי מתרגמת
את הניב מילולית זה היה נשמע נורא."

עדנה הנידה בראשה באי רצון. "לא," עמדה על דעתה. "זה לא אותו דבר. את יודעת
מאיפה הביטוי הזה, אל תסתכל בקנקן? פרקי אבות," היא אמרה את המילים בחשיבות.
"את יודעת, רבי יהודה הלוי היה אומר, אַל תִּסְתַּפֵּל בְּקִנְקָן, אֲלֵא בְּמָה שֵׁישׁ בּוֹ. יֵשׁ קִנְקָן
חֲדָשׁ מְלֵא יֵשֶׁן, וְיֵשֶׁן שֶׁאֵפְלוּ חֲדָשׁ אֵין בּוֹ."

"יהודה הנשיא."

"סליחה?"

"יהודה הנשיא. יהודה הלוי זה בספרד בימי הביניים."

"ומה אמרתי?" התפלאה עדנה.

עליזה החוותה תנועה של ביטול בידה. "לא חשוב."

"יש לביטוי הזה כאלה שורשים עמוקים!" השתאתה עדנה. "באנגלית זה ייצור עולם
חדש של משמעויות. יעשיר את הספר. ייתן לו משהו חדש שהוא יקבל בתרגום, במקום
לאבד..."

"אבל זה יישמע רע באנגלית," קבעה עליזה. "זה לא אנגלית," תיקנה.

עדנה משכה כתפיים. "אני כתבתי את הספר הזה."

"ואני מתרגמת אותו לאנגלית."

"בדיוק," הסכימה עדנה. "אני הסופרת ואת המתרגמת."

"אני כותבת את הספר הזה מחדש באנגלית. זה מה שנקרא לתרגם." עדנה נראתה מופתעת, כאילו נגלה לה דבר מה שלא שיערה. הספר פרי עטה, שקדים וצימוקים, היה מונח ביניהן על שולחן הקפה. על שדרתו הודפס סמלו של בית ההוצאה, הוצאת ספרים מוכרת שעברה, בצוק העתים, להוציא לאור ספרים גם במימון המחבר. מבטה של עליזה השתהה על העטיפה. תצלום נוף גנרי ועליו שם המחברת ושם הספר, שנראו דהויים משהו בשל גונם החיזור.

"כשאני מתרגמת ספר לאנגלית אני שמה את השם שלי ואת המוניטין שלי על התרגום," הסבירה לעדנה. "אני מאוד פתוחה לעבוד עם הסופר ולשמוע הצעות, אבל אני לא יכולה להתפשר על המקצועיות שלי." עדנה לא ענתה. אחרי שתיקה לא קצרה אמרה פתאום: "את יודעת, את מאוד יקרנית."

היא הטיחה בה את המילים. הטינה בעבעה מהן. עליזה הרגישה רטט של בהלה עובר בה, נגד רצונה. אחרים היו רואים במילים האלה אות כבוד. משהו להתגאות בו. כן, הם יקרנים. הם הטובים ביותר בתחומם ונוקבים בשכר שהוא תמורה נאותה לכישריהם. ועדיין לא יכלה להיישיר מבט אל עדנה ולומר לה את המילים האלה. רק ציינה בשפה רפה שזה בדיוק המחיר שהסכימו עליו.

"כן, אישרה עדנה באי רצון. "אבל בינתיים עשיתי כמה בירורים. זה בהחלט בקצה העליון של הסקאלה. עם כל הכבוד, את לא ג'סיקה כהן."

בפגישתן המקדימה, בבית קפה לא רחוק מכאן, כששידלה אותה לקחת על עצמה את תרגום הספר, סיפרה לה עדנה שבילתה שלוש שנים בפורט וורת', טקסס ("בעלי היה הרבה שנים בכיר באלביט"), ועל כן האנגלית שלה ללא רבב. למעשה, היא יכלה לתרגם את הספר הזה בעצמה, אבל חשוב לה, כמו בכל דבר בחיים, להיעזר באנשי מקצוע הטופ של הטופ. "מאני איזו נו אובג'קשן," הבטיחה לה אז, וכשעליזה היססה ואמרה שהיא עסוקה מאוד הוסיפה: "ניים יור פרייס."

המילים האלה החניפו לה. אנשים ביקשו על פי רוב לדעת כמה יעלה להם התרגום. גיששו בזהירות לראות אם יש מה לדבר על הנחה במחיר. לפעמים התמקחו ממש. איש מעולם לא ביקש ממנה לנקוב במחיר, לדרבן אותה לדרוש סכום גבוה. עדנה אישרה את המחיר בלי להניד עפעף ואפילו רשמה צ'ק על מחצית הסכום בו במקום, בלי שביקשה ממנה. הספר היה חסר ערך, כמוכן. תמונות מחיי ילדה ונערה צעירה בחיפה של שנות החמישים והשישים. ניצולי שואה. רכוש נטוש. קצת יידיש, קצת ערבית. מתחים עדתיים. אהבה ראשונה. ובכל זאת עליזה הרגישה שעשתה כמיטב יכולתה. ששיפרה במשהו את הטקסט כשכתבה אותו משמאל לימין. ועדנה הודתה לה כל כך שלקחה על עצמה את התרגום, ענתה לשאלות שהציגה לה במהירות ובאריכות, והוסיפה בשולי כל מסר כמה היא גאה ומתרגשת שהיא, עליזה גרינליף, מתרגמת את הספר שלה לאנגלית. לכן הבקשה הקצרה, התובענית, להיפגש כדי לדון ב"כמה דברים שעלו מהטקסט ששלחת לי" הפתיעה אותה, ואף שניחשה שעדנה לא לגמרי מרוצה מהתרגום, בכל זאת לא הייתה מוכנה לטענה המופרכת שלה בעניין הקנקן והספר.

"אז מה את אומרת?" שמעה את עדנה.

היא הייתה צריכה להסתכל בקנקן. לשפוט את הספר של עדנה על פי הכריכה. היא הייתה צריכה לסרב לקחת על עצמה את העבודה הזאת.
"תתקני את זה? סימנתי לך בדיוק איפה צריך לעבור. זה רק ארבעה-חמישה דברים. מה שאת לא מבינה את יכולה לשאול אותי."
"אני אסתכל על זה," הסכימה עליזה באי רצון. "אבל אני לא אחתום את השם שלי על טקסט שאני לא שלמה אתו."

עדנה נראתה מופתעת, כאילו לא עלה בדעתה ששמה של עליזה יופיע גם הוא על התרגום. עליזה קמה ללכת. הפגישה הזו הייתה מיותרת מלכתחילה. היא התקשתה להגות את המילים אבל ידעה שתכעס על עצמה במשך שבועות אם תיאלם עכשיו. "הסכמנו שתעבירי לי את החצי השני של התשלום," הזכירה.
"כשתחזירי לי את הטקסט המתוקן," קבעה עדנה, ולעליזה לא נותרו כוחות להתווכח. היא יצאה, התירה את האופניים שנעלה בחצר, ורכבה משם, להוטה להסתלק מהמקום.

היא נסעה מערבה, מסתבכת בסמטאות, ללא יעד מוגדר. כביכול, היא צריכה לחזור עכשיו הביתה מהר ככל האפשר. גם כך בזוזה כבר חצי יום, אם לוקחים בחשבון את הזמן שלקח לה להתלבש ולהתארגן, ואת העובדה שהתקשתה להיכנס לעבודה הבוקר, כי ממילא תצטרך להפסיק עוד מעט כדי לצאת לפגישה הזו. ובכל זאת לא רצתה לשוב על עקבותיה. היא הייתה צריכה לדבר עם מישהו. עליזה הוציאה את הטלפון. אחת עשרה ורבע. היא התקשרה לאמילי. אולי היא תוכל לרדת לארוחת צהריים מוקדמת.

2

אמילי חיכתה לה כבר על הדלפק בבית הקפה שמתחת למשרד שלה. "לקחתי לך קפה קר וסלט ניסואז. יש לי חצי שעה זריזה."

בכוונה לא הודיעה לאמילי שהיא ממש כאן בסביבה, כדי לא להלחיץ אותה באמצע יום העבודה, אבל אמילי הרגישה, כנראה, איזו דחיפות בקולה והתרצתה.

"אז מה קורה? מה מביא אותך לפה באמצע היום?"

עליזה סיפרה על הפגישה עם עדנה בלומין. התאמצה לסגל לעצמה טון אירוני, משועשע, למסור מבעדו את הדברים. אמילי הטתה את ראשה לאחור וצחקה בקול כשסיפרה לה על הוויכוח בעניין הקנקן והספר ולרגע נדמה היה לעליזה שהיא שומעת את אמה צוחקת. "את רצינית? דונט לוק אין דה פיצ'ר?"
"זה מה שהיא רצתה שאני אכתוב."

"תגידי לה, There is no situation. אין מצב!"

היא סיפרה לאמילי על "וירגיניה", על ה"חדר משלה". על ההכרזה שיכלה לתרגם את הספר בעצמה.

"מה עם בקה?" שאלה אמילי. "היא לא אמורה לחסוך לך את זה? בשביל מה יש לך סוכנת?"

"בקה מייצגת רק סופרים שיש להם סיכוי להימכר בחו"ל. היא לא מתעסקת עם

כאלה. אם אני רוצה להתפרנס מתרגום ספרות ולא לחזור לתרגום מסחרי אז אני צריכה לקחת גם דברים כאלה."

אמילי שקלה את הדברים, מחשבת. "אז אם בקה חושבת שאין לה סיכוי בחו"ל למה כל כך חשוב לה לתרגם את הספר שלה? זה לא שמישהו פה שמע עליי, אה?"
עליזה הנידה בראשה. "אבל בדיוק בגלל זה היא בטוחה שבארץ סתם לא מפרגנים ומחכה לה עתיד מזהיר באמריקה. את יודעת, Hope springs eternal."
"התקווה מזנקת נצחית, את מתכוונת."

עליזה צחקה. עכשיו, לצדה של אמילי, הרגישה שרוחה טובה עליה. שהצליחה לנער מעליה את עיקר אי הנעימות שהשרתה עליה הפגישה עם עדנה.
"אבל למה בכלל נפגשת אֶתה?" שאלה אמילי והסיטה ממנה את קערת הסלט שלה, שנותרו בה רק קרעי חסה ופיסות בצל.
"היא רצתה לעבור על כמה דברים."
"נו? היא לא יכולה להרים טלפון?"
"היא ביקשה שניפגש."

אמילי נראתה כאילו עמדה לומר משהו ועצרה בעצמה. אחרי רגע שאלה: "ההסכם שלכן כולל פגישות עבודה כאלה?"
עליזה התפתלה. "לא הגדרנו את זה. את יודעת איך אני עובדת. בדרך כלל זאת לא בעיה, אבל היא רצתה שניפגש פנים אל פנים, ו..."
"ולא היה לך נעים להגיד לה לא," השלימה אמילי, ועליזה הרכינה ראש לאישור, מצפה לנזיפה, אבל אמילי הביטה בה ברחמים. "טוב, פסקה. "מה שהיה היה. מעכשיו אֶת מתמחרת אֶת הפגישות האלה."
"מה הכוונה?"

"כשאת נותנת הצעת מחיר את אומרת שהוא כולל מעבר על טיוטה ראשונה בהתכתבות או בטלפון. אם הלקוח מתעקש על פגישה את מחייבת אותו בתעריף לפי שעה. זה יוריד לך את מספר הפגישות בשמונים אחוז, והעשרים אחוז האחרים לפחות יהיו בתשלום. אֶת מבטיחה לי שמעכשיו תעשי אֶת זה?"
עליזה אישרה בניד ראש נרפה.

"מה את חושבת, איך אני למדתי? גם לי היו עושים תרגילים בלי סוף בהתחלה. ככה זה בארץ הזאת."

עליזה הנהגה וקיוותה שאמילי לא תתחיל עכשיו בנאום הוצאת דיבת הארץ שהכירה לפניי ולפנים. אבל אמילי הביטה בה וחייכה אליה: "את יודעת, אֶת כל כך מזכירה לי אֶת אמא."

מוזר, חשבה עליזה. כי גם היא מסתכלת באמילי ורואה את אֶמֶן, ננסי גרינליף. אותו עור זית ושער שחור מאפיר, גולש על הכתפיים, עם אותו קמט כפול חורץ את הרווח בין הגבות, אותן עצמות לחיים מחוטבות ועיניים גדולות שריסייהן עבותים, אבל גם אותה לסת בולטת מעט ושיניים גדולות מדיי.

"את בדיוק כמוה," אמרה אמילי. "איך היא הייתה יושבת שעות, מתרגמת בשביל כל מיני דוקטורנטים ופרופסורים כדי שיאשרו להם את התזה וייתנו להם קביעות. היא הייתה

משקיעה את הנשמה ואחר כך צריכה לרדוף אחריהם שישלמו לה. הישראלים אכלו אותה בלי מלח. הכול יהיה בסדר ועליי את לא סומכת? ושופף פלוס לכי חפשי את החברים שלך ותכף תיכנס לי קרן השתלמות – אכלה את כל התירוצים שלהם.
"אני לא זוכרת את זה."

"ברור," הסכימה אמילי. "היית קטנה מדי."

אמילי מבוגרת ממנה רק בשלוש שנים. זה לא שהייתה קטנה מדי. איכשהו הצליחה לאטום אוזניים, לא לשמוע את אביה גוער באמה, את אמה מטלפנת בדחילו, נאבקת בעברית, מבקשת את התשלום שהיה אמור להגיע כבר לפני חודש.

"הייתה אז כזאת אינפלציה," נזכרה אמילי. "לפעמים הכסף איבד חמישים אחוז מהערך עד שהוא היה מגיע. מדינה דפוקה."

אמילי כועסת מפני שהמשמורת על הילדים קושרת אותה לכאן. לכן היא מלאת מרירות על כל דבר בישראל, מהלכלוך ומזג האוויר ועד מוסר התשלומים.

"אין לך מושג כמה אני רוצה לעוף מפה. להתחיל מחדש."

עליזה ניסתה לעודד אותה. אורי בן שלוש עשרה ואפילו עיליי כבר בן עשר. עוד שמונה שנים הוא כבר בוגר.

"את יודעת בת כמה אני אהיה בעוד שמונה שנים? בת חמישים ושבע. זה גיל להתחיל מחדש? מה אני אעשה, אגש לבחינות לשכה בארצות הברית? אעבוד בתור מזכירה משפטית?"

עליזה שתקה. כמו תמיד, אמילי הדפה את טיעוניה והותירה אותה ללא מענה. אבל גם אחרי שניצחה בוויכוח לא הרפתה: "ואיפה אני אתחיל לחפש מישהו? אף אחד בן פחות משבעים לא יסתכל עליי. אולי אני אלך ישר לבית אבות בפלורידה. וחוף מזה מה, אני אעזוב ילד בצבא?"

"חשבת שהתוכנית שלך זה שעיליי לא ילך לצבא וילמד בקולג' באמריקה."
"זה החלום שלי," אמרה אמילי, "אבל יש גם את אבא שלו. ויש לו רצונות משלו, לבן זונה. לכי תדעי מה יהיה. אבל את, מה מחזיק אותך פה? יונתן משתחרר עוד כמה? שנה וחצי? יאללה, קחי את הדברים ועופי מכאן."
"זה לא כל כך פשוט."

"ברור שלא. זה אף פעם לא פשוט. אבל מתי אם לא עכשיו? את יודעת שאין לי הרבה דברים טובים להגיד על אבא ואימא בכל מה שקשור לניהול החיים שלהם, אבל לפחות הם עשו משהו. קמו ועזבו. לא משנה שזאת הייתה הטעות הכי גדולה שלהם, אבל הם ניסו לכוון את החיים לאנשהו, לא רק להיסחף עם הזרם."

"לפי איך שאת מתארת את זה הם קפצו ראש מהניאגרה."

אמילי הנידה ראש לאישור. "כמו כל החברים שלהם. מה שמזכיר לי: דן מת. דן של אלינור."
"באמת? איך את יודעת?"

"ג'רמי הודיע לי. אתמול הייתה לווייה."

עליזה חשבה על האיש עם הזקן העבות שהיה בא לשחק שחמט ולעשן מקטרת עם אביה. אלינור אשתו הייתה יושבת עם אמה במטבח והיא ואמילי פטפטו באנגלית עם הבנים, ג'רמי, שהיה מבוגר ממנה אבל צעיר מאמילי, ורון, הקטן.

"לי הוא לא הודיע."

"אולי הוא לא זוכר אותך. התפלאתי שהיה לו את המספר שלי. האמת? התפלאתי שהוא בכלל התקשר."
"אז נלך לשבעה?" הציעה עליזה.

אמילי העוותה את פניה באי רצון. "אין לי מה לעשות? אולי שלושים שנה לא ראיתי אותם. חוץ מזה, ישבתי שבעה פעמיים בחמש שנים האחרונות. הספיק לי."
גם היא ישבה שבעה פעמיים בחמש השנים האחרונות, ובכל זאת, לא נעים. דן היה חלק מהעולם שלה כשהייתה ילדה. הוא ואלינור באו גם להלוויות של שני הוריה. נכון, הילדים שלהם לא באו. במובן הזה אמילי צודקת, אין לה מה לחפש שם. היא בקושי זוכרת אותם: ג'רמי ורון ו – איך קראו לגדול? הוא היה כבר נער מתבגר כשהיו הן ילדות. לא הצטרף להוריו כשביקרו אצלם. "איפה הם יושבים?" שאלה את אמילי.
"אצל דייוויד. ברמת החייל נדמה לי. או הדר יוסף."

"תשלחי לי את הכתובת. אולי אני אלך."

"באמת?" אמילי צידדה אליה מבט. עליזה הסבה ממנה את עיניה. מה אחותה חושבת עליה? מחפשת לה חברה בשבעות רחוקות, כמו איזו קשישה בודדה?
אמילי הוציאה את הטלפון שלה. אצבעותיה נעו במהירות על המסך. "שלחתי. תייצגי אותנו בכבוד. טוב," החזירה את הטלפון לתיקה, "אני צריכה לזוז. תדברי אתי, לולו. ספרי איך היה."

ואין לדברים סוף*

בתחילת שנות האלפיים חייתי שנתיים בברלין. הגרמנית שבפי הייתה אז טובה דייה לקשור שיחה ולדבר על לא מעט דברים, אך בשגיאות לא מעטות ובמבטא די כבד. אהבתי את השפה המגומגמת הזאת, שלא מנסה למחוק את היסטוריית ההגירה שלה מעצמה, ואהבתי להסתובב בשכונת המהגרים שבה גרתי, לשמוע סביבי את אינספור המבטאים ואת הדרכים השונות שבה דיברו את השפה. חשבתי אז על האפשרות לכתוב ספרות בשפה כזו, ובשלב כלשהו גם התחלתי לנסות. נטרלתי במחשב הנייד שלי את פונקציית בדיקת האיות של ה־word והתחלתי לכתוב. כעבור שנים לא מעטות, ב־2016, כשחייתי בתל אביב, יצא לאור בגרמניה הרומן *Broken German*.

הרומן זכה להצלחה. הסתובבתי אתו וקראתי קטעים מתוכו בעשרות פסטיבלים לספרות, בתי סופרים וחנויות ספרים ברחבי גרמניה, אוסטריה ושווייץ. אחת השאלות ששבה וחזרה באותם אירועים הייתה: "אם אתה כותב עברית, למה לנסות לכתוב בשפה שבה אינך שולט?" תמיד עניתי אז משהו על שפה ושלטון, על הקשר שאני מבקש לפרום בין ה־Author ל־Authority. אמרתי גם שהשפה שבה אני בוחר לכתוב מכתיבה את הבדיון. חוויות החיים שלי בעברית שונות מחוויותי בגרמנית, עולם האסוציאציות שלי בעברית שונה מאשר בגרמנית, הארכיב התרבותי והלשוני שונה. לכן, כתיבה בעברית תברא סיפורים אחרים מאשר כתיבה בגרמנית. כך הסברתי לעצמי ולמי ששאל, וזהו הטעם.

אלא שמתישוהו התחלתי לפקפק בסיפור הזה שסיפרתי. האם באמת מכתיבה השפה את הבדיון? ובאילו אופנים? ומה ההבדל והדמיון שבין הבדיונות? השאלות הללו עומדות בבסיס רומן נוסף שכתבתי. הוא יצא לאור בגרמנית ב־2021. ברומן זה בחרתי גרעין של רעיון, גרעין של תחושה, גרעין טקסטואלי, ואת הגרעין הזה ביקשתי לפתח פעמיים: פעם אחת בגרמנית שלי, שעודנה שבורה, שממנה עיצבתי לעצמי סגנון ספרותי, ופעם שנייה בעברית. את החלק העברי של הטקסט הפקדתי בידי אמנית התרגום אנה בירקנהואר, שתרגמו לגרמנית. כך נוצר הרומן ששמו *Eine runde Sache*, רומן שזיכה אותי באחד הפרסים הספרותיים היוקרתיים בגרמניה.

* קטע מהרומן זוכה פרס יריד הספרים של לייפציג 2022, בפרסום ראשון בישראל.

הרומן עשוי שני חלקים שונים זה מזה, ושניהם מתפצלים מאותו הגרעין האחד שממנו בחרתי לצאת. הגרעין הן שורות אחדות מתוך שיר של אבות ישורון. הוא לא ראה אור בעברית, אבל אם יתפרסם גם בעברית, תהיה כותרתו לקוחה מתוך השורות של אבות ישורון: "ואין לדברים סוף". לחלק הכתוב גרמנית של הרומן אין עדיין תרגום לעברית. אני מביא כאן שני פרקים ראשונים מתוך החלק של הרומן הכתוב בעברית.

ת"ג

* *

עֶצֶם הָעֵזִיבָה הַיָּא נִקְדָּה.
אֶת הָעֵזִיבָה אֵין לְהַשִּׁיב.
אֶחָרֵי הָעֵזִיבָה תְּמִיד בָּא לְמָה
עֹזְבֵתְנִי. וְאֵין לְדַבְרִים סֶף.
אבות ישורון

ראדן סאלח שריף בסתמאן הגיע להולנד בספינת מפרשים. הסיפון התחתון של אוניית הסוחר שבה הפליג היה עמוס תיבות עץ מלאות תבלינים. תאי המגורים היו בסיפון התיכון. זה היה כמו לגור מעל שוק, כל בליל הריחות הזה. רק לקראת סוף המסע הימי התרגל ראדן סאלח סוף סוף לריח, ואז הגיע הקור. הוא התיישב על הדרגש ששימש לו מיטה, התעטף במעיל פרוות הדול הסומטרי, משך מתחתיו את התיק ועלה אל הסיפון העליון להביט באנטוורפן קרבה.

אנטוורפן. קשה להתרגל למחשבה שאז אנטוורפן הייתה הולנד. זה לא מה שלמדתי בשיעורי גיאוגרפיה.

מאה שלוששים ושמונה ימים קודם לכן הרימו המלחים ההולנדים עוגן ופרשו מפרשים. אנרגיית הרוח הומרה לתנועה. ראדן סאלח עמד על הסיפון העליון והביט באי שעליו נולד הולך ומתרחק. אז הסתובב, הפנה את גבו לג'אווה ואת פניו לים הפתוח. הולנד נשבה שם. הוא הביט אל הים וניסה לדמיין איך תיראה הספינה שעל סיפונה הוא עומד לאדם שיביט בה מהצד, מהזווית שממנה ציירו האמנים ההולנדים את ציורי המופת של אוניות המפרשים והים. הוא היה רק בן שמונה עשרה וכבר היה צייר מיומן. מציורי השמן של הנוף הימי, אותו מפגש אלכימי מופלא בין שמן למים, הוא משך את ידו בינתיים. אבל שם ואז, על הסיפון העליון של הריימונד, ביקש ראדן סאלח לעצמו, בלי שידע, את אֵם כל המפלות הגדולות, את אֵם כל הטרגדיות רבות ההדר שאחריתן היא קינה. הוא ביקש להביט בעצמו מפרספקטיבה שלא הייתה לו. הוא ביקש לצייר את ספינתו מתרחקת מהאי שבו נולד בעוד הוא עומד על סיפונה.

הוא הביט בג'אווה עוד פעם אחת ואז עזב את הסיפון העליון וירד אל חדרו. הריח סחרר אותו. הוא היה נער עדין, ומבטנה הבולעת-כול של ספינת הסוחר ההולנדית נדפו

ועלו ריחות הקינמון והפלפל השחור, הציפורן והווניל ואגוז המוסקט, נמהלים בריח האצות והים, בניעת מלחים צפון-אירופיים ובאקלים טרופי כבד, חם ולח. הוא נכנס אל התא שיהיה ביתו הצף בחודשים הקרובים. מלבד מיטתו היו בחדר שלושה דרגשים ריקים. בתא לידו ילון מלווהו, ז'אן באטיסט דה לינגה. אף אחד, זה היה מובן מאליו, לא שקל לשכן את מזכיר מחלקת הכספים של המעצמה הקולוניאלית באותו התא עם בחור צנום וכהה-עור יליד האי ג'אוה. פרט לשישים אנשי צוות הולנדים, לראדן סאלח ולמר דה לינגה, היו על הספינה עוד ארבעה פקידים קולוניאליים מסוג כזה או אחר. סאלח היה יליד ג'אוה היחיד בספינה. הוא הוציא מהתיק שלצד המיטה את עפרונו ואת בלוק הציור החדש. סורה אדימנגלה נתן לו אותה כמתנה לדרכו הארוכה, מזכרת לבנה וריקה שיהיה עליו למלא דף אחרי דף בזיכרונות מפחם.

סורה אדימנגלה היה הבופאטי של העיר סמראנג. לפני שכבשו ההולנדים את האיים שהיום הם אינדונזיה היה הבופאטי מעין שליט מקומי, אבל מאז הכיבוש ההולנדי הפך הבופאטי להיות מין פקיד, מושל-בובה מטעם הכוחות הקולוניאליים. סמראנג הייתה אז ועודנה היום עיר המחוז של מרכז האי ג'אוה. איזה אי ענקי! הרבה יותר מסלע המציץ מעל פני הים. חלק משרשרת איים רבת הוד. כאילו ביקש האל הרחום לרצף את הים בחופי מבטחים. ובעיר סמראנג נולדו לסורה אדימנגלה שני בנים, וכשאלה גדלו שלח אותם הבופאטי אל תת-היבשת ההודית, ללמוד במכללה האנגלית בכלכותה. זו הייתה דרכו של אדימנגלה לקשור את משפחתו בקשרי ידידות ומסחר עם שליחי האימפריה הבריטית. אדימנגלה היה דודו של סאלח, וכשנפטר אביו של סאלח הציע אדימנגלה לאמו של הילד, מאס אדג'נג זריפ חוסיין, להיות לו אב מאמץ. הוא ייעד לסאלח תפקיד: להיות לו שלוחה שתסייע לו ביצירת קשרים עם שליטי האימפריה של הולנד, כהשלמה מאומצת לשני ילדיו הראשונים.

הכוחות ההולנדים מעבר לים נזקקו לא רק לאנשי ממשל וצבא, ולמומחים לחקלאות ולמסחר, אלא גם למומחים לשרטוט ולאמנות הציור. מישהו הרי היה צריך למפות את שטחי הנטיעות שבאי ולשרטט את החפירות של המכרות החדשים. מישהו היה צריך לשרטט את תוכניות הבנייה של בתי האריזה, של הרחבת הנמל, של בנייני הממשל ובסיסי הצבא. אבל לא רק זה. תבלינים אפשר להעביר מדרום-מזרח אסיה עד לאנטוורפן או לרוטרדם ומשם להפיצם ולשווקם באירופה. אבל איך יעבירו יער או הר? איך יעבירו מישור אינסופי, שבמרכזו דקל קוקוס בודד ונישא? איך יעבירו מג'אוה ההולנד כפר דייגים בשקיעה, או קבוצת נשים קוטפות תה על גבעה ירוקה?

יאנס ביק ואנטואן פאיין הגיעו לג'אוה כחלק ממשלחת קולוניאלית גדולה. יאנס ביק היה שרטוט, אנטואן פאיין היה צייר. תפקידם של שרטוטי המשלחת היה למפות שטחי חקלאות וכרייה, ואילו תפקידם של הציירים היה ליצור העתקים מדויקים ונאמנים של תצורות הנוף בקולוניה, של הצמחייה ושל התושבים המקומיים, ולשלחם לארץ-האם – הוכחה נושמת, בצבעים חיים, למה שעכשיו שייך להם. את שיעורי הרישום הראשונים שלו למד סאלח אצל יאנס ביק. הוא היה אז בן שמונה, כשרונו היה יוצא דופן. הציורים הקטנים שצייר עברו מיד ליד בין בעלי המלאכה במגורי המשלחת

הקולוניאלית. זמן קצר אחרי שהתחיל ללמוד אצל ביק עבר ללמוד אצל הצייר הבכיר, אנטואן פאיין.

הם דיברו ביניהם הולנדית, שפה שסאלח למד מינקות. הוא דיבר הולנדית במבטא שבו דיברו אותה תושבי האי ג'אווה, מדגיש וכמו מסמיך את הל'. את התנועות, שהן קצרות-רוח כל כך בהולנדית של מדינת-האם האירופית, היה מאריך ומותח, כמו שר אותן. את הח' שאל סאלח אל ההולנדית מהערבית, שפה שלמד בשיעורי הקוראן וששמע כשהלך עם אביו למסגד או כשזימנו המואזינים של סמראנג את הקהל לתפילות – גברים חדורי שירה שנהגו לעמוד על הצריחים הגבוהים, פניהם מופנות אל פנים האי והלאה אל מעבר לים, אל המקום שבו שכנה, על פי השמועה והמסורת והספרות והמדע, העיר הקדושה מכה, מקום הולדתו של מחמד, רסול אללה.

"סאלח, אתה מכיר את הסיפור על ההולנדי המעופף?"
 "לא, מר פאיין."

"שמעתי אותו באחד הלילות על הספינה שבה הפלגתי כשבאתי לכאן. מלח אחד שהתיידדתי אתו סיפר לי. רוצה לשמוע?"
 "בבקשה, מר פאיין."

"ההולנדי המעופף" היא ספינה, דומה לספינות המפרשים הגדולות שאתה מכיר מהאי. לילה אחד, ליד כף התקווה הטובה, אותה ספינה במצוקה ל'הולנדי המעופף'. היה לילה חשוך, הייתה סופה מסוכנת, 'ההולנדי המעופף' הייתה עמוסה בכסף ובוהב. קברניט הספינה לא ענה לאיתות המצוקה ולכן הוא קולל בקללה איומה, הוא וכל מי שהיה על סיפונה. הספינה תפליג בלי שתגיע אי פעם ליעד, בלי שתמצא מנוחה. רק אחת בכמה שנים היא עוגנת, כדי להזכיר לספנים האובדים את מה שאף פעם לא יהיה שלהם: ריח תבשיל, בית, אישה וילדים, אדמה יציבה מתחת לכפות הרגליים. ואז הם נאספים שוב אל הספינה, בכוח הקללה, וממשיכים בנדודיהם. ככה עד סוף הימים ועד קצה הזמנים."
 "מה, זה סיפור אמתי?"

פאיין רק חיך. "בלילות סערה, סאלח, אפשר לראות אותה אבודה לעד על פני הגלים. כשתבוא לטורנאי לבקר אותי, ילד, צייר אותה בשבילי אם תראה אותה שטה בים. אני רוצה שתצייר לי תמונה שלה, טוב?"

וסאלח אמר כן והבטיח, אבל בינו לבין עצמו הוא פחד. אם באמת יפליג מעבר לים, איך ידע שלא עלה בטעות על הספינה המקוללת ושוב לא יוכל לרדת מסיפונה הארוך לעולם? סאלח אהב את פאיין. הוא אהב את שעות הציור הארוכות יחד, את הסיפורים המוזרים והרחוקים שסיפר לו פאיין. הוא אהב לצייר בסגנון שהורה לו מורהו, זה הסגנון שהביאו אתם הציירים הקולוניאליים למושבות הרחוקות, הסגנון שביקש להפוך את המביט בתמונה לעד ראייה, לנוכח במקום שבו לא היה. קשר עמוק נקשר בין הילד לבין הצייר. וגם אחרי שפאיין עזב המשיך סלאח לצייר לפי התורה שהביא מעבר לים, והתגעגע.

אנטואן פאיין הפליג לאנטוורפן ומשם המשיך הביתה, לטורנאי. סאלח נשאר. הוא המשיך לשכלל את האמנות שלמד. הוא היה צייר מחונן. כל מבקר אירופי בעל מעמד או דרגה שהגיע לג'אווה רצה לפגוש את הנער. התוכנית של הבופאטי אדימנגלה עלתה יפה. כך פגש סאלח את ז'אן באטיסט דה לינגה. הפקיד הבכיר נקרא לשוב הביתה להולנד

כדי לדון במצב הכספים בקולוניה. אחד מידידיו, פקיד ממשל מארץ-האם, שאל אותו אם יסכים באותה הזדמנות להיות לסאלח מלווה במסע הימי הארוך מבטאווייה.

וכך, בבוקרו של יום חם ולח של חודש ספטמבר 1829 נפגשו סאלח הנער וז'אן באטיסט דה לינגה בבית תה קטן באחד הרחובות המקיפים את הנמל. יומיים לפני כן אסף סאלח מבית הדואר המרכזי של בטאווייה חבילה ששלח לו אביו המאמץ במרכבת הדואר מסמראנג. בחבילה היו שלוש מתנות: עפרון הפחם ובלוק הציור מאדימנגלה, שלושה כתיבי-יד יקרי ערך כתובים ג'וואנית עתיקה ששלחה לסאלח אמו מאס אדג'נג, ומעיל פרוות הדול הסומטרי שהכין עבורו ז'אן בוה לפני אי-אלו שנים. שלוש מתנות ומסע. כמו באגדה תמימה, מאוירת, או כמו ראשיתו של מיתוס אלים ועָשָׂן ונורא.

דה לינגה וסאלח שתו תה וניגשו לספינה הגדולה. בצהריים סיימו ספלי הנמל הג'וואנים להעמיסה בארגזים מלאים בתוצרת האי ולאחר מכאן יצאה הספינה לדרכה. בלחות הכבדה נטפו המלחים ההולנדים זיעה. הם התירו את מפרשי הספינה והרימו עוגן סוף-סוף. אנרגיית הרוח הומרה לתנועה. הזיעה על גופם יבשה. על סיפונה העליון של הריימונד הביט סאלח אל מרחבי הים הנפתח. הולנד נשבה שם. הוא נשם נשימה עמוקה ואז ירד לסיפון התיכון. ריח התבלינים הכה בנחיריו. בתא לידו סידר ז'אן באטיסט דה לינגה את חפציו. סאלח נכנס אל תאו וחיפש את בלוק הציור מאדימנגלה ואת עפרון הפחם. הוא ביקש, בלי שידע, את אֵם כל הטרגדיות, את ראשית כל חיפושי האמת ונתיבי המפלה. הוא ביקש לראות את עצמו מנקודת עיוורונו. הוא רצה לעלות לסיפון העליון, לצייר את הספינה שעליה עמד בעודה מתרחקת ממולדתו ובעודו עומד על סיפונה.

סאלח היה נער יפה. הוא עורר בגברים איזה חוש אבהי. סורה אדימנגלה היה רק הראשון שאימץ אותו לבן. גם אנטואן פאיין היה לו מעין אב מאמץ, וגם ז'אן בוה, אב קשה וחורג. ז'אן בוה היה קצין מעוטר שמילא אחרי שחרורו מהצבא ההולנדי תפקידי ממשל קולוניאליים בג'אווה. בקולוניה הוא גם הכיר את אשתו וילהלמינה, ילידת הקולוניה. גם חמשת ילדיהם הראשונים נולדו שם. כשביקש להמשיך להתקדם בתפקידי הממשל העביר ז'אן בוה את משפחתו להולנד ואז, לפני שחזר גם הוא לארץ-האם, נסע לביקור בסמראנג. בוה רצה להעריך בעצמו את מצב העניינים במרכז ג'אווה. התקדמות הנטיעות בשדות הפלפל השחור והתה העסיקה אותו, אבל בעיקר הוא רצה לאמוד את מצב הרוח באי, להרגיש את הדופק הפוליטי. שמועות הסתובבו בין אנשי הקצונה של הצבא הקולוניאלי: הילידים מיואשים, קרובים לנקודת רתיחה. האליטות מתקוממות על פיחות מעמדן, לאיכרים יש פחות ופחות מה להפסיד. בוה עצר לביקור אצל הבופאטי אדימנגלה כדי לנסות להבין לאן נושבת הרוח.

הייתה שעת אחר צהריים, לקראת סוף העונה הגשומה. בוה צלצל בפעמון דלת ביתו של אדימנגלה, משרתת צעירה פתחה לו. היא לקחה את מעילו הרטוב והניחה לידו נעלי בד רכות. בוה חלץ את מגפיו הבוציים ונעל את נעלי הבד. אדימנגלה בא לקראתו, פניו מאירות. הוא לחץ את ידו של איש הממשל ההולנדי והכניס אותו אל חדר האורחים. הם התיישבו, ומשרתת אחרת הגישה להם תה ולצדו לביבות וינגקו חמות. ריחו המתוק של הקוקוס התערבב בריחו המריר של התה הירוק. אדימנגלה ובוה שתו את התה ואכלו

מהווינגקו ודיברו על המצב בסמראנג. כל אחד מהם שקל מה לומר לרעהו ומה להסתיר, וניסה בחושיו להבין מה מסתיר בן-שיחו. בזה הרגיש כמו במשחק הפוקר, אלא שהסימנים על הקלפים היו כתובים בשפה זרה או בכתב סתרים חמקמק. אדימנגלה הרגיש כמו במשחק גונגקלאק, אלא שמספר החורים על לוח העץ לא היה ידוע והיה בתזוזה מתמדת. השיחה הייתה מתישה. כל אחד משני הגברים ניסה להסוות את המתח במחוות של נינוחות וקרבה. כשנגמרה ההתגוששות המנומסת שאל אדימנגלה את בוה אם ירצה לפגוש את ילדו המאומץ, בן-אחיו שנפטר. הילד רק בן עשר, סורה אמר, הוא מתקדם בלימודי הציור באופן מרשים כל כך. הוא נמצא באטליה עכשיו עם המורה שלו. אתה מכיר בוודאי את אנטואן פאיין. בוה הנהן. גם את סאלח הוא כבר פגש באחד מביקוריו הקודמים אצל הבופאטי, לפני שהתחיל בלימודי הציור. שמעו של ילד הפלא מסמראנג, בן האיים שמצייר כמו סטודנט לאמנות מאמסטרדם או מהאג, הגיע לאוזניו. כן, הוא אמר. הוא ישמח לפגוש אותם.

אדימנגלה הוליך את בוה אל החדר. הם נעמדו לפני הדלת הפתוחה והביטו בשקט בפאיין ובסאלח עובדים. מתחת לחלון הגדול, הסגור, עמד כן עשוי אבן גיר לבנה. על הכן היה דגם של ספינת סחר הולנדית. סאלח ישב אל שולחן, גבו אל אדימנגלה ובוה, ורשם בפחם את ספינת המפרשים שמולו. בפאת השולחן שליד ישב אנטואן פאיין, גיליון נייר מולו, וצייר את תלמידו מצייר. הם היו שקועים בעצמם ובמלאכתם. אז נכנס אדימנגלה לחדר ובוה אחריו. פאיין הפסיק לצייר והרים את ראשו. סאלח הניח את עפרון הפחם על השולחן והסתובב לראות מי נכנס. הם היו רגילים לביקורים של אירופים רבי השפעה, אבל ז'אן בוה היה אישיות רמת מעלה במיוחד. הם קמו ונעמדו. הם ניקו ידיהם מאבק הפחם. בוה ופאיין החליפו מילות נימוסין, ובוה שאל אם יוכל לראות את התמונה שעליה סאלח עבד. הארבעה הצטופפו מסביב לשולחן והביטו ברישום אוניית הסוחר של הצי ההולנדי. הספינה על גלי הים השחורים נראתה כאילו היא בתנועה, מרחפת על סף הדף לכיוון החלל שבין גיליון הנייר לעיניהם. בוה שאל אם יוכל לראות עוד ציורים. פאיין הוציא ממגירת השולחן דפי נייר ועליהם רישומי פחם וציורים בצבעי מים. הם עמדו והביטו. תמונות של ספינות צי וסוחר, ציור של גבעה ירוקה שעליה קבוצת נשים קוטפות תה. ציור של פגיון בעל ידית מעצם. ציור של בקתה בצל דקל קוקוס עבות, ברקע מתנפח הר געש, שותק ומאיים. בוה החמיא לסאלח והודה לפאיין על עבודתו החשובה. הוא לחץ את ידו של סאלח, כמו מעלה אותו בדרגה מילד לגבר בוגר. אחר כך לחץ גם את ידו של פאיין ויצא עם אדימנגלה מהחדר. ליד הדלת הגישה משרתת שלישית לבוה את מעילו. הוא נעל את מגפיו, הם היו נקיים. הוא השאיר בכניסה את נעלי הבד הרכות ונפרד ממארחו. אבוא לבקר אותך שוב, אמר לאדימנגלה, לפני שאמשיך הלאה להאג.

מביתו של אדימנגלה הלך ז'אן בוה לסדנה שבה עבד יאנס ביק. הוא מצא אותו רכון על מכתבתו בין שאר השרטטים הקולוניאליים, והורה לו לשרטט עבורו רישומים של מעיל פרווה. כמו זה שלובשים בבית, אמר לו. תרשימים לחייט. יאנס ביק אמר שהוא עובד על התוכניות של בתי המלאכה החדשים לעיבוד קני הסוכר, ובוה הורה לו לעשות הפסקה. אני זקוק לתרשים של המעיל למחר, הוא אמר. משם המשיך בוה למגוריו. הוא התקלח והחליף בגדים והלך לפגוש את יוהאן דה יונג, קצין הולנדי שהכיר משירותו הצבאי. הם

הלכו יחד לרחוב הראשי, התיישבו בווארנוג ושתו טואק לבן וסמיך. הם דיברו על הבית ועל השירות הצבאי, כמו שעושים חיילים. כשהיו שיכורים ניסה דה יונג לשכנע את בוה ללכת אתו לזונות, אבל בוה ויתר והלך לישון.

למחרת הלך בוה לשוק הבדים וקנה שלוש פרוות של כלב בר. בצהריים עבר שוב בסדנאות השרטטים. הוא לקח מביק את תרשימי המעיל והלך עם השרטוטים ועם פרוות הדול הסומטרי אל בודי דרואמאן, חייט שעליו המליץ לו דה יונג. בוה ודרואמאן דיברו ג'וואנית. החייט אמר לבוה שלא יוכל לסיים עבודה כזו ביממה, אבל בוה הניח מולו חבילה של שטרות. מחר, בוה אמר לדרואמאן, תקבל עוד אחת. למחרת בצהריים, ביום השלישי והאחרון לביקורו בסמרנג, חזר בוה אל בית המלאכה של דרואמאן. הוא לקח מהחייט המותש את מעיל הפרווה ונתן לו את שארית השכר. עם מעיל הפרווה הצרור הלך בוה לאדימנגלה. המשרתת שהכניסה אותו שלושה ימים קודם הכניסה אותו גם הפעם. לאחר שלקחה ממנו את בגדו העליון חלץ בוה את מגפיו מכוסי הבוץ, והיא הניחה מולו את נעלי הבד הלבנות והלכה לקרוא לאדון. אדימנגלה הגיע, לחץ את ידו של ז'אן בוה ושניהם נכנסו אל חדר האורחים. בוה הניח מול הבופאטי את החבילה שהביא וביקש ממנו לפתוח אותה. אדימנגלה לא ראה מעיל פרווה מעולם. לאיש בג'אוה לא היה צורך במעיל שכזה, לא בעונה הרטובה ולא בעונה היבשה, אפילו לא ברמת הדיינג וגם לא על הגדה או הפפנדיאן. אני רוצה, אמר בוה לאדימנגלה, שסאלח יבוא להולנד להמשיך ללמוד אצלנו. הוא עדיין צעיר, אבל כשיגיע הזמן, יממן לו הכתר נסיעה ומלגת לימודים ומורה. אדימנגלה עטה על עצמו פני מופתע, כאילו היה זה הרעיון המקורי והמבריק של ז'אן בוה ולא תוכנית שהוא עצמו הגה ורקח ורק הניח לבוה לבטאה בקול רם. הוא גם ידע, אדימנגלה, כמה רצה סאלח לנסוע להולנד כדי להמשיך ללמוד אצל מורים כמו ביק ופאיין. קר אצלנו בהולנד, בוה אמר לאדימנגלה. כשהילד יגדל, תן לו את המעיל הזה. תגיד לו שאני מחכה. ארבע שנים אחרי שהגיע ז'אן בוה למרכז ג'אוה כדי לנסות ולהרגיש עד כמה המצב בקולוניה עדין או נפיץ, פרץ המרד. המנהל הקולוניאלי בג'אוה החל בסלילת דרך חדשה שעברה בחלקה שבה היו קבורים הוריו של הנסיך דיפונגורו. דיפונגורו אסף סביבו חיילים שמאסו בשלטון הזרים והטיל מצור על העיר יוגיאקרטה. לא היה קשה לנסיך לגייס סביבו לוחמים, האליטה המקומית מאסה בפולשים ההולנדים הנוגסים בכוחם והונם, והאיכרים מאסו בעוני המעמיק ובשוד האדמות המזוין. בראשית הלחימה הצליחו כוחותיו של דיפונגורו לא רק להטיל את המצור על יוגיאקרטה אלא להשיג שליטה על מרכז ג'אוה כולו. אלא שכל זה לקח זמן ואפשר לכוחות ההולנדים להתארגן מחדש. הם העבירו עוד חיילים לאי וגייסו בעלי ברית מקומיים. לאחר שהצליחו לנער את המצור מעל יוגיאקרטה התפתחה מלחמת ג'אוה למלחמת גרילה כוללת בין הצבא הקולוניאלי של הולנד לבין המורדים.

האי שעזב ראדן סאלח לא היה מקום שלו או בטוח. תשכחו מדימויים של סוכנויות תיירות, פינה-קולדה וחופי חול לבן ודקלים. כשהסתיימה המלחמה, שנה אחרי שעזב סאלח כדי להמשיך בהולנד את לימודי הציור, הגיע זמן ספירת המתים. מאתיים אלף ג'וואנים נהרגו במלחמה הזאת. מהצד ההולנדי נהרגו שמונת אלפים חיילים אירופים ועוד שבעת אלפים שכירי חרב מקומיים. האי היה הרוס וחרב. העוני העמיק.

ראדן סאלח שמע על מעצרו של הנסיך דיפונגורו ועל סיומה של המלחמה במהלך ארוחת ערב בהאג. ז'אן בוה הזמין אותו לסעוד עם וילהלמינה אשתו ועם חברים. גם כריסטינה תהיה שם, אמר לו בוה, וגם קואמה באפור. מעט אחרי שהגישו את הבשר נכנס לחדר האורחים משרת ולחש משהו על אוזנו של ז'אן בוה. הוא יצא אחרי המשרת מהחדר, בעוד השיחה סביב השולחן נמשכת. ראדן סאלח טעם את הבשר שהונח אל צלחתו. את כל העולם הם הופכים בשביל התבלינים שלנו, סאלח חשב, ובסוף הכול, בכל זאת, כל כך תפל.

הוא חיך לעצמו והביט סביבו, מחפש מישהו שאָתו יוכל לחלוק את הבדיחה. לידו ישבה כריסטינה אלטנה, אבל להגיד לה כזה דבר בהולנדית ליד השולחן הרי אי אפשר. האדם היחיד שם שהיה לא הולנדי היה קואמה באפור, אבל בינו לבין קואמה הפרידו שלושה אורחים, וכך או כך ההולנדית הייתה השפה המשותפת היחידה שלהם. הצייר הג'ואני תפס את עיניו של הסטודנט להנדסת המכרות האשנטי ואז הביט בתבשיל והעווה את פניו במין שילוב של אי הבנה וויתור. קואמה פרץ בצחוק בלתי נשלט, מעט רוטב חום ניתז מצד פיו אל המפה הלבנה. קואמה הרים יד אל פיו, כאילו הוא משתעל, לא צוחק, ואז הוא נשנק. לימינו של קואמה החל אז פרנק פרקרק, סגן מפקד הצי המלכותי ההולנדי, להכות בידו הפתוחה על גבו של מהנדס המכרות מחוף הזהב. סאלח הביט במחזה ולא הצליח לעצור בעצמו, הוא פרץ בצחוק החורק שלו, וצחוקו הצחיק את קואמה הנשנק אף יותר. האורחים של ז'אן בוה הסתכלו במבוכה סביבם, אף אחד מהם לא הבין מה קורה פרט לכריסטינה, היא ראתה את חילופי המבטים בין קואמה לסאלח וצחקה עם שניהם. סאלח והיא הסתכלו זה אל זה כחולקים סוד בעוד סגן מפקד הצי הקולוניאלי של הולנד ממשיך להכות בגבו של מהנדס המכרות האשנטי. מה הוא רוצה להוציא מתוכו, לחשה כריסטינה באוזן של סאלח, עבדים? זהב? קפה?

ואז חזר בוה ונעמד ליד השולחן לצדה של וילהלמינה אשתו. הוא נעמד בדרמטיות, בתנוחה המבשרת בשורה. הכול הרצינו כמו בפקודה. בוה מילא את כוסו ביין לבן והורה לשאר אורחיו לעשות כמותו. הוא הרים את הכוס. המורדים בג'אווה הובסו, הכריזו. דיפונגורו נכנע. ברגעים אלה ממש מעבירים את הליצן ההוזה הזה למאסר ולגלות. המלחמה נגמרה, חברים. הוא הרים את כוסו. לחיים, אמר ז'אן בוה, והישיר את עיניו אל עיני ראדן סאלח, מתרה בו לבל יעז לסרב להרים את כוסו.

אבל כל זה היה עוד בגדר עתיד בראשית מסעו הימי, כשעמד סאלח על סיפונה של הריימונד, בידו עפרון הפחם ובלוק הציור מאדימנגלה. וכל זה היה עוד בגדר עתיד במשך חודשי המסע בספינה, עם דה לינגה ולימודי הג'ואני, עם המלחים ההולנדים ושאוונס, עם תנועת הגלים המתמדת ועם ריח הפלפל השחור, המוסקט, הדגים המיובשים והזיעה. וכל זה היה עוד בגדר עתיד כשעברו מאה שלושים ושמונת הימים על הריימונד, כשהתיישב ראדן סאלח על דרגשו בסוף המסע הימי, התעטף במעיל פרוות כלב הבר שהכין לו ז'אן בוה, משך מתחתיו את התיק ועלה אל הסיפון העליון, להביט באנטוורפן קרבה.

רוח פרצים*

הביקור במוסקבה. שתי אימהות. 1946

צלחת נשמטת מידיה של טניה כאשר ז'צקה, המאהבת של בעלה, נכנסת למטבח הצפוף, עמוס הסירים. היא מבולגריה, אבל זה אינו הביקור הראשון שלה במוסקבה. טניה מתכופפת לאסוף את השברים, ידה נחתכת, אבל היא ממשיכה ללקט במהירות, כאילו לא אירע דבר. מקווה שלא ישימו לב. האורחת עטופה בצעיף גדילים שעליו פורחות שושנים בצבעי ורוד, בורדו תכלת ואדום, העיניים שלה מאופרות בכבודות. עם כל הקמטים ניכר שהיא יפהפייה. ששה יודע שהוא לא יכול לשנות את הגורל. אבא שלו הוא מה שהוא – "באבניק", גבר של המון נשים, רובן סמויות וכמה גליות. מי יודע כמה עוד אסף בדרך – שווייץ, איראן, סין, בולגריה, רוסיה – כל מסע והאישה שלו. והוא הילד היחיד ששרד, הצאצא שנולד כדי לספר. ואיך יספר? הוא לא יכול, העלבון משתק ומבלבל אותו. הוא רוצה לרוץ ולחבק את ז'צקה, יודע שהיא אוהבת אותו כאילו היה בנה יחידה, התינוק שלא נולד לה עם גנצ'ב. אבל אימא שלו, טניה הקטנה, מסתכלת. היא נראית אישה זקנה. נראית סבתא ולא אימא. עומדת מושפלת בפינת המטבח, ממוללת מטפחת אף רקומה. מיום שוולודיה, אחיו הבכור, הלך למלחמה, טניה מתה מבפנים, איבדה את חוט החיים. הצמח הבלונדינית הארוכה שלה נחתכה באחת, במקומה הופיעו קווצות לבנות, נשורת של יופי אבוד. אמו הזדקנה בכל שעה בשבועיים. היא התחננה בפני אביו הכול-יכול, איוון גנצ'ב, איש הקומינטרן, הדיפלומט הנודע, שיפעיל את קשריו, ידבר עם מישהו מבכירי המפלגה. את החיים הקריבו למענם. הזכירה לו איך הציל דרך הים את קולרוב, ממנהיגי האינטרנציונל הסוציאליסטי, איך הבריח כלי נשק בשביל גיאורגי דימיטרוב, לימים יושב ראש הארגון. הבכירים חייבים לו את חייהם. אבל שום דבר לא עזר. "תחנוני נשים, מורך לב" חרץ, "לעולם לא אבקש דבר למען טובתי האישית. עדיף שהילד ימות במלחמה מאשר להיות נמושה". ולפעמים היה מוסיף: "ילדים של אחרים צריכים ליפול בקרב? אנחנו צריכים להיות לאחרים דוגמה." וכך היה.

אימא לא מדברת מאז עם אבא. רק דרך בנם, ששה. וסשה? סשה מדבר שעות עם עצמו, מסתגר בחדר, מאז היה ילד קטן הוא ממציא אגדות, מעסיק את עצמו. יום אחד, כשהיה בן שש, גילה בתוך קופסת נעליים ישנה שלאבא יש כמה דרכונים, בכל דרכון יש תמונה ובכל אחת מהן הוא נראה איש אחר. פעם עם שפם ופעם עם זקן. יש לו גם שמות שונים בדרכונים השונים.

אף שגדל, סשה מדבר עם עצמו כמו ילד בן שש. ובמיוחד מאז נפילת אחיו. מישוהו משחק את תפקיד האבא, מישוהו את תפקיד הבן הקטן.

* מתוך רומן בכתובים. תודה מעומק הלב ללאה קליבנוף-רון.

אבא יודע הרבה שפות. לאבא יש הרבה נשים. אבא גיבור. אבא מהפכן. אבא עיתונאי. אבא נוסע. אבא נלחם ברשעים. אבא נפגש עם מנהיגים. אבא מרגל. סשה משרבת רישומים על דפי עיתון ישנים, מסתובב סביב עצמו, ולאט-לאט הכתמים מתחילים לקבל צורה, הוא מצייר.

וולודיה

לא רצו לגייס אותו לצבא הרוסי כי הוא בן של דיפלומט בולגרי, אזרח זר. ביום הולדתו ה-18, עם תעודת הזהות ביד וספר שירה של לרמונטוב, ברח וולודיה מהבית. הוא התייצב בלשכת הגיוס ומיד נשלח לחפז שוחות מול החיילים הגרמנים המתקרבים לעיר וורנו. השנה היא 1942, התקופה הגרועה ביותר להתנדב לצבא. אחרי שבועיים הבין וולודיה שעשה טעות, נבהל מול פני המלחמה. וולודיה נטש את שדה הקרב.

יומיים לאחר מכן הוכנס לרשימה השחורה כעריק, פושע נמלט. כשנתפס אחרי כמה שבועות, בפאתי מוסקבה, כבר לא זכר את שמו. רעב ומלוכלך, נפשו שפופה, לא נותר זכר לנער האמיץ, אוהב השירה, שהיה לו חלום רומנטי להיות חייל, כמו אביו המרגל, השר, הפובליציסט, הגיבור. הוא צורף ל"שטראפ־באט" (גדודי עונשין), בטליון שמשמש בשר תותחים ובו כל החיילים האבודים, הנמלטים והפחדנים. מלפנים ירה עליהם הצבא הגרמני, ומאחור הרוסים. בלילות הם חפרו, בימים היו להם בורות מזומנים לקבורה שלהם. כך מענישים בוגד שמנסה לברוח. בוגד גרוע ממרגל, הוא פחדן. וולודיה נעלם ומאז לא נודעו עקבותיו. אולי נדרס על ידי טנק גרמני, אולי נורה על ידי הרוסים, אולי נלקח בשבי כמו מיליוני חיילים אחרים. כעבור חודשיים קיבלה המשפחה בדואר מסמך רשמי שהודיע על פטירתו.

את המילון שהיה לוולודיה החביא סשה בתוך ערמת בגדים מלוכלכים, מתחת לשני מזרנים מרוטים, מגולגלים בחדרו. שנה לפני שנעלם וולודיה נהגו הוא וליוניה, חברו הקרוב, לשבת בלילות במשך שעות ארוכות ולהשוות ערכים באנציקלופדיה ובמילון. נערים בני שבע עשרה עם אינטואיציה חריפה של ציידים. למשל הערך "מרקסיזם", למשל "לנין", תיאור קורות חייו. למשל, "אוקטובר האדום". הם ראו שהערך משתנה משנה לשנה, מילים נעלמות, עובדות נמחקות. ככה גילו שיש צנזורה. יד נעלמה שמעוותת את המציאות. אחרי כמה חודשים נעצר החבר ונשפט. מצאו אצלו אקדח טמון במגירת הגרביים. לאחר שחתם על הודאה הוצא להורג לפי סעיף פלילי 58, פשיעה נגד המדינה והעם. הם הקפידו לעשות את מלאכתם באופן מסודר, על פי חוק. הכול באשמת המילונים. ובכל זאת הלך וולודיה והתגייס לצבא הרוסי.

סשה לא בוכה על אחיו. הוא כבר בן ארבע עשרה. אחיו היה גדול ממנו בחמש שנים, גבוה ויפה תואר. השניים מעולם לא ממש דיברו, לא היו קרובים. לעתים הכה וולודיה

את אחיו הצעיר בכל הכוח, ביד חשופה, כדי שיתרחק, יפסיק להציק. אבל עכשיו סשה לא מפסיק לדבר אֶתוּ. הוא סלח לו מזמן על הכול.

סשה

כשאח נופל ואימא מתה ואבא הולך ורק אתה לבדך ניצב במשמרת, נותר אחרון, לא יכול לזוז. כשהבור ריק ואין מילה ואין מגע ואין נחמה.

המכחול הוא רובה, המכחול יד רושמת, חמלה אחרונה.

אני הצינור שמעביר מילים מהאחד לשני, אני החבל שמחבר אותם זה לזה. אין לי אח ולא אחות, יש לי שתי אימהות, אולי יותר. עכשיו אין לי אח, ואימא מתה, ולמי שהלך אין תקנה. המילים הופכות למשיכות מכחול. איך מציירים פתיתי שלג נערמים, שלג על שלג, אוויר מנצנץ בין עצים מכוסים חוטי כסף, על דקלים ודירה מעופשת בירושלים לא חלם אז אפילו. איך תופסים את האין? היופי בהתגלמותו, לבן על לבן, האדם לא יוכל לתפוס את הציפור הכחולה, המכושפת, שחלפה לפני רגע על פני התמונה. סשה יודע שהוא לא יכול לאחוז את התנועה, אבל כשהוא מדבר לעצמו, כלומר כשהוא מצייר, ידי הופכות לענפים, לעופות מכונפים, מכחולים רבים נעוצים בגופו, מה שיקרה לא יודע, הפחד שוטף אותו בגלים קשים, בנהר של זיעה, הוא מנסה לנשום, מבין שהחולי בלתי נמנע. אי אפשר לעבור את החיים האלה ולא להשתגע. ביום שנפל אחיו נחרץ גורלו, שם נפלה הסכין, נחתך דבר. כבר כילד ידע את שיגעונו, אפילו כשההורים לא שיערו עדיין. מאז הוא משורר את אימת הלבון, מבקש להירפא, להינצל.

ז'צקה

השמלה השחורה מבליטה את חמוקיה. ז'צקה יכולה להיות האהובה שלו ולא של אביו. אבל הוא צריך לשמור על אימא. סשה שואל את עצמו איך ז'צקה שורדת את גנצ'ב כל השנים, איך היא דורשת בכל פעם שילך ואיך בכל פעם הוא חוזר.

הוא מרחיק את גילוויי החיבה של האורחת. שוב ושוב היא מנסה לגפף אותו, ספק עוטפת בחום אימהי, ספק עוגבת על הנער המתולתל עם הבלורית. הנוכחות שלה במטבח מסעירה את סשה. כל כך הרבה שנים חלם על הרגע הזה. אביו הבטיח שהיא תבוא לבקר, שהוא יביא אותה למוסקבה. הוא זכר את חום ידיה המלטפות את ראשו כשהיה ילד וביקר עם אביו בסופיה. כל הצעצועים שהגיעו ממנה, ביצים מצוירות, עדינות ונוצצות, קנווס לציוור, צבעי השמן הראשונים שלו. מגע הידיים על הבד, הצבע הריחני, כמו העיניים שלה, כל יפי העולם משתקף בהן. לא פלא שאביו לא יכול בלעדיה.

היא רצתה כל כך ילד. והוא מוכן לאמץ אותה לאם. ובלבד שאמו לא תראה. שלושה

דורות במטבח, שתי נשים ונער, שלושה דורות, ואבא אין.

כל בוקר הוא יוצא מהיער עם אחיו המת. כל בוקר הוא מנסה לדבוק בתמונה שחומקת מתודעתו. ז'צקה עוטפת אותו בשתי ידיה החמות, היא מסבירה לו שיש מילים שאי אפשר לומר, שיש אהבות שהן מעבר לחיים ולכן הן לא יכולות לשרוד.

מה יודע נער בן חמש עשרה על אישה שמוכנה להשליך את נפשה מנגד למען גבר בוגדני, גבר שלא זוכר מה שמו היום ומי הוא מחר. מתעורר בכל בוקר במיטה זרה, כותב וחותם, מפליא לעשות במיילים. כל דבר ניתן להפוך לאמת אם עוטפים אותו במספיק מעילים וצעיפים. דג מלוח, כרוב, סלק, תפוחי אדמה, סגול ולבן, מיונו ורוד, שלג ודם. ואז הוא מת.

ז'צקה רוכנת ואומרת לסשה חרש, ברוך. לאמך לפחות יש אותך, ששינקה, ראה כיצד נדלק הניצוץ בעיניה כשאתה בסביבה. וכך זה ממשיך. אימהות ובנים.

הדלת, 1960

אניה פותחת את הדלת. סשה כבר לא גר כאן, הוא עזב לפני שבוע. אצלנו נשים לא בוכות. רק גברים בוכים. גברים מפרישים אדרנלין בשתן כשהם רצים, גברים נשלטים על ידי הורמונים, גברים מחליפים זהויות ותלבושות. נשים מחזיקות את כל התוך בפנים. גברים משאירים עקבות בשלג, טיפות של זרע מבוזבז, זרועותיהם חרושות צלקות, שליות הבנים מטפטפות אחריהם. העקריות היא מתנה. זו מתנת הפרידה שהעניקה אניה לחברתה, שגנבה לה את בעלה.

נשים וזכרות, גברים בורחים. הכול חוזר על עצמו. עכשיו סשה מסתתרת. הוא כבר לא גר כאן יותר. מישה שואל איפה אבא, את מחביאה אותו מתחת לשמיכה, אימא? והיא עונה – אבא הלך, ילד, אבא נסע. אבא מצייר.

וסשה מצייר. סשה צריך לצייר, אחרת אין טעם לכך שאחיו מת והוא חי. הוא ממשיך עם פרחי השלג, אנשים נאבקים תחת הקרת, נאנקים ברוח הקרה, עטופים שכבות, מעילים וערדלים, נדחפים בתור לטרלייבוס, אחד שמגיע פעם בשעה, ואין מספיק מקום לכולם, ריח טחב ורטיבות והחלונות סגורים.

אניה פותחת את הדלת. בפנים רק אימהות ובנים. סיבה קטנה ועמוקה כדי לשרוד בכל מחיר. לקום לעוד בוקר של עמל, זיעה, עייפות ורעב. אין לנו כסף. אבא שלך עזב. אניה עוטפת את מישה ואת וולודיה, שנקרא על שם הדוד שנעלם במלחמה, ומוציאה אותם לטיול. כל יום חייבים לצאת החוצה, לנשום אוויר, לאסוף אצטרובלים. גם בימי שלג, במינוס עשרים מעלות. הקור מחשל ומבריא. יום יבוא וכך היא תוציא גם אותנו, נכדיה שייולדו במוסקבה. חצי שעה מתעטפים בחליפות עבות, כמו גולם בתוך כספת, ואז מתבשלים בתוך סרבלי השלג הכבדים, עם הבטנה הכפולה, בדלת נזכרים שמישהו בדיוק צריך לשירותים, לוקח הרבה זמן להוריד את החליפה, ואז לובשים אותה שוב (ושוב הערדליים ושוב החום והזיעה). יש סנאי שמישה אוהב, הוא מכין לו בית מעץ, מביא לו ופל שוקולד ששמר בכיס בשבועיים האחרונים. אחיו מתעלל בו, מחקה את הפרצופים הנרגשים שלו, "בוא תראה, בוא תראה, סנאי קטן", קורא לו וולודיה. מישה רוצה לענות לו, אבל שותק. תמיד מעדיף לשתוק. לפעמים הוא מתפלל, בלי לדעת שקוראים לכך תפילה. לימים כשיהיה דיסידנט היא תהפוך ללחש, לתחינה: לשרוד במעצר, לא להישבר ברוח. הוא נכון למסור את נפשו על קידוש השם, תוך שינון של

קמעה הגנה שפושקין היטיב לנסחו: "Не дай мне бог сойти с ума", "רק אל תיתנני, אלוהים, בידי השיגעון".

החצאית של טיטו

אניה לא בוכה. היא שורדת. אבא הלך. הוא עזב אותנו. הוא לא גר כאן יותר. היא פותחת את הדלת, הביקור הזה צפוי ותוכנן מראש, סשה היה אמור לקבל את פני האורח הנכבד, אך מה לעשות שבדיוק לפני שבוע הוא נטש. סופית. איזו סיטואציה לא הגיונית. "בבקשה היכנס, החבר טיטו. אני שמחה לפגוש אותך," אניה לא מצליחה לנשום מרוב מבוכה. החבר טיטו מנסה לשכנע את האם הניצבת על הסף לעבור ליוגוסלביה, שם לא תצטרך לצעוד כל יום שעה ברגל למפעל הגיהוץ ואז למכון המחקר הביולוגי. "אנחנו נעזור לך בגידול הבנים," מוסיף טיטו, "יש לנו אחריות כלפיכם, אבא של סשה, קרא-איונוב, הקריב את חייו למען התנועה. שלא לדבר על אחיו, וולודיה המסכן, איזה מוות מיותר." כשהוא רואה שהאם אינה משתכנעת הוא מנסה להיות מעשי: "יש לנו אחוזה גדולה בשבילכם בבלגרה, רק תבואו."

גבר נאה, המנהיג היוגוסלבי, בעל פנים זקופות וחלקות גם בגיל שישים ושמונה. איזה כפות ידיים גדולות יש לו, מהרהרת אניה. היא יודעת שאבא של סשה היה שר בממשלת יוגוסלביה, נציג המיעוטים הבולגרים, אבל רק כעבור שנים יתברר לה שהקשר בין גנצ'ב לטיטו היה סבוך וקרוב הרבה יותר מקשרי עבודה. במסדרון עומד וולודיה הצעיר, אוהז בד ומכחול, מנסה להרשים את האורה ושומרי הראש שלו בכשרונו. מצטנע ומשוויץ. "קיבל את הכשרון של אבא שלו, אה?" אומר טיטו ושולף מתיק היד שקית מתנה לאם המשפחה, אניה. חצאית חומה מעור בוהק, אמתי, כזו שאפשר להאכיל תמורתה שני ילדים במשך כמה שבועות.

אבל אניה לא תעשה זאת. יש דברים שלא מוכרים. יש מתנות שעוברות מדור לדור, וצריך לחשוב על העתיד. יוסיפ טיטו חוזר לביתו, השנה היא 1960, נותרו לו עשרים שנה לחיות. פשעיו טרם נודעו ברבים. טיטו ינסה לצלצל אל אניה שוב, יתעקש, כמו מחזר, להצילה מידי עצמה. אבל היא תסרב להינצל. החצאית נשארה שלמה, בידיה.

חלום

חופה בישיבה, כמה משונה. הרב מברך את הזוג. מתחת לשולחן, הוא אומר, השניים מחזיקים ידיים, וזה סימן ברכה, נגד מנהגי גויים. האורחים מריעים ומוחאים כפיים. אניה מביטה מסביב. בשורה הראשונה, קרוב לחופה, יושב אהוב לבה. עם מי הוא הגיע לחתונתה. אולי אביו ובנו, שלושה דורות עוטפים אותו בישיבה דרוכה. אבל העיניים שלהם מכוסות. חרכי פלסטיק לבן צרים מכסים את תבנית הפנים, מסכה מוטלת על החלק התחתון של הפרצוף, אפילו השיניים לא נגלות. מגנט מושך אותה אליו, אבל האדם אינו נראה אדם. יצור מבעית מכוסה קליפות. כשהוא מסתובב אליה, אניה רואה כלב זאב, ישות פרא. אלמלא כל הקהל הגדול הזה הייתי מציעה לרב להשיא אותנו כאן, בהיחבא, מיד

אחרי החתן והכלה האמתיים. נחזיק גם אנו ידיים מתחת לשולחן, לא נתנשק בפומבי, נגד הגויים, לא ניפול בוכים זה בזרועות זו, הוא ימשיך עם חרכי הירי, יסתתר כאוות נפשו, אבל נשמותינו תהינה אזוקות בהיתר. אניה נמלטת משם, לחדר אחר, בו מפשיטים אותה מבגדיה, ואחר כך מעורה, מחפשים יהלומים. מגישים לה תה, גבר נאה, מבוגר, משוחח עמה בשקט, לוחש על אוזנה. אניה יודעת שהוא שייך למישהי אחרת, אבל בחלום הכול הפיך. אולי עכשיו הוא מחכה לה, נודד הרחק לארץ זרה, בשבילה.

הגלים באים מהחוף, מבני האדם, אל עבר הים. נטשה אומרת לה, בואי תני לי יד, נסתתר מהגל הגדול בתוך המים. הן ניצלות מהשוטרות השחורות.

הקור

רוסיה היא ארץ קרה. אנשים מתחממים זה על גב זה. שותים כוהל חם, נושפים אדים מלוחים, מקללים חזק. ברוסיה אין שוויון. ואין ערך לחיי אדם. בכל דור ודור אימהות מקריבות בנים למשטר, בלית ברירה. אבות הולכים למלחמה ולא חוזרים. גברים עוזבים עם אהובותיהם, או מחזיקים כמה בתים סודיים. הנשים נשארות לבד, מתפרנסות ביזע כפיים, בשפלות רוח, ממשיכות ללדת בנים, שנים ארוכות, מטפטפות דם על השלג. השלג כבד, כל דבר נבלע בו ומהר. הרגליים שוקעות וקשה ללכת. אישה דוהרת הביתה לבדה, היא צריכה לשרוד בכל מחיר. לעתים היא נזכרת בגאווה בביקור הלא־צפוי של טיטו.

רוח פרצים

אנייה מגהצת במשך שעות, ברגליים דואבות, צעיפי פליסה, באמצעות מכונה שרכשה בשארית כספה. במקביל היא עובדת על המחקר שלה, כותבת מאמרים בלילות, עורכת ניסויים בעכברים במעבדה, ממלאת את כרסם בסמים מעקרים. שום דבר לא מגעיל אותה. היא מלאת זעם ואהבה ושנאה. בעיקר בוערת בלבה קנאה יוקדת, מכלה. היא חשה בה בשיניה שמתכווצות מול כל קושי, רצון לנשוך, לטרוף, בלילות השיניים ננעלות וננעצות זו בזו, הלסתות חורקות, כדורי שינה או אלכוהול יכולים לעזור, אבל כוחם מוגבל. בערת הלב הלא מתנחם, הזיכרונות שבים ומתנפלים עליה, כל מילה שחלפה בינה לבין סשה, כל פגישה, מגע ועוד מגע. נושא מחקרה האקדמי הוא בלוטת האדרנל, החידה הטמונה בשתן של ספורטאים. יש דעה שהסכיזופרניה שבה אובחן בעלה סשה ביום שבגד ועזב עם חברתה הטובה, עשויה מחומר מוחי דומה לאדרנלין.

למצוא זכוכית נוצצת בערמת זבל, זה מה שאנייה מאחלת לעצמה הבוקר. גם בבוקר הזה. כך נראים ימיה. זכוכית אחת ליום, ואם היא חדה, אפשר לדמיין כיצד ניתן להיחתך בה, להפוך את החיתוך לעיטור. בטעות, כביכול. על הזרוע, בירך, בשיפולי הבטן. לצד השלג הכבד, הזוהמה שמצטברת על מפתן הכניסה, הילדים שצריך לעטוף ולהוציא לגן, ערמות הכביסה שאין לה סיכוי לנקות ולייבש, הסבון שנגמר (היא לא חפפה את ראשה כבר

כמה שבועות, חסכה את הקנייה הזו. וגם אין לה זמן לייבש את השער בלי שתתקרר). יותר מכל דבר אחר בעולם היא פוחדת משני חלונות שמוצבים זה מול זה, יוצרים רוח פרצים. ברוסית יש לכך מילה אחת, מדויקת וקולעת: "סקוואזניאק". מילה שאומרת את הכול, את הפחד שלה, את החנק של עודף אוויר, את הקור החודרני שחוטף לפתע משני כיוונים שונים. לוקח לאי-שם.

גם הבוקר היא נסחבת עם וולודיה ומישה ברגל, בקור הגדול, לגן. אחר כך היא צריכה לנסוע עשר תחנות במטרו ולהחליף לטרלייבוס, ולפניה עוד שעת נסיעה מחוץ לעיר למכון המחקר.

היום אירע דבר נורא. אניה עדיין רועדת, כבר כמה שעות, אפילו בסנטר, בשיניים, ובברכיים, במיוחד שם. היא פוגשת אותם ברחוב, הולכים חבוקים יד ביד, ירך לירך, דבוקים כמו תאומים סיאמים. הבנים מדדים אחריה. הם בדיוק יצאו לרחוב, אניה בדיוק רבה עם וולודיה, הוא בדיוק צורח עליה, כמו בכל יום, ילד בן חמש קם עליה לכלותה. "את לא יודעת להיות אימא, אני רוצה את אבא, מי בכלל נתן לך זכות לומר לי מה לעשות." בחוץ קור מקפיא, וולודיה מסרב ללבוש מעיל. מישה אחריו. כל מה שאומר אחיו הבכור, בשקט, בלי ויכוחים, מריבות או דיבורים, מישה פשוט עושה כמותו. היא עומדת מולם, לבד, שוב לבד, מול קרב החיים.

ואז נטשה וסשה מגיחים בסיבוב מעבר לפינה. הם בדרכם למוזיאון פושקין, מה כבר יש להם לעשות בחיים, היא קופאת לרגע במקומה. גם אותי הוא לקח לשם בהתחלה, היא רוצה לצעוק, נזכרת כמה ששה אוהב לבקר שם ולראות את הציור של פיקאסו מהתקופה הוורודה, ספק ילדה ספק נערה מנסה להתייבב על כדור קרקס, גופה הדק תכף נשמט, כתפיה רכות, מתחננות. ובקדמת התמונה יושב גבר אטום, מרוסק, מביט לכל עבר, רק לא אליה. כבד וקורס אל שריריו הרבועים ואל הצער המרטש את גבו. כלוא במסגרת התמונה, נשען על כל מה שהשליך מעברו, מסרב להביט לאחור. סשה יכול היה לשבת מול הציור הזה יום שלם, לא לאכול, לא לזוז, לא לנשום. ועכשיו אניה רואה שנטשה מנסה להביט לעבר הילדים, לחייך אליהם, מנתקת את המותן הדבוק לסשה שלה, נעמדת פתאום גאה וזקופה לצד הבנים. השדיים הגדולים שלה יתחככו עוד רגע בראשי הילדים. אניה נועצת בה מבט, ממסמרת אותה לאדמה. אם אפשר היה לחבר את נטשה לעמוד קלון בכיכר העיר, אניה לא הייתה מהססת לרגע.

כשהם מופיעים, אניה כמעט סוטרת לוולודיה בכל הכוח. המילים שלו רעילות, הוא יודע לפגוע בה היטב. ואז היא רואה אותם ואוחז בה שיתוק. ידה נשמטת. החלק החסר בתמונה, עליבות מושלמת, זה סיפור חייה, וכעת רק הפיסה הקטנה והאחרונה הזו של לעג על פני יריבתה. אניה תופסת את היד של מישה חזק, נשענת, כמעט קורסת עליו. "ילד, תציל אותי," היא מסתכלת על מישנקה, ילד חום, מכמיר לב, תמיד חולה, עיניו נוצצות, מביטות לשמים. "בבקשה, תעזור לי לא למות כאן מולם מבושה," היא לוחשת לעצמה או לבנה הקטן. איש לא שומע.

נטשה מחייכת לילדים, סשה נבון כמו אניה, מסמיק, מנסה למצוא לעצמו עניין לעסוק בו, להתנתק לתוכו, ניגש לחבק את מישה, אבל הילד בורח ומתחבא מאחורי חצאית אָמו. ציפור חולפת, אישה עם עקבים גבוהים חוצה את הרחוב וסשה מביט

בחודי המגף ומנסה לחשוב על צבע שיתאים לתאר את המבוכה הזו, המפגש הבלתי צפוי. בז' על לבן.

עכשיו רק הילדים מפרידים ביניהם. אניה עומדת מול סשה, מכסה על הילדים בכנפיה, מגוננת עליהם כמו אמזונה לפני המחנה. ראש המשפחה. והוא, פחדן נמלט, לא גבר, לא ממש אב, מסתתר כמו תינוק מאחורי זוגתו החדשה. משקפיו מתמלאים אדים והוא לא אומר מילה. היא לא יודעת שמיום שחלה ועזב אותה אונו דעך, התרופות פגעו בגופו ובנפשו. אניה היא הגיבור הלוחם, מנסה לסגור את המפגש יפה. "אנחנו צריכים ללכת," היא אומרת, "הילדים הכינו הבוקר עוגה לכבוד יום ההולדת של מישה". "תשמרו לי חתיכה לטעום, בסדר?" מבקשת נטשה מהבנים. היא לא הייתה מהססת להיכנס אליי הביתה, לטרוף את העוגה כולה, להוציא אותי עירומה לרחוב, חושבת אניה לעצמה. בסוף אמות מרוח פרצים, בגללה.

משה הניאנדרתל*

הפלגה לפלשתינה

ברלין, 1932

השעון המעורר טרטר, ומוריס הכה בו בתנועות קצובות עד שנפל על הרצפה. אור כבר עמד בחוץ וקולות מהוססים של שחר הגיעו לאוזניו. בעת שהתיישב במיטתו תקפה אותו לרגע סחרחורת. הוא יצא מחדרו ופנה לחדר הרחצה. בשובו ארז בתיק את מעט החפצים והבגדים שלו, שב ויצא, והגיף את הדלת מאחוריו. הוא פסע דרך הדלת הסודית אל האגף בבניין הסמוך, שבו שכן חדרו של הברון גוסטב דה שארטייה.

הדלת נפתחה עוד לפני שהספיק לדפוק עליה. הברון פתח אותה באיפוק חגיגי. הוא היה לבוש במכנסי הבד המהודרים שלו ובחולצה מגוהצת שסיכת הנזיר נעוצה בכיסה. "בוא, תיכנס", זירז אותו להידחק לתוך החדר וסגר את הדלת מאחוריו. "זה יום גדול." מוריס היה עדיין מנומנם. הוא בהה בברון וציפה להמשך דבריו.

"הרכבת יוצאת מהתחנה ב-11", אמר הברון. "אנחנו נחליף רכבת במילאנו, נמשיך ישר עד נאפולי, ומשם נפליג ליפו בספינה שתגיע מניו-יורק. בעוד כמה ימים נהיה בפלשתינה!" שעה לאחר מכן הילכו השניים בשולי הטירגרטן. מוריס הריח את האדמה הרטובה ואת העלים שהצטברו בצד השביל. הוא שמע את הקריאות בכרוז ואת גלגלי הכרכרות והמכוניות החורקות ליד תחנת גן החיות, הוא הריח את ריח השתן בשירותים הציבוריים שבהם הטיל את מימיו, ושמע את שקשוק קרונות הרכבת העוצרת באנחה גדולה ברציף. כשנפלטו סוף סוף מהקרונות בנאפולי ראה מוריס את גוסטב עומד על הרציף ונשען על מקלו. בעת הנסיעה לנמל הספיק מוריס לספוג את ריח הכביסה התלויה על חבלים, ואת ריח הים הדק שהלך והתגבר ככל שהתקדמו בנסיעתם. הספינה Exeter עמדה בנמל, ומוריס גילה שהיא גדולה בהרבה משחשב, ובעלת כמה קומות. סבל הופיע על הסיפון, נושא על מריצת מתכת את מזוודותיהם שנערמו זו על זו, ויחד אתו הם עשו את דרכם לאורך המסדרונות. הסבל, לבוש בהידור ועניבת פרפר לצווארוננו, פתח את דלת התא. גוסטב דה שארטייה תחב את ראשו ואמר: "לא רע, לא רע." הוא הניח את המפתח בכיסו ומסר לבחור שטר כסף.

"כאן מימין אתם יכולים לצלצל אם אתם זקוקים לשירות חדרים," אמר הסבל בקידה. "אתם יכולים לשכור כיסאות מנוחה בשני דולר ליום לאדם, שתשלמו בסוף ההפלגה. אם אתם מעוניינים לשלוח מברקים, קראו לי או לאיש צוות אחר ונפנה אתכם לאלחוטן של הספינה. וחשוב מאוד, במקרה שאתם לא חשים בטוב –"

* מתוך "משה הניאנדרתל", רומן בכתובים.

"הנה, סוף סוף מידע נחוצ, הפטיר הברון.
"אדוני חולה?" שאל הבחור בדאגה.

"בהחלט!" ענה הברון. "יש לי מחלה חשוכת מרפא. וכה מענגת!"

מוריס בחן את גוסטב במבט מודאג, והלה פרץ בצחוק עצבני. הוא הוציא שטר מכיסו וליווה את הסבל אל הדלת בלי שהניח לו להשלים את דבריו. כששב וסגר את דלת התא ראה את מוריס בווהה בתיק שסייע לו לסחוב בדרכם לתחנת הרכבת בברלין. "אתה בוודאי שואל את עצמך מה יש בפנים," שאל.

מוריס הנהן.

"עצמות," אמר גוסטב.

"של בני אדם?"

"לא, יקירי," נאנח הברון, "אין בתיק שום עצמות, ודאי לא עצמות של בני אדם. הרי בשביל זה אנחנו נוסעים לפלשתינה! בתיק ארוזי תרשימים ומדידות שעשיתי בזמנו במערת הנזיר בגליל. אתה זוכר שזאת הייתה המערה שמצאתי בה את עצם ההיואיד, כן? וארוזי גם קצת ציוד חפירה בשביל שנינו. אני יוצא לסיבוב על הסיפון לראות את המלחים מרימים עוגן, זה תמיד מחזה מעניין. נקבע בחרטום בעוד שעה וחצי."

הברון יצא מהתא וסגר את הדלת מאחוריו. מוריס נצמד לחלון וראה את רצועת הים משתרעת עד למרחוק. כשראה שהאונייה החלה להפליג הוא יצא מן החדר אך לא יצא לסיפון. הוא פסע במסדרונות, הציץ אל טרקלין רחב ידיים, וממנו עבר אל חדר אוכל שרוי באפלולית, הסתובב בין פינות ישיבה לספרייה. כשיצא לבסוף לסיפון ראה איך המים מנתרים מעל למעקה האונייה ומרטיבים את שולי הקרשים. אחד התרנים הגבוהים חרק ודגל ארצות הברית שבראשו היטלטל ברוח. באחת הפינות ישב מישהו ופרט על גיטרה. אנשים הילכו על הסיפון מצד לצד ונעמדו להשקיף אל המים. מוריס פילס את דרכו מהורהר, ידיו משולבות מאחורי גבו. המים תחת הספינה המו וקצפו. מדי פעם צללה אליהם ציפור ונסקה בחזרה לשמים, דג מתפתל במקורה.

בעודו מתהלך על הסיפון שמע פתאום את קולו של גוסטב, ומיד לאחר מכן צליל של הקשת כוסיות. הוא הלך לכיוון הקולות וראה שם את הברון יושב על שרפרף ולידו שלושה ספנים צעירים.

"תכיר את החברים שלי," אמר הברון.

השלושה הציגו את עצמם. שניים מהם דיברו איטלקית בלבד, והשלישי, ג'וליאנו שמו, דיבר צרפתית במבטא איטלקי כבד.

"נעים מאוד, אני מוריס," הוא הניח את ידו על חזהו. בנקודה שבה עמד היה לו חם, והוא זו מעט. יריעת בד שהתנופפה מעליו הסתירה אותו לרגע.

"המלחים כאן ביקרו בכל כך הרבה מקומות בעולם," אמר הברון למוריס. "ומכל נמל הם הביאו אתם מחלות כל כך אקזוטיות!"

אחד המלחים שאל את גוסטב משהו באיטלקית, וג'וליאנו תרגם את דבריו: "הוא שואל, הברון, אם באמת מצאת את האדם הקדמון."

גוסטב הרכין את ראשו בצנעה ואמר: "אכן, מצאתי."

"ואיך הוא נראה?"

"הרבה יותר דומה לך ממה שאתה חושב," ענה הברון. שני המלחים האחרים צחקו, וחברם הסמיק.

"אתה יכול להראות לנו עצמות שלוו?" תרגם ג'וליאנו את שאלת אחד מחבריו, מלח מזוקן ושזוף.

"עצמות לא, אבל אני יכול להראות לך משהו שהוא הכין." הברון שלף מכיסו כלי אבן עשוי צור בצורת משולש קטן, משונן בקצהו.

"מה הוא עשה עם זה?" המלח נטל את כלי הצור וליטף בזהירות את הלהב המשונן. "אנשים שחיו לפני חמישים אלף שנה חתכו בעזרת הכלי הזה את הבשר שהם צדו וגירדו ממנו את השומן. הם קרצפו בו עורות של בעלי חיים כדי לעבד אותם ולהכין מהם בגדים. לפעמים הם גם חיברו כלים כאלה לקצה של מקל, ובעזרת החנית המאולתרת הזאת הם התגוננו ונלחמו באויבים."

"מי היו האויבים שלהם?" שאל המזוקן, וג'וליאנו תרגם את שאלתו. הברון הישיר אליו את עיניו המימיות ואמר בפשטות: "אתה. אנחנו."

כשפרשו הספנים שאל מוריס: "גוסטב, ספר לי קצת על פלשתינה. איך החיים שם?" "זאת ארץ משונה מאוד," השיב הברון, "יש בה מקומות שמוזכרים כבר בברית הישנה, לצד ערים ויישובים חדשים לגמרי. בתל אביב יש הרבה דוברי גרמנית ואנגלית, וגם בירושלים. אלה שני המקומות המרכזיים. בצפון הארץ, בגליל, נמצא נחל עמוד. הוא עובר בשטח שפעם היו בו ג'רפות וממותות ודובים, ויש בו מערות בנות עשרות אלפי שנים. זה המקום שבו נחפור. אתה תראה, זה עולם לגמרי אחר, האוריינט." "כמה אחר, כמו העולם של הניאנדרתלים שלך?" "בקרוב תגלה," חייך אליו הברון. "בקרוב."

למחרת יצא מוריס מהחדר וחיפש את גוסטב. הוא לא מצא אותו בחדר האוכל, וגם לא בספרייה או במקומות הישיבה בין הקומות. רגליו משכו אותו אל הסיפון, אל המקום שבו ראה אותו עם שלושת המלחים. הוא המשיך מעט הלאה משם וראה מדרגות המובילות לחדרי המכונות. הוא התבונן ימינה ושמאלה ואז ירד לשם בזהירות. הוא שמע קולות שנבלעו מאחורי שאון של מכונות. כשפָּרה את אוזנו זיהה בין הקולות זיהה את קולו של הברון.

"לא, אתה לא יודע מה לעשות," אמר הקול השני בצרפתית, במבטא איטלקי כבד.

"תלמד אותי," אמר הברון.

"אתה תלמיד גרוע!" אמר השני.

"יש כאן חושך."

"זה לא החושך," אמר האיטלקי, "זה אתה."

מוריס שמע צליל של הצתה ולפתע ראה אור חלש, צהוב, מאיר בחשכת החדר. בהבזקי האור המרצד נגלה לעיניו פרצופו של הברון מִבְּעַד לַחֲרֹךְ הַדֵּלֶת, וּלְצִדּוֹ רָאָה אֶת הַמֶּלֶח הַמְּזוּקָן. גוסטב דה שארטייה רבץ על בטנו ונשא את מבטו אל המלח. "אני מתחנן," הוא נאנת, "תלמד אותי מה לעשות כדי שתהיה מרוצה. אל תלך. אני אעשה כל מה שאתה מבקש."

"אני כבר לא צריך ממך כלום," אמר המלח. "אתה מגעיל אותי."
"אז תעניש אותי!" נאנק הברון. "קח את זה," הוא הוציא משהו מכיסו. "תעניש אותי עם זה."

"אני לא נוגע בזה."

"למה? הנה, קח."

"מה בדיוק אתה רוצה שאעשה עם זה?"

"מה שאתה מבין. אני סומך עליך. אני עוצם את העיניים, תעשה מה שאתה מבין."
"אל תעצום את העיניים," שמע מוריס. לאור הנר ראה את המלח רוכן לעברו של גוסטב דה שארטייה ולפתע הוא הניף דבר-מה. זה היה כלי הצור המשולש. "תראה לי איך השתמש בזה האדם הקדמון," הוא הכריז.

גוסטב כמו ציפה לשאלתו. "הוא התקרב לחיה ועשה ככה," אמר, וסימן באצבעו על החלק הפנימי של זרועו. "ככה במשך דקה בלי להרפות. הדם נזל והחיה מתה. הוא הרג את החיה ואכל אותה, ואז היא חייתה בתוכו."
"גועל נפש," אמר המלח. "אני נגעל ממך."

"אבל לא עשיתי לך כלום," ייבב גוסטב דה שארטייה. "למה אתה נגעל ממני?"
"כי אתה מגעיל," אמר המלח.

"אני אעשה כל מה שאתה מבקש," בשלב זה כבר מירר גוסטב דה שארטייה בכבי. "אתה מסכן," אמר המלח בקול קשה בעודו עומד מעליו. הוא פנה ללכת. מוריס פסע לאחור והתכופף כדי שהמלח לא יבחין בו.
"אל תלך," בכה הברון, "אל תלך! אני מפחד להיות כאן לבד." והוא תפס ברגלו של המלח ולא הרפה ממנה.

"יש לך כוח!" אמר המלח בפליאה, ובעט בברון. גוסטב עצם את עיניו ואצבעותיו לפתו את שוקו של המלח. באור הנר נדמה היה למוריס שגוסטב מחייך.
"תעזוב אותי!" אמר המלח במיאוס. הוא הרים מהרצפה את כלי הצור המשונן והסתער על הברון בחמת זעם. מוריס רצה לזנק לשם ולעצור בעדו, אבל הוא פחד. הברון צעק לעזרה, וצעקותיו הושתקו בכף ידו השנייה של המלח. לבסוף פסקו רעידות גופו של הברון והוא הניח את אצבעותיו על פניו ומישש את גופו, מתנשף.

"הנה," אמר המלח, "קיבלת מה שרצית."

המלח יצא מהתא וסינן קללה. הוא השליך את כלי הצור המשונן על רצפת המעבר. מוריס יצא ממחבואו ואסף את הכלי. הוא מיהר אל גוסטב.

"מה אתה עושה כאן?" שאל הברון בהפתעה. "מי הרשה לך לבוא?"

"אתה מלא דם, גוסטב," אמר מוריס.

"לך מכאן, זעם הברון. "אתה מקלקל הכול. אני מבקש ממך, לך!"

מוריס הסתובב בפנים חתומות, בלב הולם, ויצא מחדר המכונות.

כשנכנס לתא כשעה לאחר מכן מצא את גוסטב דה שארטייה נקי ורחוץ במיטתו. הוא לבש את הפיג'מה המוזהבת שלו, אוחז בכלי הצור המשונן, שדם נקרש על להבו. כעבור כמה דקות שב מוריס והציץ לעבר מיטתו של הברון וראה שהכלי מונח על חזהו והוא ישן בחיוך. בימים שנותרו להפלגתם היה מזג האוויר הפכפך וגשם ירד לפרקים. האונייה עגנה

באלכסנדריה, שם ירדו רוב הנוסעים האיטלקים, ומשם המשיכה אל יעדה הסופי בטרם תשוב במסלול ההפוך לנמל המוצא שלה בניו-יורק: נמל יפו שבפלשתינה הבריטית. כשעלו באותו ערב על יצועם אמר הברון למוריס ממיטנו: "לפני כמה שנים הלכתי להרצאה של אחד הקולגות שלי בפריז. הוא הראה לקהל תמונות של אפריקנים. הוא כינה אותם 'פראים' והסביר שהם יודעים לייצר גרזנים ולהשחזי סכינים, שהם מכינים כלי קיבול המיועדים לנשיאת מים, ושהם המציאו כמה סוגים של כלי נשק פרימיטיביים. הוא אמר שהאף שלהם מגיע לממדים מרשימים, וכך גם הלסתות. והוא חתם ואמר שכל זה מזכיר לנו גזע קדום אחד."

"איזה גזע?" שאל מוריס.

"הניאנדרתלים", אמר הברון בנימה נוגה. "אפרופו", הוא המשיך. "חשבתי היום על הבחור ב'סדום ועמורה' של פרוסט, שמצליף בברון דה שארלוס עד שהברון מתכסה בדם. קראת את זה?"

מוריס הניד בראשו לשלילה.

"ומעניין", הוסיף גוסטב דה שארטייה, "רק היום נזכרתי בשמו של הבחור הזה: קוראים לו מוריס."

עיר עברית

מוריס עמד ליד חלון הדירה ברחוב הרצל בתל אביב והסתכל לרחוב. משני צדיו הייתה מדרכה רחבה ובאמצעו כביש אספלט צר, שכמעט אף כלי רכב לא עבר בו. הסניף התל אביבי של בנק אנגלו-פלשתינה שכן משמאל. קיוסק ניצב לא הרחק משם, ולצדו עמדו שתי נשים ולגמו משקה.

ערב קודם לכן הגיעו הברון ומוריס מיפו לתל אביב. גוסטב דה שארטייה פסע ברחובות העיר הקטנה בקומתו הגבוהה ובמגבעת רחבת השוליים על ראשו, מגשש את צעדיו בין המרצפות ובידו מקל הליכה. מדי פעם ניגש אליהם אדם ופנה בבקשה או בהצעה כלשהי, והנער שליווה אותם מהתחנה דרש ממנו בתקיפות שיפנה לאחור. הברון התבונן בנעשה בחיוך דק והמשיך לפסוע.

עד מהרה למד מוריס כי יחסו של גוסטב דה שארטייה לכל אדם במזרח הוא שווה: כניעות מחויכת המהולה בסקרנות אמתית, ילדותית משהו. הבניינים בעיר היו בני שתיים ושלוש קומות, ואף שהיו חדשים כבר עמד בחזותם משהו ממין הזקנה.

בכל זה נזכר מוריס בבוקר המחרת כשעמד בחלון. הברון הפקיד בידיו משימה: לבלוש אחרי האנשים הפוסעים ברחוב ולעדכן אותו כשמתקרב צעיר משופם, נמוך וחסון, וניגש לדלת הבניין. הרחוב לא המה בשעה זו, אפילו להפך. בקרן הרחוב עמד רוכל וזעק את כותרות העיתונים, ואישה בשמלה רחבה ניגשה אליו וקנתה עיתון. בצד השני עמד גבר אירופי למראה בחליפה והושיט קדימה את רגלו למצחצח נעליים לבוש במה שנראה למוריס כמדים. מכוניות בודדות עברו בכביש ונעלמו מעבר לעיקול, ושוב השתררה דממה.

זאת הייתה עיר שהכול בה חדש. עיר שהיא מזיגה בין המזרח לבין תרבות אירופה הנעוצה בו כאיבר תותב, עיר שהשפות נחות בה זו לצד זו כמו כתמי שמן במים. אוויר

עלה מהים והיה זר לאפיהם של התושבים האירופים. הם הגיפו את עצמם מפניו ובנו בניינים שעמדו בפניו כחומה. ברחוב הם לגמו קפיר, קוואס גזוז ותמר הינדי, והתרגלו לקנות מהרוכלים פירות צבר קוצניים, כעכים בסומסום ויריעות לדר עשוי משמש מיושב בשמש. לפעמים תקף אותם געגוע למאכלי ארצותיהם. מעדניות כמו־אירופיות נפתחו ברחוב הרצל ובשאר מקומות בעיר, ותורים עיקשים השתרכו לפניהן.

מוריס היה אירופי בכל רמ"ח איבריו. תייר בארץ לא־לו. הוא עמד בחלון, זקוף במקומו, וציפה לראות בחור צעיר ומשופם. פתאום עבר אדם כזה, והוא סימן בידו.

הברון קם ומיהר לפתוח את הדלת. "מוריס, בטובך, לך למטבח ותכין קפה."

"תכירו, בבקשה," אמר הברון בצרפתית כששב מוריס לסלון.

"אליהו," אמר האורח ולחץ את ידו של מוריס. "ברוך הבא לתל אביב."

המבטא של אלי היה זר לאוזניו של מוריס. רק מאוחר יותר הוא למד שזה מבטא ערבי־דמשקאי. בזמן שדיבר הוא הסיע את עיניו על גופו של מוריס ומבטו היה חקרני.

מבין כפתורי חולצתו נגלה למוריס נתח מחזוהו.

"איך עברה ההפלגה, גוסטב?" שאל אלי.

"על מי מנוחות," ענה הברון בלי חיוך.

"מתי אתה חושב לנסוע לגליל?"

"מחר. מוקדם בבוקר."

"ומה אתה מתכנן למצוא במערה?"

"אני לא יכול לדעת," אמר הברון. "זה כל המסתורין."

"בוא נגיד שעכשיו צץ לפניך שד," אמר אלי, "והוא אומר לך: 'הברון גוסטב דה שארטייה, כל מה שאתה מבקש – אני מבטיח לך שתמצא במערה!' מה תגיד לו?"

"אני יודע מה הוא רוצה למצוא!" קרא מוריס.

"מה?" שאל אלי.

"את הבחור שלו."

"הבחור שלו?"

"כן," אמר מוריס ובחן את גוסטב. ואכן, על פניו הייתה שפוכה הבעה חולמנית. מוריס ידע היטב שמחשבותיו של הברון נתונות לאדם שמחכה לו עשרות אלפי שנים במערה, ורק הוא, דה שארטייה, יוכל לחלץ אותו משם.

נסיעה מסוכנת

כעבור חצי שעה ירדו אלי ומוריס במדרגות הבניין ויצאו לרחוב. "אתה רעב?" שאל אלי, ומוריס הנהן.

אלי אמנם לא היה תושב תל אביב אך הוא הכיר היטב את העיר. מדי פעם שילח מבט מעבר לכתפו או סקר את הרחוב לפני שפנה אליו. הם הגיעו לבית חד־קומתי שכניסתו הייתה מוסתרת בעציצים בעלי צמחייה צפופה, חצו את חדר המדרגות והגיעו לחצר פנימית, שם ניצבו שולחן ושלושה כיסאות.

בחור צעיר יצא מהבית ודיבר עם אלי בערבית. הוא הסתכל על מוריס ואמר משהו,

ומוריס שלח מבט תוהה לעבר אלי. שערו של הבחור היה ארוך ושחור, כרוך מאחורי ראשו בגומייה. הוא נכנס לדירה וחזר כשהוא נושא בידי סיר גדול. אחר כך שב לדירה והביא צלחות ומזלגות. אלי הסיר את המכסה ומיד אפף את הנחיריים ריח של תבלין בלתי מוכר. מוריס הביט לתוך הסיר וראה בו נתחי בשר וקטניות גדולות שלא הכיר. מאוחר יותר למד שזהו פול טרי.

אלי נטל לצלחתו מנה נדיבה מהתבשיל. מוריס התכבד אף הוא, תחילה בחשדנות, אך עד מהרה התרגל לטעמים החדשים וסעד את לבו בתאוותנות. אלי נטל לעצמו מנה נוספת וגירד את קרקעית הסיר במזלג. כשסיים לאכול נשען לאחור על מסעד הכיסא, נאנח, טפח על בטנו ובהה במוריס בעיניים מעורפלות. הבחור שישב לצדו הסיע את עיניו מאלי אל מוריס ובחזרה.

"אל תתרגש ממנו," אמר לו אלי כשיצאו משם ופסעו ברחוב. "היה לך טעים?"

"מאוד."

"ברוך השם."

הם נכנסו לאחת החנויות. אלי קנה קילשון, טורייה, אוהל, מימיות, תיקי גב, שקי שינה, מצפן, וכובעי בד רחבי שוליים. כשרכן לסדר את החפצים בתיק, התרוממו שולי חולצתו ומוריס הבחין שאקדח נעוץ במכנסיו.

כשיצאו השניים מהחנות שאל מוריס: "למה יש לך אקדח?"

"בדמשק עבדתי כשומר, וגם בהתחלה, כשהגעתי פה. יום אחד נתנו לי לשמור על הבית של ראש העיר של תל אביב. כל הלילה הקפתי את הבית. פתאום ראיתי מישהו עומד על הגג ומחזיק אקדח."

"באמת? ומה עשית?"

"יריתי," אמר אלי.

"ומה קרה?"

"כלום," אמר אלי. "התברר שיריתי על פסל. וזה אפילו לא היה פסל של מישהו

שהחזיק אקדח!"

"אז מי זה היה?"

"משה," אמר אלי.

"משה מהתורה?"

"כן. איזה איטלקי פיסל אותו עם קרניים, ואני ראיתי את הקרניים האלה ויריתי, וקרן אחת נפלה. הרעש העיר את ראש העיר, והוא כעס. באותו לילה פיטרו אותי. אבל די מהר הסתדרתי, אין טענות." אלי התבונן במוריס. "יש לך חיוך מקסים," אמר, ואז צחק: "יאאללה, בוא, יש לנו עוד כמה דברים לעשות היום. תשכח שנתתי לך מחמאה, הפרצוף שלך אדום. הנה האוטו שלי," הצביע על אחת המכוניות.

הם נכנסו למכונית ונסעו. בדרך עצר אלי ליד בניין גדול, שבפתחו עמדו שני שומרים במדי שוטרים בריטים. "חכה לי כמה דקות," אמר. הוא הציץ במראה וסקר את הרחוב, ואז פתח את הדלת ויצא.

מוריס נשאר במכונית. ראשו נפל לאחור והוא כמעט נרדם. פתאום נשמע קול ומוריס

קפץ ממקומו. אלי התיישב לצדו ואמר: "הכול בסדר?"

"כן."

"על מה חשבת?"

"על אבא שלי. הוא בפריז."

"בן צריך לחיות קרוב לאבא שלו," אמר אלי.

"למה?" התפלא מוריס.

"זה דבר ידוע," אמר אלי. "אבא שלך צריך להרגיש אותך."

"להרגיש?"

"כשאני יושב לצד אבי," ענה אלי, "הוא מלטף את הראש שלי. הוא ממשש את המצח

שלי."

"אבא שלך נוגע בך?"

"בוודאי," ענה אלי. "אנחנו יושבים ומחזיקים ידיים. גם אחי הבכור ואני מחזיקים

ידיים, וגם אחי הבכור ואבי."

מוריס לא הצליח לדמיין את אביו ואותו יושבים זה לצד זה על הספה, שלא לדבר על

ליטוף של הראש או של המצח. אביו מעולם לא נגע בו אפילו בקצה הזרת.

"טוב," אמר אלי והתניע את המכוננית, "זה לא משנה עכשיו. בוא נדאג עכשיו שתגיעו

בשלום למערה שלכם בגליל."

מוריס ראה את הרחוב השקט חולף מול עיניו. לפני שפנו באחד הרחובות הבחין

במישהו מגיח מאחורי עץ. הוא רצה להזהיר את אלי, אבל בדיוק אז נשמעה ירייה. מוריס

צעק, ואלי סטה עם המכוננית לרחוב צדדי והחל לדהור.

"תתכופף!" הוא תפס את ראשו של מוריס והנמיכו בחזקה אל עבר המושב. מרחוק

נשמעו הדי יריות של השומרים האנגלים.

החפירה האחרונה

יממה לאחר מכן ישבו אלי ומוריס לצד פתח מערת הנזיר בנחל עמוד. חושך כבר ירד על

העמק וקולות הגליל עלו באוזניהם, ובהם נבללו הלמות הטורייה באדמה והתנשפויותיו

של הברון, השקוע בחפירה. רגבי עפר התעופפו באוויר ונעזרמו לצד הבור. עם הזמן נבלע

הברון מאחורי ערמת החול.

"תראה שם," הצביע אלי על השמים מעליהם. "ראית פעם כל כך הרבה כוכבים?"

מוריס נשא מעלה את ראשו. הכוכבים היו צפופים וזהובים מאוד. סביב כמה מהם

הזדהר מעין אבק, ואחרים רטטו לנגד עיניו. אחד הכוכבים ניתק ממקומו ונדמה לו כנופל.

ממרחקים עלו באוזניו קולות שועלים. מוריס החל לרעוד.

"אתה בסדר?" אלי סקר אותו.

"יש לי צמרמורת."

"בוא," פרש אלי את זרועו וחיבק את כתפיו. מוריס טמן את ראשו בשקע צווארו.

נשימותיו המהירות האטו מעט. הוא חש את דמעותיו נספגות בעור צווארו של אלי. אלי

ליטף את כתפו, ואצבעות ידו השנייה בחשו בשעריו של מוריס. הוא נשק לראשו. "תודה

שלא סיפרת לברון על היריות," אמר בקול רך.

מגרוננו של מוריס בקעה יבבה.
אלי ליטף את שערותיו. "אף פעם לא פגשתי מישהו כמוך", אמר.
"מישהו כמוני?" מוריס התפלא.

"כן", ענה אלי. "כל כך טהור."

מוריס גיחך. "אתה טועה, אני לא טהור בכלל."

מוריס לא חש טהור ולא בלתי טהור. בעיקר חש כה רחוק מכל דבר שהכיר. כשלעצמו מעולם לא פגש אדם כמו אליהו. הוא היה שונה פיזית מכל האנשים שאי פעם התרועע איתם. הוא היה נמוך וכהה ושעיר, הוא דיבר צרפתית במבטא משונה, כאילו שר את סופי המלים. מוריס למד לאהוב את הנגינה הזאת. הוא דיבר גם ערבית והיה שייך למקומות שמוריס יכול היה רק לשער את טבעם. הייתה בו כנות שמוריס העריך, והוא נהג בו קרבה. הוא ידע תמיד מה לעשות, לא היה הססן ושתקן כמו מוריס. אך אלי היה גם אדם מסתורי, רב שכבות, מאותם אנשים שקשה לדעת מה מתחולל בראשם, מה הם רוצים, מה צעד הבא. אצבעותיו החלו לטייל במורד גבו של מוריס. הן מוללו את שולי חולצתו, וגב אצבעותיו ליטף את גבו. מוריס הדף מעליו את אלי בעדינות ומתוך עונג, עד שזה נשכב על גבו. מוריס השתרע מעליו.

הם לא התנשקו. הם בקושי ראו זה את זה. גופו של אלי החם למוריס. הוא אחז בו במיומנות, ובמגעו היה גם איזה דבר חדש, כאילו אחז בְּבֶן אדם לראשונה. האדמה רבצה שקטה תחתיהם. היא הייתה מצופה בחול, ועליו היו אבנים קטנות וגדולות. חרקים בלתי נראים המו באוזניהם ככל שהתקרבו אל האדמה, ככורים אליה אוויר.

כמה שכבות מתחתיהם היו שרועים אנשים אחרים ונמו שנת נְצַח, תשוקתם חתומה לעד באגנים הנעוצים בחול. אהבותיהם הרחוקות נחקקו במקום שאי אפשר לציין אותו על מפה כלשהי. איש לא זכר אותם. איש לא כתב עליהם. בזמנם היה איזה אדם שהגה בהם, דאג להם, גידל אותם וחי לצדם, מישהו היה גאה בהם, כעס עליהם. כל חייהם ליוו אותם קרוביהם אל מותם. כשמתו – ליוו אותם אל מותם. קברו אותם כדי שלא תגענה חיות הטרף ותיקח את גופם הרחוק. אולי חשבו על העולם הבא או על איזה מקום אחר, לא כאן – וכדי שיוכלו להגיע אל המקום האחר הזה, השכיחו אותם מלב החיים ונעצו אותם באדמה.

קעת הלכו אצבעותיו של אלי וגילו את גופו של מוריס. זמן ממושך כל כך היה מוריס עוזב, נשכח מלב מעצמו ומסובביו, כה נעדר ואילם, רחוק עד אין קץ, בודד – אף שהיה כל העת מוקף. קעת הוא נחשף, ליד המערה בגליל, במקום שבו לפני שנים כה רבות חזו אנשים זה בזה צומחים ומתבגרים, כאבו כשראו את אהוביהם סובלים מכאב, הספו להם עונג ממש כפי שאלי הסב עתה עונג למוריס.

מוריס כיסה אותו בנשיקות ופרם סוף סוף את כפתורי חולצתו, ופתאום החל לצחוק, הדמעות עדיין מרצדות בעיניו ומסכסכות את ראייתו, ובין כה וכה לא ממש ראה. אלי התפתל לעומתו, ומשהו חם כל כך ואוהב קרן ממנו עכשיו לעבר מוריס, אצבעותיו נכנסו מתחת לשולי מכנסיו וחפנו את ישבנו, ושוב נפלטה מגרוננו של מוריס אנחה –
בדיוק ברגע הזה הם שמעו את קריאתו של הברון: "מצאתי אותי!!"

הוטל בריטניה

אחד המקומות החביבים עליי בוורשה הוא הארכיון השוכן ברחוב קז'יבה קולו בשולי "העיר העתיקה". כמו הרובע עצמו, שכל הבתים בו נבנו מחדש אחרי 1945, גם בית הארכיון עצמו אינו עתיק אלא סתם ישן, אבל שם נדמה שאפילו לא נעשה מאמץ אמתי לשכנע בעתיקות; מעקה העץ וחיפויי הקטיפה רק מדגישים את השלד הסוציאליסטי הגרום של הבית. גם הכניסה הפתלתולה דרך השער, שלידה תלוי שלט המדגיש את השעות שבהן אין קבלת קהל, אינה מעידה על יד רחבה בהכנסת אורחים: צריך לבחור בדלת העץ הנכונה בין שורת דלתות כהות וכבדות, להיכנס למבואה ולחכות עד לחקירת השוער, שיושב מבעד לחלון ומתאכזב בכל פעם מחדש לשמוע שהמבקר רצה להגיע דווקא לארכיון ולא חשב בטעות שזה סניף של מקדונלד'ס, למשל. אחר כך יש ללכת בעקבות הנחיותיו, למצוא את הכניסה הצרה והצדית לאולם הקריאה הכללי שבקומה השנייה, ורק אז אפשר לנשום לרווחה, כי נראה שמעולם לא הצליחו להגיע לשם יותר משלושה-ארבעה קוראים או חוקרות בעת ובעונה אחת.

אבל גם הכניסה לאולם הקריאה אינה מבטיחה מנוחה ונחלה, מפני שמאחורי הקתדרה יושבת גברת שגם היא, כמו השומר בכניסה, עדיין לא ניחמה על הרעה של נפילת מסך הברזל. "פשפרשם" (סליחה), היא קוראת בקול רם מלמעלה ומבקשת למלא קודם כול טופס מפורט – שם, ארץ המוצא, תכלית הביקור וכיו"ב – ורק אחר כך היא מחליטה אם המבקר ראוי למענה המבוקש. והרי נשאלת השאלה: מה כבר נשמר כאן, אחרי ככלות הכול: רוב המסמכים והתעודות של ורשה מלפני המלחמה עלו באש, ובארכיון נשמרים בעיקר העתקים וספרים מחודשים. לימים הבנתי שהמקום הזה הוא משל מצוין לשמירת הזיכרון בוורשה, העבר המתעתע תמיד, שאינו מושך יותר מקומץ מכורים אליו וביניהם אני – ובעצם זה גם האופן שבו הזיכרון ככלל נשמר בחדרי לבי.

לכן, בביקורי הבאים לא נבהלתי כל כך מהגברת, ובפעם האחרונה אפילו לא ניסיתי להפציר בה לדבר אתי אנגלית. היא דיברה בפולנית לאט ובסבלנות יתרה, והשבתי לה כמיטב יכולתי. אולי משום כך נענתה מיד לבקשתי – להעתיק קובצי מחשב של מפת ורשה מ־1935 – בניגוד לקשיי השכנוע בשנה שעברה. הופתעתי כל כך עד שהעתיקתי את הקבצים במהירות, ורק אחרי שראיתי שהיא עסוקה בענייניה וידאתי שוב ושוב את ההעתקה והשבתי את התיקיה בחיוך לידי הגברת. עמדתי לקחת את התיק מהתא – כלומר להסתלק מהר, כאילו באמת גנבתי דבר-מה – אבל שוב שמעתי אותה קוראת "פשפרשם!" הפעם בניעימה חדשה לחלוטין.

הסתובבתי, ובפעם הראשונה מאז הכרתי אותה, לפני ארבע שנים לפחות, ראיתי אותה מחייכת.

"סלח לי, אדוני," היא אמרה באנגלית.

"כן?"

"אני רואה שכתבת בטופס שאתה מישראל, וחוקר את ורשה היהודית."

"כן, כן," ענית. התקרבותי אליה וקפצתי את הדיסק־און־קי באגרופי.

"אז אולי תוכל לעזור לי במשהו," היא אמרה ולקחה בידה תיקייה חדשה. "זה מסמך שמצאנו כאן בארכיון לפני כמה ימים. אני לא יכולה להבין במה מדובר, אבל אולי אתה תוכל לקרוא את זה?"

"אשמח לנסות," ענית לה בהקלה.

"אם זה לא קשה לך מדי ואתה לא ממנהר."

זה לא היה קשה ולא מיהרתי בכלל: שמחתי לגלות שכתב היד ברור, וכמעט לא דהה. זה היה דף של נייר מכתבים כחלחל שהצהיב ונעשה ירקרק, ובראשו רשומה באותיות מסולסלות הכותרת 'הוטל בריטניה'. קראתי בידיש בקול ותרגמתי מיד:

חיכיתי לך כל אחר הצהריים. האם לא קיבלת את ההודעה שלי מיום שני? אני מקווה שלא, כי כל מחשבה אחרת [...] כתב יד לא ברור. חיכינו מספיק זה לזה וחשבתי שגם לך זה ברור כמו דברים מעטים בחיינו הלא ברורים. אמנם ירד גשם כל אחר הצהריים והסתיו השכיח שרק בשבוע שעבר עוד הייתה כאן שמש וסתיו הזוהב, אבל עדיף להירטב אתך בחוף מאשר להתחמם בחדר לבד [...] מחיקה]. כל רגע שאני מחכה מתמלא בריק ובמרחק – בשביל מה? אני מקווה שהפעם המכתב הזה יגיע ליעדו, ובעצם אני עוד מחכה לך. ה'.

כשגמרתי לקרוא התנשפתי סוף סוף.

"מה אתה אומר!" היא הנהיגה בראשה כמה פעמים ונראתה שקועה בהרהורים.

"משום מה חשבתי שזאת אישה," אמרתי, "אבל בעצם אי אפשר לדעת אם זה היא או הוא."

"זה משנה?"

"אני חושב שכן. את לא יודעת מי שלח למי?"

"חשבתי שזה כתוב שם."

"מה שברור הוא שהמכתב נכתב ונשלח לפני המלחמה. את יודעת איך זה בכלל הגיע לארכיון ולא לה'?"

"אין לי מושג. העוזרת שלי מצאה את זה כאן בארכיון בשבוע שעבר."

"מעניין גם איך זה נשמר כל השנים."

"אין לי מושג, אבל אנחנו בהחלט נמשיך לשמור את המכתב. תודה רבה לך," היא אמרה והושיטה יד כדי לקחת בחזרה את הנייר.

"אני יכול לצלם את המכתב?"

"אני חושבת... כן, בוודאי."

צילמתי בטלפון, והיא לקחה את המכתב מידי וחייכה. "תודה רבה לך, אדוני."

גשם ירד בצאתי מהארכיון, והתוכניות האחרות נטרפו ממילא. מיהרתי למלון בדרך הקצרה ביותר והקפדתי להגן על הטלפון ועל הדיסק-און-קי כדי שלא יירטבו. מי זה ה', ולמה השם "הלנה" עלה בדעתי מיד? הרי זה יכול להיות גם הנריק, או הערש או הענעך. מי יודע. דבר אחד במכתב יכולתי לבדוק. בחדרי במלון פתחתי את המחשב והקלדתי "הוטל בריטניה". התוצאה הראשונה שקיבלתי הייתה של מלון בשם זה דווקא בליסבון, אבל עם כל הכבוד – אני אין זה מענייני. נכנסתי אפוא לאתר "עיתונות יהודית היסטורית", ומצאתי ב"ליטערארישע בלעטער", השבועון הספרותי שראה אור בוורשה בשנות העשרים והשלושים של המאה העשרים, את המודעה הבאה, שהתפרסמה בתחילת ינואר 1937, ואחר כך מדי שבוע בשבוע:

"מלון בריטניה: ורשה, נובוליפיה 18, טל' 116415, 12, 9-12. במרכז העיר, נבנה מחדש, ובו שמונים חדרים מודרניים, עם חלונות הפונים לגן, מים חמים וקרים בכל חדר, הסקה מרכזית, אמבטיות, טלפון בכל קומה, מעלית. נקי למופת. שלוה מלאה. מטבח טעים ובריא. במלון שלנו מתארחים רוב אנשי הספרות והאמנות היהודיים מחו"ל." הוטל בריטניה! הכרתי את מלון בריסטול ומלון פולוניה, שקיימים עד היום, אבל על מלון בריטניה, בלבה של ורשה היהודית, לא שמעתי מימי. גם עכשיו, כשהמשכתי לחפש אותו באינטרנט, לא עלו תוצאות משמעותיות. פעם אחת התפרסמה לידו מודעה של בית אופנה ברחוב מרשלקובסקה, ובו רישום של גברת לבושה במיטב האופנה של 1937; משום מה, נדמה היה לי שה' לא נרא(ת)ה ככה. לא הופתעתי לגלות ששמו של המלון עלה פעמים רבות יותר בזמן המלחמה (שבה שכנו בו כנראה מסעדה של אנשי העולם התחתון בגטו וגם בית זונות) מאשר לפני, אבל גם זה אינו מענייני. הרבה יותר עניינו אותי אנשי הספרות שמצאו בו שלוה, שעשו בו אמבטיה חמה וישבו שם ליד החלון הצופה לגן. גם ה' שלי היה (או הייתה) כנראה ביניהם, ומכאן הכתיבה הרהוטה בידי, אבל כמו המלון עצמו – הוא (או היא) נעלמו לבלי שוב. האם אני מכיר את ה' וכבר קראתי בלא יודעין מיצירותיה או מיצירותיו – אולי בהמשך הגיליון של אותו שבועון ספרותי? אפילו תצלום של המלון, או של קטע הרחוב שבו שכן, לא מצאתי בשום אתר. צריך להניח אפוא שגם הוטל בריטניה נחרב עם חיסולו של גטו ורשה. בוודאי לא נשאר ממנו זכר, אמרתי בלבי, ועל עיי החורבות האלה נבנה משהו אחר. את הבית הנוכחי ברחוב נובוליפיה 8, העומד היום במקום שבו שכן הוטל בריטניה, דווקא מצאתי בקלות באינטרנט (הבתים שנבנו ברחוב אחרי המלחמה הרבה יותר מרווחים, ובמקום 76 בתים יש בו 26).

הצצתי בחלון וראיתי שהגשם פסק בינתיים. מן העצים עוד טפטף הגשם, אבל שמש מאוחרת הספיקה לצאת ולנצנץ בשלוליות. יצאתי מחדרי והלכתי דרך גן קרשינסקי לרחוב נובוליפייה – לא יותר מקילומטר אחד מדרום למלון שלי. לא היה בזה הרבה טעם – אפשר היה להישאר בחדר במלון או בתל אביב באותה מידה – ובכל זאת, גם הפעם רציתי להיות במקום המלון. הוטל בריטניה, ראיתי קודם לכן במפות הישנות, שכן כמעט בפינת רחוב קרמליצקה, ועל כן ירדתי לנובוליפייה דרכו: בצל העצים שלאורך הרחוב כבר היה אפולולי ופנסי הרחוב נדלקו, וכשהגעתי לנובוליפייה (שפירוש שמו "התרזות החדשות") הבחנתי בשדרת הבתים האופייניים לרחוב: בתים ארוכים ונמוכים יחסית, בני שלוש קומות, שבחזיתם מרפסת רצופה לכל אורכם. המשכתי מעט בנובוליפייה וחייכתי בלבי למראה הבית שנושא את השם Casa del Arte Murano, בוודאי פרפרזה על שם השכונה מוראנו, הקרויה על שם האי מוראנו שבוונציה; אילו שכן הבית רק מטרים אחדים ממערב הוא יכול היה לציין בדרך כלשהי את מלון הסופרים והאמנים הבינלאומי ששכן שם בעבר. במגרש השכן, במקום בית המלון עצמו, מצאתי רק מגרש חניה קטן. ואף על פי כן חציתי לצד האחר של הרחוב והתיישבתי על גדר האבן שליד הבית בנובוליפייה 7. הסתכלתי בבית שממול ובחנתי אותו בקפידה, פרט אחרי פרט. החושך ירד והלך, והמשכתי לשבת ולהתבונן בתיאטרון הצללים של העצים הגדולים – גם הם ניטעו אחרי המלחמה. אנשים מעטים הלכו בגדה השנייה של הרחוב ונדלקו לרגע באור פנסי הרחוב והמכוניות שחלפו לידם, פנו לרחוב או יצאו ממנו. בכל פעם נדרכתי, ואחר כך חזרתי לשבת בכתפיים שמוטות. כעבור דקות אחדות התקרבה לעברי משפחה צעירה: אב, אם וילדה בכובע ובמעיל שכמייה תואמים, שהזכירו לי את כיפה אדומה. הילדה דיברה עם הוריה בקול רם והחזיקה את ידי שניהם, אבל כשכבר הייתה קרובה אליי היא השתתקה פתאום והביטה בעיניי במבט עמוק ומהדהד. הזדקפתי במקומי והחזרתי לה מבט וחיוך, אבל היא התבוננה בי ברצינות גמורה. נראה שהצליחה לראות יותר ממני, כי הפנס שלידי סנוור אותי ולא הצלחתי לראות אותה בבירור. הילדה עברה על פניי לאט, ומאחר שעצרה כמעט משכה אותה אמה לפנים וקראה לה לבוא, ואחר כך פתח האב את דלת הכניסה וקרא אף הוא לילדה להיכנס. בן־רגע נבלעו כולם בתוך הבית, והדלת נסגרה אחריהם, כאילו כלום לא קרה. ואף על פי כן המשכתי לשבת על גדר האבן ולחכות עוד כמה דקות. נדמה היה לי שאני שומע חלון מעליי נפתח ונסגר אחר כך, וכעבור עוד זמן מה הבחנתי באורות מרצדים, ומכונית משטרה נכנסה לרחוב. ממילא כבר קר היה, וקמתי ללכת משם.

פליטי ההווה*

לפני שנתיים מת עמוס עוז, לפני כן מת עמוס קינן, לא מזמן מת גם חברי הטוב ג'אד נאמן ומתו גם אינגמר ברגמן וז'אן לוק גודאר, נשמות אחיות שלי. עכשיו גם אדיפוס כבר איננו. אני מסתובבת בשדה קטל, גופות מכל הצדדים. אז למה לא לעזוב את המקום הזה, פשוט לעלות על הגג ולהמריא מכאן, מלאכים בסולם ממילא כבר לא יורדים ולא עולים, האלים היוונים מזמן עזבו את המקום הזה, וגם כל האנשים שהיו כאן כבר אינם, אבא שלי שבכה בליל הסדר האחרון שלו כשנכדתו שאלה את הקושיות, עמוס, שהסתכל על עצמו בסרט ולא זיהה. "זה אני?". עמוס עוז שכבר לא רצה לכתוב יותר, "כתבתי מספיק", הוא אמר, ורחל המשוררת שמתה לבד בבוקר בבית החולים ואיש מחבריה לא היה על ידה.

ועכשיו לקראת סוף הספר הגיע הזמן לספר גם על מותם של אלה שרק לפני כמה עמודים עוד היו לגמרי חיים: פאול צלאן, נלי זק"ש, אימא של עומר, זה הזמן. אי אפשר עוד להתמהמה, ממילא עוד מעט הכול נגמר, עמוד אחרון, כמה שורות סיום, ובאותיות גדולות: סוף. צריך ללמוד לחיות עם המתים.

במאי 1970 קפץ פאול צלאן מגשר מיראבו לתוך המים הקפואים של הסן. כשזוה נודע לחברתו הטובה נלי זק"ש היא הבינה מדוע הוא נמנע בכל השנים האחרונות מלבקר אותה. כי כמו במראה הוא ראה בעיניה את כל מה שרדף גם אותו וחייב היה להתרחק. גם הוא, כמוה, איבד את כל מה שהיה לו. אביו ואמו נעצרו בגטו בשעה שלא היה בבית, אביו מת במחנה מטיפוס ואמו נורתה בראשה. ועכשיו הכול שב וחזר אליו, קשר אנטישמי נרקם נגדו, ניסיון להרוס אותו ואת שיריו, קנוניה בעיתונות הספרותית. ולמרות שיש לו אישה וגם בן, כמוה הוא מרגיש ללא בית, הסיוטים שלה הם הסיוטים שלו. והיא ידעה אז ש"פוגת המוות" שכתב לפני שנים שבה וניגנה לו שם, מעל לסן, כי עכשיו היא מנגנת גם לה.

חֶלֶב שְׁחֹר שֶׁל שְׁחֹר אֲנַחְנוּ שׁוֹתִים עִם עָרֵב
שׁוֹתִים צְהָרִים וְבִקֵּר שׁוֹתִים עִם לֵילָה
שׁוֹתִים וְשׁוֹתִים
כּוֹרִים בּוֹר קֶבֶר בְּרוּחַ שָׁם שׁוֹכְבִים לֹא צְפוּף

* פרק סיום מתוך "המחזה עומד להתחיל", ספר בכתובים.

לפני שנים היא שאלה אותו: "כמה מיתות חייבים אנו למות עד שמגיע המוות ההוא?", אולי היא יודעת שעכשיו, לאחר שהוא הצטרף אל המתים האהובים שלה, "המוות ההוא" כבר הגיע, והגיע גם זמנה ללכת לשם. ואכן היא מתה כמה שבועות לאחר התאבדותו. לפני שנתיים, בלב המגפה, כשמספר המתים היה שלוש מאות ומספר המאומתים שבעה עשר אלף, מת גם עומר. בתו אמאל התקשרה וסיפרה לי ואני לא האמנתי, איך זה יכול להיות, הוא רק התחיל לספר לי את הסיפור על אימא שלו, ואמרנו שנמשיך בעוד כמה ימים כי הוא התעייף, ועכשיו בדיוק עברו הכמה ימים האלה וזה היה הזמן. אימא של עומר מתה ב־1948 בזמן הגירוש מיפו, כשצריך היה למהר ולעזוב את הבית. כל המשפחה של עומר עלתה על המשאית, האבא צעק על יוסף שיזרוק את הכדור ואת המכונית מעץ, כי לא לוקחים כלום, יוסף בכה, והאימא, שהייתה אז בהיריון, לא הצליחה לעלות לבד למשאית. עומר סיפר גם שהוא רצה לקחת אתו את האפרוח החדש שרק עכשיו בקע, ואבא התרגז, חטף אותו מידי וזרק אותו בכוח בחזרה לחצר. הוא רצה אז לבכות אבל לא בכה, כי כבר הרגיש שזה לא האפרוח אלא משהו הרבה יותר נורא. הם הגיעו לנמל, וכל המפרץ, כמעט עד לאופק, היה מלא סירות קטנות, מתנוודדות על הקצף והמים, עמוסות בחפצים ואנשים; לפניהם הים ואליו הם מביטים ומאחוריהם שורת בתי האבן נוגעת בגלים, וחצי עץ ובית אחד עם גג אדום. אבל למה איש לא מדבר, ילד לא בוכה? גם אוושת הגלים הושתקה. כי אין סאונד. הסרט הזה הוא סרט אילם. הזמן היסה את הקולות.

"הסירות כבר היו מלאות אנשים שישבו וחיכו, וגם אנחנו עלינו וישבנו וחיכינו עם כולם, כי לסירות לא היו מנועים," זה מה שעומר סיפר ואני רציתי לדעת, להבין: מי היה בסירה ההיא, מי בכה שם, מי חרק שיניים ומה הוא ראה מהים.

"אי אפשר היה לראות, לא הבטנו לאחור, ראינו רק שמים ומים. גם את האונייה לא ראינו, לא ראינו אותה בכלל. היו צריכים להביא מנועים כדי לסחוב אותנו אל האונייה, בשביל זה התעכבנו. חיכינו שייקחו אותנו לים ואז אימא שלי, שהייתה כבר בהיריון בחודש התשיעי, אמרה 'אני רוצה למות. אני נולדתי פה ואני רוצה למות פה. אני מוכרחה למות פה, איפה שנולדתי'."

"ומה? אבא שלך ניסה להרגיע אותה? הוא כעס? צעק עליה? ואתה?" הוא לא זכר, רק שהיא אמרה: "אני רוצה למות," וגם שהוא בכה, כי הוא חשב שהיא רוצה לעזוב אותם והוא יישאר לבד על סירה בים, מיטלטל בין הגלים בלי אימא. הוא חשב גם על האפרוח שנשאר בחצר שנעזבה, פצוע ואין מי שיטפל בו. וזה היה הרגע שבו הוא ידע שהנסיעה הזאת היא לא נסיעה לחוץ לארץ ושמה שלא יהיה, הביתה, אל מה שהיה, הם לא יחזרו, כי הבית כבר איננו.

האימא צריכה הייתה ללדת עוד מעט, כך שהדרך חזרה ברגל, נגד כיוון השיירה, הייתה קשה, ובית לחזור אליו הרי לא היה. "כשחזרנו ישבנו על המדרכה מול בית החולים 'דונולו' והביאו לנו אוכל מבית החולים."

"מה? ישבתם על המדרכה, גרתם שם, ישנתם שם?"

"כן, היו ימים קשים ואימא שלי נפטרה על יד בית החולים, בקושי אפשר היה לקבור

אותה."

"מה זאת אומרת 'על יד' איפה היא נפטרה, איפה היא ילדה? אני לא מבינה, ברחוב, על המדרכה? איך זה יכול להיות?"
"היא לא ממש ילדה, היא מתה לפני שהילד נולד."
"אבל איפה, על המדרכה?"

לפני כמה שנים כתבתי עם ג'ורג' חלייפי ספר על הקולנוע הפלסטיני והטראומות שמלוות אותו. ראיתי אז אינספור סרטים וקראתי אינספור ספרים. יכולתי לתאר, עם דוגמאות וניתוחים ואסמכתאות, איך האירועים של 1948 הועלמו מהזיכרון למשך כל כך הרבה שנים, נחבאו במעמקי התודעה והודממו. ראיתי גם איך הם חוזרים ומופיעים בכל סרט וסרט, כאילו לא אירעו אז אלא עכשיו. שוב נהרס הבית מול העיניים, שוב משאירים מאחור את כל מה שהיה ושוב יוצאים לגלות. כל יום מחדש. כי הטראומה נותרת כאירוע חי, קיים ובלתי משתנה, כאילו הוא נוכח בהווה במלואו ולא מיוצג בזיכרון. אבל כל זה לא עזר לי עכשיו, לא אפשר לי להבין את המראה הזה, שהושכח למשך כל כך הרבה שנים והנה הוא שב ומופיע – המראה של אימא של עומר שוכבת על המדרכה והילדים מסביבה, מחכים, אולי זה יעבור לה, ורק מוחמד הקטן בוכה.
ועומר? הוא הבין? "אנחנו לא זוכרים אותה בכלל", הוא אמר, "אני לא זוכר. ראיתי רק שהיא הייתה עטופה בסדין לבן, אני לא מכיר את הפנים שלה, לא מכיר בכלל. כאילו לא הייתה לי אימא. והתינוק, אני לא יודע איפה שמו אותו, הוא עוד לא נולד. עוד לא היה לו שם."

מכיוון שלבית הקברות לא היה ניתן להגיע, הם הסתובבו עם האמבולנס דרך הגדרות וההריסות, וככה הוא זוכר את זה: "ישבנו באוטו ואני ראיתי אותה שוכבת בעיניים עצומות. היא הייתה ישנה. אחר כך קברנו אותה, הייתי בן שבע בערך, ואין לי אפילו תמונה שלה. אני לא זוכר בכלל איך היא נראית. גבוהה, לבנה, שחורה, יפה. לא זוכר כלום," כי איך באמת הוא יכול לזכור? לנשים אסור היה אז להצטלם. גם תעודת זהות לא הייתה לה, כי לא הוציאו אז תעודות זהות לנשים, וגם קבר אין לה, הכתובת על המצבה כבר נמחקה. בבית קברות הישן שבו היא קבורה, כבר שנים לא קוברים אף אחד ואיש לא בא לשם. וכך, בלי קבר, בלי תמונה, בלי תעודת זהות, איך הוא ידע שהיא הייתה בכלל? איך הוא יכול לזכור אותה, ומדוע הדבר הזה שהוא לא זוכר מעיר אותו בלילות; כמו שהזיכרונות שלי, שאותם שכחתי, מעירים אותי.

לפני יום ההולדת של שוש קנו לה נעלי לכה אדומות והבטיחו לתת לה אותן ביום החגיגה. זה היה ב־1941, הצבא הגרמני כבר פלש לבלגיה, והוריה אמרו לה: "אם תראי מכונית צבא גרמנית ליד הבית, תברחי, רוצי לדודה." "כשבוע לפני יום הולדתה היא חזרה הביתה, ראתה את המכונית הגרמנית, עמדה מרחוק וראתה איך לוקחים את אימא שלה ואת אחותה ואיך חוסמים את הבית. עד ליום מותה לא סלחה לעצמה על כך שבאותו רגע חשבה על נעלי הלכה האדומות שלא תזכה לקבלן."

לא מזמן גם שוש מתה, ואיפה נמצא עכשיו נסים, שהיה בורח מהמעברה שעל גבול בת ים ובא לשחק אתי בחצר הגדולה שלנו וגם לימד אותי לנגן בחצוצרה; ואיפה דבורה, שאביה היה אופה לפני המלחמה, ועכשיו, בחדר הצר שניתן להם, היה יושב ימים שלמים

ומביט בתקרה, חושב על האחים של דבורה ש'הלכו שם'? מדוע גירשתי אותם מהזיכרונות? האם אפשר להכניס עכשיו את כולם פנימה בחזרה, כמו בתצלום סובייטי מהופך? הנה הם חוזרים ומופיעים בתמונה הישנה שממנה הוגלו, פליטי המלחמה הקודמת, פליטי המלחמה החדשה, פליטי ההווה, כל החברים שלי שנעלמו מתוך הזיכרון והשכחה.

ומה נשאר מכל זה? נשאר אדיפוס, עדיין כאן בתוך הדפים הללו, לפני שאחליט לגנוז או לזרוק אותם, ונשאר גם כל מה שהמתים אהבו וחשבו ומה שהם עדיין זוכרים, מה שנמצא במקומות שבהם היו, ובחפצים – רְהִיטִים, עֲצִיצִים, תמונות. אני לא הייתי במלטה בספטמבר 1943 ולא ראיתי את אלפי האוניות שעגנו שם וחיכו לפקודה לפלוש לאיטליה כשמאחוריהן מבצרי העיר ולפניהן הים הפתוח והמוני יונים מחכות יחד אֶתְן. עמוס סיפר לי, אבל גם עמוס לא היה שם, הוא שמע את זה מחברו, דוד אפרתי, שהתגייס בגיל שש עשרה לצבא הבריטי. והנה התמונה הזאת של אלפי אוניות ב־1943, עם כל הגעגועים שנצברו אל תוכה במשך השנים, עברה מדוד לעמוס, ומעמוס אליי, ולא איבדה את כוחה ואת עוצמת זיכרונותיה, גם לא אחרי שדוד כבר מת וגם עמוס. כי יש כל כך הרבה מקומות שזוכרים וימשיכו לזכור גם כשלא יהיה יותר מי שיסתובב בהם ויזכור יחד אֶתְם.

מספיק. זה הזמן לסיים, אין מה למשוך יותר את הספר הזה, מה שנשאר לעשות זה רק לשמור בשם (אדיפוס סופי) עם תאריך (3.4.22) ולצאת החוצה לטייל. ברחוב תרס"ט חתול טרף עורב והגווייה שלו מוטלת על המדרכה. אנשים עוברים ודורכים עליה או עוקפים אותה ולא שמים לב. יש בספר הזה מקום להכול, גם לאדיפוס, גם לי ולאנטיגונה, גם לערבים, גם ליהודים וגם לעורב מת. אבל השאלה היא אם בכלל להוציא אותו ובשביל מה. בספרייה שלי יש כל כך הרבה ספרים ישנים, מכתבים ומאמרים וגם ספר מרוט, שמשום מה לא נמצא במדף הנכון שלו: "ונתן שפירא/אחדות העבודה ההיסטורית". אני מסתכלת על המדף, בודקת אם יהיה בו מקום להכניס אליו עוד ספר, ומבין הספרים הקיימים כבר מישהו מגחך לעצמו: אחדות העבודה ההיסטורית/ונתן שפירא.

מוות בכינרת

יומן יוני-יולי 2022

מצד אחד זה נורא, מצד שני זה מוסיף יופי לטרגדיה, שבתאי תמר בחרה לסיים את חייה בכינרת. הכינרת הייתה תמיד המופלא. השיאים של חיינו היו הנסיעות אליה. כשה"תכלת שוקטה" הייתה מתגלה בשמשה הקדמית ובכל הרווח הפתוח שמאחור בג'יפ 42 (ג'יפ ממלחמת העולם השנייה), היינו, כל המשפחה, פוצחים ב"הוי כינרת שלי...". כשהופיע הגלשן הראשון על הכינרת, הבחנו בו ממרפסת הדירה ששכרנו באכסניה הסקוטית. גם זה היה פלא; הדבר הקרוב ביותר להליכה על המים. ילדינו, יעל, תמר ונמרוד, היו בדיוק בגיל שכבר נמאס להם לעמוד עם חכה או לתפוס סרטנים, והתאים להם ללמוד משהו חדש. אז התנפלנו על הגולש בשאלות: איך משיגים כזה ואיפה לומדים? עד מהרה התארגן קורס בחוף גולן. אהרון והילדים וגם בני הדוד מנורווגיה, שהיו אֶתנו, למדו, והגלישה נכנסה לחיינו. היא קבעה את סדר היום: הכול היה מותאם לשעות הרוח, שלא תמיד באה בזמן, וכפתה שעות של ציפייה דרוכה על החוף עד שרואים "ברבורים", כלומר גלונים של קצף המראים שהרוח שיצאה מהים התיכון בבוקר הגיעה לכינרת. עם הלהט הזה אין פלא שתמר ויעל היו לאלופות הכינרת. רק יעל התמקמה מול הכינרת והמשיכה בגלישה אינטנסיבית ובהוראת גלישה, אבל גם תמר ונמרוד המשיכו לגלוש מפעם לפעם. כך היה גם בחג השבועות, לפני כמה חודשים; תמר לקחה גלשן, אוכל, מים וספר שירים, וירדה כהרגלה לחוף גינוסר.

*

עד גיל 25 לא רציתי ילדים ועשיתי כמה וכמה הפלות, כדי להמשיך לחיות חיי התבודדות, בשניים, בתדר של השראה מתמדת. וגם כי לא רציתי לתת למישהו אחר ילדות כמו זו שעברה עליי. עם מלחמת ששת הימים, משהו השתנה. ויתרנו על תוכניותינו לנסוע בעולם הגדול, בעיקר אל הנחלים השוצפים בניו-זילנד, והחלטנו להרגיע, לעבור ל-slow life, לבנות בית אמתי. בית אמתי כולל צאצאים. שלושת ילדינו נולדו שנה אחר שנה בעוד אני מנסחת בכתב מצוות עשה ולא תעשה של גידול ילדים. ראשית גזרתי על עצמי לא לכתוב שירה אלא להשקיע את השראה בבית; במקום לפרוש ולהתמקד בסדקים שבקיום, להיות חיובית ולגדל את הילדים בחדוות הטבע. תמר גדלה באווירה של "הכול בסדר עם העולם". היא אמנם הייתה שתקנית, אבל שְׁמֵחָה. פעם, כשיעל, תמר ונמרוד היו בתיכון והתכוונו לנסיעה הכמעט יומיומית לחוף תל אביב, אל מועדון הגלישה שהיה

בדולפינריום, נשאה תמר בת ה-16 את הגלשן שלה על הראש כדי להעמיס אותו על הג'יפ. ובדרך, כשעברה במטבח וכולה חדות נעורים, היא הגיבה לחדשות על אודות מֶכָּר שלנו שהיה בדיכאון: "זה בגלל שהוא לא הולך לגלוש!".

הגלישה הייתה חלק מחייה, זה היה הדבר שעושים כדי לצאת מראיית שחורות; לקחת גלשן ולתפוס רוח טובה. בים התיכון או בכינרת האהובה. ואכן, זה הדבר האחרון שעשתה. אולי באמת רצתה לשפר את מצב הרוח ולא לטבוע.

אילו הכינרת יכלה לדבר היא הייתה צועקת עכשיו: לא אני הטבעתי את תמר! וזה נכון. ביחוד אני, העוסקת באקופואטיקה ובתיאוריה שמאחוריה שדורשת אתיקה סביבתית, צריכה להיות מודעת למוסר ולעשיית הצדק גם עם איתני הטבע שאינם יכולים לדבר בשפתנו. יהיה זה גילוי נאות לספר כי הכינרת לא סחפה את תמר. תמר נסחפה ברגשות הקשים שהיו מנת חלקה בשלוש השנים האחרונות של חייה, וברגע של כאב גדול מנשוא שמה להם קץ.

*

אולי זה לא היה קורה, אילו ואילו ואילו... בעיקר אילו העולם היה עדין יותר. תמר הייתה עדינה. לא פעם הייתה מבקשת ממני לדבר אליה יותר ברוך. יהיה זה שמאלץ לומר: עדינה מדי בשביל העולם הזה. כשאמי העדינה, סופי, שתמר דומה לה, איבדה את אביה בהיותו רק בן 40 בניס שבצרפת, היא ביקשה לחקוק על קברו: "הוא היה יפה מדי בשביל האדמה, / האל הזמין אותו אליו". לא נעים, אבל זה נדוש. אלא שהיום מתחילים להכיר בכך שיש אנשים רגישים יותר מן הרגיל. השאלה היא אם זה חסרון או שזה הכיוון של כולנו, להפוך לרגישים יותר. הפסיכואנליטיקן הַיִּינֶץ קוהוט, שאני אוהבת משום שהוא מדבר בדיוק על זה, טוען, בשונה מפרויד, כי המצב הבסיסי של האדם איננו יצר ואשמה אלא אידיאלים וטרגדיה. האדם נולד נקי ומלא אידיאלים. אם יזכה בסביבה תומכת, שמספקת לו זולת אמפתי ומאפשרת לו לפתח את האידיאלים, הוא יהיה אדם שמגשים את עצמו ומאושר. אך המציאות אינה טלית שכולה תכלת; על אף אחד לא שומרים בצמר גפן, ולאט לאט האדם מוותר על האידיאלים ודוק של טרגדיה מתחיל להיות משוך על הכול.

*

כשקורה אירוע מטלטל, דברים שקרו לפניו מקבלים צביון של הכנה לבאות. פתאום הכול נתפס כ"סימן". כך קרה שימים אחדים לפני שתמר שלי טיבעה את עצמה בכינרת, הזמנתי להופעה של תמר בורר אצל חברה בכליל. תמר בורר היא רקדנית בוטו נכה. בוטו הוא ריקוד יפני שהומצא אחרי השלכת פצצת האטום. לפתע קם אדם ואמר שהגיע הזמן להפסיק להסתיר את הנכים והמעוותים – בואו נעלה אותם על הבמה, שירקדו כמו שהם, עם מה שיש. יש כמה אנשים שעוסקים בזה בארץ. תמר בורר היא מן המרכזיות בתחום. היא מיודדת עם צ'זרו היפנית, שחיה עם משפחתה בכליל. הן חברות כבר שנים רבות,

אבל הייתה זו הפעם הראשונה שהן יזמו טקס־תה והופעה פתוחה לחברי הכפר. ישבנו על מחצלת מתחת לעץ דפנה ענק. עץ הדפנה אינו טבעי באזור. היה סביר יותר שנשב מתחת לחרוב. אבל צ'יזרו נטעה עץ דפנה (כן, "ער אציל") לפני 30 שנה ועכשיו הוא מלא זרי גיבורים. לא עשינו לה זה, אבל היה מגיע לה, לרקדנית הנכה שלא יכלה לעמוד על הרגליים, ובכל זאת רקדה לפנינו על המחצלת עם מה שנוותר. אחר כך התפתחה שיחה על תפיסת המוות בתרבות היפנית, המוות שאיננו עצוב, שהוא רק דלת, רק מעבר לשלב אחר בחיי הנשמה. אחר כך שיתפה אותי חברה בסבל של בנה, שניסה כבר כמה פעמים לעבור מכאן, והיא אמרה לו כי אם ילך היא תלך אִתו. עם כל אלה ועם תרמיל מלא בחמוץ־חמוץ של לימונים שצ'יזרו נתנה לי, כי העצים שלי התרוקנו, הלכתי את עשרים הדקות בשביל העפר, הצופה אל גבעות מכוסות עצי זית, לכיוון ביתי.

כעבור כמה ימים הגיע חג השבועות. כרגיל, תמר התכתבה אִתי והתייעצה אם לבוא לעשות את החג אִתי בכליל או עם אחותה יעל בכינרת. החג הזה הוא הפתיחה הרשמית של עונת הרחצה, והיא בחרה בכינרת. האהבה לגופי מים, מעיינות, ברכות של מפלים, היא גורם מרכזי בחיינו. תמר אהבה לטבול בהם בקיץ ובחורף. בשנה האחרונה פיתחה משיכה למים קפואים. היא הייתה טובלת בבניאס באמצע החורף. וזה גם מתוך אמונה שזה מועיל כנגד הדיכאון (השיטה ההולנדית). ניסינו להבין מה פשר המשיכה הזו אל מקורות המים. שתינו לא התלהבנו מברכות מעשה ידי אדם, אבל בשביל כל מעיין קטן עד גיחון היינו מוכנות ללכת שעות בשמש. אחד הדברים האחרונים שעשינו יחד היה הליכה של שעה בנחל ראש פינה כדי להגיע אל המעיין השלישי. סביב ברכה של שני מטרים בילינו את היום בחדווה ובסיפוק, עד כמה שאפשר היה במצבה. היו ימים שלא הרחקנו עד ראש פינה אלא טבלנו בבור מים בכליל. גם הוא, אובייקטיבית, לא מי יודע מה; המים רדודים וקצת עכורים, אבל את מרגישה שאת נכנסת לממד שמעבר ליום־יום. הבור הוא בן אלפי שנה. הוא חזר להיות טבעי. והטבע הוא בלתי צפוי כמו כל פגישה עם ה"אחר". את דרוכה כאילו הוא מגיע אל המעמקים וכל המפלצות עלולות לעלות. את גם יודעת שהוא היה בור קבורה, ומרגישה שאת מסיגה גבול ומי יודע מה תהיה התגובה. מצד שני את חשה רצויה, כאילו חזרת אל ביתך הקדמון, כאילו שמחים שאת כאן. ופתאום הכול מתמלא חיים ומסתורין ונוצרת חוויה. היום אני מתבוננת בתמונה של תמר המגיחה מן המים הכהים של הבור אל האור הגדול שבפתח, ומתאמצת להיזכר במה שלמדתי מחברותיי היפניות, ולראות בזה סמל לדרך שעושה עכשיו נשמתה היוצאת מן החושך של הסבל היומיומי שהיה מנת חלקה אל האור של הנצח.

*

השבעה. מעולם לא הייתי בסיטואציה כזו. במקום הזה שבו בדרך כלל אני לבד, שיש בו ימים שלמים שאני לא משמיעה קול, פתאום מאות חברים ומכרים מכל רובדי החיים. הנה מגיעים חברי ילדות שלי ו"לוקחים" אותי ליפו, והנה חברי ילדות של תמר ש"לוקחים" אותנו למושב חמד, והנה חברות מן העבר בבצלאל וחברות מן הגרעין בקיבוץ וחברים מן

ההווה בפרדס חנה, ואז החברים מאזור הכינרת, אלה שחיפשו אותה כל הלילה בסירות או ברגל, עם פנסים וקריאות בשמה, אלה שסרקו את החופים הרחוקים של ה'בִּטְחָה' (שפך הירדן לכנרת) במחשבה שלשם נסחפה. והנה הדודים מנורווגיה, אלה שכבר חיים בארץ ואלה שבאו במיוחד מאוסלו. הנה חבריי המשוררים מתל אביב והשכנים מכליל. וזה מתחיל בחיבוק עצוב וממשיך בשיחה ערה על החיים. התעניינות זה בזה: מה את עושה עכשיו ואיפה? והנה חגית וליאת ודורינה מביאות מגשים וסירי אוכל, ואני שולפת בקבוקי יין, והבן פותח מחשב ומראה צילומים מהמקום החדש שלו בקוסטה ריקה. כנראה אי אפשר להישאר עצובים כשכל החברים פתאום מסביב. אומרים לי שזו בדיוק כוונת השבעה. סחרחורת שמשכיחה את הצער. שמשכיחה את תמר. אז התחלתי משהו יזום; אני שואלת כל אחד לחוד איך הוא זוכר אותה, ומקבלת סיפורים שלא הכרתי, פיסות חיים שאני מוסיפה לחייה ומאחה ומרפאה כמו כד חרס שהולך וגדל, הולך ומתמלא. מה מוזר הצילום שמראה לי חברה שטיילה אתה בברלין לא מזמן, אולי לפני שנה. זוהי כנראה האנדרטה לזכר השואה. תמר טיפסה ונשכבה על אחד ה"קברים" ודאגה שהחברה תצלם אותה מלמעלה. אני זוכרת שקניתי לתמר ספר של חיים באר על ברלין, אבל הספר לא עניין אותה. היו לה עניינים אחרים. כמו זה למשל. מה זה, הומור? התגרות בעיקרון שלפיו דומה מושך דומה? או העניין במוות שיש כנראה לכל שמאן, כי מצב הטראנס שאליו הוא מתעלה הוא בעצם חוויית מיתה, אותם החומרים פועלים על המוח. בכל אופן, למה תמר נשכבה כך כמו בקבר? זה טרנד בברלין? זה טרנד בין ישראלים? די מצמרר. בעצם, אני נזכרת שבין כל הסדנאות שעשתה הייתה גם אחת שבה אתה קובר את עצמך – כדי להתמודד עם רעיון המוות וגם כדי להתחדש ולקום לתחייה. הרי הרעיון הזה היה תמיד בתרבות. זה הרי ה"ממנטו מורי" המפורסם. אני לא מתעסקת בזה, אבל המציאות היא שמהגבעה שעליה אני חיה אני רואה את הגבעה שבה אשכב כשאמות, זו שתמר קבורה בה עכשיו, עדיין בלי אבן כבדה מעליה. את המצבה אצטרך להזמין אצל בעלה של צ'ורו היפנית, הפּסָל של כליל. אז כן, השכנות הזאת של גבעת העלמין היא הכנה הדרגתית, רכה. היא נמצאת שם אבל לא כופה עצמה עלי, לא עכשיו.

אתמול, כאשר אנשי הוצאת הקיבוץ המאוחד ישבו אתי מתחת לגפן, קיבלה מנהלת ההוצאה הודעה בנייד שהסופר א"ב יהושע נמצא ברגעיו האחרונים. זו הייתה זריקת מציאות לבועת התנחומים שנוצרה סביבנו. כבר עשרה ימים אנחנו עטופים באהבה ובחיבוקים ובארוחות, עד שנדמה לנו שאנחנו בנים יחידים למקום. והנה עוד מיתה, עוד אבל. הכרתי אותו, קראתי אותו, אבל לא בכיתי למשמע הידיעה על מותו. גם על תמר עוד לא בכיתי את הבכי הגדול. בכל פעם שזה מתחיל אני עוצרת אותו. אני לא יודעת אם זה מעיד על גבורה או על קהות חושים. היום תפסה אותי אחת המורות הרוחניות שכליל משופעת בהן ושאלה: "בכית? ממש? אני רוצה שתבכי, שתרגישי חזק!".

זה כנראה יקרה כשתסתיים סחרחורת המפגשים החברתיים. כי איך אפשר להתרפק על מי שאיננו ולהתפרק כשיושבים מולך חברים שלא ראית עשרים שנה ואת כל כך שמחה בהם? אי אפשר שלא לחייך ולהזכיר חוויות משותפות, ואז הם מספרים לי על האובדנים הטריים שלהם, ואז מישהו מביא מטעמים או כוס יין, ואז מישהו מסכם שהחיים

נמשכים למרות האובדן, ואז אנחנו לא אומרים אך מרגישים איזו אחווה מזורה, חתרנית, של החיים עדיין.

*

להלוויה של אחותו הגיע בני נמרוד מקוסטה ריקה. לא ראיתי אותו לפחות חמש שנים, כך שהעצב נמהל בשמחת הפגישה. אך כשנגמרה שהותו ובאה עת להיפרד, לפני הטיסה, הוא ביקש שנערוך איזה טקס, משהו לסיכום ולסיום התקופה הזאת בחיינו. החלטנו להעז ולרדת אל פיסת החוף שבו איבדה את עצמה לדעת, ואולי להעלות באש את המחברות הרבות שהשאירה, המתארות שוב ושוב את המרה השחורה התוקפת אותה. תמר האמינה באנרגיות וגם חסה על נפש ילדיה, חשבנו שהיא לא הייתה רוצה שחומרים כאלה ימשיכו להסתובב בנינו ויגיעו אליהם. הייתה שעת דמדומים. אל המקום המסוים, מפרץ קטנטן בין הדקלים, שרצועת קנים וסוף מפרידה בינו לבית העלמין של הקיבוץ, לא יכולנו להגיע ברגל (תמר הגיעה אליו בחתירה), אז הלכנו אל קצה המזח המקיף את נמל הדייגים הזעיר, והתיישבנו על מדרגות הבטון של בסיס המגדלור (הזעיר גם הוא). החשכה ירדה. כיבינו טלפונים וישבו שותקים. לא ידענו איך לערוך את הטקס הזה, אז פשוט דמענו בחסות החשכה ודיברנו איש מהרהורי לבו וחרטותיו. הדילמה העיקרית הייתה איך חוזרים לחיים הרגילים. ואיך לא חושבים עליה באופן אובססיבי-טרגי אלא בצורה מוארת המשחררת את נשמתה מן הסבך האנושי.

פתאום היה לי חשש אמתי שנמרוד ייסע ככה עם ענן שיעיב על חייו – ומצאתי מה לומר! פיתחתי את הרעיון שתמר הספיקה לחיות חיים אינטנסיביים. שהיא הגשימה הרבה חלומות, הוציאה לפועל הרבה תוכניות, נסעה למרחקים, התנסתה בהרפתקאות ובאהבות; היא אפילו הפכה לשמאן! ברצינות, היא עברה את המבחנים הקשים. למרות החזות השלווה והתמימה, תמר רצתה חיים עם דוֹאָנְדָה. היא לא קראה לזה כך. היא לא דיברה על זה, כי איך אפשר עם משפחה שכל כך עובדת על הטוב והפשוט? אבל עכשיו אני תופסת. זו הסיבה שבילדותה, בכינרת, הייתה תופסת סרטנים שחורים מפחידים. פעם, כששאלתי אותה למה, מה זה נותן לך, היא אמרה: "זה משהו ממלא". בבגרותה, כדי למלא איזה ריק, הייתה נוסעת לג'ונגלים של פרו, פעם אחר פעם. היא למדה שם, היא צמחה צומות ארוכים. היא אפילו התאהבה שם, והוא היה בעל ג'ונגלים (מאלה שרוכשים אותם כדי להצילם מפריחה), ובנה לה בקתה בלב הג'ונגל. ובג'ונגל היו נחשי ענק ונהר רותח. זה עשה אותה מאושרת, זה היה "ממלא". היא אפילו התחילה לצלם סרט על חייה בפרו (נצטרך לחפש את החומרים). מעתה ואילך היו החיים עלולים להיחוו כירידה. מה שעשתה ב-52 שנות חייה יכול היה למלא גם תשעים שנה. לא מדובר פה בחיים מבוזבזים, אלא בחיים מקוצרים ודחוסים, משמעותיים כמו שיר. האמת היא שזה שכנע גם אותי. ואז פירטנו את תקופות חייה, הצבעוניות כל כך, ועלתה הרגשה כי האינטנסיביות הזו הייתה גם היא גורם מערער. כן, אפשר לומר שהיא שרפה את הנר משני קצותיו. ורעיון נוסף היה, שיש יופי בדרך שבה יצאה מכאן. במצבה הנפשי זו הייתה יכולה להיות תאונה מכוערת או מחלה ומוות בבית חולים. במקום זה היא מתה במקום שבו בחרה, במקום

שאהבה; עוד אחת מן הטבילות שמילאו את ימיה בשנים האחרונות. אז גם עכשיו היא טבלה, ועוד תיוולד מחדש.

פתחתי את אחת המחברות, ובה היה כתוב: "למה לא לעשות את זה במים? אני אוהבת מים!". קראתי את זה בקול, נתנו לזה להדהד, ואז הדלקנו מדורה קטנה על מדרגות המגדלור ושרפנו את המחברת, יחד עם עוד כמה. הלך והחשיך. פתאום עברה סירה גדולה, מאלה הכמו־עתיקות, שנבנו לשחזר את סירתו של ישו. היא דחפה את המים ועשתה גל גדול שהתנפל על המדורה שלנו, כיבה אותה וזרה את אפר המחברות לכל עבר. טבעי שעוברות במקום הזה סירות, זה הלא המעגן, אבל בסיטואציה הזו לא היה אפשר שלא לחשוב על המעבורת מן המיתולוגיה היוונית, זו המעבירה את הנשמות אל עולם המתים.

*

יצא לי להתמודד עם נושא האיבוד לדעת כשתרגמתי את שירי סילביה פלאת'. זה היה לפני 40 שנה. הייתי צעירה ומאוד רצינית, ודרכי בתרגום הייתה קודם להפנים ממש את המקור, לקרוא כל מה שצריך כדי לדעת עליו הכול, ללמוד את המעבדה של המשוררת, ואז לחכות להשראה ולהוציא, רצוי באחת, את הגרסה העברית. יחד עם שירי בעלה טד יוז לקח לי המפעל עשרים שנה שבהן הייתי מושקעת בעיקר בתרגום. ההתאבדות נראתה לי הטרגדיה הגדולה ביותר שניתן להעלות על הדעת. קראתי את ספרו של א' אלברו, "האל האכזר", מחקר בתחום, ובעיקר התרשמתי מהמהלכים בחייו של טד יוז. יוז, שהיה משורר פראי (היום חוגגים אותו כמשורר אקופואטי), ניסה לכתוב על הכוחות הראשוניים, הלא תמיד טובים, שפועלים בטבע ובטבע האדם. ספרו "עורב" הוא ניסיון להתעמת עם הכוחות האלה. אלא שלא די שאשתי הראשונה סילביה התאבדה, גם האישה האחרת, אסיה גוטמן, בחרה לשים קץ לחייה. והיא לקחה אתה להאדס גם את בתם המשותפת שורה. יוז האמין מספיק בכוחות כדי להבין שזהו סימן שצריך להפסיק להתעסק אתם. הוא לא המשיך את הקובץ "עורב" לפי התוכנית.

אני נמצאת במצב דומה. אני מתפלספת ומביאה פסיכולוגיה בגרוש או ביותר, אך לא נוגעת במה שאני חושבת הוא הסיבה האמתית, מפחד להתעסק עם הכוחות. נחזור למה שאפשר לדבר עליו. תמר לקחה אתה לחוף שירים שלי. השוטרם שמצאו אותה אמרו שהיה דף מקופל בספר. מכיוון שהספר טרם חזר אליי, אני שואלת את עצמי: מה היה השיר האחרון שקראה טרם מותה? אני מדפדת בספר בדמיוני וחושדת בכל שיר שהיה בו משהו כואב מדי או כבד מדי או מייאש מדי, או להפך, הרמוני מדי, כזה שלידו חייה נראו לה כאוטיים. אבל העובדה שקיפלה את הדף אומרת שהיא התכוונה לחזור ולהמשיך לקרוא.

קרה לי משהו דומה עם אבי. לא אהבתי אותו, אף שקיבלתי ממנו כמה כישרונות שמועילים לי היום בעבודה הספרותית. כשעיינתי בספריו, הרבה לאחר שכבר לא היה בין החיים, פתחתי ספר סיפורים של גי דה מופסאן והנה היה דף מקופל. זה היה באמצע סיפור בשם "מינואט". אבי קרא כאן והפסיק לרגע במטרה להמשיך, והרגישות הפיזית שבסיפור שעבר תחת עיניו, שאולי עורר בו רגש, קירבה אותי אליו. פתאום חשתי כלפיו

אחוה של בני תמותה שמנסים למלא את החיים בסיפורים ובריגושים, בלי לדעת מתי יסתיים, ככה, באופן הכי פרוזאי, הסיפור שלהם.
כך או כך, אני שמחה שתמר אהבה שירה, שהיו לנו הרבה קריאות ביחד, שבכלל התעניינה בשירי, ששני הדברים האחרונים שראתה היו שירים וכינרת.

*

פעם נסענו יחד לפריז. זו הייתה היוזמה של תמר. יוזמות כאלה נבעו בדרך כלל מאיזה קול פנימי. הפעם לחש לה הקול הפנימי לחזק את הקשר עם אימא, ליצור מרחב של רוח הרחק מן התפקוד היומיומי. זה היה מעט לפני שהחלו המצוקה שלה והקורונה של כולנו. היא מצאה לנו דירה נאה, דומה בסגנונה לבתים שלנו, שמלכתחילה הושפעו מארכיטקטורה כפרית צרפתית. בפריז טיילנו קצת, אבל לא היינו בבולמוס של להספיק הכול. השקענו די הרבה בבתי קברות, וחוץ מזה לקחנו את הזמן לטייל אנג'ה על גדות הסן ולשוחח, לבשל משהו בדירה ולקרוא שירים על כוס יין. מאז ילדותה אהבה תמר קריאה ביחד, בקול, זה היה הכיף הביתי. "חיק המשפחה" היה השטיח עם הכריות מול האח המבוערת, שם השתרעו וקראנו משהו ביחד. לקראת הנסיעה חיפשתי שירה בצרפתית לתרגם ולקחת אתנו. התבייתי על משורר שאמי הצרפתייה אהבה. שמו סולי פרודום. הוא היה הראשון שקיבל פרס נובל לספרות. זה היה ב-1901. הוא גם היה מראשוני התומכים בדרייפוס. השיר הידוע ביותר שלו נקרא "העיניים". הוא תוהה בו איך ייתכן שכל אותן עיניים יפות, מהפנטות, אלה בכחול-שמים ואלה בחום קטיפתי, אלה המלאות הבעה של שמחה או של עצב העולם – איך ייתכן שכל אותן עיניים כבר לא רואות? הפואנטה בסוף השיר היא שלא ייתכן שהן חדלו להתקיים, הן אמנם נטמנו באדמה, אך הן ממשיכות להביט משם, עמוק בפנים. לא קראתי את השיר הזה לתמר, אבל עכשיו אני חושבת על עיניה הכחולות. חזרתי לשבת על הגג בשעת השקיעה. אני שותה יין ומנסה להאזין למוזיקה. בזמן האחרון שום דבר לא מתאים. ניסיתי להאזין לרקוויאמים למיניהם: של מוצרט, של ורדי, של פורה... יותר מדיי בומבסטי! אז אני שמה ברברה אחרי הפסקה של חודש, וראה זה פלא, העצב הקבוע שלה כל כך מתאים לי עכשיו. אצלה העצב מובנה במנעד של הקול. לא חשוב על מה היא שרה, זה תמיד נשמע עצוב ועמוק. הנושא העיקרי שלה, אפשר לומר כמו של כל הצרפתים, הוא האהבה. אני לא חושבת ש"אין אהבות שמחות", אבל אצלה אין, משום שבשיא האהבה טמון אצלה החשש מאובדן הלהט. במקרה זה היא מעדיפה פרידה מאשר אהבה שנבלה. צער האהבה שעולה מכל שיריה הוא בעצם הצער על כך שהדברים חולפים, שהנעורים חולפים, שהחיים חולפים. לזה אני יכולה להתחבר גם עכשיו. היום גיליתי אפילו שיר שבו הדוברת בוחרת למות צעירה, כל עוד לא הועם יופייה.

כשאני מנסה לנחם את עצמי על אובדן תמר, זה אחד היתרונות שאני מציינת; אכן, כבר לא יועם יופייה. היה לה יופי טבעי. היא כמעט לא השקיעה זמן בטיפוח. מדי פעם, בימי הולדת, הייתי לוקחת אותה לסופר פארם וקונה לה קרמים טובים כמתנה, או משכנעת אותה ללכת להתפנק אצל הקוסמטיקאית במושב. עכשיו היא כבר לא תצטרך לטרוח. כשנרצח בפיגוע בתל אביב חברנו הצעיר ברק לופן, מישהי, אולי תמר, אמרה משהו

דומה: הוא מת בשיא ההתלהבות מהחיים: הנישואים, הילד, החברים בתל אביב, הבית בגינוסר שתמיד מחכה לו, הוא לא יצטרך לעבור את כאבי ההתפכחות. וכן, הוא יישאר תמיד צעיר ויפה, כמו תמר, גם בלי קוסמטיקה.

”דברים רבים מאוד אהבנו יחד”; כל כך פשוט, כל כך לאה גולדברג, כל כך נכון. אני יורדת עם מאיה נכדתי, המאותגרת, לכינרת. אנחנו הולכות ברגל, כהרגלנו, בשבילי קיבוץ גינוסר. אנחנו עוצרות ומתיישבות בכל מיני זולות שהיא אוהבת, עד שנגיע אל המים. גם תמר אהבה את גינוסר. גם תמר עברה כאן בדרך אל המים. בעצם, הכול מזכיר אותה ואת העובדה שאיננה, וגם המחשבות המקאבריות מתעוררות. איך בדיוק? איפה בדיוק? באיזו שעה? כמה זמן עד שמצאו אותה? די. הצאלונים, שפעם היו רק של עמק הירדן וסיפקו צל כמו סככה, שוב פורחים באדום משמח, והארבל מראה את הפרופיל היפה שלו, והדקלים והתמרים, ותמר...

שירה

עֲרָבִי גָבֵר

התבוללות

למ', אהובי

1.

יש לי אהוב בסירת חרוב.

(אנסה

שוב:

יש לי אהוב

שאבותיו

נלחמו

מול אבותי

שהיו

בסירת

חרוב).

2.

באזני עוד מהדהדות צעקות

חברי מהתלמוד-תורה על הנהג באוטובוס:

אין ערבים –

אין פגועים.

עֲרָבִי גָבֵר –

עֲרָבִי בְקָבֵר.

אני שהלכתי לעצור בגופי את פנוי גוש קטיף,

שחלקתי צמידים כתמים בבית הספר –

יש לי אהוב. ערבי. מקו התפר.

3.

גם אִמָּא שְׁלוֹ, כְּמוֹ אִמָּא שְׁלִי, עוֹמֶדֶת שְׁעוֹת בְּמִטְבַּח.
הֵן דּוֹמוֹת. הֵן הֵיוּ יְכוּלוֹת לְהִיּוֹת הֶבְרוֹת.
לְבִשָׁל בְּיַחַד. לְהַחֲלִיף מִתְּכוּנִים.
הֵיוּ יְכוּלוֹת לְהַשְׁרוֹת אֶת הַסְּכּוּךְ
בְּמִים צוֹנְנִים.

4.

גם אִבָּא שְׁלוֹ, כְּמוֹ אִבָּא שְׁלִי,
מִתְּעוֹרֵר בְּבִקְרָא מְקַדָּם.
שְׁנִיָּהֶם מְעִירִים מִשְׁנָתָם
אֶת בְּנֵיהֶם לְתַפְלַת שַׁחֲרִית,
לְהוֹדוֹת לְבוֹרָא עוֹלָם.
וְכָל בֶּן בְּתוֹרוֹ מִתְּעוֹרֵר,
מִפְּהֵק, וְשׁוֹב נֶרְדָּם.

5.

אִבָּא שְׁלִי שׁוֹאֵל אוֹתִי אִם אֶהוּבִי
בְּאֵמַת בְּאֵמַת עֲרָבִי.

6.

יֵשׁ לִי אֶהוּב
שְׁבוּכָה בְּכָל סָרְט בְּקוֹלְנוּעַ.

אוֹתִי חֲנֻכוּ שְׁעֲרָבִים
לֹא יוֹדְעִים לְדַמְעָה.

7.

אֶהוּבִי עוֹזֵר לְזַקְנָה
לְחֻצוֹת אֶת הַכְּבִישׁ.
הִיא שׁוֹאֵלֶת לְשִׁמּוֹ בְּחַיּוּהָ,
וְלִמְשַׁמַּע מִבְּטָאוֹ
קוֹלָה מִחֲרִישׁ.

.8

אהובי הולך להסתפר
והספר צוחק בקול על ערבים.
הוא לא חוזר לשם.
אם הלקוחות אויבים –
עדיף להסתפר
אצל ספר כלבים.

.9

יש לי אהוב שלמד בכתה
איה אבותיו גרשו מביתם.

אותנו למדו בכתה
על נצחון ותפארת.

אצלו הספור לבש צורה
אחרת.

.10

ואני עדין מתרגש משירי הלהקות הצבאיות,
ומשירי ארץ ישראל היפה של אריק אינשטיין
שאבא מזמר בנסיעה –

”שומר עברי על סוס לבן בלילה שחר,
על שפת הכנרת טרומפלדור היה גבור!”

עכשו לא נעים לי להתרגש
משירים ברי”ש מתגלגלת.
אהובי ואני חיים באותה מדינה,
אבל בארץ אחרת.

.11

אֶהוּבִי וְאֲנִי מִתְבּוֹלְלִים בְּיַחַד,
כָּל אֶחָד מִסְבוֹתָיו שָׁלוֹ.
וְאִף עַל פִּי שְׁאֵבָא סֵפֶר לִי פַעַם, בְּחֶרֶדָה,
עַל דּוּד שָׁלוֹ שֶׁהִתְחַתֵּן עִם גּוֹיָה בְּדְרוֹם אַמְרִיקָה,
וְנוֹלְדוּ לוֹ יְלָדִים גּוֹיִים,
וְגַדַע אֶת הַשְּׂרָשֶׁרֶת הַיְהוּדִית שֶׁל הַמְשַׁפָּחָה –
אֲנִי בְּחֶרְתִּי לְהִתְבּוֹלֵל.

כִּי בְּתוֹכִי אֵין שׁוֹם שְׂרָשֶׁרֶת –
יֵשׁ פּוֹךְ רַךְ מְאֹד,
בְּמִלּוּי נּוֹצוֹת אֹזוֹ,
וְאֶפְשָׁר לְהִמָּרַח עַל הַפּוֹךְ,
כְּמוֹ מְמָרַח חֲמָאָה עַל לֶחֶם.
שׁוֹם דְּבָר לֹא נִכְרָךְ
בְּשׁוֹם דְּבָר אַחֵר –
זֶה מְמָרַח וְזֶה מְמָרַח.
יְהֵא שֵׁם הַשֵּׁם מְבָרָךְ.

.12

אֶהוּבִי יוֹצֵא מִהָאָרוֹן בְּפָנָי הוֹרִיו.
עֲכָשׁוּ, עוֹלָמָם שָׁל כָּל אַרְבַּעַת הַהוֹרִים
נִחְרַב סוֹפִית.

הוֹרִיו מִתְפַּלְלִים לְאֵלֶּהָ,
וְהוֹרֵי מִתְעַצְצִים עִם הָרַב,
מְבַקְשִׁים מֵהַשֵּׁם רַחֲמִים.
הוֹרִים נִלְחָמִים.

וּבְרֵאשׁ שְׁלִי אַרְבַּעַתָּם
מְכַנְסִים יְשִׁיבָה דְּחוּפָה,
בוֹנִים בְּיַחַד תְּכֵנִית
וְדַרְכֵי תְּקִיפָה.

.13

שיחת קולגות בַּמְשָׁרָד.
הם כָּלֶם חיות אָדָם,
חיות אָדָם, אָחִי.
כִּמָּה סָכָר בְּקָפָה?

אֲנִי כָּבֵר לֹא רוֹצֶה קָפָה.
אֲנִי חוֹשֵׁב עַל חַיַּת הָאָדָם שְׁלִי
שְׁמַחֲכָה לִי בַּבַּיִת,
מְכַשְׁכֶּשֶׁת בְּזָנָב לְקָרְאֲתִי.
מַחֲכָה לְשִׁמְעַע אֵיךְ עֵבֵר עָלַי
הַיּוֹם בְּעֵבוּדָה.

.14

בְּשַׁעַת מְלַחְמָה
טִילִים חוֹלְפִים לָנוּ מֵעַל הָרֹאשׁ.
הַכֹּל עוֹבֵר לָנוּ מֵעַל הָרֹאשׁ.
אֶהוּבִי וְאֲנִי מִשְׁתַּבְּלָלִים
בְּתוֹךְ בֵּיתֵנוּ,
לֹא מַחְכִּים לְשָׁלוֹם
לֹא מַחְכִּים לְשָׁלוֹם,
הוּא כָּבֵר שׁוֹכֵב עַל הַמָּטָה,
בֵּינֵינוּ.

כאשר הצפינה אמי את האופק

בבקר עלתה אמי קורנת כמו משיח מקבר
והפציעה אל שולי מטתי,

היא שלחה את לשונה הרכה ולקקה
את הדם הקדוש מפצעי.

להותיר שבל דמעות מתר לך, אני אומר.
אנחנו משפחה.

ופתאם ים, וגופי סירת דיגים
ואמי אלת הים

מצפינה את האפק באגרופה ובורת
אילו סערות לזמן.

הים קפא והדבות הלכנות וגוריהן
התאבנו תחת שמרכת הקרח

וגם סירת גופי
קפואת איברים עכשו.

וכשהתחור לאמי שהים סוגר אותי
ושהיא אלת הים

היא לקטה אותי באגרופה
והאפק נפרש לחפשי

והאפק היה פזור,
אבל אני בסוף הכל אמרתי:

להותיר שבל דמעות מתר לך.
אנחנו משפחה.

תולעת

אני יהנה חקר לב בחן כליות

ירמיהו יז, 10

אמא יושבת רכונה לשלחן,
בוהנת בזכוכית מגדלת
את כל פרות ט"ו בשבט.
הם חתוכים, פרושים לפניה,
היא חוקרת את כל חלקיהם,
מחפשת נואשות –
כמעט מתחננת למשות מתוכם
תולעת קטנה אחת.

(שלח תולעת בשבילה
שלח תולעת בשבילה
שלח תולעת בשבילה)

K-Hole

*

סוף סוף, הנה זה קורה לי –
אוי לא, הנה זה קורה לי, אוי לא –
הנה זה קורה –
למה אף אחד לא אומר לי שהכל בסדר?

*

פתאום נעלמתי.
בלי הכנה נעלמתי
מהמציאות הגשמית של גופי.
הוא הלך ממני. התרחק והשתנה.
הפכתי לחמוראחדעםהעולם.

*

כל אימת העולם גואה בגופי כמו
צונאמי.

כזה שמוחק ארצות ובתים.
זה לא קרה בכונה זו תאונה
מי בכלל התכוון
שזה – –

*

איברים נדחפים אל הארץ בכח כבידה בלתי מפר לי.
סוס התודעה דוהר על מח הפרא שלי.
חסר מנוח.
דוהר בסיבובים על הקירות הפנימיים,
בתוך צנורות המת.
מחפש יציאה או חוף מבטחים.
כל הדברים נשכחים
ורק פרצופים עולים בי כמו
מצופים במים.

*

צַל שֶׁל עָלָה עַל הַקִּיר מִתְרוֹמֵם לְקִרְאתִי
וּפּוֹתַח מִלְתְּעוֹת.

*

רַק אֲנִי פֹה, רַק אֲנִי אוֹמֵר לְעֲצָמִי
שֶׁהִכַּל בְּסֹדֶר הַכֹּל, הַכֹּל בְּסֹדֶר,
אֲתָה תַעֲבֹר אֶת זֶה.
כְּמוֹ יֶלֶד גְּדוֹל.

קַח נְשִׁימוֹת עֲמֻקּוֹת מֵה זֶה
נְשִׁימוֹת מֵה זֶה
עֲמֻקּוֹת
מֵה

זֶה

זֶה

*

כֹּל הִרְהִיטִים בְּחֹדֶר זוֹלָגִים לְרֻצָּפָה
וְהַגּוֹף שְׁלִי נָמַס כְּלוֹ לְתוֹךְ הַמָּטָה.
אֲנִי רוֹצֵה לְקוֹם, אֲנִי רוֹצֵה לְקוֹם
אֲבָל אֲנִי כָּל כֶּךָ כְּבֵד.
מֵעוֹלָם לֹא הֵייתִי כָּל כֶּךָ כְּבֵד.
וְאֵין לְדַבֵּר וְאֵין גּוֹף.
וְאִם הַזְּמַן עוֹבֵר
אִז גַּם אֲנִי עוֹבֵר, גַּם אֲנִי עוֹבֵר –

*

וְאֵין לִי רַגְלִים עֹכְשׁוֹ
וְהַצֶּרֶךְ הָעֵז לְהִשְׁתַּיֵּן
וְהַצֶּרֶךְ לְהִתְאַפֵּק
וְלֹא לְהִשְׁתַּיֵּן בְּמָטָה
וְלֹא לְמוֹת לִי עֹכְשׁוֹ
וְהַגּוֹף שְׁלִי כְּבֵד
וְאִי אֶפְשֶׁר לְהָרִים

כְּמוֹ מִשְׁאֵית בְּטוֹן
וְלָבוּא מִבְּחוּץ וּלְשִׁחָק
עִם הַגּוֹף כְּמוֹ צַעְצוּעַ בְּמִשְׁקָל
מֵאָה טוֹן

*

שָׁנִים אֲרָכוֹת נִמְתָּחוֹת עַל גּוֹפִי
מִשְׁכִּיחוֹת תּוֹדָעָה
מִשְׁכִּיחוֹת אֵיבָרִים
מִשְׁכִּיחוֹת – –

*

זְרוּעוֹת אֲרָכוֹת נִשְׁלָחוֹת,
מִטְבִּיעוֹת אֶת כְּלִי בְּנִהָר
אֲבָל הַטְּבִיעָה לֹא רָעָה לִי,
הַסּוֹס כָּבֵד דֵּהָר וְנִשְׁכַּח
וּבִסוּף הַנִּהָר הוּא אֲנִי
וְאֲנִי הַנִּהָר
מִתְמַלֵּא בְּאֵינְסוֹף
וְנִשְׁפָּךְ

*

אֲנִי נִהָר.
אֲנִי הַנִּהָר
אֲנִי כָּבֵד לֹא מִי שֶׁהֵייתִי.
הָיוּ שְׁלוֹם.

על קרקעית התודעה

כמו להישאר

"חדוות הבשר בינות לבגדים הפתוחים למחצה"
קונסטנדינוס קוואפיס

א.

הייתי בת עשירים ושתיים,
רחוקה מכל מה שקראתי לו בית,
בימים מועטים ודהויים
של מרץ הלכתי אליה,
אל המסתור,
אל דלת עץ קטנה, מחרצת,
חלון קטן שפנה לרחוב,
אל האור המכחיל של ערבים.

אִוֶּשֶׁת אִשָּׁה מֵאַחֲרֵי פְּרָגוּד –
מְלַצְרִית מְבִיטת הַקֶּפֶה הַסְּמוּךְ,
(גַּם אֶתָּה הָיָה לָךְ רוֹמָן,
אֲבָל אוֹתָהּ שָׁעָה הָיָא לֹא עֲנִינָה אוֹתִי,
וְלֹא אִשְׁתָּךְ שְׁלֹא יָדַעְתִּי
עָלֶיהָ דָּבָר מְלִבְד יָדִיעַת

הַעוֹר שֶׁל חֲזֵף הָעִירֹם, הַפְּתוּחַ,
וּסְבָךְ שֶׁעֲרוֹתָיו שֹׁדְדֵהוּ, צַחֲקָנִי
מִתַּחַת לְהַט יָדֵי
וּמַעַל פְּעֻמוֹן הַלֵּב).

עָרְסוּל מְהִיר וְגוֹפֵי נְמֹס,
עָרְפָּלִי, אֶל עָרֵשׁ יָדַיִם גְּדוֹלוֹת,
הַבָּאוֹת אֶל הַבָּשָׂר הַזְּמִנִּי
כְּמוֹ אֶל אֶהְבָּה גְּדוֹלָה,
כְּמוֹ לְהִשָּׂאֵר.

ב.

לְמַחֲרָת, בְּמִסְתּוֹר הַכְּמוּס
דָּהַר מְעַלְיָנוּ מְאֹרֵר תִּקְרָה.
מְאֻחֲרֵי נוֹתֵר הַחֲלוֹן פְּתוּחַ
לְכָל רוּחַשׁ וּבָא.

שְׂרוּעָה עַל גְּבִי, הַקְּשֵׁתִי אֶת צְוֹאֲרֵי לְתַכּוֹל הָאֵינְסוּפִי
וּלְבִדֵי הָעֵץ שֶׁנָּעוּ בְּמַעֲגָלִים.
לְקוֹל מְצַמוּצֵי צְפָרִים וּשְׁפָתִים
חֲצָה פָּרְפֵר קָטָן אֶת הַמְּסַגֶּרֶת.

שְׁתִּי תְּנוּעוֹת גּוֹף, וּפְנִיָּה שְׂטוּפִי תִּשׁוּקָה
עָטוּ אֶל הַנְּסֻתָר.
עָלִים יִרְקִים צְעִירִים נָעוּ כְּלִשׁוֹנוֹת זְעִירוֹת.
נִרְעַדְתִּי עוֹד, כְּמוֹתָם.

אַחַר כֵּן שָׁמַשׁ גְּדוֹלָה פִּשְׁטָה בְּגוּפִי.
אַחַר כֵּן, פְּנִיָּה רַכִּים,
טְרוּפִים, בָּאוּ לְשִׁקֵּט
עַל בְּטְנִי.

עיניך

לְצֵאת מֵעֵנֶשׁ לְקֹדֶשׁ,
לְקֹדֶשׁ שֶׁל תְּכוּל עֵינֶיךָ,
לְצֵאת מִן הָעֵנֶשׁ בְּהִלִּיכָה,
בְּהִלִּיכָה מִהִירָה לְצֵאתָ.

בְּתִכּוּל עֵינֶיךָ זִיו נִכְמָר
בְּתִכּוּל עֵינֶיךָ פְּלִיאָה
מִן הַמַּחֲשָׁפִים לְצֵאתָ,
מִהַחֲלוּם הַחוּזָר לִילָה-לִילָה.

מִבְּעַד לְהַגְנוֹת הַמַּחֲלָלוֹת
לִילָה-לִילָה תְּכוּל עֵינֶיךָ
עוֹלָה מִן הַמַּחֲשָׁפִים,
וּתְכוּל עֵינֶיךָ – פְּלִיאָה.

המבט

"הקשבתי להמיה הכחולה של הלא מודע שלך"

חדוה הרכבי

דוֹקָא עֲכָשׁוּ, כְּשֶׁהַיּוֹם מִתְקַמֵּט לְכַדוֹר נִיר,
מְגִיחוֹת מְכַל הַפְּנוֹת הַחַיּוֹת הַכְּחָלוֹת שֶׁל הַשֶּׁקֶט.
כְּבָר אֲמַרְתִּי לְךָ פַּעַם, זֶה הִיָּה כְּמוֹ לְטַפֵּס עַל קַבֵּיִת סָכָר.

יָמִים שְׁלֵמִים הַמְתַּנְתִּי, חוֹלְפֹת כְּמוֹ צֵל בְּרָחוּב,
מְמַתִּינָה לְמַבְט, לְשִׁבְרִיר שֶׁל מַבְט,
לְחֵם הַמְּתוֹק שֶׁל הָעַיִן,
כְּשֶׁהֲגִיעַ הָיָה חַי וְחַזֵּק, וּבֹעֵט כְּמוֹ צְלִיל שֶׁל עֵנָן
הַמְּכָה בְּבִטְנוֹ הַרְפָּה
שֶׁל עֵנָן אַחֵר.

אַחַר כֵּךְ חִזַּר סוּף סוּף הַשֶּׁקֶט
וְשׁוֹב יָמִים שְׁלֵמִים שֶׁל הַמְתַּנָּה
הַתְּרַסְקוֹ עַל קַרְקָעִית הַתּוֹדָעָה.

אוֹלֵי עוֹד שְׁעוֹר בֵּלֵט? עוֹד הִלִּכָה? עוֹד שִׁיר?
אֲנָשִׁים הַתְּחַלְפוּ בְּאֲנָשִׁים, נָזְלוּ מֵהַכֶּתֶלִּים,
צָצוּ מִבֵּין הַסְּדָקִים כְּמוֹ חֲזוֹיוֹת,
מְלַמּוּלֵיהֶם הִגִּיחוּ שׁוֹב וְשׁוֹב, מְשׁוֹעֵים
לְהַפְרָה, לְתוֹכְנָה, לְמַבְט,
וּמָה בְּמַבְט, מָה?

לְצַד הַשֶּׁקֶט הַזֶּה, לְאַרְכוּ, אֲנִי נִזְכַּרְת
כְּשֶׁבִטֵּן הַחַיָּה נְעוּצָה בִּי כְּמוֹ לְבָה:
הִיתָה אִיזוֹ צְפוּר בְּמַבְט שְׁלֵךְ,
צְפוּר זַעְרוּרִית, עַפְיפוּנִית.
וְהִיא הִתְעַלְסָה אֵתִי בְּמַבְט שְׁלֵךְ,
בְּמִדְרוֹנוֹת הַכְּסוּפִים שֶׁל הָעַיִן.

בשוך הגוף לא תישאר אהבה

סבא

“The weight of the world
Is love”
Allen Ginsberg

א.

דְּיוֹקְנָה עוֹלָה מוֹל עֵינַי
בְּתִמוּנָה בְּה אֲנִי מְחַיֶּה.
אֶפְשֵׁר לְמַשֵּׁשׁ אֶת קוֹי הַמֵּתָאָר
שֶׁל אֶפֶף שְׁהַדְּבֵק עַל פְּנֵי.

ב.

אֲנִי זוֹכֵר כָּעֵת
אִיךָ הֵייתְ מְשׁוֹטֵט
בְּרַחֲבוֹת פְּרִיזוּ בְּלִילָה.

ג.

בְּלֵב מְפֹשֵׁל אֲנִי יוֹרֵד אֶתְךָ,
אֲנַחְנוּ טוֹפְפִים יַחַד בְּמִדְרָגוֹת הַגְּבֵהוֹת,
נְטוּלוֹת הַמַּעֲקָה,
אֶל גְּדַת הַנְּהַר הַפְּנִימִית.

הִנֵּה אֶתְךָ כְּבָר נֶעְלָם
בְּצֵל שְׁמֵתַחַת לַגָּשֶׁר.

ד.

אֲזַנִי מִתּוֹחָה כְּמוֹ תֶּף:
הַחֶסֶד שְׁלָךְ מִתְּלִפֵּף.
הַגּוֹף שְׁלָךְ נִרְדָּה.
הַנֶּפֶשׁ שְׁלָךְ מִיִּלְלָת.
הָעֶצֶב שְׁלָךְ נִכְנָע.

ה.

אֲנִי מְנִיחַ לְגוֹפִי לְהִשְׁמֵט מִן הַדְּרִיכוֹת
וּמִתְבוֹנֵן בְּדָבָה הַגְּדוּלָּה בְּשָׂמִים.
הִיא שׁוֹלַחַת עֶכְשׁוֹ נֶעְצִים שֶׁל אֹר גַּם לְעֵינַיָּךְ.
גַּם אֶתָּה מִסְתַּמְאֵ־מִתְעַנֵּג מְאוּרָם
כְּמוֹ סִבִּסְטִיאַן קְדוּשׁ.

ו.

הַלּוֹכֵי אֶצְבְּעוֹתַיָּךְ, יָד רוֹחֶצֶת יָד, כְּשֶׁאֲמַרְתִּי:
"se tailler une pipe"
שְׁפָרוּשׁוֹ, "לְחַטֵּף מְקַטְרֵת",
שְׁפָרוּשׁוֹ, לְקַבֵּל מְצִיצָה.

אֶפֶךְ – שֶׁהוּא אֶפִי – כְּשֶׁשֶׁקֶרֶת לִי:
"רַק אַחֲרֵי הַגְּרוּשִׁין זֶה קָרָה".

ז.

חֲבַק אוֹתִי שׁוֹב, סְבָא, שְׁאֲדַע
אֵיךְ מוֹצְאִים מְנוּחָה.
שְׁאֲדַע מַה יְדִיךְ יִדְעוּ.
שְׁאֲדַע הֵיכַן הֵן הָיוּ
וְאִיפֹה הֵייתָ אֶתָּה.

ה.

סבא, עבר על גופי
כמו שאפל עובר על גב אור.
חבק אותי כך שאזכר
את כל הנשמות
שאספת אל אמצע פייך
בזמן שזרם הנקה.
את כל הפיות שלקטו מגופך
כל אגל של צער גבה.

ט.

(הצער, סבא, הוא חסד מטמן.
האשמה אינה אלא רע.)

שירים לעמרי

א. אבל

“When only the moon rages
And the lovers lie abed
With all their griefs in their arms.”
(Dylan Thomas, My Craft or Sullen Art)

העור הִיָּה מְתוּחַ עַל גּוֹפְנוֹ כָּל הַלַּיְלָה
סִפֵּר לִי אֵיךְ אֶתָּה עֲצוּב.
בְּתַעֲלַת הָאֶזְנוֹן הַפְּנִימִית
נוֹשְׁבֶת
כָּל הַנֶּפֶשׁ הַשְּׂכָנָה.
בֵּינֵינוּ, מִבְּעַד לַפֶּשֶׁתָּן,
יָרַח הַלּוֹם
נִכְנָע.
בְּתוֹךְ צְדָפֶת הָרֶךְ
מְנַח, עֵמְרִי, עֵטוּף,
הָאֵבֶל שֶׁנִּשְׁכְּנוּ בֵּין שְׁפָתֵינוּ
כְּמוֹ פְּנִינָה.

ב. אשמה

“There’s nothing worse
Than feeling bad and not
Being able to tell you”
(Frank O’Hara, Nocturne)

בּוֹא נִפְיֵס אֶת הַגּוּף.
עַד אִזּוֹ הַנֶּפֶשׁ תִּנּוּחַ.
בּוֹא נַעֲשֶׂה אֶת הַגּוּף
סְחָרְחָר וְגִבָּה, רוּחַ:
צֶלֶם עַל צֶלֶם סוּמֵר
אֲשָׁמָה מִסְתַּעֲרֵת וְצֵעֵר.

יִדְעֵתִי לְנֶשֶׁם
עַד לְפָנַי שְׁתֵּי דְקוֹת.

וְעַכְשָׁו הִרְאָה מְנַפַּחַת,
וְשׁוֹב לֹא מִתְמַלֵּאת.

ג. פחד

אֲנִי מִפְּחַד שֶׁתֵּלֶךְ.
שְׂאֵם תֵּלֶךְ – אֲגִוֶּעַ.

אֲנִי מִפְּחַד שֶׁבִּשְׁךְ הַגּוֹף
לֹא תִשָּׂאֵר אֶהְבֶּה.

אֲנִי מִפְּחַד שֶׁהַעֵיִן תִּכְבֶּה.
שֶׁהַלֵּם הַדָּם יִכְזִיב.

שֶׁהַעוֹר הַכְּמוֹס, הַעוֹר הָעוֹלָה,
יִתְפַּח וְיִנִּיב.

אֲנִי מִפְּחַד שֶׁהַקֶּץ יִבּוֹא
רָחֵב. לֹא שְׂטוּחַ. עֵגֶל.

שֶׁעֶצֶב אֶחָד יַעֲלֶה מִן הַיָּם
וְיַעֲכִיר כְּמוֹ חוֹל.

אֲנִי מִפְּחַד שֶׁאַתָּה תִּתְרוֹקֵנִי,
שֶׁאֲנִי אֶתְמַלֵּא. שְׁנִקְדַּח.

שֶׁהַדָּם שִׁיאִיץ אֶת הַנֶּפֶשׁ
יִרְתַּח עַד שֶׁנִּפְתַּח.

ד. חרטה

"האהבה הזאת מרחיקה אותי מהמוות"
רונה קינן

הַאֵהֶבָה לְעוֹלָם
אֵינָה מְרַחֵקָה מֵהַמּוֹת.

הִיא מְזַכֵּירָה אֶת עֲלִי
הַפְּרָחִים שֶׁיִּבְלוּ רֵאשׁוֹנִים

כְּשֶׁמִי הִתְהוֹם יִתְאָדוּ.
כְּשֶׁהַנֶּפֶשׁ תִּגְאֹל אֶת עֲצָמָה

כְּשֶׁהִסְתָּנוּ הַמְּכַחֵיל אֶת הָאוֹר
יִצְנַן אֶת הַלַּיְלָה כְּדִי כֶּף.

שְׂמִיכוֹת – או גּוֹפֶף – יִגְרְשׁוּ אֶת הַקֹּר
רַק עַד כֶּמָּה שֶׁהוּא הַפְּכֶפֶף.

נְשִׁיקוֹת מְשַׁפְּתֶיךָ יִצְמִידוּ אוֹתִי
לְתֵהוֹם שְׂמֵחוּץ לַמָּטָה:

אֵהֶבָה הִיא צְמֶרֶת נוֹטָה מִן הָרוּחַ,
וְאֵתָה מְשִׁתָּאָה מְגַבְּהָה.

מַעְלִינוּ: עֵיט

בַּנְסִיעָה, בְּדֶרֶךְ לַהוֹרִיךְ

עוף פורח אחד, שאת שמו בעברית לא ידענו שנינו,
השיב עלינו בכנפיו מרובות-הצבעים,
אשר הוריקו את התכלת, ויחלוף
(י.ח. ברנר, "עצבים")

.א

בְּדֶרֶךְ, הָעוֹלָה,
הַיּוֹרְדָת, אֶל
בֵּית אָבִיךָ,
חֲדָרְךָ, מִטְתְּךָ
הָעֲשׂוּיָה בְּדִיּוּק
הַבְּנוּיָה לְמַדּוֹת גּוֹפֶךָ

(רַפְסוּדָה רְעוּעָה,
יְחִידָה כְּעָנָן, עֲלִיָּה
נְעוּר, רְעֵנָן, הַנְּעוּר)

הַעֲצִים, הַעֲצִים, הַעֲצִים
הַמְּגַדְלִים – מִתּוֹךְ הַגֶּשֶׁם –
אֶת עֲצָמָם, בְּאֵין רוּאָה

עֵינֶיךָ:

שְׁקוּעוֹת בְּכַבִּישׁ, פּוֹרְעוֹת לָנוּ דָרְךָ
בְּתוֹךְ מִטַּח הַמְּטֵר שֶׁל רֵאשִׁית הַקִּיץ

אֲשֶׁד גֶּשֶׁם

פְּתֹאמוּי כְּמוֹ הַתְּקֵף צָחוּק אוֹ בְּכִי
נוֹחַת עֲלֵינוּ לְרַגַע בְּאַבְחָה
כְּמוֹ מִשּׁוּם מְקוֹם

וְאֵנִי, שְׂיוֹשֵׁב כְּאֵן, לְצַדִּיקָה, אֵינְנִי
יֹדֵעַ אֶפְלוּ כִּי־צַדִּיק
לְנִקְבַּת בְּשֵׁמוֹ הַפְּרָטִי שֶׁל הַיֵּרֶק

ב.

מֵעֵלֵינוּ: עֵיט
גּוֹפּוֹ: קוֹלֵב שְׁחֹר

וְעָלִיו טְלִית תְּכֵלֶת
וְשׁוֹלְיָהּ אֹרֶךְ בְּקִצָּה
הָעֵנָן

ג.

מֵעֵלֵינוּ: עֵיט
עֵינֵנוּ: זְכוּכִית מְגַדֶּלֶת

הַיּוֹם – כְּמוֹנוּ – קוֹפֵחַ

וּמֵעֵלֵינוּ שְׁנֵינֵנוּ: הָאֹרֶךְ
וּמֵעַל שְׁנֵינֵנוּ: הַשָּׁמֶשׁ

וְהַחֲרָדָה, הַתְּלוּיָהּ מֵעֵלֵינוּ:
שְׁכָל זֶה, יוֹם אֶחָד
יִשְׂרָף, שְׁכָל זֶה
יַעֲלֶה, יוֹם אֶחָד,
בְּאֵשׁ.

מתוך "מחזור הקלצות"

*

שְׁאֵלָה אֵימָה
כְּמוֹ סֶדֶק בְּאוֹר:

וּמָה

אִם

אֵינָךְ

כָּאֵן?

מֵעַכְשָׁו, לְעוֹלָם,
הַשִּׁירָה תִּהְיֶה גַם זֶה:
פְּדִיוֹן הַבֵּן

וְלַחַשׁ שְׁבוּעָה:
עֲדוֹת בְּמַלִּים
עַל אֲבֹדֵן הַלְּשׁוֹן

שְׁאֵלָה אֵימָה
כְּמוֹ סֶדֶק בְּאוֹר:

מתוך "אלל"

האמת? בלה? אולי
זאת ראשיתה:

*

	ולא	לא עליתי לתורה
	ולא	העדתי בפני עדתי
	ומי שלא	שרתי את שירי
דינו	בפני הוריו	שר את שירו
	לעולם	שאינו נפטר
דינו		מעלו
דינו	תחת כנפם	שיחסה
דינו	הקן	שלוח
	הבן	שלוח
		ובכן:

*

להם שלשה ילדים: ושם הבכירה מרים (שפרושו אהובה) ומבטו אל התיכון
ועיניה בארות
כגחל ולשונו שירה
ושם האמצעי אהרן
ומבטו אל צל הארץ ופיו שרוף
ושם בן הזקונים משה
ומבטו אל כוכבי השמים
ומבטו צלול ונאמן
והוא דובר לקול מצלתים ותף ולשונו צרופה כספרת ועיניו נשואות תמיד מעלה,
ועיניו אור הכוכבים והוא נאמן לאלהיו ולבית אביהו

ולהם שלשה ילדים: שם הבכירה רתם
ופרחיה נצתם כהתלקחות וענפיה שתי וערב מושטים מלגו ועליה מלבר וכחה יפה
ומזור לנגעי העור ובחמסין יש מי שמי שחוסה בצל פרחיה ימים רבים ומברך את
ימיו למות

שם האמצעי נדב, אחירתם
וקצות ענפיו קוצים וענפיו סבוכים ואשכולות פרחיו נחמדים למראה ורעים למאכל
ומופע הרעל בגוף חיל ורעדה והלמות הלב

שֵׁם הַשְּׁלִישִׁי אֶתִי (אֶפְשָׁר, שְׁמוֹ אֶשְׁחַר)

אך הוא כָּלֵל אֵינוֹ שִׁיחַ עֲרֵבָה
אֵלָּא עֵץ, וְעֵלְוֹתוֹ עֲשִׂיָּה וְצֵלוֹ טוֹב וּמַחֲיָה וּפְרָחָיו יָפִים וּפְרוֹתָיו מְבַכְרִים בְּאֲבִיב
וְצַפְרִים נּוֹפְשׁוֹת בְּצֵלוֹ וּמַעֲיֵנוֹת חַיִּים מְטִים עֲצָמָם אֶל עֲבֵי שְׂרָשָׁיו

*

תּוֹדָה, הַבְּאֲתִיכֶם
עַד הַלּוֹם

וּבְכֵן:

*

בְּיוֹם הַזֶּה אֲשִׁיר אֶת הַפְּטָרְתִּי
בְּיוֹם הַזֶּה אֲשִׁיר עַל פְּטִירְתִּי
בְּיוֹם הַזֶּה אֲשִׁיר אֶת הַשְּׂמִינִי

*

עֲמַדְתִּי בְּהִיכְלוֹ וְלֹא יִדְעֵתִי טוֹב מִרַע
עֲמַדְתִּי בְּהִיכְלוֹ לְפָנַי אָבִי
וְלֹא יִדְעֵתִי לְהַעֲלוֹת עוֹלָה
וְכֹל דָּמִי חֲטָאֵת
וְקוֹל בְּכִי שָׁעִיר
וְהַחֲטָאֵת חֲטָאֵת תָּמִיד
וְהַחֲטָאֵת חֲטָאֵת פְּנִימִי

וְכֹל מַעֲשֵׂי רַחֲשׁוֹ כְבוֹד
וְכֹל מַעֲשֵׂי רַחֲשׁוֹ אֶהְבֶּה
וְכֹל מַצּוֹתַי עֲשֵׂה רְאֵה קִדְשׁ
וְאִם הַטְּפָתִי דָם הִיָּה זֶה
דָם הַבְּרִית וְאִם הַטְּפָתִי דָם
עַל הַפְּרִכָּת וְהָאָרוֹן
הִיָּה זֶה רַק דָּמִי

הם קוראים לי עובדת זרה

שפת אם

כְּשֶׁאֲמַא שְׁלִי עֲבָדָה בְּאֶרֶץ
הִיא הֵיטָה אֹמְרֵת בְּסוּף כָּל שִׁיחָה:
אֲתָן לֹא יוֹדְעוֹת כְּמָה שְׂיִפָּה פֹה.
אֶרֶץ הַקִּדְשׁ, אֲנַחְנוּ קְתוּלִים
הַחֲלוּם שְׁלִי שְׁתַּבּוּאוּ גַם.

אֲמַא שְׁלִי עֲבָדָה כְּמִטְפֶּלֶת
תִּשַׁע שָׁנִים בְּלִי הַפְּסָקָה.
אַחֲרֵי שִׁבְעַת שָׁנִים לְקַחָה אֶת אַחֹתִי,
וּכְשֶׁחֲזָרָה הַבֵּיטָה בְּאֵתִי אֶרְצָה
וְשׁוּב נִפְרָדְנוּ לְתַקּוּפָה אַרְכָּה.

אֲמִי וְאַחֹתִי הֵן הַנְּשִׁים הַקְּרוּבוֹת לִי בְּיֹתֵר בְּעוֹלָם
לְמָרוֹת שְׂאֲחַת בְּמִנְיָלָה, הַשְּׁנִיָּה בְּפָרִיזוֹ וְאֲנִי כָּאֵן.
כְּשֶׁאֲנַחְנוּ רוֹצוֹת לְדַבֵּר מִלֵּב אֶל לֵב
אֲנַחְנוּ עוֹבְרוֹת לְעִבְרִית.
הַבְּעָלִים וְהַיְלָדִים לֹא מְבִינִים
וְאֲנַחְנוּ יְכוּלוֹת לְהִתְלוֹנֵן עֲלֵיהֶם חִפְשִׁי.

ראש השנה

אבא עם אלצהיימר מתקדם,
הוא לא יודע שהיום ראש השנה.
לא אגיד לו, אחרת ישאל כל רגע
מתי הילדים באים,
מתי הארוחה.

אבל אבא לא רגיל למשפחה.
לא יפה להגיד, אבל הוא רוצה להיות לבד.
כשהילדים באים ועושים רעש הוא צועק
"שקט, שקט", ואני אומרת לו שזה לא יפה,
ואז הוא לוחש "שקט שקט" לעצמו
ונרגע.

הוא לא מתקשר לילדים, אפילו לא ביום הקלדת.
לא בטוחה בכלל שהוא זוכר שיש לו משפחה.
רק דבר אחד הוא לא שוכח, בעצם שנים,
אחד זה את הערך והשני זה אותי,
כי הוא לא יכול למצא את הערך בלעדי.

ההיסטוריה שלו עם הילדים לא טובה,
אולי עכשו כשיש לו אלצהיימר
עדיף לא להזכיר לו אותה.
הילדים לא שכחו את מה שהוא עשה להם
ולאמא שלהם,
אבל אני אומרת להם, תזכרו:
אבא זה אבא.

אבא לא יודע שהיום ראש השנה,
אני מלווה אותו כמו כל ערב שתוי למטה,
הוא מתוק וחמוד כשהוא שכור אבל
כשהוא פכח, הוא כמו אריה לאילה.

גבר זה גבר, נכון?

הוא לא שָׁכַח מֵה זֶה אִשָּׁה,
לְמִרוֹת שֶׁהוּא כָּל כֶּן זָקֵן,
מִי שֶׁלֹּא יוֹדֵעַת אֵיךְ לְטַפֵּל בּוֹ,
תְּבָרַח מִכָּאן מֵהַר מְאֹד.

פְּעַם רֵאשׁוֹנָה הִיְתָה לְאָבִא
מְטַפֵּלֵת מְנַפְּאֵל, שְׁכַל הַזְּמַן
הִתְקַשְּׂרָה לְבֵת שְׁלוֹ, כִּי הוּא
לֹא הִפְסִיק לְהִכְנִס לָהּ לְחֶדֶר.

כָּבֵר בְּפִגְיֵשָׁה הֵרֵאשׁוֹנָה בִּינֵינוּ
הוּא אָמַר לִי שְׂתַחַתֵּן אִתִּי.
הַבֵּת שְׁלוֹ הִיְתָה בְּחֶדֶר וְנִלְחָצָה,
אֲנִי בְּכֹלֵל לֹא הִתְרַגְּשְׁתִּי.
אֲנִי רָגִילָה.

הוּא כָּל הַזְּמַן נִכְנָס לִי לְמִטָּה.
אֲנִי אוֹמְרֵת עִם הָאֶצְבָּע: "אָבִא!
אִם אַתָּה רוֹצֵה לְגַעַת בִּי –
רַק אַחֲרֵי הַחֲתֻנָּה".

אֲנִי מְשַׁחֶקֶת אִתּוֹ.
לֹא מִתְקַשְּׂרֵת לִילָדִים.
מֵה זֶה יְתֵן,
בְּשִׁבִיל מֵה.

באוזן השנייה

המעסיקה שלי מתפרצת לי לחדר,
פותחת בלי רשות את הארון והמגרות.

"איפה שמת את התכשיטים שלי?",

היא צועקת.

"איפה את מחביאה את הכסף

שאת גונבת ממני?"

אני נעלבת, לא מצליחה לעצר את הדמעות,
כשהיא מתלוננת עלי לילדים שלה בטלפון.

הם מנסים להרגיע אותי:

"את רגישה מדי לאמא, מה

את לוקחת ללב?

את יודעת שזו הדימנציה

שיוצאת לה מהפה".

והיא לוחשת לי בסוד באזן השנייה:

"אם תתני לי את הכסף

אני לא אתקשר למשטרה".

שדיים

הַמַּעֲסִיק הַקּוֹדֵם שְׁלִי הִיָּה בֶן 93,
רָצָה שְׂאֲרָאָה לוֹ אֶת הַשְּׂדִים.
אָמַר שֶׁהוּא לֹא יִגַּע בִּי,
הוּא רַק רוֹצֵה לְרְאוֹת.

צָחַקְתִּי וְאָמַרְתִּי לוֹ, אֵין לִי שְׂדִים,
הִגֵּב וְהִלְפִּנִים אֲצִלִּי אוֹתוֹ דְּבַר.
תִּרְאֵי לִי, הִתְעַקֵּשׁ. תִּרְאֵי לִי.
מַה פֶּתְאֵם, זֶה אֲסוּר לִי בְּדַת.

פריד אל אטרש

נִתְתִּי לָהּ תְּרוּפּוֹת,
הִיא לֹא רָצְתָה לְקַחַת.
אֲנִי נוֹרָא מְדַאָּגָת,
לֹא יוֹדַעַת מַה לַעֲשׂוֹת.

אֲנִי עוֹשֶׂה תְּצַפִּיּוֹת
עַל הַהִתְנַהֲגוֹת שְׁלָהּ
בְּזִמְן שְׂאֲרִבַּע מְצַלְמוֹת
בְּדִירָה עוֹקְבוֹת אַחֲרֵי.

אוּלַי תִּשְׁמַע לְקוּלוֹ
שֶׁל פְּרִיד אֶל אֲטֶרֶשׁ
שְׂשַׁמְתִּי לָהּ בְּאַזְנוֹיּוֹת,
וְתִזְכֹּר שֶׁהִיא רוֹצֵה לֵהִיוֹת?

אַחֲרֵי אַרְבַּעִים וְחֲמֵשׁ דְּקוֹת
הִיא פּוֹקַחַת אֶת הָעֵינַיִם,
מִבְּטָה מִפְּנֵה אֶל הָעֵבֶר.
הִיא נוֹעֶלֶת אֶת הַלְּסָתוֹת.

נעילה

אני מבשלת לסבתא מרק עם עוף,
היא לא יכולה לבלע,
היא כמו ילדה קטנה,
נועלת את הלסתות.

יש מצלמות בכל מקום,
אני לא יכולה להתמודד עם זה.
הבת שלי רוצה שאאתן לה ביצה קשה,
מלפפון, עגבניה בלי בלנדר.

אני טוחנת הכל
ומערבבת עם גבינה לבנה.
בכל פעם שהיא מנסה לבלע
נתקע לה בפה, מסכנה.

אני אומרת לה, תפתחי את הפה,
תבלעי, תשתי – ועוד פעם.
אפלו תרופות זאת בעיה.
סבתא שותקת ובוהה.

שיווי משקל

הִלְכֵנוּ לְבֵית הַקְּבָרוֹת.
הִנְכַד שְׂאֵל אוֹתִי בְכַנִּיסָה:
רוֹצֵה לְרֹאוֹת אֶת סִבְתָּא
בְּפַעַם הָאַחֲרוֹנָה:

רְאִיתִי שֵׁם אֶת פְּנִיָּה.
מִתְנוּךְ הִרְגַל שְׁלַחְתִּי יָד
וְהִסְטֵתִי קוֹצֵת שְׁעַר שְׁנַפְלָה
עַל מִצְחָה וְכִסְתָּה אֶת עֵינָה.

הָאִישׁ הִדְתִּי בַחֲדָר קָרָא לְעֵבְרִי:
מָה אַתְּ עוֹשֶׂה, אֵל תִּגְעֵי, זֶה אָסוּר.
מִשְׁכְּתִי מָהָר אֶת הַיָּד בַּחֲזָרָה
וְאַבְדֵתִי שׁוּוֵי מִשְׁקָל.

מִזֵּל שֶׁהִנְכַד שְׁל סִבְתָּא
תַּפְס אוֹתִי בְזִמְנָן.

חסרת סבלנות

המעסיקה החדשה נחמדה אבל עצובה.
היא מתגעגעת למטפלת הקודמת שלה.
בכל פעם שהיא מספרת על המטפלת שלפני
אני נהיית חסרת סבלנות.

אני מתגעגעת למעסיקה הקודמת שלי,
אין לי מקום בלב לעצב של המעסיקה החדשה.
יש לי אבל משלי שאני לא יכולה לשתף בו,
אז אני נהיית חסרת סבלנות.

לקראת פרידה

עם מזודה אחת וכרטיס טיסה הלוך בלבד,
אני נוסעת מקבר לקבר להפרד לשלום.
דלת הבית שעזבתי לפני יותר מעשור נפתחת,
נער גבה וזקן שפוף
לא מזהים אותי.

אני מתגעגע לאנטישמים של סבתא שלי

שיר כאב

"התקומם עמי, התקומם נגדם" (דארין טאטור)
"איפה הפאקינג כסף?" (יאיר לפיד)
"שש מאות שישים ושש ככרות זהב" (מלכים א')
"למה בוגדן חמלניצקי? למה?" (ברנר, מכאן ומכאן)

נִיחָא הָאֲנְטִישְׁמִים הָאֲדוּמִים שְׁנִיסוּ לִירְצוּחַ אֶת סִבָּא שְׁלִי
וְנִיחָא הָאֲנְטִישְׁמִים הַגֶּרְמָנִים שְׁנִיסוּ לִירְצוּחַ אֶת סִבָּא שְׁלִי
אֲבָל הָאֲנְטִישְׁמִים הַיְהוּדִים שְׁשָׂמוּ אֶת רֹו בְּכֹלָא
וְאֵת הַמְשַׁפָּחָה שֶׁל אָרָאם בְּמִרְתַּף שֶׁל הַשֶּׁבֶכ
וּבָאוּ לְבֵית שֶׁל יוֹאֵלִישׁ וְהִפְחִידוּ תִילָדִים
וְהִפְכוּ אֶת הַרְהִיטִים
וְשָׂרְפוּ אֶת הַסְּפָרִים
וְצַעְקוּ
אִפֹּה הַכֶּסֶף????
אִפֹּה הַכֶּסֶף הַמְזֻדְיִן??? אִפֹּה הַפֶּאקִינֵג כֶּסֶף????
נִיחָא הָאֲנְטִישְׁמִים הָאֵלֶּה עִם הַמְדִים וְהָאֵלוֹת
אֲבָל אַתֶּם? אַחִים שְׁלִי? אֲנָשִׁים.
אֲנִי מִתְגַּעְגֵּעַ לְאֲנְטִישְׁמִים שֶׁל סִבָּתָא שְׁלִי
שֶׁלֹא נִישְׁקוּ אוֹתָהּ בְּפֹה אַחֲרֵי הָאוֹנֶס.

עדיף כנאפה

"אמשך מוצצת לערבים"

(בן גוריון)

עדיף כנאפה ביד
משני עצי זית עקורים

עדיף כנאפה על העץ
ממאה מקרון בתוך הפה

עדיף כנאפה מתוקה מדי
משני סוסי משטרה אונסים את אחותך

עדיף לביא לערבי ביד
משני כנאפה של יהודים

לא יודע אים עדיף כנאפה נוטלה בכיכר השעון ביפו
ממחנות השמדה בשלג של ארופה.

סונטה לרה"מ (חלילה מיִשׁו ספציפי) קאק (בהזמנה מטל סיינפלד)

"רבי אלעזר המודעי אומר... והמלבין פני חברתו ברבים... אף על פי
שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא!"
(ויקיפדיה)

בִּיכָלֵל לֹא קָל לְיֹת לֹחֶם, מְנִיג, צִיד
תְּמִיד מוֹכֵן עוֹמֵד אֵיתָן לֹא מִתְרוֹפֵף
כֵּן לִיפְמִים בְּנֵדָם רוֹצֵה לְהִתְכוּפֵף
אוּ לְפָחוֹת לְצָפוֹת לְרָגַע מֵהַצַּד

קִשָּׁה לְיֹת תְּמִיד בְּרֹאשׁ שְׁלִמִיצַד
אוֹכֵל בְּרֹזֵל, עַל זְכוּכִיּוֹת זוֹחֵל יְחָף
כֵּן לִיפְמִים גַּם מִיִּתְחַשֵּׁק קֶצֶת לִיתְקַרְנֵף
לְיֹת תִּינוּקֵי שְׁחֻטְפוּ לוֹ מֵהֵיד

לְיֹת הַגָּבֵר שֶׁל חֵייהָ זֶה נִיפְלָא
לְפִיר תוֹדָה לְאֵל עֲלֵיהָ בְּתַפִּילָה
וְאִז לְתֵת אוֹתָהּ לְמִישָׁהוּ אַחַר

אַתָּה שׁוֹכֵב בְּצַד וּבְשִׁלּוֹה נוֹחַר
בְּבֵית מַמְלַכְתִּי מוֹקֵף צְוֹתֵי שְׁמִירָה
בְּזִמְן שְׁגָבֵר זֶר טוֹחֵן לָהּ תַצְוֹרָה.

אגדת עם

"אחי אתה מטורף, איך ידעת שאני/ שאני תמני? (כאד"מ)
"הו לא, אני סתם תמני" (אריאל זילבר)

פַּעַם הָיָה לְנוּ רוֹבֵין הוּד מְקוֹמִי
חָטַף בַּחֲשָׁאֵי יְלָדִים תַּמָּנִים
מִימֹשֶׁפְּחוֹת שֶׁהָיָה לָהֶם הָמוֹן וְהִבִּיא
לְמֹשֶׁפְּחוֹת בְּרוּכוֹת פְּחוֹת
אֲשֶׁכְּנֹזִים רִירִיִּים אֲנָשִׁים עֶקְרִים
חִיּוֹרוֹת גְּלֻמוּדִים וְחֲסָרֵי יְלָדִים
חֲסָרֵי כָל שְׂבִיקָשׁוֹ אֶת הַזְּכוֹת הַבְּסִיסִית
לְגִדֹל לָהֶם נֶעַר טָהוֹר יָפֵה הַבְּלוּרִית
לְטַעַת בְּאָרֶץ אֶת אֶת פְּרוֹת הָעֵתִיד.

התשובה לנאצים*

שיר לאימהות שלנו

בְּמַאי אֶלֶף תִּשְׁעַ מְאוֹת אַרְבָּעִים וְחֲמִשׁ נִכְנְעוּ הַגֶּרְמָנִים
וְהָאָבִיב בָּא
צְבָעוֹנִי וּבָשׂוּם וְשָׁכֹר,

וְכָל חֵילָיו הָיוּ פְּרָחִים
וְהֵם הִתְדַפְּקוּ עַל הַדֵּלֶת,
גָּהְרוּ עֲלֵיכֶן
עֲצְמוּ אֶת עֵין הַפֶּרֶחַ
הָאֲבָקָנִית, הָעֲנָקִית, הַמִּתְאֲכֹזֶרֶת שֶׁלָּהֶם,
וְגִמְרוּ בְּסִגְל וְאָדָם וְטוֹרְקִיז –

וְאֲנַחְנוּ הַנִּצְנוּ, דּוֹמִים לְאָבִיב
יֹתֵר מִלְאָבִינוּ, וְלֹא שְׁאֲלָנוּ
לְמָה, הֵינּוּ יְלָדִים טוֹבִים, לִילְכֵיִם –

אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים שֶׁהַכְּאֲבָנוּ לְכֵן
אֲבָל לֹא יִכְלָנוּ לְהַפְסִיק לְצַמֵּחַ
וְלֹא רְצִינוּ לְעֲצֹר.

* השירים המופיעים כאן נבחרו לפרסום לפני כמה חודשים. חלקם ראו אור בספרה החדש של אורין רוזנר שהופיע לפני שגיליון זה ירד לדפוס, אך החלטנו לכלול אותם בגיליון בשל חשיבותם.

חריזה

אחרי הנאצים מנצים
פצעי הלחץ.

פרחים שאינם יכולים להתאפק עוד
פורחים על ישבנה.

בסוף התנגן מוסיקה חגיגית
שאתה אוהב, אולי ארבע העונות של ויולדי,

ואתה תמות ברעננה
וימותו גם הנאצים בכתה האבות
בגרמניה, בלי צער גדול
בלי געגועים עזים.

איזה פלא שאחרי הכל, בסופם,
בני אדם נחרזים.

התשובה לנאצים

הַמְשַׁפְּחָה שְׁלֶךְ בְּרַחֵה בְּזִמְנֵי מְאִירוּפָּה
וְשְׁלֵי נִשְׁאָרָה. שְׁלֶךְ רְאֵתָה עֵשֶׂן
וְשְׁלֵי עֲלָתָה בּוֹ

אֲבָל הִנֵּה, בְּסוּף שְׁנֵינוּ כָּאֵן
שׁוֹכְרִים דִּירָה עִם עֲצִיצִים בְּמִרְפֶּסֶת
בְּתֵל אָבִיב, בְּצִפּוֹן הַיִּשָּׁן

בְּמִטָּה שְׁלָנוּ
אֲנִי נוֹגַעַת בְּעֵינֶיךָ וּבְשִׁפְתֶיךָ
אֲנִי אוֹהֶבֶת אוֹתְךָ
לֹא הֵייתִי רוֹצֶה שְׁדַּבֵּר יִשְׁתַּנֵּה

אֲבָל לְפַעֲמִים אֲנִי חוֹשֶׁבֶת שָׂאֵם נִרְעַב
נֹאכֵל אֶת הַחֲתוּלִים
וְאֲזוֹ אֶת הַכֶּלֶב
וּבְסוּף זֶה אֶת זֶה.

הנמלים

הנמלים שבנו מחלות
מתחת לאשויץ בירקנאו,
ההולכות בטור זו אחר זו,
נוברות בפרי מרקיב
או בפסת לחם,
בגופת אדם או בפגר של כלב,
מתעופפות ברוח,
או טובעות בגשם

אינן יודעות שהמלחמה נגמרה
או שהתחילה,

אינן יודעות שהיה שעור ללמוד
מכל זה.

אבל גם לו ידעו,

היו נוקשות בלסתותיהן
היו מנידות במחושיהן
היו מוסיפות ללקת.

על הולדת הבן

הבשורה

כָּל חַי אֲנִי פוֹחַד מֵהַבְּשׂוּרָה,
פוֹקֵד רוֹפְאִים וּבְרָאשֵׁי בְּשׂוּרָה,
בוֹרָא לִי בֵן וּבְכוֹאוֹ בְּשׂוּרָה,
בְּעֵת בּוֹאוֹ – בְּבוֹאָתוֹ בְּשׂוּרָה.
עַד יוֹם לְכַתִּי אֲנִי נוֹשֵׂא בְּשׂוּרָה.

ארבע-קילו-מאה

אִשָּׁה מִשָּׁם
מְגִיֶּשֶׁה לִי חֲבִילָה.

אִשָּׁה מִשָּׁם
מְגִיֶּשֶׁה לִי.

עֵינַיִם קָטְנוֹת, מְלַכְסָנוֹת,
מִתְבוֹנְנוֹת בְּשֵׁאלָה.
טוֹמְנוֹת לִי
מִטְעֵן חֲבֵלָה.

בְּכִי עוֹלָל אֶצְלִי בְיָדַיִם.
מִבָּטוּ – יוֹתֵר מִהַנּוֹרָמָלִי.
יֵשׁ בּוֹ שִׁפְעַת כְּרוֹמוֹזוֹמָלִי.
מָה אַתָּה, מִי
אַתָּה לִי, עוֹלָל לִי?

רוֹפְאִים מְסַנְּנִים אֲבַחְנוֹת.
שְׂרָרִים רְפוּיִים, תּוֹחֶלֶת חַיִּים,
מְנַת הַמְּשֻׁכָּל.
אַרְבַּע-קִילוֹ-מֵאָה
מִתְנַפְּצִים עַל חַיִּי.
וּבְכִי עוֹלָל.

וְאֲנִי מְגִשֵּׁשׁ
בְּתוֹךְ יַעַר אָבוֹת
וּפּוֹעֵם מַעֲמָקֵי תְהוֹמֵי:
אֲנִי הָאֵב – אַתָּה הַבֵּן,
עַד בּוֹא יוֹמִי.

על הולדת הבן

מִשְׁחַטֶּת טְרַנְסְאָטְלַנְטִית,
מִשְׁחַטֶּת עוֹלָמוֹת, מָה אֶת חוֹשֶׁבֶת
כְּשֵׁאת אֹמֶרֶת: לֵךְ בְּנִי,
בְּרַח מֵהַר מְגוֹרְלָה!
בְּרַח מֵהַגּוֹר הַזֶּה שְׁלֹךְ –
כִּי מַר, מַר.

מָה אֶת חוֹשֶׁבֶת?
אוּלֵי קוֹנְדוֹר רַחֵב כְּנַפַּיִם,
מִקּוֹר חֵד וּמְאֲנָקֵל,
יִחְטֹף לוֹ טֶרֶף קָל,
יִקְרַע אֶת הַבֶּשֶׂר
וַיַּעֲלֵם בְּדַאִיָּה?

מָה חוֹשֶׁבֶת מִשְׁחַטֶּת גּוֹרְלוֹת?
שְׁרוּחַ סְבִיוֹנִים תִּשָּׂא
אֶת עַל הָאָדָם
אֶל סֶף הָעוֹלָם
כְּאִפְרַע עַל תְּהוֹמוֹת?

וּבְכֵן, בְּסוֹף זֹאת אֶת –
אוֹתָךְ נְשֵׂאָה הַרוּחַ, אִמָּא,
פְּשוּטֵת עוֹר מְכֻרְכָּם.
וְזִרַע שְׂמֵשׁ
שְׁטַבְעוֹ לְטַבְעוֹ,
נוֹשֵׁם, נוֹבֵט
וְקָם.

טיסה 213

הסכנה חצתה מסע אסטרלי דרך
ככל מתהדק של טלפון. כסא השמל
שעליו נדון מונגול קטן, רפוי חיים,
לאבדון:
הבן הילוד – השלך אותו.
השלך מבעוד מועד,
היה לאב עוקד,
שלח אותו אל כל ארבע הרוחות,
שלח את המוקש, את המקשה,
השלך אותו,
השלך.

טיסה 213,
זו קריעה אחרונה:
אני עולה אִמָּא.
גם הוא עולה,
הוא בָּא.

תמונה

(אמא שלי מתה).
ראיתי אותה, צהבה וקמולה,
את גופה השמוט –
גוף בבה
ללא-חוט.

מחזיקי החיים כבר נתקו, ואני
נאחז יד ביד, דם טבור אל טבור.
צפצוף מכונה מעברך השני,
זנב שירת הברבור.
זנב
שירת
הברבור.

את לא רצית שאלך.
גם אני לא רציתי ללכת.
ראיתי אותך
בפנים רפויים:
את כבר לא מסכסכת.

ועזבתי אותך
וחזרתי אל בני.
ונשאתי אותך
וחזרתי אל בני.
אז עזבתי אותך
ונשאתי
את
בני.

שנאת אם ואב

בין הטפל לעיקר

"לֵבָה חוֹלְפֶת.
סֵלַע בְּזֵלַת נִשְׁאֵר"
דורי מנור

יתגדל ויתקדש אבי החי, שחמק בזיפי אשמוורות חרפיות מהמטה שעליה יצקני והנדסני ברחם אמי אל מטות של נערות מדיפות ריח אקזוטי ולהן מקלעת שדים פריכה וחמימה, ותפרחת חלבית לגופן. יתגדל ויתקדש אבי החי, ששעט אל המרגנית הבתולית שבין רגליהן, וחרט בקרנית אישוניו קונטורים של שנאה ואבל בעת ששחקתי בבבות ברבי עם שער בלונדי סתור וגולש, שגופן מקשט בשמלת תחרה ורדה כמו לוטוס שט על אגם, כמו ששט הדחי במבטו הקצוף, הנכלם.

תתגדל ותתקדש אמי החיה, שפרמה מן המיתרים של תת-הפרתה מלים, וזמרה מלודית משטמה בעת שבנה בכורה בצע זממים ופירוואטים, ולמד את רזי הגוף באחרית הילדות, ופכה אשד ראשון אפוף מגע זכרי. תתגדל ותתקדש אמי החיה שקוננה במסתרים על בנה המושח את צפרניו בלק ורד פוקסיה ובסגל לילה, וחובש פאות מקרזלות ועונד תכשיטים ולובש שמלות כסופות מנצנצות. תתגדל ותתקדש אמי החיה כשעשתה דיאטת בן, וקלוריות היותו נשרפו באטם שפתים נכלמות בשיחות רעים.

תתגדל ותתקדש בבואת אחי הנשקפת וזו הקרומה. אחי התאום שחלק עמי רחם קר וגותי. יתגדל ויתקדש על שגזל ועשק ובזז ונטל ממני את לשד הסטריטיות, והפקירני אל פדיון הבן של פטר רחם כוזב.

יתגדל ויתקדש הרב שנהם מעלי כגרזן והניף עולל שיעד להתגדל ולהתקדש ולהתברך ולהטהר ולהזדכך בוך הברות של התבל הזו.

יתגדלו ויתקדשו המורים מבית הספר שזרעו ובזקו ונסכו חת ורתע וחיל ומורא וכלמה בנפש הנער.

יתגדלו ויתקדשו הנערים הסטריטים, והמסתוים ומסתפחים לקסרקטין הסטריטים, שנאצו ונעצו וסרקו במסרקת רמח לשונם החדה כניבי כריש חושק לדם. שחתכו חתך וחתך בפריכות לח הבשר של גופי.

יתגדלו ויתקדשו מדריכי, שלמדוני את טהרת הבית של איש ואשה. בית כשר למדהרין ועתיר קדשה ובתם כיניקה משד אם: חלב!

יזדער ויתעפש קיימי המר, הנבזה, הנתעב, הנואל, הטמא, המשקץ, המשל מגאלה. הפסול להפליא התפלאות פסילות הקיום, קיום קיימי. יזדער ויתעפש גופי, שקנח מתשוקה בלתי מסרסת, שבצע במסתורין מין בפתוס בשרותי בית הספר – – – בין ערמות קציר של השדה החרוש – – – במזבלה בזוקה בכאוס – – – במעבה חרש באויר צנתי וצח תחת גשם קלוש – – – בתוך תא אחורני צר של מכונית – – – בחדר ההורים על המטה שעליה יצקני והנדסני אבי ברחם אמי.

יזדער ויתעפש מחי, שבדה סצנות ארוטיות משלחות רסן על מורים, אבות של חברים, פסיכיאטרים ומטפלים מחיי נפש צמוקה. יזדער ויתעפש מחי שגמע סרטים פורנוגרפיים וגלע תחת סדין דונג יהודי כשר ואסור, שהטל עליו להשאיר קרוש עד ליל הכלולות אשר בו גוף גבר בתול ממגע נשים יפגש גוף אשה, וכל הלילה ידעו גופיהם זה את זה למכביר.

יזדערו ויתעפשו אישוני, שאוננו בתא מחי הסמוי על מורי הויקינגים, הקונדורים, שריח מרכו של זעה חמצמץ נדף מגופם ובשם את אפי כשבדיתי את חדק איברם הנמול פוער את גופי מיבשת אחת לשתיים, כשרירתי כמו חשופית על גבעול בעת שזמן החדק פרץ קצף לבן וסמיד בטעם וניל, ואני בקריאות ענג ממרק עד צחות צחותו הצחה של בדלח הקדש, חדק נמול הקורש כל זרע בטל.

יזדערו ויתעפשו שבשבות עיני הנחרות שנלפתו במקסם גברים סטריטים עם חזות נאוה גדושי טסטוסטרון, עטורי תפרכת חמדה מסתורית, ותאוה קדחתנית, שנפשמם נשפה בוז ולעג, ורוח קדים אל נפשי שלקתה בשדפה.

יזדער ויתעפש גופי, ויפקר אל פלוח ונתוח הסרוח של עקירת נשמתו מן הגוף בלי סמי שכחה, בלי תרופות הרדמה, בלי נרקוזה, אלא בחדות המעשה, באקסטוזה, בתוך חדר לזהב. תזדער ותתעפש נשמתי היהודית, שחרטה על גוילה שנאת אם ואב, שקרעה את רוח אביה וקראה באנקת תחוח קדיש, על אב שדם עוד קלוח בהידרופובית כלי דמו, ויש בו עוד רוח חיים ורוח נשימה איתנה. תזדער ותתעפש נשמתי ותשרף כחמנית תחת להבת קרן אלהים, ותרמס תחת מרכבת אש, ותנתץ תחת דהרות סוסים, תחת פרסת אבוקתם. יזדער ויתעפש החי הזה וימסר לאלהי רבון המעשים, אדון כל הנשמות, יוצר כל חי, קרקעית זף האוקינוס, אטול אלמגי טורקזי ארגמן וסגל, תחתיות לע ההר, כל שניר ונהר, עולם האמת וארץ השאול.

יזדער ויתעפש מכלולי בעת שאלהים יבוא לטל את חיי על ירכתי המטה, ירכתי חיי, ויפכה מלע גופי את לבת החיים שלא תקרש עוד לסלע בזלת, וכך אחלף ביעף מכף רגל ועד רום סגסגת שערי בלי לטבע באדמת אלהים – שאינו – כשיחזיר נשמות לפגרים מתים טמאים.

ואת הקונפידנט שלי

הקצו לה חדר

הקצו לה חדר שהיה בעצם מעבר,
בין המטבח לחדר שלהם, מעין פרוזדור.
חדרה הייתה קרוב, דחוקה, קצר מדי, וצר,

בבית שהוסיפו לו אגף, כך הוא נוצר:
מין מסדרון, בשני קצותיו דלתות שיש לסגור.
הקצו לה חדר שהיה בעצם מעבר:

מי שהלך לכיור, לשיש, לשלחן, עצר
והסתכל, סקר אותה, צפה בה, בדרךכו.
חדרה הייתה קרוב, דחוקה, קצר מדי, וצר.

היא בלילות הניחה על אזניה את הכר,
אך צליל היפחות לא נעלם, המשיך לחדר.
הקצו לה חדר שהיה בעצם מעבר,

והיא זכרה היטב, לא שכחה מה שאמר:
שבלילות היא לא תזוזי, תקפא, תשתק, תדם.
חדרה הייתה קרוב, דחוקה, קצר מדי, וצר.

"אם היא שומעת שאת שם היא לא נותנת לי
לגעת בה, לכן את אל תזוזי, תשתדלי!"
הקצו לה חדר שהיה בעצם מעבר,
חדרה הייתה קרוב, דחוקה, קצר מדי, וצר.

אוי לא

"בֵּהֲתַחֲלָהּ הִיא לֹא רָצְתָה – " קוֹלוֹ חָקָה אִשָּׁה,
אֶת דְּבוּרָהּ הִילְדוּתִי, הִזָּר, הַמְגַחֵךְ:
"אוי לא, אוי לא, כִּן הִיא אָמְרָה, 'אוי לא – בְּבִקְשָׁה,"

"אָמַרְתִּי – תִּשְׁתַּקִּי!" סִפֵּר. בְּתוֹ עוֹד חֲשָׁשָׁה
לֹא לְחִיךְ אֵלָיו, אֶךְ כִּבֵּר יָדְעָה שֶׁלֹּא תִשְׁכַּח:
"בֵּהֲתַחֲלָהּ הִיא לֹא רָצְתָה – " קוֹלוֹ חָקָה אִשָּׁה,

"אֲחֵר כִּן כְּמוֹבֵן הִיא רַק שְׁמָחָה, וְגַם דְּרִשָּׁה
שֶׁלֹּא אֶפְסִיק, הַתְּפַעֲלָה מִכִּמָּה זֶה נִמְשָׁךְ."
"אוי לא, אוי לא, כִּן הִיא אָמְרָה, 'אוי לא – בְּבִקְשָׁה,"

הַבֵּת הָאֲנוּסָה שְׁמָעָה, הֶלְכָה וְנִחְלְשָׁה,
"וְאֵת הַקּוֹנְפִידֵנְט שְׁלִי," אָמַר, קָצַת מְבֻדָּח.
"בֵּהֲתַחֲלָהּ הִיא לֹא רָצְתָה – " קוֹלוֹ חָקָה אִשָּׁה,

שֶׁסְרוּבָה הָיָה מִשְׁחָק, בְּטָרֵם נִכְבְּשָׁה,
וְגַבֵּר שְׁכָמוֹתוֹ מִבֵּין, יוֹדֵעַ וּמְכַרָּח.
"אוי לא, אוי לא, כִּן הִיא אָמְרָה, 'אוי לא – בְּבִקְשָׁה,"

אֶךְ אֵת בְּתוֹ? מָה עִם בְּתוֹ? אוֹתָהּ הוּא לֹא שְׁאָל,
הָאֵם חָבֵל שֶׁלֹּא שְׁאָל? מָה זֶה חָשׁוּב בְּכֻלָּל?
"בֵּהֲתַחֲלָהּ הִיא לֹא רָצְתָה – " קוֹלוֹ חָקָה אִשָּׁה
"אוי לא, אוי לא, כִּן הִיא אָמְרָה, 'אוי לא – בְּבִקְשָׁה."

צֶלָה שֶׁל הַצִּלְמֹת

צֶלָה שֶׁל הַצִּלְמֹת לֹא מִפְרִיד
בֵּין הַגּוֹפִים – הַבְּעַל וְהַבֵּת –
כִּי מָה שְׁמִתְרַחֵשׁ כָּאֵן לֹא מִטְרִיד

אוֹתָהּ, הִיא לֹא רוֹאָה אִיךָ הוּא מְצַמֵּיד
כֶּךָ אֶת פְּנֵיו, מָה כְּלוּם בָּהּ לֹא נִבְעֵת?
צֶלָה שֶׁל הַצִּלְמֹת לֹא מִפְרִיד

בֵּין הַגּוֹפִים, בְּרוּר, הַכֵּל מְעִיד
שֶׁהִיא לֹא תִמְקֵד אֶת הַמִּבְטֵ,
כִּי מָה שְׁמִתְרַחֵשׁ כָּאֵן לֹא מִטְרִיד

אוֹתָהּ, אֵין לְצִפּוֹת שֶׁהִיא תִגִּיד
לְבַעֲלָהּ "תִּפְסִיק!" לָהּ לֹא אִכְפֵּת.
צֶלָה שֶׁל הַצִּלְמֹת לֹא מִפְרִיד

וּמָה שֶׁהִיא רוֹאָה אֵינוֹ מִחְרִיד
אוֹתָהּ: רַק מְנַצֵּיחָה עַל אוֹטוֹמָט,
כִּי מָה שְׁמִתְרַחֵשׁ כָּאֵן לֹא מִטְרִיד

אוֹתָהּ, וּכְשֶׁתִּכְחֵשׁ בְּעוֹד שָׁנִים
זֶה רַק יִהְיֶה אֶחָד הָאֲבָדָנִים.
צֶלָה שֶׁל הַצִּלְמֹת לֹא מִפְרִיד,
כִּי מָה שְׁמִתְרַחֵשׁ כָּאֵן לֹא מִטְרִיד.

לא ספרתי את מספר הפעמים ששכבתי אתך, אימא

The Mother-Fucker

לא ספרתי את מספר הפעמים
ששכבתי עם אמי –
בעקור אחרי מות אבי.
מוזר, אין שום קול שם,
שום הנאה,
מין חושניות של ענני נוצה.
עד שפתאום,
כשאפלו אני לא נבהל מעצמי,
הם מגיחים.
רואים אותם בהתחלה באפק,
כהים, נוקבים בך אי-שקט.
ואז, בבת אחת,
ערמות של קומולונימבוס,
גושים טיטניים אפלים
מסתערים זה על זה,
מזדניים בברקים וברעמים,
ומציפים את הארץ כלה
בגשם צפוף, זלעפות זלעפות,
ששוטף לי ת'מרצה מול הפנים.
הנה אני. עירם לגמרי.
והנה היא, מאחור.
עם הסכות המזוהבות
בשמלה האדמה, הישנה שלה,
שקנה לה אבי ביום לדתי.
לא ספרתי את מספר הפעמים
ששכבתי אתך, אמא –
בעקור אחרי מות אבא.
הנה, אמרתי את זה.
אין צורך עכשו בסכות.

The Grandmother-Fucker

(אורי!)

מקלחת.

היא בת ארבעים,

והיא – בת יותר משמונים.

היא מטפלת, מאוזבקיסטן,

והיא – מטפלת, מכאן.

המים החמים.

מים חמים עושים את זה.

(אורי!)

המגע שאיננו.

סמקנד – איזה שם!

תגידו אותו בקול רם

ותראו איך תעופו

לשדות זעפרן,

שירות סוסים וג'פים.

שלוש שנים לא ידעו גבר –

לא היא שגופה בשיאו,

ולא היא שגופה אבד לה

עוד לפני שהתאלמנה ממונו.

המים החמים.

מים חמים עושים את זה.

והמגע שאיננו.

קצף הסבון.

קצף הסבון עושה את זה.

והאדים.

השתהות מקרית – או לא –

על מעלה הירה.

נתיב התבלינים בסמקנד.

שדות זעפרן עד האפק.

והים.

(אורי!)

הַיָּם מִהַמְרַפֶּסֶת הַיְרֵקָה בְּטַנְג'יר –
רִצְפָה צְבֻעוֹנִית, מְצַחֲצַחַת,
יָם.

חֲלוּק גִּשְׁמֵט מִהַגּוֹף
בְּדֶרֶךְ מִהַמְרַפֶּסֶת אֶל חֹדֶר הַשְּׁנָה.
כָּחַל, כָּמָה כָּחַל!

The Brother-Fucker

מֵאִיפֹה לִי לְדַעַת מָה הַהֶקְשֵׁר?
הַתְּבַקְשָׁתִי לְנַעֵץ בּוֹ סָכִין.
אֲנִי זוֹכֵר שֶׁהִסְסֵתִי.

טוֹב, פֹּה כְּדֹאֵי לְעַצֵּר כְּדֵי לְהִסְבִּיר:
א. אֶפְלוּ מִלְּהַזְרִיק אֲנִי כִּמְעַט מִתְעַלֶּף,
אִז לְנַעֵץ סָכִין!?

ב. הָאִישׁ שֶׁשָּׁכַב עַל הַבֶּטֶן, בְּלִי חֲלָצָה,
הָיָה אָחִי.

וּפֹה מְגִיעָה הַפּוֹאֲנָטָה –

הוּא בְּעֵצְמוֹ בִקֵּשׁ שְׂאֵעֵשָׂה אֶת זֶה.
בְּצַד הַגֵּב, מִיָּמִין, בֵּין הַצְּלָעוֹת,

הָאוִיר מְהִרְאוֹת שָׂרָק מִהֲנַקֵּב
וּבְמַבֵּם כְּמוֹ פֹה שֶׁל תִּינּוֹק.

אֲחֵר כֵּן, שְׁלֵשִׁים שָׁנִים לְפָנַי/אֲחֵרִי,
לֹא הִפְסַקְנוּ לְהַזְדַּיֵן.

לִילָה לִילָה,

אִם אֲנִי נוֹעֵל הַפּוֹךְ אֶת נַעְלֵי הַבַּיִת,
זֶה פּוֹרֵץ אֶת הַדְּלֶת בְּכַחַ וּמְבַקֵּר אוֹתִי.
גַּם אוֹתוֹ?

כולם מתחשבנים עם אימא

כולם מתחשבנים עם אימא

אני לא.

הפסיכולוגיות שלי מבטלות.

אני משלמת להן, אבל לא מאמינה

לאף מלה שהן אומרות.

כלם מתחשבנים עם אמא.

אני לא.

ידיהן של המאהבות שלי מלאות.

אנחנו מזיעות בריח של חלב חמוץ.

אני שוב גומרת מבחון ושוב.

הן מתעופות. אני מתישה.

אבדתי את הבושה.

אני כותבת עליהן שירים

ומפרסמת בכתבי עת,

שיזהו. אמא שלי באה לבקר.

היא שואלת: יצא כבר "הו"?

אני עונה: זה בטח איפשהו פה,

אבל אני לא מוצאת.

אני לא רוצה שהיא תקרא

אבל אני מפרסמת בכל זאת.

בסוף היא קוראת.

היא אומרת: קראתי את השירים החדשים שלך.

אנחנו שותקות.

מישהי מושיטה יד

אל השלט, יש חדשות.

כָּלֶם מִתְחַשְׁבְּנִים עִם אִמָּא.
אֲנִי לֹא.
אִמָּא שְׁלִי חֲמָה וְנִהְדָּרְתָּ.
הִיא תִמִּיד קְרוּבָה.
מִמְנָה לְמִדְתִּי לְהִיּוֹת נְדִיבָה.
רַק בְּזָכוֹתַי אֲנִי כֹךְ מִתּוֹקָה.
בְּאֵמֶת, תִּשְׁאַלּוּ
אֶת הַמְּאֵהָבוֹת שְׁלִי
וְאֶת הַפְּסִיכּוֹלוֹגִיּוֹת הַמְּזַדְקָנוֹת
עִם הַתְּאוּרִיּוֹת הַמִּשְׁנוֹת.

הזעם

הזעם שלך יבוא.
הוא תמיד בא.
אני מחכה לו בהשלמה ובשקט.
אני מתכוננת לקראתו בקדחתנות עמלנית.
הוא אקראי כשם שהוא צפוי מראש.
אין לו סבה.
הסבה היא תמיד אני.

אני מפקירה את עצמי לזעמך
מפקרת כקדמונים לפגעי מזג האויר,
לזעם האלים,
משילה שכבות ושנים,
מצפה לו עירמה.
אני באמת חיה.
אני אוהבת אותך.

הגוף שלי חכם ממוני.
את נרגעת כשאת באה לתוכי,
נרגעת כשאני מספיגה את עצמי בתוכך.
אני אומרת לך שאני רק גוף, שהנפש שלי היא גוף.
את לא מאמינה לי.
את אף פעם לא מאמינה לי.
הנפש שלך עתיקה מאד,
היא פחד וזעם.
אני אוהבת אותך.

אני כותבת את השורות האלה
וידעת שאיש לא יבין,
עבדי הסבות וההסברים,
עבדי עבדים.
אני כותבת בכל זאת.

אִישׁ לֹא יִכּוֹל לְרַאוֹת
שְׂאֵת הָאֲדָמָה הַרוֹתַחַת,
אֶת הַסְּעָרָה הַמוֹטַחַת,
שְׂאִין דָּבָר בְּעוֹלָם מְלַבְּדָה.

הלוואי שתמותי

”שולמית הלוואי שתמותי, כך בפשטות – – –
מדרגה אחת שנפלה שברה את כל הגרם”
אלה בת-ציון

הלוואי שתמותי – כך בפשטות
כבר דמינת את זה לבד,
יש מיליון דרכים למות.
הלוואי שתמותי – כך בפשטות.

אעמד נטועה על קברך הפתוח
כבר דמינת את זה לבד:
מה אמר ואיך ארעד
איך יקחו אותי משם בכח

ואז אוכל סופסוף לבכות
ככה, ישר, מול כלם. אבל את
מתעקשת להמשיך ולחיות
ואסור לי, אסור לי לבכות

ואסור לי לקרע את בגדי
ואסור לי להפסיק להתרחץ ולהסריח
ואסור לי לקחת פדורי שנה,
יותר מאחד בשבוע
ואסור לי, אסור לי לרצות
שתמותי כבר – כך בפשטות.

בְּקִבְרֵי סַבָּא יִפְתָּ אֲנִי נִשְׁבַּע

*

בְּקִבְרֵי סַבָּא יִפְתָּ
אֲנִי נִשְׁבַּע.
יִפְתָּ, צְרִיךְ שְׂתַדַּע,
לֹא הִכְרַנּוּ אֲנִי וְאַתָּה,
אֲבָל בַּיּוֹם שָׁבוּ נִרְצַחְתָּ
מִתָּה אֲבִיגַיִל הִילָדָה.
אַתָּה, בְּמֶרֶד הָאֲסִירִים
בְּכֹלֵא שְׂאֲטָה,
נִרְצַחְתָּ גַם נִפְשָׁה,
שְׂסַף עֲתִידָה,
נִתְלוּ עֲבָרֶיהָ
עַל עֵץ גּוֹפְתֶךָ הַיְפָה.
בַּיּוֹם שֶׁנִּרְצַחְתָּ
נִרְצַחְתִּי אֲנִי, בְּעֶמְקֵי הַתָּא,
זֶה שָׁבוּ הָיִיתָ וְזֶה שָׁנַח,
מִחֲכָה בְּרַחֲמֶיהָ,
לְעֵתִיד שָׁבוּ בְּכֹל פַּעַם שְׂאֲבִיגַיִל
נִשְׁבַּעָה
בְּקִבְרֵי סַבָּא יִפְתָּ
וְשִׁקְרָה –
מִצַּבְתֶּךָ
הַפְּכָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר
כְּבֹדָה, וְגִלְגַּלְתִּי אוֹתָהּ
בְּמַעְלָה הָהָר –
עַד שְׂגוּפֵי בְּכֹל פַּעַם
נִשְׁפָּר
בְּאוֹתָהּ נִקְדָּה
שֶׁל הָהָר

באותו עקול
של עמוד השדרה,
שמה, משקלה,
איך יכלתי
לעולם לא לשבת
לצד קברה,
אכן הרחמים
הראשונה.

מתוך "הביקור"

ילד מחזיק שבר מראה
מול פתח מערתה של מדוזה,
וקורא בטפשותו – בואי החוצה,
צאי לשחק אתי עוד פעם,
אל תעמידי פנים שאת לא
עוד נושמת מעבר לדלת,
שאינך מחפה, נחושה,
רק לי.

*

בחלומי הער נרדמתי על אותה ספה,
ואת לטפת את שערי ורוצצת את ראשי
בחבוקי, וברכת אותי בנשיקה על המצח,
הרגשת שהגיע יום חג,
הגדי שנמלט חזר כדי ללמד למות
לגמרי לבד,
כמוך מעבר לדלת
בתם ההרעלה האטית הזו
שפעם חשב שהיא אהבה.

בְּקָרוֹב, אֲבִיגַיִל,
 אֶאֱסֹף עַד אֵלֶיךָ
 וּנְנַמְנֵם יַחַד מְרַחֵק
 אֲרַבְעִים וְתִשְׁעָה
 צְעָדִים מֵאָבָא,
 כְּמוֹ עַל סֵפֶה
 מִשָּׁנוֹת הַתְּשָׁעִים,
 אֶת תִּישְׁנֵי שָׁנָה
 עִמָּךְ, שְׁנַת יִשְׂרָאֵל,
 אֲנִי אֲנוּחַ עַל הָאֲדָמָה
 הַלְחָה לְצִדְךָ, בְּגִבֶּה
 הַקְּרָקַע שְׁתַּחֲתִיךָ
 אֶת נְחָה, תַּחַת שְׁמֶךָ,
 וְאֲרֹדֵם לְרֵאשׁוֹנָה
 מֵאֵז, בְּשִׁקְטִי;
 בְּשָׁנְתִי, יִנְקְרוּ צְפָרִים
 אֶת עֵינַי כְּדִי
 שְׂאוּכַל לְהִיטִיב לְרֵאוֹתֶךָ,
 אוֹתְךָ, אֶת, חוֹזֶרְתֶּךָ
 סוּף סוּף
 לְהִשְׁכִּיבֵנִי לִישׁוֹן
 לְצִדְךָ.

לצד האבל החום

ענן

אָמִי כְּכֹכְבִים בְּשָׁמַיִם
לֹא שְׁבִירִים, וְנִטּוּלֵי נַחְמָה,
הֵם עֲצָמָם נַחְמָה,
כִּיצַד אָדָם נַעֲשֶׂה לְנַחְמָה?
מִהִי אוֹתָהּ דָּפֵן אֵינְסוּפִית?
הִנֵּה בֵן,
הִנֵּה כְּדוֹר אִמָּא,
כְּדוֹר אִמָּא כְּכֹכְבֵי הַרְקִיעַ,
כְּדוֹר אִמָּא, הִנֵּה חֲשַׁחֵשׁ,
כְּדוֹר אִמָּא גְדוֹל,
סֶדֶק שֶׁהִתְרַחַב מְאֹד,
כּוֹכֵב חָלוּשׁ מְאֹד –
אֵיזָה דָּבָר מִתְפַּעֵל
בְּדַרְךָ הַזֶּה לְלֹא מוֹצֵא?
כּוֹכֵב אִם מִתְאַדָּם.
מִה אֲנִי, אֵיזָה גְרַגְר חוֹל
בְּלֵב שׁוֹתֵת דָּם?
כִּמָּה הָאֵינְסוּף שֶׁלָּךְ
רָךְ וְלֹא נִגִּישׁ
הִיָּה, אִמִּי?

דָּבָר לְלֹא מְלִים
שֶׁתֵּר אַחַר מְלָה,
כִּמָּה הַזְּמַן וְהַחַיִּים
גְּלוּמִים בָּךְ, אִמִּי,
כִּמָּה הַבְּרָכָה גְדוֹלָה,
מִיִּטְיָבָה לְהַחֲבִיא,
הַגּוֹף הַזֶּה טוֹב

לְזַכֵּרוֹן? גּוֹף כּוֹכֵב,
מִתְפַּשֵּׁט לְנִהְרָה
גְּדוּלָה.

אֲמִי, עוֹלָם שְׂאִין
בוּ מֵתָם, אָנוּ
חֶמֶר, סֶדֶק בֵּין־
כוֹכְבֵי קֶרֶן אֹר,
לִבָּךְ שׁוֹתֶת
הַדָּם הוּא עֶבֶר וְהוּא
וְעֵתִיד,
מְלָה בְּהִיּוֹתָה מְלָה
הִיא קֶץ
אֵין דְּבָרִים
אֶלָּא מִנְגָנוֹן הַדְּבָרִים,
יִשְׁנוּ דְבוּר
שְׁנוּשָׂא אוֹתְךָ עֲמוּ.
בְּנָה, דְּאַבֶּת חַיִּיו,
הַדְּבָר הַגְּדוֹל שְׁנִקְרָא אָדָם,
הַסֶּרַח שֶׁל הַחֶמֶר,
שֶׁל הַדְּבָר הַגְּדוֹל,
וְהַתּוֹחֶלֶת הַעֲצוּמָה שְׁבוּ.
שְׂמִים גְּדוּלִים וְקְדוּשִׁים.
לֵב שְׁבוּר לֹא יִנְחָם.
אוּלַי סִגְלָה בְּכָךְ שְׂשֻׁמִי
אֵינוּ מְנַחֵם, שְׂשֻׁמִי שְׂגִיא, מִשָּׂה.

מים

לְצַד הָאֵבֶל הַחַם, חֵלוֹם, חֶבֶה
כְּמוֹ גְּלִילִים, כְּמוֹ נֶשֶׁל, כְּמוֹ מִשֵּׁב רוּחַ,
מְכִירַת גְּלִים מִמֵּיִם.
עוֹר הַתֶּף מוֹגֵן בְּיַד הַצְּלִילִים,
הַחַיִּים הַפְּרוֹצִים, הַכְּאוֹבִים,
מוֹגְנִים בְּאוֹשׁוֹת רְכוֹת,
נִקְדוֹת מְגַע, צְלִילִים רַפִּים.
הָאֲבָנִים הֶלְלוּ לֹא חֵלוֹלוֹת,
קוֹלָהּ שֶׁל אִם מְהֵדֶהד בֵּן.
הָעוֹלָם הוּא צְפוֹר,
אֵין לָהּ דְבַר מְלֶבֶד הַרְגַע,
גַּם כְּשֶׁנָּה
חֵלוֹל, סְדוּק.
הַכֹּל עוֹבֵר דֶּרֶךְ נִקְדַּת מְעַבֵּר,
וְשֵׁם לֹא הַכֹּל סְגוּר.
הַרְחֵם הַזֶּה הוּא חֵיָה אֵימְתָנִית,
הוּא חוֹנֵק וְכוֹבֵל, וְגַם בּוֹרֵא עוֹלְמוֹת.

בְּנֵי וְהַעֲטָלָפִים

אנחנו תינוקות שנשתכחו בתוך רכב

אֲנַחְנוּ תִּינוּקוֹת שֶׁנִּשְׁתַּכְּחוּ
בְּתוֹךְ רֶכֶב,
בְּתוֹךְ הַחֵם,
בְּתוֹךְ הָעוֹלָם.
לְרַגְעִים אֶחָדִים,
בְּדִיעַבְד,
נִדְמָה הִיָּה שֶׁנִּנְטָשְׁנוּ;
אֶךְ מֵהָר מְאֹד
נִהַפְכְּנוּ
לְחֵם עֲצָמוּ
וּבְעֵצָם נִצְלָנוּ:
מֵהַחֵם עֲצָמוּ,
מֵהָרֶכֶב,
מֵהִיוֹת־בְּעוֹלָם.

אנחנו חסויים הלילה, אהובת־לבי

אנחנו חסויים הלילה, אהובת־לבי,
המדינה לא תוכל לגעת בנו.

גופנו ישוטט, חסר־שאִיפות, מעל דו"חות וכנסים, מעל משוררים קטנים;
כמה אִלֵּת תעשה דְּרָכָה בְּדַרְכָּנוּ.

אנחנו חסויים הלילה, אהובת־לבי,
אִי־נִתֵּן לְחֵטֵף אותנו.

השחרור מהעולם יהיה קל ודקיק כמו צל־צלף.
אני אֵהִיָּה קל לְהִשָּׁגָה.
המוזיקה תהיה סובִּיטִית.

אנחנו חסויים הלילה, אהובת־לבי;
אם ראוי לָהּ, לְאַנוּשׁוֹת, שְׁתִּשְׂמֵד,
היא לא תִשְׂמֵד בְּגִלְלוֹנוּ.

כָּל הַלַּיְלָה הָיִינוּ רוֹכְבִים, בְּנֵי וְהָעֵטְלָפִים וְאֲנִי וְהָעֵטְלָפִים,
 וְרֹאשֵׁנוּ הָיָה נִשְׁמָט עָלֵינוּ – וְרֹאשֵׁנוּ הָיָה מְצִמִּיחַ טְפִילִים –
 וּפְיוֹ שֶׁל בְּנֵי הָיָה מְלַעֵט אַרוֹכוֹת בְּמַעְלוֹת אַרְפֵי-עוֹעִים;
 וּפְיוֹ שֶׁל בְּנֵי הָיָה מִשְׁתַּעַר לְצַדְדִים אֶצֶל לַעֲמָאוֹרוֹת וְכָל
 צְדָעוֹ הוֹלְכִים וּמֵאֲפִירִים, הוֹלְכִים וּמִתְמַעֲטִים.

וְכָל הַלַּיְלָה הָיִינוּ רוֹכְבִים, בְּנֵי וְאֲנִי, בְּאֲשֻׁמְנִים, בְּנִשְׁפִים
 בְּאֲפִלוֹת נִהְלָךְ הָיִינוּ עֵינֵינוּ לְטֶרַח עָלֵינוּ, תִּנְשָׁמֶת-אוֹתִיּוֹת
 לִילִית-הַמְדְּבָר-אוֹתִיּוֹת זֶה-רֶה הַיְנִשׁוּף-הַנְּנִסִי-אוֹתִיּוֹת
 טְפִילֵי-עוֹפּוֹת אֶלָּא שְׁחָרַג אוֹתֵנוּ הַלַּיְלָה הַזֶּה כְּגוֹן טְפִילֵי-אוֹתִיּוֹת
 וְהָיִינוּ רוֹכְבִים מְשׁוֹלְלֵי-גַפִּים-אוֹת עַל בְּהוֹנוֹת וְעַל גַּחוֹנוֹת.

כָּל הַלַּיְלָה הַס – הַלֶּךְ הַס-הַס – וּפְיוֹ נִמְשָׁךְ מְעָלְיוֹ – אִי, בְּנֵי –
 לֵאמֹר כִּי אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַלַּיְלָה אֲשֶׁר הַפְּיוֹ נִמְשָׁךְ מְעָלְיוֹ
 וְהַס כִּי נִתְיַתֵּם אוֹר-הָ מִפְּנֵי
 וְהַס כִּי תוֹלְדוֹת הַלַּיְלָה הָיוּ לְהוֹדֶהוּ בְּהַעֲדָר תוֹלְדוֹתָיו.

וְכָל הַלַּיְלָה הָיִינוּ רוֹכְבִים, בְּנֵי וְאֲנִי, גְּלִימַת-פְּרָפְרֵי-צֶלַל
 לְגִרְמָנוּ וּלְשׁוֹנוֹת-רְכוֹת-שֶׁל-קוֹרֵי-שְׁמָמִיּוֹת;
 וְהַלַּיְלָה הֶלֶךְ וְנִתְמַעַט מִפְּנֵינוּ אֶךְ הַגְּדִיל לְהוֹלִיד
 קְרָקְפוֹת-שֶׁל-קְטוּמֵי-צִלְמוֹת
 וּלְשׁוֹנוֹת-רְכוֹת-שֶׁל-עֲבָטִיט
 וּבְנֵי – בְּעַל הַמְּנוֹרוֹת, אוֹר-כָּל-אֶהְבְּתֵי-אֵי-פַעַם –
 הַשְׁתַּפֵּל אַרְכוֹת מַעַל כָּל הָאָרֶץ וּמַעַל כָּל הַיְּבֻבוֹת.

כשאבי לימד אותי מהו שקר

השקרן, או די-אן-אי של הזדהות עם הקורבן

כְּשִׁיִּצְחָק הֵלֵךְ עִם אַבְרָהָם,
הַשָּׁמַיִם הָיוּ אֲדָמִים כְּדָם,
וְאַבְרָהָם אָמַר לוֹ –
זֶה סֵתֵם.

כְּשִׁיִּצְחָק הֵלֵךְ עִם אַבְרָהָם,
הַשִּׁיחִים נָבְלוּ בְּכָל צַעַד.
הֵם לֹא בָּעֵרוּ,
הֵם הִתְפֹּרְרוּ לְאַבְקָה.
וְאַבְרָהָם אָמַר לוֹ –
זֶה סֵתֵם.

כְּשִׁיִּצְחָק הֵלֵךְ עִם אַבְרָהָם,
מְרַכֶּבֶת אֵילִים לְלֹא רְאשִׁים
דְּהָרָה וְנִעְלָמָה בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה.
וְאַבְרָהָם אָמַר לוֹ –
זֶה לֹא סִימָן.
אֱלֹהִים מְחַזֵּיק בְּיָדוֹ אֶת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
כָּל הַזְּמַן.

אֵין
קֶרֶבֶן סֵתֵם.

אֲזוֹ הַסֵּתֵם כִּלְתֵי עֲלִיו, עַל אָבִי,
שֶׁהִסְתַּוְּבַב מִיָּתֵם כָּל יָמָיו,
אָבִי שְׁלֹא צִמַּח
שָׂרֵשׁ אָב,
שֶׁחֲזָרְרוּ רַק בְּשִׁפְהָ זָרָה נִעֲנוּ,

וכאלו לא נענו
מזמיו.

אז הסתכלתי עליו, על אבי,
שפניו היו נעולות. ורק חיכו
מלא שני הבטחה.
הסתכלתי עליו כשאמר – "את תראי –
השנה תהיה
הכי טובה!"

רק עיניו החליפו צבעים,
ודרךן ראו את מה שבא.
אבל את זה הוא לא ידע.

כשאבי למד אותי מהו שקר,
מלאך הניח גלימה –
גלימת קוסמים מקטיפה אדמה ובוהקת.
אני מעבירה אצבעותי בתוכה, מלטפת,
ואז מבהיק צד אחד,
וכשאני פונה והולכת לצד שכנגד,
נעלם הבוהק, הזוהר
ושביל עמום, ירחי וחור,
בי נחרט.

כשאבי למד אותי מהו שקר,
היו שני אנשים –
אחד מבגר משקר,
והשני ילדה שיודעת
שמשקרים לה.
הוא, כמו כוס מלאה מדי.
אינו יכול להכיל אפלו
עוד טפת אמת אחת.
והיא עכשו כבר יודעת.

עֲכָשׁוּ הִיא כְּבֹר יוֹדַעַת
לְשׁוֹחַח עִם הַמְּלֹאךְ,
לְלַכֵּת עַל הַגְּלִימָה
וּלְחַלֵּם אֶת הַשְּׂבִיל.

אָבֵל אֲנִי לֹא מְבִינָה אֵיךְ אַחֲרֵי שְׂרָאִיתִי
וְגַם אַחֲרֵי שְׂנֵקְשֵׁרְתִי
וְאֵיךְ אַחֲרֵי שֶׁהִמְאָכַלְתְּ הוֹנְפָה וְאֵיךְ אַחֲרֵי
שֶׁעוֹרֵק הַצּוֹאֵר פְּעַם
וְגִרְעִין הָאֲדָמָה
כְּבֹר קָרָא לְדָם
וְהַכֹּל הָיָה מְהִיר.
וְהַכֹּל הָיָה אֲטִי
וְאֵף אֶחָד לֹא בָא –
רַק אִזּוֹ נִפְלְאָה הַחֲלֻטָּה.

אֶת מְבִינָה, מִיִּשְׁהוּ הָיָה צְרִיךְ לְהַחְלִיט עַל זֶה,
בְּעֶרְכָּאָה עֲלִיוֹנָה. וְרַק אִזּוֹ וְאוֹלֵי אֶפְלוֹ בְּמִקְרָה,
הַמְּלֹאךְ בָּא.

אִזּוֹ בְּעֵצָם אֲנִי רוֹצֵה לְדַעַת
אֵיךְ לֹא זוֹרֵם בְּעוֹרְקֵי דִי־אָן־אֵי שֶׁל אַרְיָה,
אֶלָּא דִי־אָן־אֵי שֶׁל אֵילָה?

החמדנית

להסתכל בכל סוגי הצפרים –
האם אין חמדנות גם בזה?
או לנסע לקונסרטן או לאן שזה לא יהיה,
לצוד פרפרים.

גם אם זה למען המחקר –

אין חמדנות בזה?

עוד מאותו הדבר

עוד מאותו הדבר.

עוד ספר

עוד כסא

עוד אדם

חמדנית. כן! את חמדנית.

וכרגע שאת מרפה – שני עלים

נופלים על הדשא. שנים צהבים, חומדים את הקרקע

ואחד את השניה. לאור היום, מול כלם, בשמש.

איך זה לחמד משהו לאור היום בשמש? בדשא?

לפחות בחמדנות רגעית יש ותור על כל השאר.

למדו אותנו לומר כל כך הרבה דברים כל כך יפה.

גם זו חמדנות.

תאמרי את זה מכער!

אמא שלך ואבא שלך הכריחו אותך לדבר יפה!

אסור לומר כוס אמק, אסור לומר ג'ורה, אפלו תחת

אסור לומר.

הכללים האלה אגב, לא נגעו אליהם.

בחשך אפשר לדבר הכי מכער שרוצים.

לעשות הכי מכער לשנים.

שעות ישבת ליד האמבטיה של אחותך והסתכלת

איך אמך שוטפת לה את השער

בתערובות צמחים שרקחו לה במיוחד –

רק כדי שתוכל לשמר על הבלונד.

ולמי את דומה?

לאלה שרצחו אותם בגטו

הבני-זונות.

זה משהו בדם

צו הרחקה

אני נכנסת למכונית ומתניעה.
אין לי צורך באפליקציה כזו או אחרת –
את הדרך אני כבר מכירה.

אני מתחילה בנסיעה.
ברקע מתנגן שיר מלחן של יונה וולך.
אני שרה עם הזמרת את המלים שקראתי בספר.
אני נוהגת בבטחה –

כאלו שאני חוזרת הביתה אחרי יום ארוך.
כאלו שמיישהו מחכה לי בסוף הנסיעה.

לאחר חמשים דקות אני מגיעה
אני לא חונה אלא

עושה כמה סיבובים ליד ביתה.

יש עבודות בכביש אז אי אפשר לחלף ישר
אל מול ביתה.

אני חונה לא קרוב אבל גם לא רחוק.

אני מתקרבת לשער בהסוס שמהול בבטחון.
יש לי תשובה מוכנה אם מיישהו יחלף וישאל

מה אני עושה כאן.

עד עכשו לא נתקלתי באף אחד.

אני עומדת מול השער שלפעמים

נראה לי ירק ולפעמים

נראה לי כחל.

שם משפחתה חקוק עליו

בעברית ערבית ואנגלית –

הוכחה נוספת לכמה היא נאורה וטובה ומשלמת.

אני עומדת מול השער כמה דקות:

מספיק זמן כדי לקוות שהשער יפתח והיא תופיע.
מספיק זמן כדי שהשער לא יפתח והיא לא תראה אותי כאן.

אני תמיד משאירה משהו קטן:
סימניה או גלויה שקבלתי כשקניתי ספרים.
משהו קטן ממני שהיא תדע שאני השארתי.
משהו קטן שלא תהיה לה הוכחה ברורה שהגיע ממני.

כל הענין נמשך רק כמה דקות.
אני חוזרת למכונית ולשיר המלחן של יונה וולך.
אני עושה עוד כמה סיבובים סביב ביתה.
אחר כך אני נוהגת הביתה במשך חמשים דקות נוספות
עד לפעם הבאה.

אף אחד לא יודע היכן הייתי
ומי ששואל מקבל שקר כתגובה.
זה יחלף מעצמו
או שזה לא יחלף
והיא תראה אותי שם ליד ביתה.
כך או כך זה יגמר בשלב כלשהו
השאלה אם תהיה מערבת בזה משטרה.

שקרנית טובה

אני אומרת להם את מה שהם רוצים לשמוע.
אני מתגלה לעצמי כשקרנית טובה.
כן, אני אומרת בהנהון,
במקרה של מחשבות אבדניות או סכונ לפגיעה עצמית,
אמר. –

חמש דקות לאחר מכן אני נעולה בשרותים,
חותכת את עצמי עם סכין שגנבתי מהמטבח.
אי אפשר לסמוך עלי, אני חושבת לעצמי
וממשיכה לחתך.
הדם נוזל, מכתים את תחתוני.
אי אפשר שלא להרגע.
זה משהו בדם, אני אומרת לעצמי
או בתחושת השליטה.

גזם

אָבִי אוֹחֵז בְּמִזְמֶרָה שְׁמִשְׁמִיעָה קוֹל מִתְכַּתִּי.
אָבִי גוֹזֵם אֶת כָּל עֲנָפֵי הָעֵץ הַמְשַׁפְּחֵתִי.
הָעֲנָפִים נוֹפְלִים אֶחָד אֶחָד לְאֲדָמָה.
הָעֲנָפִים נוֹפְלִים אֶחָד אֶחָד וּבִדְמָמָה.

וְלִי נוֹתֵר עֲכָשׁוּ רַק לְהֵבִיט בּוֹ מֵהֶצֶד
וְלִי נוֹתֵר עֲכָשׁוּ רַק לְהֵבִין אִיךְ וְכִיצַד
הָאֲדָמָה כָּלָה כְּסִתָּהּ עָלִים וְעֲנָפִים.
צְפִיתִי בְּאָבִי, בְּעֲנָפִים נְעֻרְפִים.

נִגְרַף הַגֶּזֶם, הַגְּנָה חֲזָרָה לְקִדְמוֹתָהּ.
הַגֶּזֶם נֶאֱסַף וְאֵין כָּל זָכָר לְתִמּוֹתָהּ.
הַגֶּזֶם נֶאֱסַף לְתוֹךְ שִׁקִּית אֲשֶׁפָּה שְׁחֹרָה

אֶךְ בְּשִׁקִּית שָׁכַן לוֹ חוֹר וְהָעֵלִים דָּלְפוּ,
אֶךְ בְּשִׁקִּית שָׁכַן לוֹ חוֹר וְהָעֵלִים חֲשָׁפוּ
אֶת סְפוּרוֹ שֶׁל עֵץ הַמְשַׁפְּחָה, סְפוּר נוֹרָא.

כל מה שאיחרנו להציל

שאלות לילד

מָה רָאִיתָ וְאֵינִי זוֹכֵר
אֵיזָה שִׁיר נִתְפָּס בְּךָ מֵאִז
כִּמָּה צָר נִצְבָּטוּ עֵינֶיךָ
כְּשֶׁבְחָדָר הַהוֹרִים הַתִּיצֵב הַדֵּב?
מָה שָׁמַעְתָּ וְלֹא הִבַּנְתִּי
שָׁמְרָעִיד אֶת עוֹר־תְּפִי עַד הַיּוֹם

אֵילוּ מֵאֵיבְרִיךָ נִלְחָצוּ
אֶל אִמִּי
כְּשֶׁבְרַחֲנוּ מִהַבַּיִת?
בְּכִמָּה אַבּוֹת זָרִים הִתְחַפְּרָת בְּדַמְיוֹנְךָ – –
הָאֵם מִי מֵהֶם רָאָה?
אִם אֶגִּיד שְׁמַגִּיעַ לְךָ לְחִיּוֹת
עַד כִּמָּה תִּפְתַּע?

*

הַבְּקָר הַבְּהִיר הַזֶּה, הַמְּגַלְתִּי
כְּשֶׁכָּל הַפְּרָחִים נִפְתְּחוּ
לְבַכִּי הָיָה צָבַע שֶׁל חֲלֻמוֹנִיּוֹת
שְׂכַחְתִּי לְקַחַת אֶת הַתְּרוּפָה שְׁלִי

רְמִזֵּי חֶרֶף נִקְבוּ אֶת הַמְּגַנְנוֹת
אָמַרְתִּי בְּדִיחָה גְרוּעָה בְּאֵרוֹחַת צְהָרִים.
אִם מִשְׁהוּ טַפְטֻף כָּבֵד, שְׂיִצִּיף
יֵלֵד נֶעְלֵב מֵעוֹלָם לֹא נֶעְלָם מִתּוֹכִי

בְּתוֹךְ הַצְּנֻרֹת בְּמִקְלַחַת
שְׂרָשִׁים חוֹסְמִים אֶת הַנְּקוּזוֹ.
אֵינְסֻטְלִטוֹר מִתְּלַבֵּט בְּשִׁפָּה רְפָה
אֶפְשָׁר לְעַקֵּר, אֲבָל הֵם יִצְמָחוּ שׁוּב
עַד הַחֶרֶף הַבָּא

אובדן הוא תעלת לידה

*

"שובו לבצרון אסירי התקנה"
(זכריה ט יב)

בבקר בא הבכה הלבן –
בלוע בא, בוקע את כזבן
של השפתים האמרות שתיקה
גברית כעין; כעת, פצועות דכא,
מכן מכוש המרד המשחרר:
כשם שמת עד שבע מזורר,
רועד החי עד שטהר בשרו;
כשם שאלהים מפליא לברא
מרפא לנפרדות בהפרידו
בשר מעל בשר, כן לדידו
אדם נחם בהספות תקנה,
באפיסת כבודו, בצר, בגוע
ספור חזיו עד כה – חרבן מקדש
הוא קול כופה לפתח דף חדש
בספר השרוף, להוכח
בעלכרחו של עוף החול. וכך
הגוף המפרכס ללא שליטה
לוחש ברוך עם כל עוית: "אתה
בדרך הישר. אבדן גמור
הוא תעלת לדה". ומתפרק.

כשאני מנשק את כל הרוח

בכל אובדן

בְּכָל אֲבֵדָן יֵשׁ מְשֹׁהוּ בְּהִיר
וּבְלִתֵּי מְעֵדָן. גְּוִיָּה מְעֵלָה רְמָה,
זוּמָמַת שִׁיר. אֵימָה נוֹהֶמֶת עַל הַקִּיר,
יֵשׁ מְשֹׁהוּ בְּהִיר בְּכָל אֲבֵדָן.

תגידו: השמש ברוחה גם
כי השמש כואבת, חמרת
כגיהנם, שקועה, לוחבת
אך ודאי שאינה ברוחה לעצמה
כעצמה; זה הבל.

תגידו: האדם ברור גם
וברורים אנו לעצמנו;
ידים, רגלים, מלים ריקות.
הרבה שתיקות שבדבור
ודבור שבשתיקות.

אך תשוּקתי מציאותית
כשאני מנשק את כל הרוח
ונפשי המציאותית כה מבקשת לאבד
את האבדן לכדי אדם בתאוונה.

רוּאָה אוֹלַת וּמַעִיד: הִנֵּה מֵת יֵלֵד.
רוּאָה מֵת יֵלֵד וּמַעִיד: הִנֵּה תְבוּנָה.

גירוש

לְכִי לְכִי לְכִי לְךָ
אֶל נְקִיוֹנוֹת־לֵב לֹא שֶׁלְּךָ.
חֲלוּל הַלֵּב אֲשֶׁר מְלֵא בָּךְ. הוּא כְּמוֹתְךָ –
חֲלוּל כָּל כָּךְ.

לְכִי לְכִי לְכִי לְךָ
לְשִׁלֵּק שְׁמֵן מֵעֵגֶל רֶךְ
בְּחִמְיָן־לֵב צְלִי אֶת הַכְּלִי. רְצִחֵי אוֹתוֹ –
רְחֲצֵי אוֹתְךָ.

בְּגוּף נְבוּל עֵבֶשׂ הַלֵּב כּוֹזֵב בְּפִין הָרֶךְ נִחְרָךְ
חֲלוּל הַלֵּב אֲשֶׁר מְלֵא בָּךְ. הוּא דְחֻלְיִל –
וְלֹא מְלֵאָךְ. לְכִי לְכִי לְכִי לְךָ.

מִי רִכַּב עַל מִי וּמִי
אָהַב אֶל הָעֲצָמִי וּמִי
דָּרַשׁ עֲצָמִי מְרַחֵב וּמִי
עָלָה לְדַהֵר עָלָיו?

כִּי לֹא מֵעֲצָמֶיךָ הִבָּאת אֶל עֲצָמִי
אֶת הָעֲצָמִי שְׂאֵלֶיךָ הִבָּאת
וּפְרִי מְזוּנָךְ כְּמִנוּעַ סִתְמִי
צוּרֵב בְּקִבְהָ וּמְעוֹת
אֶת סֶךְ כָּל הַמְּסַכְסֵךְ וְשֵׁב
כְּנֹאד רֹטֵב בְּאִמְצַע הַשָּׂרֵב.

את כל הבושה שלך שִׁירָאוּ

מפלצת

הֲרַע הִיָּה חֶפּוּר לָהּ מִתַּחַת לְעוֹר
כְּמוֹ לְכַלּוֹף מִתַּחַת לְצַפְרָנִים מְטַפְחוֹת.
אִישׁ לֹא יִרְגִישׁ
עַד שְׁתַּנְעָצְנָה בְּבָשָׂרוֹ.

בוגדת

אֲנִי מֵעַמִּידָה אוֹתָךְ לְדִין
בְּכַפֵּר הָעִיר.
שְׁכֶלֶם יִרְאוּ
כִּמָּה אֶת שְׁפָלָהּ.
עֲכָשׁוּ אֲנִי אֶהְיֶה שְׁפָלָה יוֹתֵר.
קָר לָךְ? אֶת אוֹמְרֵת שְׁקָר לָךְ?
יִפִּי. תִּקְפְּאִי.
אֶת מִתְחַנְנֶנֶת? תִּשְׁתַּקִּי.
וְעַכְשָׁו תִּסְתַּבְּבִי,
שִׁירָאוּ לָךְ גַּם מֵאַחֲזֹר.
אֶת כָּל הַבוּשָׁה שְׁלָךְ
שִׁירָאוּ.
תִּרְדִּי עַל הַבְּרָכִים.
תִּבְכִּי.
אֵין כֹּהָ דְבָר "אֲנִי לֹא מְצַלִּיחָה".
תִּבְכִּי!
לֹא! לֹא בִּיבְבוֹת חֲלוּשׁוֹת!
תִּשְׁאָגִי! שְׁכֶלֶם יִשְׁמְעוּ.
בְּעֵקֶר הַשְּׂכָנִים.

שִׁידְעוּ בְּכָל הַשְּׂכוּנָה,
 בְּכָל הָעִיר,
 בְּכָל הַמְּדִינָה,
 שְׂמַעְכֶּשׁוּ אֲנִי,
 מִפְּסִיקָה לְשִׁתְּףָה פְּעֵלָה.
 שְׂמַהֲיוֹם אֲנִי מוֹצִיָּאָה אֶת כָּל הַכְּבִיסָה הַמְּלַכְלֶכֶת
 וְלֹא מַעֲמִידָה פָּנִים יוֹתֵר.
 לֹא מְשַׁתְּפֶתֶת יוֹתֵר בְּמִשְׁחָק הַמַּסְכּוֹת וְהַזִּיּוֹף.
 וּמוֹצִיָּאָה אוֹתָךְ לְכַפֵּר הָעִיר בְּאִשְׁמַת
 1. נְכוּר חֲמוּר
 2. הַעֲמַדַת פָּנִים
 3. הַסֵּר הַבְּעֵת רְגִשׁוֹת
 4. נְתוּק רְגִשִׁי
 5. זִיּוֹף
 6. וְהַסְתֵּרָה

וְהֵם יִגִּידוּ –
 "אֵיךְ הִיא יְכוּלָה, זֹאת אֲמַא שְׁלָה!"
 וְאֲנִי אֶרְקַד שָׁם עֲרֻמָּה וּמְאֻשְׁרָת,
 בּוֹכָה וְצוֹחֶקֶת,
 בּוֹגְדָת.

חיית רוק

*

צְבוּעַ בְּלֶק צָהָב וְשָׁפָם לְבוּשׁ
בְּגוֹפִיָּה לְבָנָה וְגִ'ינֵס הוּא לֶקֶק
אֶת מִשְׁקוֹף דְּלֵת הַבַּיִת הוּא לֶקֶק
אֶת הַמַּחְבְּתוֹת הוּא לֶקֶק אֶת
הַמְּקָרֵר מִבְּחוּץ הוּא לֶקֶק
אֶת חֲלוֹנוֹת הַסְּלוֹן הוּא לֶקֶק
חַיֵּת רוֹק אֲמֵתִית שִׂוֵּדַעַת לְלֶקֶק
וּמְלֶקֶקֶת. שְׁטָף רֶק לֶקֶק
אוֹתִי, נְסִיתִי לְבָלַע וְיִרְקָתִי.
כְּבִיתִי אֶת הַרְדִּיּוֹ נְתַנְשֶׁקֶתִי
וְיִצְאָתִי מִבֵּיתִי לְבִלִי שׁוֹב.

אֲגַנְף הַמְשַׁחַר לַשִּׁיר

אחרת

נִקְשָׁת עַל הַמְצָת הָאֵלֶקְטְרוֹנִי שׁוֹב וְשׁוֹב,
וְרַק בְּרַב־יַעִית הוּא נֶעֱנֶה לְךָ, הַזּוֹנֶה. אֶת
יִוְדַעַת – זוֹהִי לֹא קִלְלָה בְּכֻלָּל, וְהִיא מוֹנֵעַת
מִפְּרַח שֶׁל הַרְגֵל, מִבֵּית הוֹרֵיךָ, וְחָשׁוֹב

לְגִדְעַ, לְסַגֵּל אַחֲרֶךָ. לֹא לְשֵׂאת לְשׂוֹא.
אֲבָל כָּל כֶּךָ רְצִית כָּבֵד לְעֵשׂוֹן, יֵא אֱלֹהִים, זֶה
חֲזַק מִמֶּךָ, וְאִין לְלַכֵּת נִגְדָה, אִין לֹא עִם זֶה.
תְּשׁוּקוֹת פּוֹרְצוֹת לֹלֵא שְׁלִיטָה. רוֹצֶה. אֶת זֶה. עֲכָשׁוֹ.

וְעוֹד סְבוֹת הָיוּ, אוֹלֵי הָאוֹטוֹבוֹס אַחֵר,
אוֹלֵי קָרָה אֶסוֹן, אוֹלֵי חֶמֶס וְהֶרְצוֹן,
וְאִין סִפְק שְׂרַע וְהַמְצָת הַזֶּה עוֹכֵר

כָּל רִמְזוֹ לְשִׁלּוֹה, פְּשׁוּט חוֹמְדַת לָהּ לְצוֹן,
וּפְהַ וְשֵׁם גַּם אֶת רוֹצֶה לְהִיּוֹת אֶחָד אַחֵר,
אֶחַת שְׂיִכּוֹלָה לּוֹמֵר, וְלֹא יִקְרָה אֶסוֹן.

לא נעים

ואחרי זה כמו אידיוט הצעתי לו כוס מים
אז הוא נשאר ללגם ולספר לי ספורים
על קונטים ומכניקות – – –

אצלי כבר האזנים
עברו להאזין לציוצי הצפרים
לקול המקדחים והבטון, דפיקות פטיש,
גננת שצועקת: "נעם, בוא לפה מיד"!

וכל זה ושפתיו זזות עדין – כה מתיש!
הרחוב עיף כל כך, השיש קר בכף היד.
הגוף הריק הזה, האם בכלל תשוקה היתה בו?
האם בחדריו הדם נשאב במהירות?
הוא רק בקר לרגע, אבל זה שלי בטאבו
והנה שוב קרב לגעת,
כמה יהירות.

קרוב כל כך, פניו נראים לי שוב כמעט נאים,
רציתי לסלק אותו,
אבל זה לא נעים.

עוד ז' שקספירי

"היש סיכוי שיזדיינו אתי?"

מאיר ויזלטיר

אָמַר נָא לִי, אִישׁ רוּחַ מְשֻׁלָּהּב,
הֵיִשׁ סְכוּי שְׁמִבְטָהּ הָרַע
הַנַּח עַל כָּל דְּבַר כְּבֻעָלִיו,
עֵינֶיךָ הַבּוֹרְקוֹת כְּאִזְהָרָה,
וּמְלוֹתֶיךָ, הַתּוֹבְעוֹת לָךְ
זְכוּת־יְתֵר שְׁעֵבֶרָה בִּירְשָׁה
לְפָלֵשׁ לַתְּחַתּוֹנִים בְּקִצֵּה עֶטְףָה,
בְּדַפּוּס הַמַּעֲנִיק הַלַּת־קֶדְשָׁה,
וּזְרוּעוֹתֶיךָ, שֶׁהִדְיוּ הַכְּשִׁיר
לְדַחֵק בְּאַחֲרוֹת, בְּשִׁדְלָנוֹת,
וְאַגְנֵךְ הַמְּשַׁחַר לְשִׁיר,
מְצִיב תְּאֵאוֹתוֹ כְּאִמְנוֹת
בְּמִלָּל שְׁגוֹרִם לְהֵן לְקַפֵּא –
הֵיִשׁ סְכוּי שְׁיִזְדִּינוּ מִפֶּה?

רק איפה לשים את הילד

את לא צריכה לגעת

כשאותת ועצר כמעט לרגליה קרסו אשוחים מסביב והיה ראשו קבוע במסגרת המכונית כפין פדרת המוכן לסטריק. הוא שאל לאן היא צריכה והיא ענתה לאן אתה.

המכונית הייתה ירקה והוא כדג בועה, אפשר ורד משזכרה ואף קטן יותר, קטן כל כך, בגדל של מוט הלוחים – – –

אמרו לה כבר שאת יפה, נאנח ממצולות זמה, רק הביטי בי מקפח את צלמי, גדל ותופח בלי חליות פיש.

ידה שחררה את חגורת הבטיחות כנגד ליתן הבועה הגנחני שנורה כפגזי ימי על תהומות סלולות ובלע בדרפו את דגיגוני נשימותיה ואת חרבות האויר שרוקנה אל אולמות ראותיו בעריצות אביונית.

כמו גבורת פעלה אחזה בידה בידית וחנקה בקרבה פעימת לב, גחון, אפלו שמץ חמלה. הוא לא יעצר את ההיפּהוּפּ לפתחי הרוכסן אפלו יכנסו בהם נידת משטרה או רכב ליוות. הבחירה בידה ובכל זאת

אנוסה היא. אל רפסודת האספלט תקפץ ביום אחר. עתה תשמענה אזניה את יללת הפליטה של הזין הזה ותחזינה עיניה בנשל הקרצית המרקנת מדמה שעה שמת הוא מות קטנים ועוצר לה סמוך להר המנוחות.

כובע נזיר

לרב העמידה פנים כי יש להחלטותיה תוקף. אם יציע נשואים, אתלבט, חרצה, אף שלא נועדה עם איש זה שנתים; אם תפרץ שרפה, אציל את קרול לפני פו. כה אהבה לשנא את אליס. יש ונשא נאומים נרגשים לטובת משימות בחלל. ילדים, אתגעגע ודאי, אבל נאס"א זקוקה לי – – –

בלילות שבהם לא המריאה טרפה מוחות בולמי זרע עד קציפת עונג אוטרקי על גדות נרתיקה. לבשה שמלת כלה ושחקה קריקט בין שרידי חללית עשנה, חובטת בראשו הערוף של פו, וקצה שפמו טוה לה שבילים בדיו שחרה.

ובשובה לבייתה עת פגו תמרורי הדרך אל גמרת היער וחיוף שבע-עורבים על פניה, פסחה בין צפרנים צהבים לסיפנים. אם יאבה האדון לחזר בפרחים, עליו לדעת: היא מתעבת כובעי נזיר ושושנים צחורים.

מוות זמני

בימים ששטפה אמו את הרצפה, שחק בחילים על מעינים כחלים, הפריד בין מחנות נצים בגדר במבה חשמלית, השליך מורדים אל מות זמני מגבעת שטיח מקפל לרצפה.

זה לא נורא שישחק בזמן שהיא בטלפון, מבררת מה היה דחוף לה להרס לעצמה את החיים. שיהיו קצת פרוורים, שטיות, היא תגמור עם הרצפה ותבוא לשאב הכל. רק איפה לשים את הילד.

הבגאז' מלא אימה

חצי הדרך אל אלוהים

אנחנו נוסעים להתעלס בבית הקברות
אבל נעצרים בחצי הדרך אל אלהים.
בוא נודה על האמת,
הרי הבטחנו שנאמר רק אמת:
אנחנו נעצרים מול חפיסת הסיגריות שהתרוקנה.
כשאנחנו קונים חפיסה חדשה,
שוב אין צורך דחוף באלהים.

בשעת חצות
אולי יהפך האוטו שלך
לטנק ממנע.
אני לא רוצה לראות את זה.
אני רוצה לראות את זה.
אולי אני עוצמת עינים,
אבל אנחנו נוסעים ורואים.

שנים נכנסו לעשן הקרב.
אחד נסגר, שני נשבר.
אחד ינק, שני נחנק.
אבא שלי.
אבא שלך.

מדרזדן ועד גבעת שאול,
גברים מתים או חוזים ברובים חיים.
אני שומעת את רעם הקרבות
הולם מתוך מעילך ההדוק
אי שם
מישהו נהרג.

אי שָׁם
מיִשְׁהוּ הַרְג.
הַגְּבֵר נִהְרַג עוֹד לִפְנֵי שֶׁהוּא נוֹלֵד.

הַגְּבֵר נִהְרַג.

אֲנִי הָעֵדָה הַיְחִידָה לְצַנִּיחָתוֹ אֶל הָאֲדָמָה
וְהַחֲלָב בְּשֵׁדֵי יִבֵּשׁ מוֹל הָאִימָה.
אֵין לִי דְבָר לְהַצִּיעַ לָךְ
מִלְבַּד סִיגְרִיָּה אַחֲרוֹנָה.
קַח אוֹתָהּ.

כְּמוֹ אֲבִיךָ,
גַּם אֲבִי הֵלֶךְ אֶל הָאִימָה
אַחֲרֵי שֶׁהִחֲלַב יִבֵּשׁ.
אַחַר כֵּךְ נוֹלְדָנוּ. אֲנִי וְאַתָּה.
עֲכָשׁוּ אֲנַחְנוּ נוֹסְעִים אֶל בֵּית הַקְּבָרוֹת בְּאוֹטוֹ שֶׁלְּךָ
וְהַבְּגָאוֹ מִלֵּא אִימָה.
פְּתוּלֵי הַדֶּרֶךְ אֵינָם נִרְאִים
כְּשֶׁאֹרוֹת הַפְּנֹסִים כְּבִים מְרַב בְּהֵלָה.
אוֹלֵי הַתְּהוֹם שְׁמַמְתִּינָה בְּצַד
הִיא חֲצִי הַדֶּרֶךְ אֶל אֱלֹהִים.
אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים שֶׁהִיא קְרוּבָה.
הוּ, אֶל מִלֵּא רַחֲמִים.

הַגְּבֵר נִהְרַג
וְשֶׁתֵּק.

אַבֵּל אֲנַחְנוּ לֹא נִפְסִיק לְדַבֵּר
כְּדֵי שֶׁלֹּא נֵאֱלָץ לְהוֹדוֹת
שֶׁהַגְּבֵר כָּבֵר נִהְרַג.
בְּאוֹטוֹ שֶׁלְּךָ אֱלֹהִים לֹא תִמִּיד נִמְצָא
וּבְכַבְּאוֹ הָאִימָה יֵשׁ מַחְסֵן שָׁלֵם שֶׁל נֶשֶׁק,
אֲנִי הָעֵדָה.
כְּנִרְאָה שֶׁאֲנִי אִשָּׁה.

וּכְבֹּר אֵינִי יְכוּלָה לְהַמְלִיט מִן הָאִימָה.
הַשְּׁעָה מְאַחֶרֶת וְהַדְּלֵת
לְגַמְרֵי נְעוּלָה.

אֶלְמָלָא רַחֲמִים,
אוּלֵי לֹא הֵייתִי אֲשֶׁה.
וְאִם לֹא נִוְתְרוּ רַחֲמִים,
אוּלֵי אֵינִי אֲשֶׁה.
לֹא, אֲנִי לֹא בֹכָה.
רַק כְּשֶׁהִגְבַּר שׁוֹתֵק וּמְסֻתָּבֵב
אֲנִי יוֹדַעַת שְׁאֲנִי אֲשֶׁה.
אֲנִי נִזְכָּרֶת שְׁפַעַם רְצִיתִי לְמִצָּא מְלִים שֶׁל נַחֲמָה
אֲבַל שׁוֹתֵקֶת
מוּלָּהּ.

אֶלְמָלָא רַחֲמִים
לֹא הֵייתָה הַדְּרֹךְ הַזֶּה
חֲצִי הַדְּרֹךְ אֶל אֱלֹהִים.
וְאִם בְּעוֹד רַגְעַי יִפֹּל כּוֹכֵב אֶל שׁוּלֵי הַכְּבִישׁ הַרְטֵב
אוּלֵי נִבְיַע מְשֻׁאָלָה:
שְׁבִתוּךְ קִבְרֵיהֶם זֹכִים הַמֵּתִים
לְמַחְסָה הַשְּׂכַחָה.

שְׁעַת חֲצוֹת חֲלָפָה.
אֲנִי עוֹמְדַת מוֹל בְּתֵי מְטַבְּחִים שֶׁל גְּבָרִים נְהַרְגִים וְשׁוֹתֵקִים,
עֵדָה יְחִידָה בְּאִמְפִּיתֶאֱטְרוֹן הַרִיק
מְדַרְזֵדֵן וְעַד גְּבַעַת שְׁאוּל.
בְּכָל פַּעַם שֶׁנִּכְנָסִים לְבֵית הַקְּבֻרוֹת הַזֶּה
יֵשׁ בְּתִּקּוּל שְׁצוּעָקֶת: "אֶלְמָלָא רַחֲמִים".
לֹא, זֹו לֹא אֲנִי שְׁצוּעָקֶת.
אֲבַל אִם הֵייתִי צוּעָקֶת,
דְּבַר לֹא הָיָה נִשְׁמָע עוֹד
בְּכָל הָעוֹלָם.

אל מלא רחמים!
המצא מנוחה נכונה
לחיים.

לילה.
ואתה אינך.
ובית הקברות פרוץ אל הרוחות ואל הסערה.
כשהקר גובר לבלי נשא,
אני נכנסת לתוך המאפיה שלך
ומתכסה באפר.

לתפוס בַּזְרַע שְׁ – תִּרְאִי! – מִנֶּיךָ

*

כִּי טָרַם הַבֶּכִּין נִבְרָא הַבְּכִי.
לִפְנֵי הַטָּרֶף – הַהִבִּיל הַדָּם.
וּבְעֵד כָּל־כֶּתֶב־הַלְּבָנָה הַמְּאֻבְּכִים
נוֹצְצֵת שֵׁן הַקְּנִיבֵל הַתָּם,

קְדוּמָה כְּעוֹלָמוֹת אֲשֶׁר סִיפּוֹ בַּחֲרֵב
יוֹצֵר לֹא־נַח־לֹא־יִכְלוּ־כָל־צַבָּאוֹתָיו, שְׁתָּר
מְקוֹם לְאִישׁ – וְאִין. וּבְאִין – זִיפּוֹ בַּחֲרֵט,
וְעַל אֲנָךְ שִׁיף לְקַדְקַדְיוֹ צוּרָה שֶׁל שֵׁטֶר.

אִז מָה־אָנוּשׁ וּמָה הַפְּלֵא שֶׁבִּשְׂשׁ
שֶׁבְּרַנּוֹ לַעֲשׂוֹת בְּנֶרְגַע עֶגְל?
הַפְּלֵת שְׁנֵי שְׁדִינּוֹ – חֶשֶׁךְ לְמִשְׁשׁ.
עִם מָה נִשְׁאַרְנּוֹ פֹּה? עִם סוּפֶר־אָגוֹ.

אוּלֵי תוֹדִיעַ 'זְמַן!', אֲלוֹה־פּוֹסֵט־אֲלֵפִים?
תַּחֲתֶךָ אֵת סוּף הַשׁוּט.
תִּשְׁטַף מֵהַפְּנִים
אֵת קִשְׁת הַצְּבָעִים. הַהִבֵּל עַל הַמַּיִם
יִמַח עִם הַטּוֹבִים שֶׁבַּמְּאֻמִּינִים,

וּכְשֶׁהַמַּעֲשִׂים טוֹבְעִים –
כְּשִׁיד שֶׁל אָב
תִּנְיָף דְּגָלִים שְׁחָרִים –
בְּאֵשׁ הַמְּאֻנְכֵת –
בְּעֵץ הָרַע הַנִּקְרָע כּוֹכֵב־כּוֹכֵב –
שֶׁם מִיִּשְׁהוּ יִמְצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ.

בקתת המטרונום

הגִיעָה הַשְּׁעָה שְׁנֶכְנֶס
אֶל תּוֹךְ אוֹתָהּ בְּקִתָּהּ אֲשֶׁר בְּנִיתִי.
שְׁנֶכְנֶס אֶל תּוֹךְ בְּקִתָּת הָעֵץ.
הַגִיעָה הַשְּׁעָה שְׁאֵת תְּנִידִי

בְּרֹאשׁ כָּל מִטְטָלֶת, כָּל יוֹעֵץ
כְּלִיּוֹת וּבֵית־חֲנוּהַ וְאֶף וְאוֹן
שֶׁבְרִצּוֹתוֹ הָיָה לִי לְרוֹעֵץ
וּבְרִצּוֹתוֹ הִפֵּךְ אֶתִּי כָּל אֶבֶן.

תִּרְאִי אוֹתָם: זְקִיפִים בֵּת"ס-תֶּס"חִים.
אֶצְלָם תִּמְיֵד הַגִיעָה הַשְּׁעָה.
אֶצְלָם עַל כָּל תְּקִתוּק שְׁלֹא פִסְעֵתִי
קִפְחֵתִי אֶת הַקּוֹסְמוֹס בְּפִסְיָעָה.

הֵם לֹא יוֹדְעִים: כָּל תִּיק עֲלִיו פִּסְחֵתִי
הוּא פִּס חֲקוּק בְּדָם עַל מְזוּזָה.
אֲנַחְנוּ נִכְנָסִים לוֹמַר: יֵצְאֵתִי.
לְנֹטֵשׁ לְאַנְחוֹת בְּקִתָּהּ בְּזוּזָה.

לְיֵצֵאת בְּרִכּוּשׁ גָּדוֹל. בְּיַד רָמָה
לְתַפֵּס בְּזָרַע שׁ – תִּרְאִי! – מְנִץ.
בֵּין יָם וּבֵין מְגֵדֵל, מוֹל הָאֵימָה,
לְזֹרוֹת אוֹתוֹ. לֹא עוֹד לְסִמֵּךְ עַל נֶס.

נִכְנָסְנוּ וְלִכְּנָן נוֹכַל לְיֵצֵאת.
נֵצַא אֶךְ נִשְׂאָר בָּהּ, בְּבִקְתָּהּ.
מָה יֵשׁ לָהּ בְּלַעֲדֵינוּ? לְיֵצוֹת
וּלְיֵצִית: זֹו שְׁעַת הַבְּקֵעָתָהּ.

בְּכָל הַמְטְרוֹנוֹמִים תֵּאֲחֲזִי
בְּכָל זְקִפּוֹת הַפֶּרַח הַפּוֹחַד
וְהַבְּקִתָּהּ תִּלְפֹּת אֶת הַחֲנוּהַ
וְתִתְּפוּצֵץ בְּהֶדֶף הַשְּׁקֵט.

מתי הפסקנו לחמוד

גופים ניגפים

לא מזדיינים כבעבר
הגופים נגפים
והאגנים אינם מטים
להרוות את הפיות
החרבים, המעוים.

מתי הפסקנו לחמד
מתי הסתנן הנימוס ואסר
על אלימות הבשר
על התשוקה לתור את העור
להתרברב בערוה, לחדר.

מנוחה

הניחי לשער ראשך להכסיף
להקציף בחשכת החדר.
התירי לשער הערוה לצמח
פרא, למפשעות להעשיב,
מרבד של סוף לאיברי המסתופף,
הנרדם על גדת ירכה.

שיר יין

בעקבות אנקראון

לא זללנו בארוחת הערב
אבל חסלנו את היין
עכשו אנחנו מסבים בסלון
מפטיפטים על מאהבים
שהמתיקו את בדידותנו וקמלו

שלושה שירי אהבה של אישה זקנה

רציתי

רְצִיתִי לַעֲשׂוֹת לְךָ
אֶת מַה שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ עוֹשֶׂה לְחֻמְנִית
אֶת מַה שֶׁהָאֵבִיב עוֹשֶׂה לְכוֹבֵעַ הַנְּזוּר
אֶת מַה שֶׁהַחֶרֶף עוֹשֶׂה לְמַפְלָס הַכַּנְנֶרֶת.
אֲבָל יְכַלְתִּי רֶק, כְּמוֹ רוּחַ סֶתוֹ,
לְהָרִים אֶת עֵלָה הַשְּׁלֶכֶת
וּלְשַׁבֵּחַ אֶת יַפְיוֹ הַמִּפְאָר.

*

הָרִי אֲנִי מְלֹאָה אוֹתְךָ
כְּמוֹ אֶת חֵם גּוֹפִי,
כְּמוֹ רַחֲשׁוּשִׁים בְּמַעַמְקֵי
נִימִי עֲמוּד חֶשְׁמֵל יֶשֶׁן
מַעֵץ סְדוּקָה, מְזַמְזָמִים,
מְצַיְצִים לְךָ בְּלִי הֶרֶף
מְדוּחִים גּוֹן סְטוּפ
מַה דַּעְתִּי, מַמָּה הַפְתַּעְתִּי
מַה אֲנִי רוֹאָה.

הוּי, כְּמָה הַתְּרַגְלָתִי לְאֵהֶבְתְּךָ,
וְאֵיךְ חֲשַׁבְתִּי שְׂאֵינִי זְקוּקָה לְךָ.

*

בְּתוֹךְ בְּבַת עֵינֵי אֶתֶּה קַיִם
כְּמוֹ אוֹצֵר, כְּמוֹ פְּנִינָה בְּתוֹךְ צְדָפָה
כְּמוֹ קֶרֶן אוֹר שֶׁהִתְגַּנְּבָה בְּחִנְפָּה
לְסֹרֵק וּלְנֶשֶׁק מִימֵי אֲגָם.

וְאִם לְרַגַע נֶעְלַמְתָּ
הָאֲגָם כָּלוּ קִדְרֵי
וְהִצְדִּיפָה רִיקָה, נֹזְעָקִת,
חִלּוּלָה מִכָּל דְּבָר.

הציפור שיכולתי להיות

במצפור גמלא

1.

מה תעשה אשה באמצע הלילה ומחשבותיה מלאכי סער
סותרים, פורעים את קורי חלומותיה? מה תעשה וקולות
החשכה רוכנים עמה על אדמה, עם הדי נשימות קפודים,
עם ניד עלים נצת, עם חריקת יאוושה של דלת. זרה.

מה תעשה אשה החוזרת ומונה אסונותיה, ממוקלת באצבעותיה
אחד לאחד כמו מנתה בראשיתה את אותיות שם האלהים:
("בראשית הייתי עובדת אלילים ופסלים עצומים כמו חמסות,
או טורקזי ים מלאו את חיי").

מה תעשה ותנועת הסרעפת העולה, היורדת, המבכה,
נעה כנהר שיש בו מן הקפאון והיתה בו מן ההפשרה. שהזמן
הארץ התקצר וחלף ונשימות ילדיות עמקות אינן ממלאות
עוד את החדרים?

מה תעשה ואין בחלל בטנה ובראותיה ("אני נחנקת")
די מקום לעצבונה. המבקשת הלילה, עוד הלילה
לרדת לנהר ולהחליץ מגדתו השנייה?

היכן הנהר? ואיה הגדה? ואיזו אשה את מבקשת להיות?
("לפעמים כשאני חולפת בתחנה המרכזית ממרת לאוטובוס הביתה")
אני שומעת את רחש האלים סביב וממשיכה הלאה. געגוע

.2

צָלִיל גֶּשֶׁם פּוֹרַע אֶת צְעָרִי,
מִחֲשַׁבְתִּי נִתְקַת, מִגְבִּיָּהָ עוֹף
נוֹדֶדֶת אֶל תְּצַפִּית הַנְּשָׁרִים הָאֶפְרָה,
אֶל קֶנֶם הַמְּבֻדָּד בְּסָלַע.

תִּפְרִי חֲלוּמוֹתֵי הָרוֹפְפִים
נִחְלָשׁוּ עִם הַזְּמַן, גַּם טִפְרֵי הַנְּשָׁרִים
לֹא נִרְאִים עוֹד.

.3

אֵף אֶחָד לֹא יוּכַל לְהִשְׁכִּיחַ מִזְּמִנִי
אֶת הַצֶּפּוֹר שֶׁיִּכְלַתִּי לְהִיּוֹת.

משקל האש

בסינמטק ירושלים

בְּסִינֶמָטֶק יְרוּשָׁלַיִם מְשַׁחֲזָרִים סְרָטִים,
 מְנַקִּים אֶת סְלִילֵי הַפִּילֵם הַדּוֹאֲבִים בְּנִשְׁמָה קִלְהָ –
 כֶּךָ מַחְטָאִים פְּצָעִים
 בְּפּוֹלִיֶּדִין
 עַל בְּרוֹךְ שֶׁל יֶלֶד בֶּן חֵמֶשׁ,
 מוֹרְחִים דְּאָגָה עַל הַשְּׂרִיטוֹת
 וּמְלֻטְפִים תִּלְתְּלִים שְׁחֹרִים
 כְּמוֹ סְבִיוֹנִים שְׂרוּפִים שְׁלֹא יְכוּלִים לְהִתְעוֹפֵף בְּגִלְלֵי מִשְׁקַל הָאֵשׁ,
 מְדַבְּקִים כְּנָפֵי שְׂפִירִיּוֹת לְאַחוּי הַקָּרֵעַ
 וּבוֹעוֹת סְבוּן פְּנִינִיּוֹת שֶׁל עֵינֵי זְבוּבִים קְסוּמוֹת,
 מִשְׁכִּיבִים לִישׁוֹן
 בְּמַטַּת הָאֲרִכְיוֹן הֶרְפָּה.
 אֲנִי רוֹצֵה לְפַנּוֹת אֶת סִינֶמָטֶק יְרוּשָׁלַיִם
 מִירוּשָׁלַיִם,
 יְרוּשָׁלַיִם כֶּבֶר לֹא מְסַפֵּיק בְּטוֹחָה
 לְסְרָטִים בְּהַחֲלָמָה.

בְּסִינֶמָטֶק קִיִּיב מְכַבֵּים אֶת הָאוֹר,
 חוֹסְכִים בְּחֶשֶׁמֶל,
 מַחְצִיַּת מְכַשֵּׁר הַיְצוּר שֶׁל תַּחֲנוּת הַכַּחַ
 נִפְלָה בְּהַפְצָצוֹת.
 זֶה יִתְקַן,
 יָדִים עֲדִינּוֹת יִרְפִּיבוּ בְּמַבְרַג פִּילִיפֶס דְּקִיק נִיצוּצוֹת בְּרָקִים בְּחֶשֶׁךְ,
 וְסָה בּוּדָה* אוּקְרָאִינָה, וְסָה בּוּדָה
 הַכֹּל מְצָלֵם
 הַכֹּל מְקַלֵּט
 הַכֹּל יִקְרַן בְּבוֹא הָעֵת

* "הכול יהיה, אוקראינה" – סיסמה פופולרית שנועדה לעודד.

אני רוצה לפנות את סינמטק קיב
אל העתיד של קיב
שבו וסה בודה

בסינמטק מוסקבה אין טעם להקרין סרטים,
הסרטים היו רק
סלילי צלולואיד או איך שזה
נקרא טרום עדן הדיגיטל.
מה הטעם להקרין סרטים,
אם הצופים יוצאים מהאולם, מעמסים על צבי ענק ונוסעים לרצח
את הצופים של

סינמטק מריופול

אולי אפשר להסתיר סרטים בתוך הריסות
צלומי הלנין לא יראו
לא יגלו
האם צלום יסגיר את אחיו הצלום
צלום צלום איה צלום אחיך
אילו נשימות אחרונות מקלטות
על איזה סליל
של מי
ילד ילדה אמא אבא סבא סבתא
כלב חתול חתול כלב כלב כלב
ארנב ארנב
היכן הארכיון הרחום של העולם –
מדפים גבהים, כריות נוצות מקדדות באהבה?

תנו לי להסתיר את הסרטים
תנו לי להדביק סלילים גמישים כמו שממיות חמות בתוך ראשי
תנו לי לשטף את דמם
הצלו-לו-אי-די,
זמן קולח
שחר לבן צבעוני אלם מדבר
קולות

עֵינַיִם
קְלוּד־אֶפ
תָּנוּ לִי לְהִסְתִּיר אֶת הַסְּרִטִים בְּבוֹנֵקֶר הַסּוּדִי שֶׁל תֵּל אָבִיב
מִתַּחַת לַיָּם שֶׁל תֵּל אָבִיב
כֹּל כֵּן עֲמַק שֶׁהִטְמַפְרָטוּרוֹת הֵן קְבוּעוֹת וְנִמּוּכוֹת וּבְטוּחוֹת
אֶפְשָׁר לְהַפֵּךְ אֶת מְלַח הַיָּם לְנֶצַח וְלֹא לְמִצָּא אִם לֹא יוֹדְעִים
תָּנוּ לִי
אֲנִי יוֹדַעַת לְהִסְתִּיר
יֵשׁ לִי זְכוּרֹן מִשֶּׁתֵּל מִשְׁלֵם לְמַקְרָה כְּזֶה בְּדִיּוֹק
כִּי בְּסִינְמָטָק וַיִּלְנֶה הֵם הַצְּלִיחוּ
מִי יִשְׂאֵר
מִה יִשְׂאֵר
הֲלֹא גָלוּ לָכֶם
צְלָמוֹ
הַקְּלִיטוּ
הֲאִם לֹא דֵי לָכֶם בְּכֶךָ?

תל אביב, 21 בנובמבר 2022

1.

בת שבע-עשרה, בכל עיר זרה
 (כלומר, כל מה שלא חיפה הסתורה
 ששמשו כעיר הגדולה לדגים צעירים מחוץ הכרמל, כמוני
 ולכן קצת בית –)
 בכל עיר זרה הייתי פותחת מערה מרבעת,
 פורטל אל האפלה.
 נדמה לי שלא ספרתי על זה מעולם.
 (הרחק ממכל האמוניה,

אבל לא בגללו.) הייתי בורחת מהקבוצה,
 לרב אל החשך, תחת פנסי ביצה.
 בפעם הראשונה, בסמינר לנער ברמת אפעל
 (שם גם היה נסיון מיני שלא צלח, ולא נורא שכך)
 נתנו לנו זמן פנוי בתל אביב, וגופי ברח.
 לא היה לי שקל בכיס, או מפה, פעם שנייה בעיר.
 לא הייתי מסגלת להשאר עם כלם. אך גיר
 בלתי נראה כתב לי: "ילדת בצל,
 ברחוב גורדון – גלריות, חנם והמון."
 והלכתי לשם, וכל זה היה נכון,
 וראיתי עצים* של נורית דוד ועוד כל מיני.
 אני לא זוכרת איך מצאתי את הכל, ואת הדרך בחזרה.
 אבל מצאתי – לבד בחשך, בלי שקל, בעיר זרה,
 שעוד לא היה לה משג שהיא תהיה ביתי.
 חיזרית בת שבע-עשרה במנהרת בוטיק,
 כמו כתבת זרה של עתון לא קיים באמריקן קולוני.

גם בטיוול השנתי לאילת,
 כשנתנו זמן פנוי בעיר, הלכתי אל החשך לבד.
 ושוב לא היה לי שקל, מפה או כלום.
 פעם ראשונה באילת. חברה הלוחה לי עשרה שקלים חדשים

* "ללמוד כתיבה מעצים", תערוכתה של הציירת נורית דוד שהוצגה במחצית הראשונה של שנות ה-90.

כַּתְּמִים עִם גּוֹלְדָה, וְלֹא אָמְרָה מְלָה עַל כְּרִישִׁים
אוֹ אֲנָשִׁים בַּחֲשֵׁה. שְׁחַרְרָה אוֹתִי וְהִלְכָה עִם כָּלָם לְבַר.
זֶה הָיָה שִׁטוּט מְשַׁעֲמָם. אַחַר כֵּן הִחְזַרְתִּי לָהּ אֶת הַשְּׁטָר
בְּשִׁלְמוֹתוֹ. לְבַד בִּיקוּם.

וְלִפְנֵי הַגִּיּוֹס הִפְלַגְנוּ עִם הַכֶּתֶה לַיּוֹן, כַּמָּה לֹא אַחֲרָאִי.
וּבְסִנְטוֹרִינִי נִסְעָנוּ בְּאוֹטוֹבוּס לְבִירַת הָאִי,
שָׁם אָמַרְתִּי לְכָלָם: "בִּי, אֲנִי חוֹזֶרֶת בְּרַגְלִי."
וְצַעֲדֹתַי שְׁעֵתִים לְאַרְבֵּי כַּבִּישׁ מִתְּפַתֵּל,
שְׁטַבַּע בְּזַעֲתָר הַקָּמֵל,
פַּעַם רֵאשׁוֹנָה שְׁבַרְחֹתִי לָהֶם בְּאוֹר יוֹם,
אָבֵל הַפַּעַם – בְּאִמְצַע שׁוּם מְקוֹם,
וְאִיטְלָקִי עַל אוֹפִנוֹעַ נִסְעָה לְאֵט כְּדִי לְהִתְאִים אֶת הַקְּצָב לְהִלְכָה שְׁלִי, מִתְּבַרְגָּת
לְאֵט לְאֵט. חוֹזֶרֶת בְּעָרְבִי. נֶעַר מֵהַכֶּתֶה
סוֹף סוֹף אָמַר לִי: "אִיפֹה הָיִית, דָּאֲגָנוּ לָךְ, אֶת שְׁרוּטָה
לְגַמְרִי. זֶה מְסַכֵּן כְּכֹה לְהִסְתוֹבֵב לְבַד."
אָבֵל אֲנִי יָדַעְתִּי שְׁלֹא יִקְרָה לִי דָבָר.
בְּעֵצָם, בְּאַלְף תְּשַׁע מֵאוֹת תְּשַׁעִים וְאַרְבַּע עוֹד לֹא נִהְגוּ לִזְמַר
"שְׁרוּטָה". אוֹלֵי אָמַר "מְשַׁגְּעַת", "אֵינִן לָךְ חוֹשׁ סְכָנָה."
דוֹקָא יֵשׁ לִי, פֶּשׁוּט יָדַעְתִּי שְׁאֲנִי חִסִּינָה.
חִזְרִית שְׁעוֹבֶרֶת דְּרֹךְ קִירוֹת, כְּמוֹ מִבְּעַד וִילוֹן מִבַּד.

2.

בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן שְׁלִי בְּלִפְצִיג
הִלְכְּתִי לְבַקֵּר אֶת בָּאָךְ בְּתוֹמְסִקִירְכָה,
יְצַאתִי לְטִיּוֹל, בֵּין עַפְעַפִּי – זִיק
שְׁנָה אֶפְרֵר רִטְט, מְזִכִּיר כִּי

יְצַאתִי לְטִיּוֹסָה בְּלִילָה.
הִתְחִיל לְרַדֵּת גֶּשֶׁם, וְחִפְשָׁתִי מִחֶסֶה.
הִרְמַתִּי רֵאשׁ. רְאִיתִי מַעְלֵי לֹא
קָפָה אוֹ בֵּית מְסַחֵר, אֲפִי כִי כְּאֵלָה לֹא חָסֵר,

אֶלָּא מוּזַאן לְתוֹלְדוֹת הַשְּׁטָאזִי,
הַ"רוֹנְדָה אָקָה". נֶגֶד גֶּשֶׁם, שִׁיְהִיָּה.
נִכְנָסְתִי, כְּמוֹ הַתְּזִיתִי
תְּנוּמָה לַחָה עַל פּוּיָה.

מְכַשִּׁיר צִיתוֹת, וְהַקְלָטָה,
פְּלִסְטִיק מְצַהִיב וְעֵץ-מִשְׁרָד שְׁפוּף,
וְלַחְצָנִים תְּקוּעִים, וְעֵלְטָה
שֶׁל בּוֹנְקָר גַּם בְּתוֹךְ וְגַם מִחוּץ לַגּוֹף.

עֲצוּב מוּצָר עֲצוּב שְׁמִיד זֶהִיתִי –
כְּלִי עֲבוּדָה שֶׁל דִּיקְטוּרָה מְמַנְפֶּת,
שֶׁהַתְּלַכְדוֹ לְכִדֵי מְבַרְג אֶחָד וּמוֹנוֹלִיטִי
הַמְפָּרֵק אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַנְּפֶשׁ.

וְזֶה הָיָה מְכַר לִי לְאַרְךָ וְלִרְחֹב.
כְּעֶסְתִי כְּבָר מְעַצֵּם הַזֶּהוּי – "מְסַפִּיק מְזֶה רְאִיתִי".
הַרְגִּשְׁתִּי צָרָךְ עוֹ לְבָרַח,
שׁוֹב לְהַפֵּךְ לְחִיזוּרִית, הַיָּא

אוֹתָה יִלְדָה בֵּת שְׁבַע-עֶשְׂרֵה, פּוֹרְטֵל
פּוֹתַחַת אֶל הַעִיר הַחֲשׂוּכָה,
יֵשׁ חֲשֵׁן-עִיר וְחֲשֵׁן-בוֹנְקָר, אֶל
תְּבַלְבְּלוּ אוֹתָם. הִיִּיתִי כֹה שְׁפוּכָה –

וּכְבָר בֵּת אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם! –
פְּתַחְתִּי שְׁעָרֵי שָׁמַיִם – סִיּוּטִים, תְּפּוּגוּ! –
יִצְאֵתִי אֶל הַגֶּשֶׁם, וְקוֹל צְעָדֵי
הַשְּׁלִים אֶת הַטְּפוֹת לְפּוּגָה.

עֲכָשׁוּ

כְּבֹר אֵין לְאֵן.

בְּמִקּוּם לְבָרַח מִקְבוּצָה –

לְכָל שִׁטּוֹט בְּרַחוּבוֹת יֵשׁ רַק תְּכַלִּית אַחַת:

לְזַכֵּר שְׂרַחוּבוֹת יֵשׁ גַּם בְּחֶרֶקִיב,

הֵם עֲמוּסִים בְּעֲרָמוֹת בְּטוֹן,

וּמִתְחַתִּיו...

לְכָל הַהֲצָגוֹת יֵשׁ רַק נוֹשֵׂא אֶחָד:

”זוֹכְרִים שֶׁתֵּאֱטָרוֹן הָיָה גַּם בְּמַרְיוּפּוֹל,

וּלְפָנָיו הָיָה כְּתוּב פֶּאֶן יְלָדִים

בְּאוֹתֵיזוֹת־עֵנֶק שְׂאֲפֶשֶׁר לְרֵאוֹת גַּם מִמְטוֹס?

זֶה לֹא עֶזֶר.”

לְכָל מִזוֹן – טַעַם שֶׁל מְדוּרַת־חֶצֶר.

לְרַחֲצָה בַּיָּם יֵשׁ רַק תְּכַלִּית אַחַת:

לְזַכֵּר שֶׁלְבוֹסֶסְפוֹרוֹס יֵשׁ צַד שְׁנַי,

שָׁבוּ מוֹקְשִׁים צְפִים בְּמַיִם.

כְּבֹר אֵין לְאֵן

אֶפְלוּ כֶּאֱן, בְּעֶרְףְךָ

(תוֹדָה עַל זֶה).

כְּבֹר אֵין לְאֵן,

וַיֵּשׁ לִי חוּשׁ לְסַכְּנָה.

יֵשׁ לִי רַק חוּשׁ לְסַכְּנָה.

כָּל שִׁיר –

לֹא מִשְׁנָה עַל מָה –

מוֹעֵד וְקָם אֶל הַפְּזוֹמוֹן הַיְחִידִי –

”אוּ לוֹזִי צְרִבּוֹנָה קֵאלִינָה.”

תל אביב, 19 באוגוסט 2022

ברולח של זכויות

גברים ברוסיה

גברים ברוסיה חיים בצנצנות זכוכית.
נפשם משמרת היטב במטמון קריסטלי
של אדם ושל ירק ושל חמץ.
את צנצנות הזכוכית עם הנפש בתוכן
מחביאים גברים ברוסיה במדף ארון רם
וממתינים לתסיסה פנימית
של פקעות גופם,
של גבעולם הזקור,
של מליחות סודם.

או אז מבכים גברים ברוסיה את מגבלות החמץ –
אלו יכול היה למנע ממחשבות להתגלות,
כשם שהוא מונע מבקטריות להתרבות.
גברים ברוסיה חוסכים במלים מרבות
ובפרט ממעטים לדבר הגברים
שנפשם בצנצנות.

לאלקס יש חיוך אדם ובמקום גרון יש לאלקס
צלופן שקוף עם מיתרים של בתולת ים.
אלקס מתראין על כך בחדשות. לפני כמה ימים
הכו גברים ברוסיה את אלקס מכות נמרצות
וטבלו אותו בחמץ
של קלויח שתן ויריקות.
אלקס מסביר שנדרש זמן עד שקולו יתחלף
ולכן הכה על ידי גברים נמרצים היטב.

(והיו עוד אֲלֶפְסִים רַבִּים, בְּכַתְּבַת הַחֲדָשׁוֹת.
לְכֹלֶם חַיּוֹךְ אָדָם וּגְרוֹן צְלוּפֵן וּמִיתָרִים רַבִּים.
הַקְרִינֵן הַסְּבִיר שְׁכָל הָאֲלֶפְסִים חֲטָפוּ מְכוֹת נְמָרְצוֹת
בְּגִלְלֵ דְבַר שְׁעוֹד צְפוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת
וְצָרִיךְ לְגָלוֹת הַתַּחֲשׁוּבוֹת מִיַּחַדֵּת בְּאֲלֶפְסִים
שְׁטוּמָנִים אֶת נַפְשָׁם בְּצַנְצָנוֹת).

לְאֶלְפֶס יֵשׁ בַּת בְּרִית: לִיטְרַטוּרָה.
הוּא בֶן שְׁלֹשִׁים עֶכְשׁוֹ, לְבַד דִּיּוֹ –
כֶּלֶן הַתְּאֵדוֹ מְאֹלְפֶס, נִשְׁאַרָה לִיטְרַטוּרָה שְׁלוֹ.
סְבִים בְּרוּסְיָה מִיְמָנִים בְּמַחֹל פְּתִיחַת הַצְּנִצְנוֹת:
כְּמָה זְמַן עוֹד תִּלְךְ אֶתָּה, עִם לִיטְרַטוּרָה?
אֶתָּה כְּבָר בֶּן שְׁלֹשִׁים וְאֵין לָךְ בְּתוּלַת יָם.
וְאֵין פְּעֻמוֹנֵי חֲתָנָה, רַק מִיתָרִים שֶׁל דָּם,
וְאַנְחָנוּ עוֹד רָגַע מִסְתַּלְקִים מִכָּאן.

וְאֶלְפֶס, שְׁמַרְגֵּל הַיֵּטֵב בְּהַתְּחַמְקִיּוֹת וּבְשִׁמוּרִים,
מִמַּעַט לְדַבֵּר וּלְעַנּוֹת.
לְנַפְשׁ הַמִּתְסַסֵּת שֶׁל אֶלְפֶס יֵשׁ מְאֹוִיִּים מְשֻׁלָּה.
הִיא מְאַפְסָנֶת בְּגַמְחָה אֶת מִבְטָם הַכְּבוּשׁ
שֶׁל אֲרִטְיוֹם, וְשֶׁל וְאָדִים וְשֶׁל מִיכָאֵל.
כְּשֶׁאֲמַצָּא אִשָּׁה טוֹבָה דִּיָּה, סְבֵא.
כְּשֶׁאֲסִים אֶת הַתְּאָר.
כְּשֶׁתִּגְמַר הַמְּלַחְמָה.

האוויר הלוטף אותנו

הָאֲוִיר הַלוֹטֵף אוֹתֵנוּ זְחוּת,
וְצִנְתוֹ צִנֵּת גְּבֵר מְהֵלֵךְ
כְּמִי שְׁזָכָה בְּאִזּוֹ דַּעַת,
כְּמִי שְׁלָגָם מְבַדֵּלֵחַ שֶׁל זְכוּיּוֹת.

הָאֲוִיר הַלוֹטֵף אוֹתֵנוּ
הוּא צָבַע שְׂאִינֵךְ רוֹאֵה,
הוּא גֶן בְּהֵיכַל אִישִׁיּוֹתֵךְ
שְׂאִינֵנוּ.

הָאֲוִיר הַלוֹטֵף אוֹתֵנוּ
הוּא חֵק הַתִּישְׁנוֹת עֲצֵמֵנוּ בְּעוֹלָם,
הַטּוֹנָה בִּידֵךְ הַצְּדָקוֹת לֹלֵא קַיִם,
וּמְבַקֵּשׁ לְהוֹתִיר אוֹתֵנוּ רִיקִים
כְּאֲוִיר הַלוֹטֵף
וְנִכְלָם.

וְהַזְמַן –
וְהַזְמַן עוֹטֵף אוֹתִי
כְּמוֹ לֶבֶן הָאֲמַת וְתַת־הַהֶכְרָה,
הַזְמַן כּוֹבֵל אוֹתִי
לְאֲוִיר הַלוֹטֵף אוֹתֵנוּ
בְּאֵין הָיוֹתֵךְ.

שחר

זְכוֹר, גּוֹף, לֹא רִק כְּמֹה נִאֲהַבְתָּ
קוֹנְסֵטְנְדִינּוֹס קוֹוֹאֵפִיס

זְכוֹר אֶת הַשְּׁחַר הַמְצַמֵּית וְהַלּוֹפֵת,
הַהוֹפֵךְ נִשְׁמַת כָּל חַי בְּקֶץ אֲשֶׁמֶרֶת
מִלֵּילָה, לְיוֹם חֲדָשׁ.

זְכוֹר אֶת הַשְּׁחַר הַמְתַּעֲתֵעַ,
שְׁבַעֲטִיּוֹ אִים גּוֹפֵךְ
לְהַפְרֵד מִתּוֹדְעָה
בְּלֵילָה, לְלֹא יוֹם חֲדָשׁ.

זְכוֹר אֶת זֶךְ הַשְּׁחַר
עַל כִּפֵּי הַמְעֵנָה וְהַחֹבֶקֶת;
כִּי צַד עֲתָה בְּחִגִּיגַת הַתְּגִלוֹת אוֹנֵךְ
הַפְּכָה לְמִלְקָטָת
שְׁבָלִים מְצָהִיבוֹת,
נְחָמוֹת בְּשָׂר אַקְרָאִיוֹת
מִלֵּילָה וְעַד לְלֹא הַכֹּר.

זְכוֹר מִדּוּעַ בְּקֶשׁ הַשְּׁחַר לְהַעִירָךְ.
זְכוֹר כִּי דְאֲבַת הַשְּׁחַר הַפּוֹצֵעַ
קִצְרָה וְדָהָה.
זְכוֹר אֶת הָאֲמִץ שְׁנוֹסֵךְ הַשְּׁחַר עַל עוֹרְךָ.
זְכוֹר אֶת אוֹתוֹת הָאֲמֵת שֶׁל יְקִיצָתְךָ.

יְדִקְרוּךְ וְתִמְתַּק דְּקִירְתֶּם, נוּ בֵּאמַת

תינוק בים

בְּתוֹךְ הַיָּם שׁוֹכֵן תֵּינוּק גְּדוֹל שְׁאִינוּ שְׁלִי
 לְהוֹמוֹאִים אֵין תֵּינוּקוֹת. יֵשׁ מְלַח יָם
 הוֹמוֹאִים עוֹשִׂים אֶהְבֶּה בַחֲשָׁךְ
 אִם יֵשׁ אֶהְבֶּה. אִם לֹא אֶז עוֹשִׂים
 אֶהְבֶּה בְּשֵׁרוֹתִים צְבוּרִיִּים אוּ בְּמָקוֹם אַחֵר
 רְחוֹק מִהָעֵין. רְחוֹק מִהַלֵּב הַנִּסְגָּר
 כְּמוֹ פֶּרַח נוֹבֵל כְּמוֹ בְּשָׂר מְאֵתְמוֹל כְּמוֹ זָבוּב.
 אֶת הַזָּבוּב אוֹכֵל דָּג עִם לְשׁוֹן אֶרְכָּה
 הַדָּג הוּא הַתֵּינוּק שְׂבוּכָה בַיָּם.
 הַדָּג בּוֹכֶה חֲזָק. יֵשׁ לוֹ סוּנְאָר מִיַּחַד
 הוּא בּוֹדֵד, הוּא נִפְלֵט. הוֹמוֹאִים אוֹהֲבִים
 מִיִּשְׁהוּ שֵׁיִשְׁמֹר עֲלֵיהֶם כִּי אֵף אֶחָד לֹא.
 הַתֵּינוּק שְׂבִיִּים בּוֹכֶה אֵלַי. הוּא קוֹרֵא לִי
 תֵּן לִי תֵּן לִי. וְאֲנִי נוֹתֵן לוֹ כִּי יֵשׁ לִי מָה
 הַתֵּינוּק הוּא לֹא שְׁלִי וְלֹא דָּג. אֲנִי אֶבְחַר
 אֵיךְ אֶחְיֶה אֶת חַיֵּי. חַיִּים הֵם דְּבַר שְׁצָרִיךְ
 לְבַחֵר בּוֹ וְאֶנְחֵנוּ לּוֹמְדִים אֶת זֶה לְאֵט
 וּבְכֹאֵב גְּדוֹל שְׂאֵף אֶחָד לֹא מִבֵּין
 יוֹם אֶחָד יִשְׁמְרוּ עַל הַיָּם
 יוֹם אֶחָד יֵצֵא הַתֵּינוּק מִן הַמַּיִם
 וַיִּתֵּן לִי כִּי יִהְיֶה לוֹ מָה

האומנם

מעל לראשך נשבר אור ונופל על פני
ומעל אור עומד הארץ הרב

מתחתי מחטים. כלי מחטים
והארץ בוכה ואינו מחזיק אותי
ואני בוכה ואתה גם לא

אתה רק שר ובקול מוזר:
ידקרוך ותמתק דקירתם, נו באמת

שיר כניעה ללילה ארור

מי שמרים ידים בלילה
הלילה נכנס לו בבתי השחי ומדגדג
חסר רחמים הוא הלילה כמו אח גדול
הלילה הוא קרקוש בקיר הוא המפלצת הנאצית
הלילה מזריק מאחורי הבית אף אחד לא דואג לו הלילה הוא לבד
הלילה הוא מהפכה שלא קורית משיח שלא בא
הלילה הוא לבד
הוא חלדה – מגרשים אותו באור, מגרשים אותו באור
הוא מכרסם בשאריות של דברים חיים
של יונים מתות של ימים ארכים ולילות
שקורים בהם דברים שלא צריכים לקרות

גופי מחורר ויפה כל כך

*

אחרי שבועות של חסר־רצון לגעת בעצמי
 אני חושבת על עצמי עם זין
 ועל גופי השלם מעל גופי השלם
 כל איבר מכסה את האיבר שמתאים לו
 ואולי רק ארבעת השדים מוסטים קצת לצדדים
 ואני חושבת על הזין שלי עומד כשאני שוכבת מעליך
 ועל פי הנפתח לשאל ברכות את השאלה
 "את רוצה שאכנס?" כמו שאף גבר מעולם
 לא שאל אותי
 כמו שאף גבר מעולם לא שאל
 אף אשה
 ואני חושבת על פיך נפתח ועונה בלחש "כן"
 בעוד את מסתכלת בעיני ויודעת שגם אם
 תאמרי "לא" ותהדפי אותי מעליך – לא אפסיק
 לאהב.

ואני חושבת על האיבר הדמיוני הזה שמחבר אלי
 ועל עצביו ועצבי החולקים נקדות השקה מתוקות
 ועל הכניסה אליך ועל איה זה מרגיש להיות אדם עם זין
 שיכול להכנס עמק ולהיות עטוף בלו
 ולהרגיש לגמרי בתוכך
 ולהרגיש את כל העצבים מחברים ופועלים
 ולראות את פניך כשאת מתענגת
 ולשמע את קולך כשאני גורמת לו להשמע
 ולהרגיש אותך אובדת – מבטך אומר
 שאין לך משג מה אני ומה את והיכן
 אני חושבת את זה ויכולה לגעת בעצמי פתאם
 ולגמר עם עצמי חזק ולהתעורר חזק לדמעותי
 המקוננות על כך שלעולם לא ארגיש זאת
 כי גופי מחורר ויפה כל כך.

ירח שלא ידעתי

שחור על גבי לבן

את קו הַרְקִיעַ הַנִּפְרָשׁ מַגֵּג בִּיתִי אֲנִי מִכִּירָה יוֹתֵר מֵאֵת אֶת קוֹי כִּף יָדֵי
וּבְכָל זֹאת בְּכָל פֶּעַם שְׁאֲנִי מִבִּיטָה בּוֹ אֲנִי מְגַלֶּה מְגַדֵּל –
לֹא כּוֹכֵב מְצֻלָּהֵב אוֹ הַשְׁתַּקְפוֹת הַיָּרֵחַ, בְּטוֹן מְסֻאָב!
לֹא הָיָה, וּפּוֹף הוּא עֹכְשׁוֹ! וְעֹכְשׁוֹ יִשְׁאָר פֶּה לְנִצַּח
בְּצֻלָּהוֹב הַכּוֹכֵב, בְּשִׁקּוֹף הַיָּרֵחַ, וְאֵף בְּמִקְסֵם הַשָּׁוּא.

וְאִמָּא, תִּרְאִי, הַיָּרֵחַ! וְאִמָּא, הַבֵּיטִי, שְׁבִיל הַחֲלָב!
אֲנִי יוֹדַעַת, בְּנִי, אֲנִי יוֹדַעַת, אֵךְ זֶהוּ מִקְסֵם שָׁוּא.
הִנֵּחַ לְשָׁמַיִם, הִבֵּט בְּאַבְנֵי! כְּעִיר! הִנֵּחַ עוֹד מְגַדֵּל!
אִם תִּרְאֶה אוֹתוֹ, שְׁלֶף הַיָּרֵחַ! גַּם הַשְּׁבִיל וְגַם הַחֲלָב.

בבואך לכתוב שיר

חֲשַׁבִּי עַל נֵר.
גַּם הוּא מְשַׁכְּנֵעַ שֶׁהוּא, כְּמוֹ כָּלָם,
דּוֹמֵעַ פֶּה וְשֵׁם אֵךְ דּוֹלֵק. אִם רַק הָיָה מִפְּסִיק לְלַהֵג
וּמִטָּה מִבְּטוֹ, בּוֹדָאִי הָיָה מִבְּחִין כִּי מוֹמֵן כְּבָר הִפֵּךְ לְצַעַר עֲצֻמוֹ.

שְׂרוּכִים

מְנַהֵטָן בְּשִׁבְלֵי תְמִיד תְּהִיָּה יְבֵנָה. וְהָרִי אֶהְבֵּתִי אוֹתָךְ
עוֹד לִפְנֵי שְׂרָאִיתִי אוֹתָךְ (וְאֵיךְ יִדְעֶתָ שְׁחִכִּיתִי לָךְ?)
בְּכַנְיֹסָה לְאוֹלָמֵי מְנַהֵטָן (א.ת. יְבֵנָה) פִּירוֹ שְׁלִי, הוֹשֵׁטָתָ לִי יָד
אֶל חֲצֵי צְמִיג תְּלוּי מִהֶמוֹסָךְ לִיד. אֲמַרְתָּ הִירַח בְּשִׁבְלֵךְ – קָחִי!
אךְ אִזּוֹ הַנְּחֹת יָדְךָ עַל רֵאשֵׁי דַחְפָּת וְלַחֲשֵׁתָ זֶה לֹא קָשׁוּר זֶה לֹא...
רַק זֶרְעָךָ נוֹתֵר לְדַמְעָתִי וְדַמְעָתְךָ בְּתוֹכִי.

וְשׁוּב אַתָּה דוֹחֵף וְלוֹחֵשׁ זֶה לֹא קָשׁוּר זֶה לֹא... תַעֲשֵׂי כְּבָר נֹו
אֲמָא, קָשֶׁר כְּפּוֹל, פֶּרְפֹּר! עַל רֵאשֵׁי טוֹפָח. נֹו כְּבָר, תִּשְׂרָכִי!
וְדַמְעָתְךָ בְּתוֹכִי וְזֶרְעָךָ דַּמְעָתִי, וְהָרִי אֶהְבֵּתִי אוֹתָךְ
עוֹד לִפְנֵי שְׂרָאִיתִי אוֹתָךְ (וְאֵיךְ יִדְעֶתָ שְׁחִכִּיתִי לָךְ?)
נְתַתִּי לָךְ יָרַח שְׁלֵא יִדְעֶתִי. אַךְ כְּשֵׁיִדְךָ הַקֶּטְנָה עַל רֵאשֵׁי, מְנַהֵטָן
בְּשִׁבְלֵי תְמִיד תִּשְׂאָר יְבֵנָה.

שפיכה אחת

ניו יורק

בשפיכה אחת יש
לאכלס את ניו יורק העיר מחדש,
להוליד את הזוג היושב
על ספסל בסנטרל פארק, גם
את ההומלס המעורר בהם
אי-נחת בחלפו שם,
את בעל המניה הצונחת
כמו זלזל בערבי הסתו ואת
נהג המונית שלא הסיע אותו דוקא,
כי אם את אחיו, וגם
את המוכר ואת הקונה הננסי ב-Toys R us,
יש, ובכל זאת
גמרתי על חיי כל אלה בהתרגשות
למראה שמוק ענק ואשה קטנה ב-H
D וסאונד משתק פן
ישמעונו מתרגשים.

שמונה מיליון אנשים אפשריים המתים
בלחיצת יד ושקשוק זריו,
וכלם לפיכה – לפחות בבחינת האפשרות – צאצאי,
יש בזה משגמה לגבי
העיר ניו יורק וטיב תושביה.

אף היו לחלופין לילות
שהייתי אהבה ומלאתי חמלה וחפש בחירה,
הייתי כמעט היא יותר מאשר אני,
שפע חשק וטוב שכמעט גוף שני הייתי
לילות שבהם בני האדם איכשהו

רְחוּקִים כְּשָׁנוֹת-אֹר מְחֹסֵר אֹנִים,
וְגַם זֶה מְשֹׁהוּ,
גַם זֶה בְּשִׁפְיָהּ אַחַת יֵשׁ,
וְיֵשׁ לְזִכֵּר וְלִרְשָׁם בְּפִנְקָס.

והם שרים עִמָּנוּאֵל עִמָּנוּאֵל

בדוֹתָן, אַלְבָּאמָה

אֲנִי שָׁבוּז בְּכַנְסֶיהָ בְּאֶלְבָּאמָה
וְהֵם שָׂרִים עִמָּנוּאֵל עִמָּנוּאֵל
אֲנִי שׂוֹאֵל אוֹתָם עִמָּנוּלָמָה
עִמָּנוּמָה עִמָּנוּאֵיךְ אֲנִי שׂוֹאֵל

אָמְרוּ אֵלַי אַחֲיָךְ בְּדוֹתָן
וְעַד לְכָאן הִגַּעְתִּי וְאֵינֶנִּי
קוֹרִים בְּשֵׁם לְקַח בְּשֵׁם נִתָּן
הַשֵּׁם יִשְׁנוּ אַךְ מִי יִגִּיד הַנְּנִי

שׂוֹתֵק צָרְצָר
אֵין לִלְהָ מְזֻמָּר
הַרוּחַ סָר
חוֹלֵם לוֹ הַגּוֹאֵל
צִלְחַת שֶׁל מָרְק אֲנִי אוֹמֵר
וְהֵם שָׂרִים עִמָּנוּאֵל עִמָּנוּאֵל

סקרמנטו

הייתי מתהלך שעות בתוך כתות ריקות, בורח לשדות ומדבר עם אלהים, ואם הוא לא היה, היה המאכטח, שקרא לי במפת ארצות הברית. ולא הרגיו אותו תרעמת ההורים וגבה השכר וצהרי היום, אלא דבר אחר. והוא שסקרמנטו הבירה של קליפורניה. שלא אל-אי, לא פריסקו, לא דיגו, ולא העיר שבה משל קלינט איסטווד, אף לא אחת מהן מצאוה ראויה להיות בירה. דוקא החור-תחת, תמחלו לי, סקרמנטו.

והוא הרחיב דבור על כל בירה בלתי סבירה
כי זה הטריף אותו, גם קנברה, גם אנקרה,
איזה דבר זה, אשכרה. בהתחשב בקושטא.
הוא לא יכול היה לומר, זה חרטא
איו. יתכן שסקרמנטו עיר בירה ואנכי פה במקום הזה אתה, אוחו באטלס פרטא
מכתם מדם נדה של בת-מצוה,
שיש הרבה גדולים
ויש המון קטנים שהם לא כלום
ויש מעט קטנים שהם דבר – אבל לא הוא.
הוא לא יכול היה לשאת את זה.

וגם היה לי נהג שעשיתי לי כסא באמצע הכתה,
וכך קראתי לו: כסא קרן.
לשם זמנתי בריונים של הכתה,
וכך אמרתי: עשו בי כל מה שאתם רוצים,
אני רוצה להיות חסין לצער. הם לא הרביצו לי חזק
אך באותו הרגע הכסא היה הכל, הכל היה סביבי,
הייתי כה קטן אבל הכל הביטו בי. ואף על פי שלא היה כזה עוד רגע,
עדין הבירה הייתה בסקרמנטו.

נווה בבל

נווה בבל

בְּנוֹה בְּכָל הַשְּׁלֵטִים מִתְקַלְפִים
וּרְחוּב הַבְּרִיגָדָה הָעֵבְרִית
נַעֲשֶׂה אֵט אֵט לְרְחוּב
גְּדָה עֵבְרִית וְאֵז
הַ עֵבְרִית וְאֵז
עֵבְרִית
עֵבֶר
ע ר

לְסַפֵּר בְּנוֹה בְּכָל יֵשׁ עֵין אַחַת
וּמְעַט מְאֹד שְׁעָר
בְּנוֹה בְּכָל שְׁעוֹר
הָאֶכְלוּסִין הוּא פִּיּוּז קֶצֶר
וְשְׁעוֹר הָעֵבְרִית בְּאֶלְפֵן
מִתְחִיל בְּאַחוֹר קַל
כָּל פֶּעַם מְחַדָּשׁ
בְּנוֹה בְּכָל בְּנוֹ דְבַר מוֹזֵר
פֶּסֶל שֶׁל אֲרִיָּה
מְחוּץ לְסַפְרֵיהָ
הָעִירוֹנִית שְׁמִמִּילָא
מְכִילָה רַק סַפְרִים בְּתֵרֵגוֹם
אַף מְקוֹר אֶחָד לֹא בְּנִמְצָא
חוּץ מִסַּפֵּר אֶחָד עַל אֲנִטוֹמִיָּה
שֶׁל צִפְרִים
בְּנוֹה בְּכָל
הַצִּפְרִים
הֵן מְטֻרְד אִים וְנוֹרָא

קפקא על חוף הבונים

הַפְּרָמֵל עֲלֵה בְּאֵשׁ
וְאֲנִי לֹא הֵייתִי כְּאֵן
דְּחִיתִי מֵעֲלֵי אֶת עִירִי
כְּמוֹ תְּאוֹ מֵיִם הַמְּסָרֵב
בְּתַקְוָה לְזֵהוּת אֶת הוֹרְיוֹ
דְּחִיתִי אֶת הוֹרֵי
כְּמוֹ עֵץ שֶׁנִּשְׁרָפוּ עָלָיו
וְהוּא לְבוּשׁ לְחֶרֶף
כְּמוֹ וּכְמוֹ וּכְמוֹ

הַעוֹרֵב לֹא מְקַשֵּׁיב
הוּא רַק מְדַבֵּר
אֲזוֹן וְהֶאֱזִינָה
אֵינָם שְׁנֵי צְדָדִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמְטַבֵּעַ
תְּאוֹ הַמֵּיִם יוֹדֵעַ גַּם לְטַבֵּעַ
הוּא טוֹוֵה אֶת פְּחָדָיו
יֵשׁ מֵאֵין
וְיוֹתֵר מְכַל הוּא פּוֹחֵד מֵהַמֵּיִם.

קראי לי פלשתינה

קראי לי פלשתינה

קראי לי פלשתינה. קראי לי אבך קטלני
שנצבע בכתם. קראי לי שבר אפריקני שנפרץ
בפתאם, או נהר נפט נשפך אל מי תהום. צחקקי
כתלתל גפריתי. ילדי את יומי כיתום.

אצילית במזיד ולבנה בי שוקע,
ומחטי ידיך צובטות בכטני.
ושניך קרות ככלבי סקנדינביה,
המגרדים בשלגים ודוגרים לערפי.
כשתחלי או תשחימי מעדף יפיה,
אתרדד לברכה זגוגיתית אספקלרית.
תתפתי שם לנצר לעד את דמותך –
נרקיסית, סרפדית, חטמנית,
אקסמפלרית.

רטט ברבורים

הברבורים לא עמדו מלכת.
בלי נוע התפקעו בנוצות.
הם ראו את כל זה מתרחש. הם הרגישו
במוֹ-אדוות. השמים חשבו שזה שקט. האויר –
שזו שעת נגהות. חלקיקים נעו ברטט. הרטט כבש אותיות.
הן לא נאמרו בעל־פה. ברבורים לא פעו כחיות. רק צרבו על קרנית את המת, את
הזפת ברגלים קלוטות. זה צף במי הליקריץ של בצה משחירה מאצות. זה חלחול
שאינו מבקיע. זהו זעם, נרשם לבאות.

הייתי מכה שכתובה בתורה

גיל ההתבגרות

הייתי כוס זכוכית
בתוך לעז של דרקון
ובתוכה אדוות שקטות
ושטות בה שתי
קביות קרח.

הרי זה לא אפשרי

שתבינו
שבתוך הכוס
בתוך המים
בתוך הקרח
התלקחה אש

לא הפרעת לי לך
לא ראיתם שאני מפרע
רק בלילות הייתי מכה
שכתובה בתורה

אמת

אָנִי רוֹדֵף אַחַר הָאֱמֶת
מְנוּפֵף בְּלֶאסוֹ

מָה לַעֲשׂוֹת
יֵשׁ מִשְׁהוּ שְׂאֲנִי לֹא תוֹפֵס

יֵשׁ חוֹר בְּלוֹלָאָה
אֵיךְ זֶה שְׂשֻׁנֵינוּ תָמִיד
בְּתַנוּעָה

שְׁנֵאת עוֹלָם הַזֶּה שְׁבִלְבָךְ (מתוך המחזור "יומנים שלי")

*

יומנים שלי, אין לנו על מי להשען. כל מה שאני עושה, אני עושה להניח פגומים להשען. גופך מטל לפני כאדמה שחרה, כארץ מולידה כבשים. פים של יין, כמכשול. כל ילד, עוד מושבה ביבשת הזו. כל מה שאני נוסעת, אני עושה לנו בית. ברוך העולה לנו השמימה, ברוך האובד, ברוך הנותן בפי מלים חדשות.

*

בשעה שאתה מקפל מפרשים, בערב של ימך, אני צופה במיתתך. אני צוחקת לראות אותך מנסח בזהירות משפטים שסנקה היטיב לנסח ממה. אני צוחקת לכנפי הפרזל הכבדות של כרסת בעלי הזקן שכן שלשים ושתים שנים היה בחייו כשהתאנה קרבת בשור לעפרו. מי טפש לותר על כתפיים לשאת, מי טפש כמוך. בעינים ראיתי, פרפרים עולים מן הרחצה מיבשים כנפיים בטפות שמש. מי עור כמוך בשעה שאתה מקפל מפרשים.

*

יקיר לבי, מי יכבה גיהנם שבבלבך (אני מכרת אותה בהם כפות ידיך). מי ינחם שנאת עולם הזה שבבלבך (אתה שועלים מחבלים), זעקת עניים. לשם מה יקירי משולי החיים לשאת מלים אל עיניך לצפות במתרחש ובנכתב. העולם אין לו לב ואוי למי שלב לו בעולם. הנח ללבך יקירי, אנחנו רוצים לחיות

בְּשִׁבִיל זֹג מְכַנְסִים שְׁלֵם וְחֻלְצָה בְּמַדּוּתִיו, בְּשִׁבִיל
 מְכַל דֶּלֶק מְלֵא וְלֶחֶם פְּרוֹס בְּכָל בֶּקֶר, צָרִיךְ לַעֲבֹד.
 יוֹמְנִים שְׁלִי, הוּא יוֹצֵא לַעֲבֹד וּבּוֹכָה, וּמוֹחָה מִחִיּוֹ
 כָּל שְׂאֲרֵי שֵׁל גְּדֻלָּה. מִן הָעֲבוּדָה הוּא חוֹזֵר בְּכָל עָרֵב,
 כְּפֹת יָדָיו שְׂרִינּוֹת צְבִים מְלֵאִים עֶפֶר וּבוֹ זֶרְעֵי פְּרָחִים קְטַנִּים.
 אֲנִי יוֹשֶׁבֶת בֵּין רַגְלָיו עֲצֵי תְּאֵנָה וּמוֹחָה זַעַת אֲפִיו. מֵעַל
 לְרֵאשֵׁינוּ קִשְׁת זֹכֶרֶת בְּרִית

מגואל במילים

אין בכך כלום

גלויים לכל עין, מתחבאים היטב,
 בגלל שחם היום, בגלל שקר היום, אף אחד לא שם לב.
 מתי תהיה פה, אתה פה, הלב נשמת וצונח מטה
 ואתו כל היתדות של הנפש.
 אני עזובה כמו מה שנכרת בעיר.
 אני ערמות הבטון שהפל.
 ארבעה עצי דקל גבהים, צמחים שעלו בשמש,
 גזעים דקיקים שהתרוממו, מאה שנה התרוממו,
 סביבם החטיאו אנשים את האדמה,
 שלחו דרישות שלום, לא הועילו. ארבעתם
 נעלמו לי יום אחד ולא האמנתי.
 ארבעתם הניחו קבלנים על הפנים.
 עזבו דקלים את האדמה.
 אני מדברת בפה סגור. העיר הולמת חזק,
 אנחנו נוגעים בעיר בקצות האצבעות, בזהירות רבה.
 אנחנו רוצים לשתף מישהו ביאושנו. אנחנו מביאים
 את השקיות הביתה. אנחנו אוכלים מתוך המקור.
 אנחנו צועקים ברב המקרים, מרב חלחלה, מרב אימה.
 בספרים נכתבים תרוצים. משהו שאי אפשר לתאר. משהו שאין לו מלים.

נגמר הזמן ורוב הזמן

אתה מגאל במלים, הבטן שלך מלאה, אינה טורח
לגלות את עצמה במעשים, לנקות את נעליה שהשחירו,
מראה לי רק את ראשה המצלצל מרב חשיבה.
אינני מתאוששת מאלהים ישמר
האהבה אומרת בצלילים מכאיבים
עדיף שאתרחק מכאן
נגמר הזמן.

ורב הזמן הדלת סגורה, לפעמים חיבים לצאת
להדקף על מדרכות, לשים מטבע בכפות ידים שמבקשות,
להאכיל את החיות הקטנות, לעשות מחוות ברורות
עם הידים, עם הראש, עם הפתפים, כאלו בקלות.
כל החדרים קטנים, יקרים, מתפוררים, לפני נפוץ.
אני חיבת להשמע לה, לצית, מן הפה לחוץ,
לעמד תחת ירח כל יום מימות החדש ולהאמין שהוא מלא ולעולם אינו רצוף.

מילה היא עור מת

הבלתי-נמנע

מָלָה היא עור מת,
עצם מְרַסְקָת,
גָרוֹן זועק.

מָלָה
היא נוֹצָה מְרוֹטָה,
מקור ריק.

לְבָבוֹת מְפֹשְׂרִים עֲטוּפִים פְּלִסְטִיק.
מחוזת קְרַקְבְּנִים.
יָדוֹ שֶׁל הַקֶּצֶב מוֹנֶפֶת,
סְפִינוֹ מְשַׁחֵזת
בְּבִירוֹת.

השמות הם דם הדברים

אוזן לאוזן

כְּשֶׁאֲנִי כּוֹתֵב, אֲנִי כּוֹרֵה אֶזֶן,
לֹא חוֹשֶׁף שְׁנַיִם מְכוֹת תְּאוּה.
כְּשֶׁהִכְתִּיבָה בִּי נִפְתַּחַת מֵאֶזֶן לְאֶזֶן
אֶז דּוֹבְרַת (בִּי) הָאֵהָבָה.

מה עוד

וּמָה עוֹד אֲנִי אוֹמֵר
לְאֶזֶן שְׁאֲנִי לֹא הוֹלֵךְ שָׁם אֲנִי לֹא בָּא.
הִנֵּה שְׁלֹשֶׁת הַכוֹבְעִים,
הִנֵּה סֶפֶל הַקֶּפֶה,
הִנֵּה כַף רֶגֶל, שְׁלִי.

אֲמִי חֲתָכָה לְעֵצְמָה אֶת הָאֶצְבָּע,
הִנֵּה הוּא דְמָה שֶׁל אֲמִי.
שָׁם, עַל הָאֶזֶן, נִרְקִסִים
וּמִתַּחַת לְחֵלּוֹן – חֲרִצִּיּוֹת;
בְּטִלְוִיזְיָה הַכְּבוֹיָה מְשִׁתְּקָה סוֹרֵג,
עָלְיוּ מְעֻלָּפִים עֲנָפֵי הַבוֹגְנוּלִיָּה;
זֶה יָפֵה שְׁלֵדְבָרִים יֵשׁ שָׁם
גַּם אִם לֹא יוֹדְעִים מָה הוּא;
לְמִשָּׁל סֶפֶל
לְמִשָּׁל בּוֹגְנוּלִיָּה.
מָה שְׁאֵתָה אוֹמֵר –
בִּיאַת חֲתָךְ;
הַשְּׁמוֹת הֵם דָּם הַדְּבָרִים.

אידיאט מות

שם, במקום צואה, יצא דם.
אתה שאלת: "זה דם?"
ואת הנהגת ואמרת: "כן",
ואני כל הלילה שכבתי על הרצפה
ואתה נאנחת ואני כל הלילה
שאלתי "מה?" "מה?"
ואתה נאנחת מרב כאב שבער לך בעצמות.
או מהו היה הכאב הזה, איזה דמוי
יכול היה להיות לו? אני רק רציתי לישן ושאלתי: "מה?"
"מה?" כי לא היתה לי המלה
וכשקראת לי בבקר לשיחה, בכית
ואמרת לי: "כל הלילה שאלת אותי 'מה? מה?'"
ואני רק רציתי למות ולא ידעתי מה, ושנינו בכינו יחד
ואמרת שאתה לא כועס וקצת אחר כך (כמה זמן
זה היה?) ידך בידי, נשמת נשימה אחרונה,
ככה זה היה עם מותך.

השמים באלוף שדה לא נפלו
והאוויר הלוהט נספג באיזו הבטחה להתחלה חדשה
מעמד היתמות פרש את עצמו בפני, בפנינו, כמו מסך שהורם
ועכשו אפשר היה לצעד פנימה ולהתחיל עם תאטרון הצער, האבל,
נשיכת שפה.

אתה הרי כתבת את כל זה בדיוק של אומל, ולא נותר לנו אלא
לגלם את עצמנו נלעגים, שחוקים, כמו הדמיות במחזות שלך
סרים למרותך.

אחר-כך באו ימים אחרים. כל מה שצריך היה להתפרק,
התפרק, וכל הוראות הבמה מלאו עד אחת.

המשכת למשך בחוטים מהקבר,
האם זו אחרית הימים שכה
יחלת לה?

אל תוך הפישוק

להשתעל לְמַשָּׁל. היִשָּׁר אֶל תוֹךְ הַפִּישוּק.
עֲרוּה מְרַעֲבֵת,
לוֹטְשֵׁת, נִגְרֵת,
אֶגְרוֹף אֶל תוֹךְ הַתַּחַת
מַחְלִיק בְּמַעֲלֵה הַחוּר.
מֵהוּ הַנִּגָּר מֵהַתַּחַת,
הָאֵם זֹהִי זְהוּת?

סְמִיךְ, סְמִכּוֹתִי,
הַתַּחַת לֹא מְשַׁקֵּר.
זֶהוּ יֵשׁ שֶׁהוּא אֵין.
נִקְיָק סְדָק מַעַל חֲרִיץ.

אֵלֶּה דְבָרִים שְׂאִין לָהֶם שְׁעוֹר –
הַבִּיצִים שֶׁלֶךְ תְּלוּיּוֹת מִתַּחַת לְזֵין.
אֶחַת מוֹשֶׁכֶת מְטָה, נוֹזֶלֶת לְכוּן הָאֲדָמָה.
שְׁנֵיהָ מְכַנְסֵת בְּעֶצְמָהּ, כְּמוֹ מוֹנֵדָה.
שְׁתֵּי אַחֵיוֹת תְּאוּמוֹת, מְעַשְׂנוֹת
זֵין אֶחָד מִפִּיק מְרַגְלִיּוֹת.
הַרְגָלִים פְּשׁוּקוֹת לְרַחֲב,
פּוֹצְחוֹת בְּשִׁיר.
זוֹ שִׁירַת הַרְגָלִים וְהַפֶּרֶשׁ הַקָּטָן
שְׂאֵבֵד אֶת סוּסוֹ אֲבָל כּוֹפֵר בְּסֵרוּסוֹ.
הוּא רוֹצֵה, הוּא חוֹמֵד, עוֹד עוֹמֵד בֵּין רַגְלָיו –
דְּבַר!

בְּשֵׁם אוֹמְרוּ!
אֵיךְ בָּא הַדְּבַר אֵלַי דְּבוּר, זֶהוּ קוֹל עוֹלָה
בֵּין הַחוֹחִים אוֹ מֵה שְׁזָה לֹא יֵהִיָּה.
אֵיפֹה שְׁהָעֵט נִכְנָס אֶל הַפֶּה, מִקִּיזוֹ מִמְּזוֹ
דִּיו, כְּמוֹ אֶהְרֵן לְמִשָּׁה, לְגַמְגָם אֶת עֶצְמוֹ
מֵהַסְּלַע בְּמִטָּה, לְרוּיָה,
לְהַכּוֹת שְׂרָשׁ, לְקִים הַבְּטָחָה; בְּפִשְׁטוֹת –

להיות!
כן, להיות אשר תהיה.
שם אתה בא ושם אתה הולך אל הארץ הטובה אשר
וגו'.

אטימולוגיה של לבד

.1

אֶתְמוּל עֵבֶר. הַיּוֹם עֵבֶר. מִחֵר עֵבֶר.
מִטָּה חֲמָה. שְׁמִיכָה כָרִית. וְזֶה מִכְבָּר
אֲנִי בְּאֶלְכֶסוֹן. סְדִין יָבֵשׁ נִבְט.
וְשׁוֹב הַיּוֹם. וְשׁוֹב הַזְּמַן. וְאִין דְּבַר.

.2

וְשׁוֹב הַיּוֹם. וְשׁוֹב הַזְּמַן. וְאִין דְּבַר.
וְגוּף רְפוּס. עֲצִיץ יָבֵשׁ. הָאוֹר חֹר.
הַלֵּב דּוּפֵק. הַפֶּה נְעוּל. הַחֹר כְּנִץ.
זְעָה רְכָה. וְאֵת לֹא כָאן. מִטָּה לְבַד.

.3

זְעָה רְכָה. וְאֵת לֹא כָאן. מִטָּה לְבַד.
הַגּוּף אָגוּר. הַתְּרִיס סָגוּר. כּוֹכֵב עֵבֶר.
כְּמָה דְקוֹת. טַפָּה נְפִלָה. לְרַגַע כָּאן.
עֲשֵׂן שְׁתִּיקָה. נְעוּר הַיּוֹם. מְסָךְ כְּבֵה.

מן העבר הלהו

רשות מקומית

והאלה היו עומדים מן העבר הלהו
ומטיחים באלה שפמים. והאלה היו
עומדים מן העבר הלהו ומטיחים באלה
וגוגיות משקפים, והיו נדרשים לבוררות חיצונית
והיו הולכים ובאים בוררים מן העבר הלהו
ומן העבר הלהו והיו מכירים כירים
ומכירים כירים ומחמרים חמרים כל אותו
הלילה והיו מודדים בסרגל ארכי פינים
מן העבר הלהו ורחבי קדקדים מן העבר הלהו
והיו אומרים אלה גדולים מאלה והיו שונים
אלה גדולים מאלה, ותקץ בכל המעללים הללו
האלהות כסופת העינים ותרד מתהפכת ותקרא
לפראשי האבדון ואלה רוכבים בעקבי ההרים
ובאים וחרונם קוצף, בידם האחת רגלי תינוקות
ובאחרת אפרוחים בני יומם והיו מכים
בהם על ראשי הקהל כל אותו היום.

בלי שום היסטוריית חיפושים

זה השיר הזך

הקירות בסלון, במטבח, שוב לחים מבכי.
הם ממך עד בך. הם ממך עד בכי.
שלושיות מעלות על עיני אד חם, חי מבכי.
שואלות את עצמן: עד היכן נעמד על הבכי.

לפעמים לא ברור לי אם את ושכנים אחרים
מתחרים במסגרת התמ"א: מי יבכה אחרון בקומה.
ותוגת משורר מעדן בי הומה בזכרי את תוחלת חיינו
שפוסקת: זה בכי בינים. את בכיך הסופי לא אשמע.

ואולי בגלל זה משטות בי עיני, שיודעות שיותר לא יראו
בבכיך הראשון, בשפעת שמש קייב, בבית החולים, בסוף מאי
וראות נסיון לאלתר משפחה עם אמה, עם אביך סטניסלב
שיצא במהרה מיומך. אבל אז עוד היה שטוף בשמים ונסה ונסלח.

שלתכם אז בכיתם: על קריה. על חפש. על טרח לצאת לעולם.
כשהחליטו מה שמך, בדרך לבית חסר חדרים ועמוס מגרות,
קראו לך "תפארת בריאות" בלשון רומי. בכיתם כמו גלוי מחלה.
וכל בכי היה מנמק מסבות אחרות.

הַצָּרִי וְהַצִּיפּוֹרָן

עֶשֶׂר שָׁנִים הָיִית מְעָלִי וְסַפְרֵת
לִי דְבָרִים מְלַפְנֵי שְׁנוֹלְדֵתִי. כְּאֵלוֹ חִפְרֵת
בְּתוֹכְנוּ זְרוֹת שְׁאֲבָדָה מִיַּפְיָה, מִיָּמִים שֶׁהָיִית זָרָה
לְמִקְוֵמִי וְכִבֵּר עֲקוּרָה מְדִירַת הוֹרֵי, שֶׁשָּׁם כָּבֵר יָדְעוּ אֵיךְ קָרָה
הַטְּמָטוּם הָעָרוּם עַל פְּנֵיהָ. יָדְעוּ אֵיךְ הִלְבִּינוּ שְׁנֵיהָ. הָיוּ רְגִילִים
לְיַפְיָה. וּמִשָּׁם שְׁמַעְתִּי מִמֶּה, מִשָּׁנִים שֶׁהָיִית בְּגִילִי
וְכָל אֶחָד מֵאַחֶיהָ הָיָה חַי, צְלִילִים שֶׁתְּכַלִּיתֶם הִיא גָּלֵד
עַל פְּצָעִים שֶׁקָּדְמוּ לִי. שְׁלֵא אָמְרוּ לִי כְּלוּם
חוּץ מִזֶּה שְׁאֵת גְּמוּרָה. שֶׁדָּבָר לֹא אוֹכֵל לְהַזִּיז
בְּסֶדֶר כָּל בְּנֵיהָ וְקוֹלָהּ וְשִׁטְתָּהּ. וְהָיִיתִי יָלֵד. וְזִכְרוֹתֵי לֹא שְׁפִילָה
וְעִבְרַתִּי עַל פְּנֵיהָ וּפְנֵי מִטְתָּהּ וְאַלְהָהּ לְמִקְוֵם תְּפִלָּה

וְאָמַר אִזְ חַזוֹן: רָאָה אֶת אֲשֶׁר נִחְרַט לְפָנֶיהָ בְּמַצְחָה
וּמָה נִחְרַק כְּרָהִיטִים לְהַקִּיצָהּ
מָה נִקְשֶׁר לְפָנֶיהָ, מָה עוֹמֵד אַחֲרֶיהָ
וְזֶה מַעֲשֵׂה מִקְשָׁה עַד יִרְכָּה

וְאָמַר: לֹא הָרִית צֵאתָה מִמְטוֹת וְלֹא אֶת שְׁבוֹרֹן לְבָבָהּ
לֹא נִשְׁאֵת אוֹתוֹ בְּחִיקָהּ כְּשֵׁאת הַיּוֹנֵק אֶת שְׁנֵבֶה
וּבִשָּׂר אַחֲרִים בֵּין שְׁנֵיכֶם וְלֹא יִכְרַת כְּאֲשֶׁר נוֹה
וַיִּקְרָא הַמִּקְוֵם קְבֵרוֹת הַתְּאוּהָ

וְאָמַר: אֵל תְּהִי כְּמַת, שֶׁבִשְׂרָהּ לֹא אָכֹל בְּצֵאתָהּ מִרְחֻמָּה
כִּי לֹא אֵל הַחַי בְּהָ יִרְדֵת, אֶלֶּא אֵל דְּבָרֵי חֲתִימָה
שֶׁל פָּנִים שֶׁהֶעֱמִידָהּ בְּגוֹפָהּ כְּשֶׁנִּסְתַּתְּמָה
וְשִׁחַק קָדָר עַל יְקוּתֵיֶאל מְכַל אֲשֶׁר עַל אֲדָמָה

וְשָׁב וְאָמַר: לֹא הָרִית צֵאתָה וּבוֹאָה בְּאֵהָבָה
לֹא מִקְנָאָה לָהּ הָאֲדִימָה, וְלֹא מִקְנָאָה בְּהָ צֵהָבָה
לֹא בְּפָה אֵל פֶּה, לֹא בְּלֵב נִרְפָּה, לֹא בְּטַעַם מֵר
כִּי הָיִית בָּא, וְשִׁכְנֵת בְּהָ, כְּנֵאִם יְהוָה, שְׁנֵאִמַר

— — — — — וְהַצִּיפּוֹרָן

הַצָּרִי

הם תחושות יָדָךְ בְּעַרְףְךָ, עוֹד לַיְלָה אֶחָד
עוֹד פָּחַד שְׁמֵרְקָמוֹ כְּמוֹ לַחֹת עַל חֵטֵם
כְּמוֹ עוֹד דְּמוּי לְנוֹכְחוֹת שְׁבִירָה, מְחֹוֹרָה כְּרַתֶּם,
שְׁלָךְ. בְּלִי שׁוּם הִיסְטוֹרִית חֲפוּשִׁים.

וּלְמָה הַתְּכַוֵּנָת כְּשֶׁאֲמַרְתָּ, "אַתָּה יוֹצֵא מְאֻפּוּסִים,
אַתָּה יוֹצֵא מֵהַכְּלִים, אַתָּה רִקּוּד עַל דָּם, אַתָּה צְלִילִים,
הַמוֹזוֹרוֹת שֶׁל הָעֵקוּד בְּךָ צְלִילִים. בְּעוֹד שָׁנָה תִּמְכַּר לְמִישֵׁהוּ
אַחֲרַת אֶת הַקְּלִקּוּלִים שְׁלָךְ. הִיא לֹא תִדַּע שֶׁנִּכְתְּבוּ עָלַי

וְגַם אַתָּה כָּאלוֹ תִשְׁכַּח, תִּהְיֶה אוֹלֵי סוּטָה כְּמוֹ עֵכָשׁוּ
(כְּכֹלֵב הַשֵּׁב וְגו'), יִצְרָךְ יִתְחַמֵּר, כְּמִסְמֵר לֹא עַד תֵּם יִדְפֵּק
אֵיךְ הֵייתָ אוֹמֵר, זֶה כְּמוֹ לְטַפֵּס עַל פְּסַגַּת הָאוֹרֵג'
בְּאוֹרֵג' נִמְצָא הָאֵינֶן-סֵפֶק".

בלב המקום הרמאי, העני

להכניס את השם לשיר

ליעל לוי חזן ז"ל

להכניס את השם לשיר, ענין רציני
 הסברת לחלל התמוה, ידעת
 מה בקשת להורות, המלה הזו
 (כסיתי עלה תאנה): אינה רק שמי
 אמרת: תמיד הגלם הזה המופז,
 האדם, המחכה לשם עצם, הוא שמך
 כפי שתמיד במקפות תהיה פת,
 האזן היתה לך אדון ואת משלת בו,
 הוא האכילך מזון כוכבים
 ואת האכלתיו ברבית,
 אללי, ישבת שם נוגה, צנועה, דבית,
 ולא עכלתי
 את הוד מלכותך בלב המקום
 ההוא הרמאי, העני
 רבותי, להכניס את השם
 לשיר, ענין רציני
 מתישו (שמעתי) נדרסת
 וקולך נך כחוט השני

אתה שואל

אתה שואל מה פרוש
להכניס את השם לשיר
פרושו מי יאחז את הכפילות
של החרבן והבנין. מי יעשיר

מי יהא זה שיכשיר
את הקוו של העם
בישראל

ויושב

שלקח בסלמה
ובמוצא

עלית

ואלפים שנות גולל על לשונו
מה שגולל –

להכניס את השם לשיר
פרושו להנמיק
את רף ההדחקה
להודע שצדו
השני של העול
הוא מנחה – חברה
האם את מטרת

לעתים

באדמות חמה להבהל

מי יהא המספר

של העם בישראל

מִי יִהְיֶה בְּעַל הַלְשׁוֹן!
וְאִיזוֹ דְּגָמָה תִּטְבַּע בְּמֵאָבֶן!

מִי יֵדַע לְשַׁלֵּק אֶת הַשְּׂדֵרָה מִן הַחֶרֶב
לְמֶלֶק מִן הַחֶרֶבָה
אֶת מֶחֱ הָעֵצִים שִׁיחֵבֵר
אֶל הַחֲלִיּוֹת בְּשִׁשׁוֹר הַמְּסִירָה
שֶׁל נְדָחִים וּמְשֻׁפָּעִים שְׁצִנּוּרֵיהֶם
מְחוֹרְרִים

פְּרוּשׁוֹ מִי יַעֲשִׂיר
אֶת שְׁמִינוֹ

מִי מִי יִדְבֵר בְּשִׁמְנוֹ

המשרד מלשון מכון השו"דים

1. המשרד

הזמן – למריחה
הבדיחות – קרש
המית השו"דים – פיונים מנקרות פרוי ראש
ובסוף חדש – תלוש משכרת
על זאת ההתרוששות

2. השאלה

המשרד מלשון מכון השו"דים
השאלה האם תעני לבדיחת הקרש במסדרון
או שתשבי להתקין את עצמך בפרוודור
לקראת העולם הבא?

3. המנהלת

כבוד למנהלת שידעת לנהל
ואף מיטיבה לא להשליך על הזולת-המנהל
מחרפת יומה, ואף מיטיבה להפריד
בין חרפת העובד לחרפת היום
ולא משסה איש באיש
ולשם האויר היא מתנה רכילות נעימה
ושום מלה מפיה היא לא מהלומה
ומדברת בגלוי לב
ולא שוכחת במקרה הצורך להדק את הסמכות
ולמתח חבלנו בין שם לבין פה
על כל זאת, למנהלת, שאפו

ואחרי זה שקר

*

לא יכלתי לקנות לה את השוקובו ובגלל זה היא סימה אתי את הקשר
אנדרטות הוקמו ביום ההוא, והיה חשון, והיה אביה, וחשורי דשא,
ובסוף בגלל מחסור בכת קניה היא מסימת את מה שבנינו אחרי ש
נהרס הקודם כש, ולפני זה דבר, ואחרי זה שקר, ואחרי זה שקר

הלהבה הציונית

גנבה: המטען

אמרי שפר בתיכון

"אתם יוצאים לדרך," [צאו!]
"אתם" [צאו!] "יוצאים לחיים. המטען
שחשוב מאד לקחת אותו" [קחו!] "לכל" [קחו!]

"החיים זה המטען" [קחו!] "היהודי-ציוני (זה לא מספיק רק
ללמד איך להשתמש באקדח או ברוכה
או איך לעשות פוצט"א): לדעת,

בין שאתם דתיים או
חלונים או שמסרתיים," [דעו! דעו!]
"בסופו של דבר לדעת שיש לנו" [דעו!]

"מורשת (אני לא הולך לספר מורשות קרב," [מטען!] "אני גם
לא יכול כי הכל" [מטען!] "חסוי. או שאני
יכול, ואז אני צריך לחסל

את כלכם), יש לנו" [מטען!]
"מורשת הכי מפארת בכל
העולם, אין עוד עם שהוא עם-" [צאו! צאו!] "התנ"ך

(התנ"ך הרי הביא" [קחו!] "לעולם את תורת המוסר, טוב" [דעו!]
"ורע לא היה עד התורה)," [מטען!] "מורשת
בת שלשת אלפים שמונה מאות" [דעו!]

"שנה, מורשת" [קחו] "מטען",
"מטען" [קחו!] "מאברהם אבינו," [צאו!]
"יצחק," [צאו!] "יעקב, משה, דוד" [דעו!] "המלך"

(עד התורה לא היה טוב ורע), "דעו!" [אנחנו עוד חליה] "מטען"
קחו, "מטען!" [בשרשרת של אלפי-] [קחו!] "אלפי" [קחו!]
"שנים והתפקיד" [דעו! דעו!] "שלנו"

זה להמשיך את הנצח
של" [מטען!] "מדינת ישראל לדור
הבא" [צאו!] "בצורה עוד יותר" [צאו! צאו!] "חזקה."

גנבה: הלהבה

אמרי שפר באולפן

"הדריב שלי: אני אוהב
אהבת נפש" [תי"ו שי"ן] "את הארץ
שלנו, את העם שלנו, [עי"ן גימ"ל]. "את

המסרת היהודית, את התורה, את מדינת ישראל, את
צה"ל. זה הדריב שלי בחיים." [כה שח פה. בא]
"צריך להבעיר מחדש" [צופה], "את

הלהבה הציונית,

היהודית, בכל רחבי הארץ:
[לוכד כל הגד]. "אצל החלונים" [בשנת תי"ו]

"ואצל המסרתיים", [שי"ן] "אצל הדתיים", [עי"ן גימ"ל]
[קם] "אצל החרדים, וזה קורה, זה קורה
בענק." [ציד וצד אות אות בכתב].

תיעוב

זֶה קוֹרָה לִי מְלֵא, בָּא לִי
לְהִקְיֵא לְמִקְרָא

תְּבוֹת, נִגִּיד כְּמוֹ הַתְּבָה 'מְכוֹרָה'
שָׁעַל הַדְּעַת מַעְלָה חוֹר

מְכַעַר אוֹ חָרָא רְה, מֵר וְרַע.
דְּוִקָא הַתְּבָה 'תְּבָה' לֹא עוֹשָׂה

לִי רַע כָּל עוֹד לֹא תוֹקְעִים לָהּ יו"ד
בְּחִזָּה וּמִשְׁכָּלִים לָהּ אֶת גְּפִיָּה

וְנִקְוֹד מְסֻרָסִים
וּמְרִיעִים: "אֵין עַל הַבַּיִת!"

ברוך אתה ה', שעשית בנו גלות

*

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו ועשנו יהודי:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, אשר יצר את יהודיו בחכמה, וברא בהם נקבים
 נקבים, חלולים חלולים. ואם יעלם אחד מהם בניו יורק או ברלין אי אפשר יהיה
 להתקיים, גם לא שגיה אחת יחידה:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, מתיר יהודיו:
 ברוך אתה ה', שעשית בנו גלות בכל:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, אדון האינקויזיציה, אשר למדתנו על המחשכים:
 ברוך אתה ה', כותש כל בשר, על שהפלאת לעשות בנו חדודים חדודים:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, הנותן ביהודיו סימנים:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, על כלי הגלות שיצרת לנו:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, המבדיל בין יהודיו בעזרת גופים:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, על שנתת לנו: בשר, שנים, עפר, קבר:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, על שנתת בנו שמות:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא גברים בחבורות:
 ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם –
 שלא עשנו גוי:
 שלא עשנו עבד:
 שלא עשנו:
 מודה אני לפניך מלך חי וקיים, שהחזרת בי נשמת בְּחַמְלָה. כי רבה אמונתך:
 ויהי רצון מלפניך שתרגילנו בחיינו. ודבקנו ביהדותנו. ואל תביאנו לא לידי מולדת,
 ולא לידי נחלה, ולא לידי שקט, ולא לידי אחוה. ודבקנו ביצר
 ובמעשים.

בברלין הבירה

בדק בית פנימי (רווחים והפסדים)

לתפי ולאליקושיין שתמיד אומר לי את האמת

שכורה ומהרהרת בדינר־פארטי בְּדִירָה יִפְהַפֶּיָהּ
בְּשִׁכּוּנֵת שְׂרָלוֹטֵנְבוּרְגַּ המַעֲתִירָה בְּבֶרְלִין הַבִּירָה.
אֲנִי יִכּוֹלָה לְהִתְרַגֵּל לְקַבְּלוֹת שִׁבְתַּת הָאֱלֹהִים אֲצֵל יוֹאבִי
עִם חֵלֶת־עַל מַעֲשֵׂה יָדַי שֶׁיִּשְׂרָאֵלִי לְצַד שְׂרִימְפָס
או כְּמוֹ הָעֶרֶב, סִתְּם לְצַד שְׂוֹאֲרֵמָה דָג עֲלֵאִית וְטַעֲמִיָהּ
בְּקֻטַּע מִפָּגֶר. לִיִּן הַצֵּכִי שֶׁקָּנִינוּ יֵשׁ טַעַם שֶׁל בֵּית שְׁחִי,
וְשִׁתִּיתִי כָּל כֶּף הַרְבֵּה כֶּף שֶׁהֵיִן וְהָאֲנִגְלִית מִמְּסָכִים
לִי אֶת הַלִּירְלוֹרִים הָאִינְסוֹפִיִּים שֶׁל מֶרְקוּס
עַל הַפְּרִיִּוִּלְגִיּוֹת הַלְּבָנוֹת וְהָאֲשֵׁמָה הַגְּרַמְנִית שְׁלוֹ.

אֲנִי מִנְצֵלֶת אֶת הַזְּמַן לַעֲשׂוֹת רְשִׁימַת מְצֵאִי קַפְדִּנְתִּי
וּבְדָק בֵּית פְּנִימִי דְקִדְקִנִי שֶׁל כָּל מָה שֶׁהַפְּסָדִתִּי וְהַרוּחָתִּי
בְּשִׁלֵּשׁ הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה מָאֵז שֶׁהִטְרַשְׁתָּ הַנְּפֻצָה הַטְּרַלְלָה
לְגַמְרִי. הַרוּחָתִּי שְׂרִירִי בְּטֵן לְרֵאשׁוֹנָה בְּחִיִּי וְגַם אֶת
הַקְּמֻטוּטִים הַקְּטָנִים בְּצוֹאֵר וְאֶת הַשְּׁעָרוֹת הַלְּבָנוֹת
הַמְּנֻצוֹת הַרוּחָתִּי בִּישׂר. הַפְּסָדִתִּי אֶת הַנְּאִיבִיּוֹת
הַפְּשֻׁטָּנִית וְאֶת הַחֲרוֹת לְהִיּוֹת עֲנוֹתָנִית וְתַרְנִית כְּלַפִּי
עֲצָמִי – כְּלוֹמֵר לְהַתְנַהֵג כְּאֵלוֹ אֲנִי צְדִיקָה
יֹתֵר מֵהָאֲפִיפִּיּוֹר –

בְּמִין פְּאִסִּיב־אֲגְרִסִּיב פּוֹלְנִי שִׁירְשִׁתִּי מֵאֲמָא.
הַפְּסָדִתִּי כִּי גְלִיתִי אֶת קוֹ הַתְּפֹר הַחֲמֻקְמֻק שֶׁבֵּין הַשְּׂמֻחָה
הַמְּגַבְרַת לַשְּׂמֻחָה הַמְּפֹרֶזֶת שֶׁבְּהֶנֶף יָד שֶׁל טְפָה יֹתֵר
מְדִי חֶסֶר שָׁנָה הוֹפְכֶת לְמֵאֲנִיָּה מְבַעִיתָהּ. בְּחִסוֹת
הַמֵּאֲנִיָּה הַרוּחָתִּי אֶת הַשְּׁעָה הַכִּי מִפְּחִידָה שֶׁיִּדְעֶתִּי
מִיָּמִי. הַשְּׂתַכְלֵלְתִּי עוֹד יֹתֵר בְּכִשׁוּרֵי רְאִית הַזּוּלַת שְׁלִי
וְהַרוּחָתִּי אֶת הַכֵּל הַכְּבוֹד לְלִימְפּוֹצִיטִים שֶׁעָלוּ בַּחֲזָרָה

אחרי הסבב הראשון של התרופה הביולוגית, והרוחתי גם את הירידה השבה

ונשנית של הלימפוציטים כעת בסבב השני של התרופה ואת נשירת השער הקפריזית כתוצאה מכך (זו שרק אני פריטי ושואב האבק הרבובטי יודעים עליה באמת). הרוחתי את פרס פסטיבל מטולה על היותי 'קולו של דור' בשירה העברית והרוחתי את הזכות לא להקטין זאת באמרי שזה 'שקר מחמיא כלשהו'. הרוחתי את היכלת להגיד בראש חוצות ובגאון שזה מגיע לי! והרוחתי את הרשות לדמין את עצמי משוררת לפרקים גם לא רק בישראל ולא רק בעברית.

הרוחתי חיי מין מצטיינים כמו שתמיד חלמתי אחרי שנים שאהובי ואני חכינו לזה, אבל הפסדתי את היכלת להשתין בחפשויות בקשת על כלם (אך רק מבחינה נוירולוגית. לא כמטפורה). כי מה שכן הרוחתי זה את האהבה לגוף שלי, והיכלת לעוף עליו ועל עצמי ולשחות בעירם באגם נודיסטים בברלין ולהרגיש סקסית. הפסדתי את שווי המשקל הטבעי שלי ואני מרויחה אותו כל פעם מחדש כשאני מצליחה למנע מעידה או לעמוד על רגל אחת שתי דקות רצוף או לדלג מהר,

מרגל לרגל, בין שלבים של סלם רצפה. הרוחתי את החזרה הנעימה של ריצה באויר הפתוח ואת הלהספיק בספרינט כמעט לכל אוטובוס. הרוחתי גם את התקוף המאחר מאד בנוגע לכך שיש לי הפרעת קשב ורפוז מולדת שחחמירה למדי בחסות המות של אבא כשהייתי נערה צעירה, ועדין לא הופכת אותי לפחות טובה בשום צורה. אך הפסדתי את הבסטי שלי מגיל 14, שפשוט לא יכלה להיות שם בשבילי בפעם היחידה זה שנים רבות בה באמת באמת נזקקתי לה

בכל מאדי. (האהבה כלפיה נותרה. האם אכן אבדתי אותה? אולי. אני לא יודעת. ימים יגידו).

מה שבטוח הוא שיש לי עדין תקוה מוצקה וצלולה
שאפנה לאמא הכי נפלאה שביכלתי להיות וזו בפני
עצמה מתנה. עם זאת הפסדתי את האשה שהכי
אהבתי על פני האדמה הזאת, מי שלמדה אותי
הכל על איה להקיז רוחים טהורים מתוך ההפסדים
הבלתי נמנעים שהחיים מקצים לה – תפי לילי לילית
ליליאן רוזנברג-האס זצ"ל –
סבתא שלי.

בשיא ההתבהרות

הכי אני אוהבת כשבשיא ההתבהרות
הוא פתאום מוצא בתוך הקונכיה שלי עוד פנפה פנימית, כיס
ובו רסיס טל סודי, אגל משלם בגרון החבצלת המטלטלת על חול החוף
ליד הים הרוגש, און חמור מבישת שהוא פותח בעדינות שקדנית ולאט מעורר
רקפת מתחת לסלע שהנה היא פה לפתע, צומחת לה לפלא. משום מקום
הוא מאתר בי עוד מין קפל נסתר שכלו עסיס וצוף ומיץ של מתיקות שמחה
כזו שרק היתה צריכה מעט דיבוב חומד.

כן, גם כשטפות הענג האחרונות נחבאות אפלו מפני, הוא בא
ומגלה אותן – כמו כשלוחצים החוצה בנחישות את שארית משחת השנים
מהשפופרת. ככה הוא סוחט ממני את תמצית הג'וס הכמוס בהנאה של תאור
עד קצה גבול יכולתי, עד שאני מתפקעת מצחוק, גועה מצחוק, נשימתי מתקצרת וכלי
צהלולים וגיחי גיחי צחוק של פסיכית מאשרת, מרב התעלות של כף ושל כמה שאני
משגעת עליו, מוארת כליל בזהר אהבתו וצוחקת וצוחקת וצוחקת וצוחקת.

(רק בזכותו למדתי על בריו שהדגדגן הוא אשכרה כשמו פן הוא כשיש מי
שיודע לאהב אותך באמצעותו – באמת).

מלאכים? תביאו תחת

בסדום

בְּסִדּוֹם הוֹלְכִים
מִפַּח אֶל פַּחַת.
מְלָאכִים?
תְּבִיאוּ תַּחַת.

כָּלֵן זֹנוֹת,
אִז קָחוּ, גְּבָרִים:
שְׁתֵּי בָנוֹת,
שִׁשָּׁה חוֹרִים.

שְׂבָרִים צוֹנְחִים
מִן הַמָּרוֹם –
שִׁרְפָה, אַחִים,
שִׁרְפָה בְּסִדּוֹם.

הָאֵל עִם לוֹט.
הַסְדוֹמִיִּים
הֵם אֲנִטְרִיקוּט
עַל פְּחָמִים.

אֲשֶׁתוֹ, קִנְיָן
שֶׁל הַבָּלִים,
תְּמַשִּׁיךְ מִכָּאן
בְּתוֹר תְּבִלִּין.

בְּכִסּוֹת שֶׁכָּר
וַחֲשֻׁכָה,
הַכֹּל נִשְׁאָר
בְּמִשְׁפָּחָה.

אָבִינוּ, זְכוֹר
אֶת בְּנֵי דְמוּתְךָ,
שְׂרוּעִים בְּבוֹר
הָעֲדָרוֹתְךָ,

עוֹרִים, קִטְנִים,
זָרִים לְיוֹם,
כְּסֻטָּנִים
דְּרִי תְהוּם.

צוואר אוחו ידיים

חנק חלק

העולם הזה כלו ידיים וצואר,
אין חלק בעולם הזה שלא כלו ידיים,
שלא כלו צואר.
להיות צואר, להיות ידיים,
צואר אוחו ידיים, ידיים אחוזות,
אות, ידיים אחוזות, אות.
העולם בצוארו, צואר בקבוק שבור,
להאחו בו, להיות ידיים
אחוזות בצואר בקבוק שבור.
העולם בצערו, צואר בקבוק שבור,
לינק בו, ללא שפתים פה גרון,
רק מדרון צואר ידיים
אחוזות ובווערות,
אות אות, אור אור,
צוארון, נשר ממנו הכפתור.

יום הולדת

הגוף נתן לך במתנה,
כך זין בפה,
כך שנים משולות
לריסים;
כך אני עוצם עינים לראות
מה בחוץ,
לבד מהגוף שהוא
פה פעור פעור פה,
משול לגן, לקרוסלה,
חגות עליה צנצנות זכוכית,
שקופות ואטומות, ילדים,
אסופות בהן מלים, פטפוטים –
ריסים שנשרו או נתלשו
לכדי משאלה או תחנונים.

מתוך "יר הטובע"

1. האם

הזין שלך מפשל כדי לומר
את מה שרצו העינים לראות

ילדים עוטפים אחד את השני בנר טואלט, יום הולדת שמח.

2. במקלט

אתה סלם מחליד יצוק בבטון מוביל לפתח חסום
פעם חשבת שדביקות הגוף מזעה או ממין משולה לחלי

והחלי? משול לסלם במקלט.

3. בצמר גפן

מתוק נושפים זוחלים בעמידת שש מנסים להגיע לקו סיום
ואנחנו בלונים שיצא מהם האויר

ולידנו בלונים שיצא מהם האויר.

מפני הצורך בבעיטה

עת קרקעית הקיץ

"או ברשם מושב / צלקת תוכו, בהתהפכו בשעריו,
בשערעפיו לילה בחלום, / מדוע לא ידא אדם"
יאיר הורביץ

ישוטט גלגל העין, יחיה
אל אשר נס מפני תרפה,
מפני הנפש בגפה, מפני הצרף
בחבוקה, הזוי, רפה,
מפני הצרף בבעיטה.

ושמע גלגל העין
זה אשר קורא לך ונס,
זה אשר קורא לך וחס
על הנזכר בנפל החיץ,
האם עודנו שם, בנשב מושב
בקרקעית הקיץ.

עפעף גלגל העין בנתפס,
אחרים יתהפכו בצדי הרהורים,
כעת מרחק שבילי חשמל גומא
הנס,
אל חלון דואה –
שימנו נשארים.

סכום כל תנודות הדם

בסוף גם זה הפך למין

החבוקים החמים של לילות ששי
והאשמה השורפת בגרון.
הייתי מקמר את שרירי הבטן
ואוסף לתוכי בארון

את הזכוכיות ששברתי.
השדים שנבראו
בכל לטיפה מכוונת,
בכל הצדדים שנראו

כמו אנטנות זקורות לשמים.
כמו כח הלוחץ
אל קו פרשת המים
שבין האספות לכווץ

כלם היו בי אחרת
וכלם בערו מלבדם
החבוק עטה עטרת
של סכום כל תנודות הדם

המרקד, הבולע
בלילות שכורים, מוארים
הדם הזה שבולע
את כל הדברים היפים

שְׁלַח אֶת הַיָּד לְאַחֲזוֹ
בְּתוֹךְ הַהֶמוֹן הַהוֹמָה
בְּנֶפֶשׁ אַחֲרֵת, פְּרוּעָה.
הִיא שְׁעַר הַגּוֹף הַדּוֹמָה

הַמְּפַעֵפֵעַ תְּמִידִית,
נוֹבֵעַ וּמְלַחֵךְ.
הַגּוֹף הַזֶּה שֶׁנִּפְתָּח
הָיָה אִזְּזֵה שֶׁהוֹלֵךְ

בְּמִבּוֹךְ שְׁעָרוֹת
מוֹטְלוֹת עַל כְּתָף,
נִבְרָא מִחֲדָשׁ כְּגוֹף מִחֶבֶק
בְּתוֹךְ אֶסוֹן מְזֻדְקָף.

אָל לוע הַמַּקְרָה

רחש מערות

"עדיף לשתוק."

(אימא שלי)

תַּחֲסֹךְ אֶת זֶה, תִּקְטִין. שְׁלֹא תִתְפַּס
מִדֵּי מְקוֹם, שְׁלֹא יִכָּאֵב לָהֶם יוֹתֵר.
עֲדִיף לִשְׁתַּק וּלְכוּץ. גַּם בְּלַעֲדִיךָ
יֵשׁ לָהֶם מִסְפִּיק מִשְׁלָהֶם. אֵתָה
מִרְגִּישׁ אֶת זֶה הָרִי, אֲזַל תּוֹסִיף.
חֲלִילָה לְהִכָּאִיב בְּעֵצָם קִיּוּמָךְ.

וְיוֹם אֶחָד תִּהְיֶה אָדָם כּוֹתֵב
וְלֹא כּוֹתֵב, לְכוּד בְּמִכְמוּרוֹת חַיִּיךָ.
וְרַחֵשׁ מְעָרוֹת עֵתִיק יִנָּשֵׁב בְּבִגְד
מִתְנַכֵּר: עֲדִיף לִשְׁתַּק חַיִּים שְׁלָמִים,
וְלֹא לִתְפֹס מִדֵּי מְקוֹם. לְחַיּוֹת
חֲלָקִי עַל לְהִבִּי הַמְזוּמָרָה
הַמְשַׁסֶּפֶת אֶת עֲצָמָה
לְרִיק וּשְׁשֻׁשׁ –

וְכִמָּה עוֹד תַּחֲפֹר וְתִתְפָּרֵק
בְּמִרְחָקִים? וְאֵיךְ תִּטְבַּל יָדַיִם
בְּשִׁלּוּלִית הָאֵינן הַמִּיחַל
זְרִיחוֹת טְרִיּוֹת מִפְּעִימוֹת לְבָבְךָ?

עַד שֶׁתִּזְחַל אֶל לַע הַמַּקְרָה,
עַד שֶׁתְּבִיט אֶל הַנִּקְרָה כְּמוֹ מַחִיק,
כְּמוֹ בֵּין רַגְלֵי אִשָּׁה, לְצִפּוֹת בְּסֶכֶר
הַנִּפְעֵר אֶל בְּעֵרַת כָּל הַיּוֹתֵךְ,
כָּל הַנִּתְּךְ הַזֶּה עַל עוֹז יָדַיִם
אֲזוּקוֹת, עַל זִיו בְּשֶׁרֶךְ הַמִּפְרָפֵר.

פְּתָאם לְצוּד מְלֵת "אֶפְשֵׁר",
לְדַעַת שְׁהִיְתָה אוֹמֵל שְׁנַיִם
מְכָה בְּסֶכֶר הַבְּטוֹן, מְכָה כְּמוֹ סִכִּין
מִפְּלִסְטִיק-פְּנִימִיּוֹת הַמְּבַקֵּשׁ
לְקַטֵּם סִלְעֵי תְּמִידָה, הַמְּבַקֵּשׁ שֵׁשׁ
לְגַדֵּעַ לְחִישוֹת –

אָהוּב פְּתָאם,
אֵל תִּתְקַלֵּשׁ מוֹל עֶרְמַת
תְּגִי הַמְּחִירִים שְׂכָכָה הַתְּגַבְּהָה
לְהַר. נוֹתֵר עוֹד זְמַן לְמַחִילָה.
נוֹתֵר גַּם אִם כְּבָר אֵין עִם מִי, נוֹתֵר
רַק כֶּךָ וְכֶךָ וְסוּף-כָּל-סוּף מְקַיֵּץ
שְׁנַיִם, הִנֵּה אֲנִי חֹפְשֵׁי לְהִיּוֹת אֲנִי.
וְשׁוּב וְשׁוּב וְשׁוּב לְצִלְחַ

רְגַע
סְנוּרִים –

אבא-ילד

"פרפר וחתירה תלמד מאחרים"

(שישה שירים לבן, דורי מנור)

בזמן מן הזמנים אני
נוסע עד אליה. לפתע
אופנים אדמים
בירידה ההיא לשוק הפשפשים –
איה עצר-נשימה פורם
את השתיקות.
אתה זוכר?

ולא, זה כבר לא
צער הבדידות באין-אתה.
כבר לא האבל המפרפר.
גדלתי אבא-ילד, אהובי:
טוב שתדע. ובכל זאת, רק אתה
יכול לחיות אותי
ולהבין מתוך
את הבפנוכו-הבפנוך.

כבר לא נבהל מן
הקטנות, אם לא נקלשתי
עד הלום, אני לא אשמת,
אולי. לא באמת.
מה כבר יקרה
אם תחכה לי קצת
אתה, הפעם?

חולת אהבה וכך מתנהל יומי

*

זוכרת שֶהקאתי בְּמָקוֹם הַכִּי
זוכרת אֶת הַמְּבוּכוֹת הַהֵן מֵאֶז
היום נותר בי צל מֶהֵן, נִמְאָס
לי להיות זֶה שְׂצוּחָקִים עָלָיו מוּלוּ.

זוכרת שֶנִּפְלְתִי שׁוּב מֵהַכֶּסֶּא
וְשֶשְׁפַּכְתִּי אֶלֶף מִשְׁקָאוֹת קָרִים
היום אֲנִי מֵאֵן לִהְיוֹת אוֹתוֹ אָדָם
אֲבָל זֶה הַמְּנוּגָל מְרִים רֵאשׁוֹ עוֹד בִּי

זוכרת שֶהייתי יֶלֶד שֶחֶצְנִי
וּמִתְנַשֵּׂא, בְּלִתִּי נִסְבָּל, כֹּל כֶּף נִסִּיתִי
לְהֶאֱחֹז בְּמִשׁוֹ שֶהוּא לֹא אֲנִי
וְלֹא הַבְּנֵתִי כִּמָּה זֶה מְרַחֵק, מְרַתִּיעַ

אֲנִי לֹא מִתְחַרֵּט עַל הַשָּׁנִים הַהֵן
לְמֵרוֹת הַקְּרִינָג' הַרְךָ שֶהֵן פּוֹרְשׁוֹת עָלַי
אֲבָל כֹּל עוֹד נִפְשִׁי בִּי, לֹא אֶתְגַּעְגַּע
לִהְיוֹת צֶל שְׁשׁוֹנָא עֲצָמוֹ יוֹתֵר מִשְׁשׁוֹנָא.

סְאֵנָה כַּפְכָּפִים, כִּי בָּא הַקִּיץ.
 קָצְרוּ כֶּבֶד הַשְּׂמֵלוֹת, שְׁפָתוֹן הוֹרִיד,
 מִרְקוֹ עֶקְצֵי הִיתוֹשׁוֹת, אוֹן שׁוֹיֵן זַיִט אִיר בַּעֲרִיטָס
 עוֹמְדוֹת מִפְאָרוֹת בַּשְּׁעָרִים.

הַחֵם, פִּלְלָתִי, לֹא יִגִּיעַ הֵנָּה –
 אֲשֶׁר יִגְרָתִי בּוֹ לִי וְהִבְדָּה.
 מִרְחֲנָה מְקַדֵּם, אוֹלֵי בְּדֶרֶךְ מִנֵּעַ
 נוֹכַל עוֹד לַעֲשׂוֹת תַּעֲבוּדָה.

קָרִיר בְּצֵל מִזְגָּן, אֵךְ עוֹד חוֹנֶקֶת
 הַשְּׂמֵשׁ הַמִּיבֶּבֶת בְּחֵלוֹן.
 עוֹבְנָה אֶת הַהִלּוּלִים, תְּמִיד הֵייתֵן נֶגֶד,
 וּבֵאֵנָה לֶאֱכַל אֶתִּי מֵלוֹן.

קִבְּרָנוּ כֶּבֶד אֶת הַצָּרֵצֵר הַמֵּת,
 וְאֶת הָעֲנָנִים מִזְמַן בְּכִינוּ.
 עֲתָה הַגִּיעָה עֵת הַזְּמִין חֲשׁוֹבוֹן, עֵת לְכַמֵּת:
 נִכְשָׁנָה תְּרַמִּילֵי קְלִיעִים וְשָׂרִשִׁים הַכִּינָה.

*

רַפְּדוֹנִי בְּאֲשָׁפְרִים עֲלִפוֹנֵי בְּסַפִּירִים
חֹלֶת אֶהְבֶּה אֲנִי וְכִךְ מִתְנַהֵל יוֹמִי:
בְּשִׁבְעַת אֲנִי קָמָה, בְּתִשְׁעַת אֲנִי דִמְעָה,
בְּעֶשְׂרֵת יוֹצֵאת הַשָּׁמֶשׁ, כְּכֹר זֶהְרֵי הַוַּעַם.

שׁוֹנְצָת, חוֹלְמַת לְמַחִית מָה שִׁיגְלָה,
אֶךְ תַּחַת עַפְעָף עֵיף בּוֹעֶרֶת גְּלָגַל אֲמִי
עַד שְׁתִּים עֲשָׂרָה אַרְבָּעִים, שִׁקְמֹתִי אַחוּזֹת אִים וְ
יִשְׁבְּתִי לְכַתֵּב אֶת הַדְּבָרִים בְּמִלְאָם.

להבחין בין הגרר והקרע*

נינה ביריד הצוצלות

בְּלִקְתָּהּ בְּנֵיב הַשְּׁכָנִים לְמַרְכּוּל
לְעֵת עָרֵב
סְקָרָה – דּוֹכְנִים־דּוֹכְנִים. הוּי כָּמָה!
כָּמָה
שָׁזָה

גְּדוּל!

(הוּי! הוּי!)

הוּי כָּמָה (!)

שָׁזָה

גְּדוּל!

היא מְפֹשֶׁשֶׁשֶׁת בְּבִטְנָהּ וּבּוֹדָה
מֵעֵין שְׁטָר יִפְהַפֶּה
וּמּוֹרָה אֶל מְטַגְגֵי הַצּוֹצְלוֹת
(הוּי! הוּי!)
אֲנִי רוֹצָה – ...

יוֹנָה

היא מְבַקֶּשֶׁת. ש!..

יש צוֹצְלוֹת

הם עוֹנִים לָהּ בְּאִפְרֵי הַמְּרַקֵּד

אֲבָל־אֲנִי־רוֹצָה – ...

יוֹנָה

שש!

ששששש!.. – היא מְהַמְפֶּפֶת

עַד שֶׁהֵם כְּמוֹתֵן שׁוֹתְקִים

וּמְבִיאִים לָהּ ת'יוֹנָה

וְהִיא נוֹגֶסֶת בְּצוֹצְלוֹת

וּבּוֹכָה שָׁזָה עוֹרֵב

* מתוך "נינה שלום-שלום".

וּמְתַעֲקֶשֶׁת – לֹא תִדָּם!
כְּשֶׁהִיא חוֹזֶרֶת לְדוֹכֵן
וּמְתַלְפֶפֶת בְּחוֹשִׁיָּה מְלַקֶּקֶת
הוּי לֹא.

נינה כותבת אלגיה למוות

נינה כּוֹתֶבֶת אֵלֶגְיָה לְמוֹת
מְשַׁלַּחַת יְרֵחִים עַל תְּנִשְׁמוֹת בְּשִׁלוֹת
מְסַכֶּלֶת בִּיּוֹנָה
מְסַתְּכֶלֶת בְּעוֹרֵב
מֵתְבַלְבֶּלֶת בְּצוֹצֶלֶת
וְרוֹצָה. יוֹנָה.
הִיא רוֹצָה לְהִבָּחֵן בֵּין הַגֶּרֶר וְהַקָּרֵעַ
בִּיּוֹנָה. כֵּן כֵּן
בִּיּוֹנָה גְרִידָא!
בוֹדָה נּוֹצוֹת – רַחֲפָה! – מְרֻטָה דִּי
מֵהַשְּׁלֶשָׁה
נִפְקַחַת בֵּין שְׁמֹשׁוֹת צְחוּרוֹת עַד בְּלִיתָה
שְׁלָה;
הִיא מְתַאֲהֶבֶת:
רֵאשׁ, זָנֵב
לֵב – אַרְבָּעָה.
זִינָה זְקוּפָה! – שְׁמָעָה.

נינה נוֹגַעַת בְּמוֹת. גּוֹמְרוֹת.
זִינּוֹ הַחֵד יִתְאַרְךָ עַד קִצּוֹת הַבְּרוּשׁ

*

עֵינֶיהָ הִדְקוּרוֹת צְבוּעוֹת סְלִידָה. סְלִיחָה.
אֲנִי סוֹלַחַת. בָּאָה אִמָּא –
בְּתִנְשֵׁמַת בֵּין צִיּוּץ לְמְרִיטָה.

נסדקתי אז ביופי

חשמל נופל כמו ילדים

תכף אני בעולם

לפני היציאה

בשעונים

אני

לפנות הבקר.

שוחה באפלים,

מחלטת כמו שקיעה

כמו אחד, אני דוחפת אצבע רטבה אל תוך

השקע

גם אמי

תירק את שמי מהחלל אל תוך החדר,

תראה לי דלת שנפתחת בתנופה

כמו מגפה, אני שורקת בעולם

חשמל

נופל

כמו ילדים בלילה,

חשבתני ששמעתי

לחש

ראיתי מעלי יש איש רודף, אבל אולי

בכלל ראיתי כלב

ופרחים חורצי לשון אני

נסדקתי אז ביפי, אני

דַּפְקָתִי אֶז בִּיפִי אֶת הָרֹאשׁ בְּקִיר דְּלוּקָה
אֲחֲרֵי הַיָּפִי
בְּעֹרֹן,
בְּעֵינַיִם שְׂרָגְלִיָּהוּן מְפֹשְׁקוֹת
וְגַם אֲנִי

אֲבַל מוֹפֶעֶת כְּמוֹ אֶפֶל

שפיותי בנתה קן לשיגעונה

*

לפחות לא זינת אותי,
לא היית חולה־מין או סוטה.
רק מצב ההורות שלך
היה סטייה מגדר הנורמה
של התקופה העכשווית.

אז כשהרבצת לאחותי באלה של קלגס
על בהונות אצבעותיה
כי הרעשנו – וזה פגע באנינות עור התף שלך,
נסינו לשכח.

נסינו למתח חבל הסבלנות
עד חבל הטבור של אמא הדכאונית
שהיו לה עינים של נץ הרוס־דרוס,
שלא הצליח להיות יונה,
רק פרפר דכאונית מדי יום
על החיים
שלי
ועל המות.

הַדְמָמָה נֹעֶלֶת כָּל אַפְשָׁרוֹת דְּבוּר
 דְּבוּר נִתְקַל בְּקִיר
 יֵשׁ בַּחֲכָמָה
 שְׁתִּיקָה רַבַּת־קוֹלוֹת
 הַקּוֹלוֹת בּוֹכִים מוֹל הַקִּירוֹת הַשְּׁקוּפִים
 יֵשׁ נִימוּסִים עֲמוּסֵי הַסְּתַגְלוֹת
 לְנֶכַח הַקְּפִיאָה שֶׁל קִירוֹת שְׁקוּפִים
 אֲלֵיהֶם מְסַתְנָנִים קוֹלוֹת דְּמָמָה מְדַמְּמִים שְׁקֵט
 מְדַמְּמִים שְׁרֻטַּת בֶּלֶב
 כִּמָּה כּוֹאֵב
 מוֹקֵד הַרְגָעִים הַנִּשְׁרָפִים לְעוֹלָה

אֲנִי עֲכָשׁוּ גוֹלָה כֹּל־יְכוֹלָה לְהַעֲלֵם מְזַהוּתִי
 שְׁפִיוֹתִי יַעֲדָה לְמַצוֹלוֹת תְּבוּנָתָה
 שְׁפִיוֹתִי בְּנָתָה קָן לְשִׁגְעוֹנָה
 בֵּין הַעֲצִים הַנְּכַרִּים
 לֵיד סְנָאִים סוֹלִיטָרִים
 הַבְּדִידוֹת מְקַפְצָת עִם מְעוֹף הַצְּפִירִים
 לְהַצְפִּין דְּמַעוֹת אֱלֹמוֹת.

חלב פרה, צווחת חתול וזבוב

לא ללטף

ידי האנשים ברחוב גדושות בשקיות.
בחויץ החתולים מיללים בפח הזבל.
לא ללטף. לשמור על הידים נקיות.
חלב פרה חושף שני זאב מתוך הספל.
ידי האנשים ברחוב גדושות בשקיות.

השמש כבר שוקעת על העיר, על המרפסת.
הילדים של השכנים עולים במדרגות –
הילדים שקדם שחקו בחויץ תופסת.
בבית ערוכים הסכינים, המזלגות.
השמש כבר שוקעת על העיר, על המרפסת.

וזבוב שחר תלוי על קיר, תלוי ומזומזם.
אני מפנה את המבט למטה ושוכחת –
זאב חושף שניו מכוס חלב – מכת גרון.
עכשו זו רק אני לבד – אני מול הצלחת,
וזבוב שחר תלוי על קיר, תלוי ומזומזם.

"היום זה זבוב", אומרת ופוכרת את ידיה.
אפשר לראות איך שהסבלנות שלה נוזלת.
כפית אחרי כפית לתוך גרוני מבעבע
חלב גולש אל הקנה נקרש לגוש בזלת.
"היום זה זבוב", אומרת ופוכרת את ידיה.

והוא חוזר כל יום, חושף שנים ומגיר,
התרוצים שנערמו כרוכים באגדה.
חלב פרה, צווחת חתול וזבוב שעל הקיר
בשתי ידים נקיות הולידו חרדה.
והוא חוזר כל יום, חושף שנים ומגיר.

ראשית עצמאותי תלויה על חבל –
 בערב חג מואר במזמורים
 לרגעים הרפיתי מן האבל –
 אבל הוא לא, הוא שב והערים.

בערב חג מואר במזמורים
 הפסקתי להרגיש את הכאב –
 אבל הוא לא, הוא שב והערים,
 העיר מתוך עורי את הזאב.

הפסקתי להרגיש את הכאב
 ודם חמים עטף אותי כאם,
 העיר מתוך עורי את הזאב,
 חשף שניו בלילה הזועם.

ודם חמים עטף אותי כאם –
 לרגעים הרפיתי מן האבל –
 חשף שניו הלילה הזועם
 ואת עצמאותי קשר בחבל.

מתמסרת לאזמל

דבר המנחה הבריאה למחלימות החולות

אורֹת את השָׁדִים השְׁלָמִים שְׁלִי
 שְׁיִלוּ אֶתְכֶן כְּכִלְבֵי נַחִיָּה שֶׁהִתְעוּרוּ.
 מָה אוֹכַל לוֹמֵר, אֲנִי יִצְאֵתִי בְּזוֹל:
 רַק קֶצֶת עֵירִם עַל שְׁלֶחַן נְתוּחִים
 וּבְדִיקַת מַעֲבָדָה אַחַת רָעָה
 וּמִיץ רְדִיוֹאֲקֻטִּיבִי לְפָנַי הַחֲלֵלִית
 וּמַחֲט אֵימְתַנִּית לְעֲמוּד הַשְׁדָּרָה
 וּמַעֲקֵב כָּל חֲצִי שָׁנָה אֶצֶל הַהִמְטוֹלוֹג
 שְׁזוֹכֵר לִי אִידָהּ הַגְּעַתִּי אֵלָיו כּוֹעֵסֶת,
 כִּי זַעֲקוּ אוֹתִי מִהַחַיִּים לְלֹא כָּל הַתְּרָאָה,
 אַחֲרֵי שֶׁכָּבַר הַבְּטִיחוּ שֶׁהַכֹּל בְּסֹדֵר
 וְהַכֹּל בְּאֵמֶת בְּסֹדֵר
 אֲנִי כְּמַעֲט בְּרִיאָה.
 בְּלִי כִימוֹ הַקְּרָנוֹת אוֹ כְּדוּרִים,
 רַק מַחֲשָׁבוֹת עַל הַיְלָדִים (שְׁלֹא יוֹדְעִים)
 וְהַטְּלוֹת אֶל הָעֵכָשׁוּ
 וְגוֹף אַכְזָב שְׁלֹא יָדַע בְּתֵי חוֹלִים
 וּמִי יוֹדֵעַ אִם אֶבְטַח בּוֹ שׁוֹב
 וּפְחָד אֱלֹהִים.

הכירורג הוורוד

הוא לא זוכר אותי.
היחיד שמשש את שדי שלא
בדרך האהבה.
היחיד ששכבתי עירמה
על שלחנו, מתמסרת
לאזמל שחתך את חיי
לחלקים לא שוים.

גופי נפתח אליו כאלבום:
צלקת ורדה בבית השחי,
דקירה קרה בגב הפתוח.

הוא לא זוכר אותי.
הוא זכאי להיות קר ומנכר
כמחט,
אני יודעת איך קרה
שאני כאן
ואני לא שוכחת.

להסתיר את מה שאינו סוכר

דונלד טראמפ חי ואבא שלך מת

קר כחל נח על השדרות
אנשים צעירים כל כך צעירים מאתנו
בנעלים לבנות ופסים
קצו אותן
נוח להם בנעלים החדשות
דורכים על הבטון שלא זוכר דבר
בטון טפיש
מדרכה מטמטמת
העולם הוא לא את.

עצים בגבה אדם ומחצה
אף אחד לא נותן פרי
ואבא שלך מת

לפני שנים בסופרמרקט
מואר כמו חנות תכשיטים
אתן הצעירות הוא אמר לי
והתכונן אל שתינו
כשהיינו צעירות במחצה
כשהיינו זרועות קטועות
שמישהו מתעקש למחא בהן כפיים.

האור הלכן קרר אותנו
אבא שלך חבש קסקט אף שלא אבד את שערו
היפה האפר השופע
אינטלקטואל ארופי ממצרים
המציב פסא על כביש עד
שיהיה נהר.

ולא אֶמְרֵתִי לוֹ שְׁבִכִיתִי שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת
לפְנֵי שְׂיֻרְדָּתִי לְסוּפְרִמְרֻקָּט
מִתַּחַת לְבֵית הַיֵּשֶׁן
וְשֶׁהַסּוּפְרִמְרֻקָּט שֶׁהָיָה הַדְּבָר הַיֵּחִיד שֶׁאֶהְבֵּתִי
בְּבֵית הַיֵּשֶׁן.

אָבָא שְׁלֹךְ בְּחַר פְּטָרִיּוֹת וִירְקוֹת לְנֹזֵיד
אֲנִי הִבְטַתִּי בְּאֶפֶנָה הַקְּפוּאָה
לְהִזְכֵּר אֵיךְ צוֹמַחַת הָאֶפֶנָה
מֵה קוֹרָה לְמִי שֶׁאוֹכֵל אֶפֶנָה בְּחֵלוֹם
צִלְחוֹת מְלֵאוֹת כְּמוֹ אֶצֶל הַנְּשִׂיא הָאֲמֵרִיקָאִי
בְּסֻעוּדַת חַג הַהוֹדְיָה.

אָבָא שְׁלֹךְ שֶׁהָיָה הַיִּפָּה וְהַמְצָחִיק
וְהַשְׂרַמְנָטִי בִּיּוֹתֵר בְּעוֹלָם הַמְּבֻגָּרִים שֶׁפַּעַם אָמַר לִי,
לְכִי לְלַמֵּד מֵה שֶׁתְּרַצִּי,
חָבַק אֶת הַחֲבֵרָה שְׁלוֹ וְלֹא יָדַע שֶׁתַּעֲזוֹב אוֹתוֹ.
הַסּוּפְרִמְרֻקָּט הָיָה קָר כְּמוֹ חֹדֵר מֵתִים.
אֲנִי חֹזֵרִתִּי הַבֵּיתָה.

חופשה

א.

דָּבַר רַךְ לְהִיּוֹת אֶתְךָ בֵּינוֹן
בְּכַפֵּר הַשּׁוֹק הוֹמָה סְבִיבָה הָעוֹלָם
מִצָּפָה בְּסֶכֶר
לְהִסְתִּיר אֶת מָה שְׁאִינּוּ סֶכֶר
אֶת מוֹדָה בְּקוֹל עַל הַמּוֹבֵן מֵאֲלֵיו
וְשׁוֹב נִתְלִים בְּךָ חֵיוֹכִים מִפְתָּעִים
מֵעוֹד דּוֹכֵן תְּלוּיִים סְנַדְלִים,
אִיבְרִי מִיֵּן זְכָרִיִּים, תִּסְבְּרִי לִי אֵיךְ אֶת שׁוֹאֵלֶת
אֲנִי מְדַבֶּרֶת עַל פְּרִיּוֹן
אֵף שְׁאֵת בְּתִי הִיחִידָה
וְאֲנִי אִמְךָ.

הָאִשָּׁה עִם יְלֵדָה הַמְעַלְפֶת עַל בְּרַכְיָה
הָאִשָּׁה הַשּׁוֹכֶכֶת בְּלֵב צִמַּת בְּיוֹם הַשּׁוֹק
אֶת עוֹבְרֶת לְפָנֶיהָ אֶת רְצָה הַלְּאָה
וְאֲנִי מֵעֲמִידָה פְּנִים שְׁלֵא רְאִיתִי
יָד עֵץ לְחוֹצָה בֵּין שְׁתֵּי כַפּוֹת יְדֶיךָ
אֲנַחְנוּ מִתְּפַעְלוֹת מִהַחֲקוּי לְחַיִּים
הַיְלֵדָה שְׂרָגְלִיהָ מְקַפְלוֹת גּוֹרְמֶת לָךְ לְחֹזֶר
נִדְמָה לְרַגַע שְׁאֵתָן מִשְׁתַּחֲוּוֹת זֹו לְזֹו
רְאִשִּׁיכֵן כְּמַעַט נוֹגְעִים
בְּלֵב הַסּוֹאֵן וְהַחִי
הָעֲמוּדִים הַשְּׁבוּרִים בְּיַדְךָ
וְאֵת רוֹצָה הַבֵּיתָה

אֶת מְזֻהָה אֶת מְקוֹם הַפְּרִימָה
וְעַד כְּמָה רְצִיתִי לְלַכֵּת הַלְּאָה
מִקִּישָׁה בְּיַד עֵץ עַל עֵץ
מִחֲפָשֶׁת דָּלֶת.

ב.

אֲנַחְנוּ בְּחַפְזָה וְלֹכְנֵי אֲסוּר לְחַשֵּׁב עַל הַמּוֹת
אֲנַחְנוּ מִנְצַחֹת אֶת הַמּוֹת
מִטּוֹסִים מִעֲבוּרוֹת מוֹנִיּוֹת,
מִי יְדַלֵּק אַחֲרֵינוּ.

עַל הַסְּפוֹת הַיְרָקוֹת בְּקִפָּה
שׁוֹמְעוֹת טְכְנוֹ צְרָפְתִי
הַצְּלָחוֹת שְׁלָנוּ מְלֵאוֹת
יֵשׁ לָנוּ דְבַדְבָּנִים בְּיֹרוֹ

לֹא רָאִינוּ אֶת הַקְּטָקוֹמְבוֹת
גַּם כְּשֶׁרָאִינוּ אֶת הַקְּטָקוֹמְבוֹת
לֹא רָאִינוּ אֶת הַסְּרָקוֹפְגִים
פְּקוּחוֹת עֵינַיִם אֲנַחְנוּ יִשְׁנוֹת

עֵדִין רְצוֹת בְּכוּוֹן הֶהְפוּךְ
כְּשֶׁהִמְצוּק נוֹפֵל
הֵים בּוֹלֵעַ אֶת לְשׁוֹן הַיִּבְשָׁה.
אֲנַחְנוּ רוֹאוֹת אֶת הַמְּלָה סוּף.

שְׁדֵי עַד עוֹלָם לֹא יִמְלֹאוּ

מותה של השמש

יִלְדָה הַיִּיְתִי
מִבְּעַד לְאֹמֵי רְאִיתִי
כִּי־צַד גּוֹרְרִים אֶת הַשֶּׁמֶשׁ
שְׁלֶשָׁה אַחְזוּ בְקַרְנֶיהָ
הַצִּיתוּ שְׁדֵיהָ תַחֲלָה
עַל מַגְרֵשׁ חִלּוּדוֹת
עֲמַדְנוּ כְּלָנוּ
לֹא זָנּוּ
נִשְׁכַּתִּי שְׁפָתַי
וְנִדְרָתִי
שְׁדֵי
עַד עוֹלָם
לֹא יִמְלֹאוּ

כשִׁירוּ בְּבִנֵי הַפְּעוּט

כְּשִׁירוּ בְּבִנֵי הַפְּעוּט
הַכְּחִילוּ דְּמַדְמָנִיּוֹת רַכּוֹת
בְּחִיק עֲלוֹת אֲמֹן וְתָרוּ
אֲדָמִי הַחֲזָה אַחַר אֲשׁוּחַ
וְהָיָה בְקֶרֶב וְהָיָה קִיץ
וּפְכַפְךָ הַמַּעֲיָן אֲנִי זוֹכֶרְתָּ
הַשֶּׁקֶט עֲמַד שׁוֹם עָלָה
בְּמִשְׁלֵשׁ הַתְּלַתָּן לֹא רָעַד

למחוק להם את החיוך

מיון ילדים

הסריג הזרוע לבבות ועירים הנח עלי כשנסענו לפנות בקר למיון ילדים. מי ישדרו, מי ילכו בטורם עת, מי רוצים לשדר, מי רוצים להטרים את העת. לאן ימינו אותך.

צנה אפפה את מיון ילדים והסריג הזרוע לבבות גונן עלי כשטפלו בך. שאלו מתי כל זה התחיל ולא אמרו מתי יגמר. עקבו אחר רמת הרעילות בדמך. כמה גרם לוסטורל, כמה גרם אקמול, כמה גרם אדוויל. ולא מדדו כמה גרם יסורים, כמה גרם יגון, כמה גרם דאכה.

זה ימים רבים שאיני יכולה לשים ידי על הסריג הזרוע לבבות. איני יכולה להשליכו לסל הכביסה שישטף וימרק או להשיבו לארון הבגדים שיתישר ויקפל או ללבשו מחדש. עתה הוא מנח על הארזית שלצד מטתי, שמא תפרמי לי בשנית

יהיה טוב

אני מנסה לשבר להם את המלה, להעמיד אותה למשפט. אני מנסה למחוק להם את החיוך, לנפץ לוחות או לערער ברית. אני מנסה להצניע את שמיהם, לשררט בהם גבול. מנסה לרמז, תחלה במעגלים, אחר כך בחדות מפתיעה, לא הכל לטובה. יש ורואה להם בנעזוע. אני מנסה לקרקע להם מלכות, לומר לא כל הדהוי יזהב, לנתץ שיהיה במזל. אני מנסה לטכס הכתרות, להצריח אור ואפל. לבסוף אני מנסה לעצם הכל בבת אחת. אז מה אם את מנסה, אז מה

רק שאלה

האם יכול להיות שלא היית כאן מעולם
האם הקיום הנוזלי הזה שלך, דמותך שהייתה לתעתוע, האם יש בהם כדי לערער על
העבודה שהיו לך יוגורט מעדף, סריג תכל דולפין ששיט יום ולילה ותיק ציור המתפקע
מרב דיוקנאות מחיכים שהלכו והרצינו ככל שבגרת.

האם יכול להיות שחלמתי את היותך
האם הקיום המפרפר הזה שלך, דמותך שהייתה למחרצת, האם יש בהם כדי למחץ את
העבודה שהיו כאן משפחה, תבשיל תפוחי אדמה ואלבום תמונות החובק כפפות
ראשונות, סוס שלטפת ביד תמה וזרועות שהפכו לכאביך.

האם יכול להיות ש

קינה לתמר

אחרי שעלית בסערה

ירידה ראשונה לים
אחרי מה שקרה;

אחרי שעלית בסערה!

אמנם הים היה שקט
אך את עלית

בסערה

של גם מעוף וגם צלילה;
קשרת לצוארך צעיף לבן ארז, כמו כלה
כמו איזידורה דנגון, בחיי! צעיף לבן ארז, סמל הרז, נכון סמל הרז. כן, לא...
די!

ארד על כל ארבעותי, אשב על הבזלת השחורה במזח גנוסר
אכתב לעלוי נשמתך, בתי, תמר:

כמה שהכנרת המתוקה עלתה!
המפלס הכי גבה שאפשר,
זהו האשר, לא? למה זה מר?

והמפל הנסתר בטבחה, שאהבת, שחשבנו שאליו חתרת,
הוא מחפש אותך כמו רדאר בגלי קולו...
ולא מוצא.

רק בחורי ישיבה מלא המים
שזה הזמן שלהם, 'בין הזמנים'.

גם את בין הזמנים

אָנִי מַעֲלָה בְּאוֹב
סַאפּ
אָחַד
לְבַד
לְלֹא רוּחַ
בְּ"שְׁטִיל" הַגְּדוֹל

הוא מתנדנד
על
המקום
לא יכול להמשיך לשום חוף.

*

אֵלֶּא אִם כֵּן
זֶה הָיָה רַק
מַעֲבָר

ממצב צבירה למצב צבירה.

אֵלֶּא אִם כֵּן זֶה הָיָה רַק
דלוג בין התדרים

זֶה לֹא נוֹרָא –

הן התאמנו במעברים;
להיות לבד, להיות עם אחרים...
להיות הילדה שבפנים
להיות המארכת המקסימה,
להיות האם הגדולה
להיות האמא התמיד אשמה,
להיות הצרוף הבלתי אפשרי הזה
של גם גוף וגם נשמה.

*

תְּמִיד הֵיית רוֹחֵנִית,
עֲכָשׁוּ אֶת רוּחַ בְּמִשְׁרָה מְלֵאָה – –
אֵין עוֹד כְּבָלִים.
אֵין עוֹד הַכְּרַח מְדֵי פַעַם לְשִׁים
אֶת הַרְגְּלִים עַל הָאֲדָמָה.
אֶת יְכוּלָה לְעוֹף
בְּלֵי הַפְּסָקֵת קִרְקַע.

אם זה יהיה יותר מדי, התגלגלי בחזרה בגוף.

אֲבֵל גְּלִי לִי
אֵיזָה –
שְׁנַת־קָרֵב וְנַתְחַבֵּר וְנַתְחַבֵּר כָּאֵם, כְּבַת, כְּמִי יוֹדַע מָה, כַּחֲבֵרָה...
שְׁנַנְסָה שְׁנַת־קָן כֵּן, שְׁנַאֲחָה
אֶת מָה שְׁהַפְּעַם

נִקְרַע

משתתפי הו! 24

אילי אבידן הוא משורר, דוקטור ללימודי מגדר, שחקן תפקידים ומנחה משחקי תפקידים לילדים. גר ברמת גן, אב לאחד ובן זוג לשניים.

אוהד אוחיון, יליד 1995, תושב חצור הגלילית. משורר, מוזיקאי ואוטודידקט. עובד על אלבום שירי משוררים ועל ספר ביכורים. שיריו ראו אור לראשונה מעל דפי "הו!".

אהוד אלכסנדר אבנר נולד בתל אביב וחי בגרמניה. למד בלשנות חישובית וכללית באוניברסיטאות של טיבינגן ושל פוטסדאם. תרגם פרוזה ושירה מגרמנית, ושירה לגרמנית.

רותם אלמגור. בן 51. יליד ראשון לציון. בוגר האוניברסיטה העברית במדעי הטבע. מתפרנס מהנדסת תוכנה. שירים פרי עטו התפרסמו בגליונות קודמים של "הו!". מתגורר בתל אביב, אבא להלל.

שגי אלקנה, בן 45, תושב זכרון יעקב. ספר שיריו השביעי עתיד לראות אור בהוצאת מקום לשירה. חתן פרס ראש הממשלה ליוצרים ופרס שרת התרבות לספר ביכורים.

מעין אמיתי, פסיכולוג ארגוני, מגשר, מנהל אקדמי ומרצה, אלמן ואב חד הורי לנאהב ונוה והורה משותף לנאיה. ספר שיריו הראשון ראה אור ב־1997 וספרו השני – ב־2010. חי במרחב שבין תל אביב ליוון. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

טלי אשר, מרצה במכללת סמינר הקיבוצים, חוקרת ספרות, מנחה סדנאות כתיבה ויזמית ספרותית. מגישת הפודקאסט "מי רוצה נס". ספר שירה "החיים שלנו סוף" רואה אור בימים אלה בהוצאת "פרדס". זהו לה פרסום ראשון ב"הו!".

שמעון בוזגלו, משורר ומתרגם. ספר שיריו השביעי, "הרמן", ראה אור השנה.

דוד ניאו בוחבוט, יליד 1994, הוא משורר, עיתונאי, מבקר שירה, עורך ומורה. מייסד סדרת הספרים "רף – לשירה, הגות וביקורת" (הוצאת 'כתב') והמנהל האמנותי של "פסטיבל ת"א לשירה" (לצד עודד כרמלי). ספר ביכוריו, "באישון ליל נצח", ראה אור בשנת 2018 בעריכת דורי מנור (הוצאת הקיבוץ המאוחד), ובימים אלה רואה אור ספרו השני, "ינוקא", בהוצאת "הבה לאור". מפרסם ב"הו!" מאז גיליון 9 (2013).

סיון בסקין, ילידת וילנה, 1976. משוררת, מתרגמת, סופרת ועורכת. חברת מערכת ב"הו!" ובסדרת "ה'21". ספרה האחרון, הממואר "שבעה ימים אביב בשנה", ראה אור ב־2021 בעריכת דורי מנור.

נוית בראל היא משוררת. "מחדש", ספר שירה האחרון, ראה אור בהוצאת "עם עובד" בשנת תשע"ו. נולדה באשקלון בשנת תשל"ז. תמות במקום אחר בזמן אחר.

חמוטל ברייוסף, משוררת, סופרת, חוקרת ספרות, מתרגמת מרוסית, צרפתית ואנגלית. על שירתה זכתה בפרס ברנר, פרס עמיחי ועוד. פרסמה שני קובצי סיפורים ורומן היסטורי. פרופסור אמריטה מאוניברסיטת בן גוריון, שם יסדה את מסלול הלימודים לתואר שני בכתיבה ספרותית. לאחרונה הופיעה בעריכתה אסופת השירים "הזקן אוהב! הזקן אוהב!" (כרמל 2022) על אהבה בגיל הזהב.

נמרוד ברקו הוא משורר ועורך לשון, יליד ירושלים, 1977. עוסק גם בכתיבת פרוזה וביצירת מוזיקה. ספרו הראשון, "תקופת הכוכב שטרם נתפתחו בו עיניים", ראה אור ב-2020 בהוצאת "פרדס".

צור גואטה, יליד נהריה 1992, מתגורר בתל אביב. בוגר תואר ראשון בחינוך בחוג לספרות ומקרא בסמינר הקיבוצים. שיריו פורסמו בכמות שונות. ספר שיריו הראשון, "נפש ומרגינה", יראה אור בתחילת 2023 בעריכת דורי מנור (הוצאת "קתרזיס").

תומר גרדי, כוכב עולה בשמי האפור של הספרות הגרמנית החדשה, בעל תואר דוקטור בעל כורחו, המאהב הסודי של הנסיך צ'רלס. חי בברלין, כותב בעברית וגרמנית. שתיין. הרומן האחרון שלו, הכתוב עברית וגרמנית, זכה בפרס הראשון של פסטיבל לייפציג בגרמניה. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

אור גרוס, אגרונומית, קווירית, משוררת. בשנה הקרובה עתיד לצאת ספר שיריה הראשון, "הקול הגדול הזה", בעריכת אלי הירש. זהו לה פרסום ראשון ב"הו!".

עדי גרליץ, מטפל ברפואה סינית. לומד וחוקר את שדות הגופנפש, יצירה, מגדר, טראומה והחלמה והקשרים ביניהם. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

דעאל רודריגז גארסיה הוא דוקטורנט לספרות עברית באוניברסיטת בן-גוריון, מלמד ספרות ויהדות ומנחה סדנאות כתיבה לנוער ולמבוגרים. ספר שיריו הראשון, "גילופין", יצא בהוצאת "פרדס" בשנת 2021 בעריכת דורי מנור.

נורית גרץ, פרופסור אמריטה באוניברסיטה הפתוחה, כיהנה בעבר כראש המגמה העיונית בחוג לקולנוע וטלוויזיה באוניברסיטת תל אביב. זכתה בפרס ברנר ובפרס היצירה לסופרים עבריים. בין ספריה האחרונים: "על דעת עצמו", "ים ביני לבינך", "עקבות ימים שעוד יבואו" (עם רו יוסף), "מה שאבד בזמן".

אסף דבורי הוא משורר וגנן בגן ילדים. ספרו הראשון, "טיוטות למשפחה", ראה אור בשנת 2019 ("עולם חדש").

גולי דולב-השילוני הוא סטודנט להיסטוריה גלובלית בברלין. בשנת 2021 יצא לאור (בהוצאה עצמית) הרומן הניסיוני "מן הפח אל הפחת", שכתב עם עמנואל יצחק לוי. עבד שנתיים בארגוני סיוע למבקשי מקלט. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

שי דותן נולד בעיר אילת ב-1969 ומתגורר בירושלים. כלכלן ומנחה סדנאות כתיבה לנוער ולמבוגרים. פרסם ארבעה ספרי שירה. ספרו האחרון עד כה, "הון עצמי", יצא לאור ב-2017 בהוצאת הקיבוץ המאוחד/מקום לשירה.

גילי דנון הוא משורר וקולנוען, מתגורר בתל אביב. ספר שיריו השני, "הרוח הטובה", יראה אור בשנה הקרובה בהוצאת "קתרזיס" בעריכת דורי מנור. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

איתן דקל, בן 22. תלמיד ישיבת שיח יצחק. עורך ראשי בכתב העת "בר", כתב עת ליצירה ולאמנות הגדלות במרחב הישיבתי. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

אמירה הס פרסמה 12 ספרי שירה. זכתה פעמיים בפרס ראש הממשלה וכן בפרס יהודה עמיחי. פרסמה שירים בבמות ספרותיות שונות.

אבישי חורי, יליד 1992, הוא משורר, סופר ומנהל אמנותי. פרסם את ספר השירה "איך עושה תהום" ("פרדס" 2018) ואת הרומן "קראו לי אושר" ("פרדס" 2021). מתגורר בירושלים.

דמיאן חזן נולד בשדרות ב-2001. מתגורר בעיר שטרסבורג שבצרפת. כותב ומתרגם שירה.

נעמי חשמונאי היא משוררת ומוזיקאית, כלת פרס שר החינוך לתרבות יהודית בקטגוריית מוזיקה. בשנה הקרובה יצאו לאור אלבומה השני וספר שירה הראשון, בעריכת דורי מנור (בהוצאת "פרדס").

לארי וייסמן, יליד ארה"ב 1959, תושב רמת גן, נשוי ואב לשניים. אדריכל במקצועו. פרסם שני ספרי שירה, ושיריו ראו אור בכתבי עת שונים.

ליאור וינשטיין, בן 21, במקור מרמת השרון וכעת מתגורר בירושלים. סטודנט למשפטים ולספרות עברית באוניברסיטה העברית, עובד כחוקר בתחומי המשפט הבינלאומי. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

עומר ולדמן, הוא משורר וחוקר ספרות. מפרסם ב"הו!" מ-2012. כותב באוניברסיטה העברית עבודת דוקטור על לשונו של אבות ישורון. ספר שיריו הראשון, "חינוך גופני", פורסם ב-2019 בהוצאת הקיבוץ המאוחד בעריכת דורי מנור. ספר שיריו השני, "פרקי תהילה", יראה אור בהוצאת הבה לאור.

דקלה סיון חיון היא משוררת. ספרה הראשון, "90% דיו וקצת דם" יצא לאור בשנת 2021 בהוצאת "עיתון 77" בעריכת דורי מנור. שירה פורסמו בבמות שונות.

יואל טייב, יליד 1997, גדל בירושלים ולמד בישיבה התיכונית חורב, בבית המדרש בנטור ובאוניברסיטת פריז-סורבון. מורה לעברית, מתרגם וכותב. סטודנט לתואר ראשון בחוג למדעי החיים באוניברסיטה העברית.

ניצן יוגב אינדיג היא פסיכולוגית קלינית, אם לשלושה, מתגוררת במושב נטור ברמת הגולן. זוכת המקום הראשון בתחרות "מילה במקום" מטעם הליקון לשנת 2022. ספרה הראשון, בעריכת אלי אליהו, יראה אור בהוצאת "פרדס". זהו לה פרסום ראשון ב"הו!".

חניטה כהן קמחי היא ילידת ירושלים 1960. כלכלנית, קצינת משטרה בדימוס, עורכת לשון, מתחזקת זוגיות מאוחרת, אם לבת, לבן ולכלבה בשם ללי. סופרת צעדים ברחובות תל אביב, עוצרת לקפה, קוראת וכותבת שירה. בימים אלה עובדת על קובץ שירים ראשון. זהו לה פרסום ראשון ב"הו!".

יצחק כהן, בן 34. משורר ומורה. יליד באר שבע. ספר הביכורים שלו "כמעט טוב מאוד" ("פרדס") זכה בציון לשבח במסגרת פרס רעיית הנשיא ע"ש גרדנר לשנת תשפ"ב.

תומר לב, בן 24, גר בירושלים. סטודנט לספרות, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטה העברית. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

נגה לביא היא שותפה ביוזמות תרבות.

אהרון לוי, בן 42, גדל בתל אביב ומתגורר בברלין. מביים וכותב לתיאטרון. ספר שיריו "הלך על אהרון" יצא בהוצאת "פרדס" (2022) בעריכת דורי מנור.

נדב ליניאל הוא חוקר ספרות במחלקה ללימודי המזרח התיכון באוניברסיטת מיישיגן אן ארבור. ספר ביכוריו, "תקרת האדמה" (קשב, 2010) זכה בפרס טבע לשירה ובפרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם. ספרו השני, "הלל" ("פרדס", 2022, בעריכת דורי מנור) זכה בפרס מפעל הפיס ובפרס מרכז הספר והספריות לכתבי יד בעילום שם.

עמנואל יצחק לוי (יליד 1995), הוא משורר ("השמש שרה למלכיר", הוצאת "הבה לאור", 2020), מחזאי ("הטקס שלא היה", פסטיבל עכו, 2018) מוזיקאי ("עמנואל והכיסופים") ומורה לתנ"ך. זוכה פרס שר התרבות למשוררים בתחילת דרכם (2021).

אדוה מגל כהן, ירושלמית, בוגרת לימודי קולנוע, חוקרת את ראשית התייעוד הקולנועי על ירושלים. ספר שיריה הראשון, "כל הקיץ חיפשתי את נוצת העורבני" יצא בהוצאת עיתון 77. זהו לה פרסום ראשון ב"הו!".

ליאת מורבצ'יק היא משוררת ומתרגמת. שיריה מתפרסמים בכתבי עת שונים. ספרה הראשון, "חיית כיס", יצא לאור בשנת 2020 והיא כעת עובדת על ספרה השני בעריכתו של דורי מנור. מתגוררת עם משפחתה בגבעתיים.

דורי מנור הוא משורר, סופר ועורך. ספר שיריו האחרון לעת עתה, "נפש אחת אחריו", ראה אור ב-2019 בהוצאת הקיבוץ המאוחד. ספר הפרוזה הראשון שלו, "שרב ראשון", ראה אור ב-2022 בהוצאת "תשע נשמות". עורך "הו!" וסדרת ספרי "ה-21".

שוהם סכנה מנלה, משורר, מוזיקאי ואמן, יליד 1988. בימים אלה רואה אור ספר הביכורים שלו, "11 שועלים ושירים אחרים", בהוצאת "נצה". זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

סבינה מסג היא משוררת, מתרגמת, עורכת ומשוררת לילדים תחת שם העט עדולה. בעלת משק בכפר האקולוגי כליל, שבו היא מייצרת חשמל מהשמש, שמן זית ושירה אקופואטית.

בני מר הוא סופר ומתרגם מידיש. לאחרונה ראו אור בסדרת "ה-21" ספריו "זר שלגים: מבחר שירת יידיש" והממואר "המועדים" בעריכת דורי מנור.

אורית נוימאיר פוטשניק היא משוררת ומתרגמת שירה. ספר שיריה הראשון, "עינה של האורקל", ראה אור ב-2019 וזיכה אותה בפרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם. עורכת "את כל הרצון: מבחר שירה לסביבת עברית עכשווית" בסדרת "ה-21".

בן סויסה, יליד פתח תקוה 1983, גדל בכרמיאל, מתגורר כיום באתונה, יוון. למד תקשורת ועיתונות במכללת ספיר, ובמהלך השנים פרסם שירה, טורי דעה, סיפורים, כתבות, ביקורות ומאמרים בעיתונות המודפסת והמקוונת.

משה סקאל נולד בתל אביב. הוא התגורר במשך כמה שנים בפריז וכיום מתגורר בברלין. פרסם שישה רומנים, היה מועמד פעמיים לפרס ספיר והוא חתן פרס ראש הממשלה ע"ש לוי אשכול. יצירתו תורגמה לאנגלית, צרפתית וגרמנית. בשנת 2021 קיבל מלגה מטעם הסנאט של ברלין לצורך כתיבת הרומן החדש שלו, "משה הניאנדרתל".

עופרה עופר אורן פרסמה תשעה ספרי פרוזה, ספר שירה אחד ורומן-בסונטות, "מה קרה להגר באילת", שיראה אור בינואר 2023 בעריכת דורי מנור (הוצאת כינרת-זמורה ביתן). זכתה בפרס ראש הממשלה לסופרים עבריים ובפרס שרת התרבות למשוררים. כותבת את הבלוג "סופרת ספרים".

מאיה ערד פרסמה עד כה 11 ספרים בז'אנרים שונים. משתתפת ב"הו!" מגיליונו הראשון. ספרה ה-12, "שנים טובות", רואה אור בימים אלה בהוצאת חרגול-מודן.

שני פוקר כותבת וחוקרת ספרות. יצירות ורשימות פרי עטה מתפרסמות בכתבי עת ספרותיים ובעיתונים. בשנת 2019 ראה אור ספר שיריה הראשון, "מחצית חבוני". בשנת 2021 ערכה עם עודד כרמלי את הספר "אנדרטה של צרעת: יונה וולך – כל המחזות".

טליה פרידמן, ילידת 1970. מתגוררת בתל אביב. כותבת שירה, מחזות ופרוזה. ספר שיריה "אבל אני רציתי חרב" ראה אור בשנת 2022 (הוצאת עיתון 77). פסיכודרמטיסטית במקצועה. מטפלת בילדים על הרצף האוטיסטי ובמבוגרים. זהו לה פרסום ראשון ב"הו!".

אורי פרץ, יליד ירושלים 1991, מטפל בשיאצו ומגנן בגן ילדים בהווה, רקדן ובן ישיבה בעבר, גר על הקו של ירושלים תל אביב ועובד על ספר שירה ראשון. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

נעם פרתום היא משוררת, פרפורמרי, עורכת ספרותית ומנחת סדנאות כתיבה. חלוצת ז'אנר הספוקן וורד בישראל וזוכת פרס "אביב" על היותה "הקול של דורה" בשירה העברית. באפריל יראה אור ספרה השלישי, "אתה ואני והכאב והיופי", בהוצאת חרגול-מודן, בעריכת אלי הירש.

אורית צמח היא עורכת ספרות ולשון, בוגרת התוכנית ללימודי תעודה בעריכה לשונית באוניברסיטת תל אביב ובעלת תואר שני בהיסטוריה כללית מהאוניברסיטה העברית. שיריה פורסמו בכמות שונות. פרסמה שני ספרי ילדים ובימים אלה עובדת על ספר שיריה הראשון. זהו לה פרסום ראשון ב"הו!".

מיכאל קגזנוב, יליד 1992, מתגורר בתל אביב. עורך דין ותלמיד מחקר במרכז צבי מיתר ללימודי משפט מתקדמים באוניברסיטת תל אביב. מחקריו עוסקים במשפט ציבורי, בפרשנות חקיקה ובמפגש הבין-תחומי של המשפט עם ההיסטוריה והספרות. מייסד ועורך "היכלות שירה" – מיזם פילנתרופי ובמה ספרותית, המשלבים בין שירה עברית ואמנים ישראלים לבין גיוס תרומות לארגוני חברה אזרחית. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

קרן קולטון, ילידת 1996. סטודנטית לתואר ראשון בפסיכולוגיה וספרות במסלול כתיבה יוצרת באוניברסיטת תל אביב. שיריה פורסמו בכמות שונות.

רון קורדונסקי הוא מטפל בביבליותרפיה ומורה. פרסם שירים בגליונות שונים של "הו!" ובכתיב עת נוספים.

מרב קינן היא אמא לחמישה ילדים, בת קיבוץ, תלמידה לתואר שני במחלקה לספרות עברית באוניברסיטת בן גוריון באר שבע, שיריה ותרגומיה ראו אור בכמות שונות.

לאה קליבנוף-רון היא משוררת ועורכת, חברת מערכת "המוסך – מוסף לספרות". זוכת המלגה הבין-לאומית לרומן ביכורים בכתובים של קרן פוזן (Posen Foundation) ספר שיריה הראשון, "בשר ורוחות", עתיד לראות אור בהוצאת "פרדס".

מיכאל קליין, יליד 2002. בוגר מגמת המוזיקה של תיכון הכפר הירוק. משרת בלהקת חיל האוויר כגיטריסט ומעבד. שיריו ראו אור בכמות שונות.

רות קרא-איונוב קניאל היא חוקרת קבלה, מגדר ופסיכואנליזה. מרצה בחוג לתולדות ישראל באוניברסיטת חיפה, עמיתת מחקר במכון שלום הרטמן ובמכון ת"א לפסיכואנליזה בת זמננו. פרסמה שלושה ספרים בתחומי מחקרה וכן שני ספרי השירה: "אין שקט בעולם כלל" (2011) ו"הנפש נעתקת" (2016). זהו לה פרסום ראשון ב"הו!".

אורין רוזנר, נולדה ברמת גן ב-1991 ומתגוררת היום בתל אביב עם בן זוג, חתול וכלב. פסיכולוגית בהתמחות קלינית, עובדת בשירותי הייעוץ הפסיכולוגי לסטודנט באוניברסיטת בר אילן. ספרה הראשון, "גורי רוח", יצא לאור ב-2019 בהוצאת הקיבוץ המאוחד בעריכת דורי מנור. ספרה השני, "פעמון", רואה אור בימים אלה בהוצאת הקיבוץ המאוחד בעריכת עמרי לבנת.

רומן, מהגר, אינפנטיל, פמניסט, טרנסווסטיט, חלש, שתיין לשעבר, מורה, חרמן, בוכה, בצהריים, מדבר עם צללים, תמים, שומר ישראל, משופם, מאהב נכזב, צחקקן,

במלחמה נגד הטלוויזיה. בימים אלה רואה אור ספרו השני, "מפגרים ועצובים אבל בסדר", בהוצאת "נצח" החיפאית. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

יחזקאל רחמים הוא משורר וסופר, מחברה של "טרילוגיית המרחקים", הכוללת שלושה ספרי שירה: "עכשיו הנסיעה" (2016), "דיו מרחקים" (2018) ו"שמיים שלמים" (2022). הטרילוגיה, בעריכת דורי מנור, ראתה אור בהוצאת "פרדס".

שרון רמר ביאל עוסקת במצבי חיים סיפיים בכלים מעולם המחקר, הטיפול והיצירה. משוררת ואמנית רבת-חומית, ד"ר לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, מטפלת באומנות ויועצת למשפחות. ספר שירה הראשון יראה אור בעריכת דורי מנור. זהו לה פרסום ראשון ב"הו!".

עידו רצון, יליד 1978, מתגורר בחיפה. מוזיקאי, מאמן לחיים ומרצה על הורות אחרת ועל מסע הבאת בנו המיוחד לעולם, בהרצאה ששמה: "אורי אקרא לו". הוציא שני אלבומים: "אוניות" ו"שעון חורף". החל לפרסם שירה השנה. זהו לו פרסום ראשון ב"הו!".

יערה שחורי היא סופרת ועורכת ספרים. כלת פרס עגנון לאמנות הפרוזה לשנת תשפ"ג (2022).

רונית שטראוס קירשנר מתגוררת עם משפחתה בניו ג'רזי. בוגרת לימודי ציור בקלמניה – בית ברל ובעלת תואר שני באמנות ימי הביניים. כתבה ואיירה ספר ילדים ועומדת לפרסם ספר ילדים שני. ספר שירה הראשון בעריכת דורי מנור, יראה אור השנה.

רועי שניידר מתגורר בדלפט שבהולנד ולומד בלשנות שמית באוניברסיטת לייפציג. מנקד ולעיתים גם משורר ומתרגם מאכדית. מפרסם ב"הו!" מאז 2012.

עמרי שרת, יליד 1989. דוקטורנט למקרא ואחראי תוכן בבית המדרש העברי בירושלים. זכה על שיריו בפרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם, בפרס רחל נגב לשירה ובמלגת בוסתן מטעם הספרייה הלאומית. ספר שיריו הראשון, "אל תעשה מזה ענין", ראה אור בשנת תש"ף בהוצאת מוסד ביאליק (סדרת "כבר" בעריכת ליאת קפלן). מפרסם ב"הו!" מאז 2014.

יונתן תדמור (יליד חיפה, 1995) הוא דוקטורנט במחלקה לספרות השוואתית באוניברסיטת סטנפורד. עבודת התזה שלו, שנכתבה בחוג לספרות באוניברסיטת תל אביב, עוסקת בשירת חזי לסקלי. שירים, תרגומים ומסות פרי עטו ראו אור בכמות שונות.